په سمندر کي دملغلرو لټون
تــولنيزې ستــونزې او دحــل لارې يــې
دفکرونو جوربښت او هغوئ ته وده ورکول
ليکوال
محمــود (حميدزي)
Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب پيژند پاڼه
نوم:په شمندرکي دملغلرولتون
تاليف، ليکنه :محمودحميدزی
کمپوزر:محمودحميدزی
دقلمي ليکنې نيټه:۱۳۹۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

ډالۍ دې وي زما محترم پلار ښا غلي معلم خیر الله ته!
زمامحترم پلارلومړی هغه شخص دی چې ماته یې قلم او کتابچه په لاس کې راکړه.
زه دلوی خدای (ج) په مرسته او دهغه په واسطه په دې وپوهیدم چې لیک او لوست وکړم.
زما محترم پلار ماته تل همدغه یوه خبره کوې چې علم،پوهه غوره ده ښه ده اواړینه ده.
ما خپل ډېر علم دخپل پلار څخه زده کړی اوحاصل کړی دی.
هغه تل زماسره زما دزیرکتیا او وړتیا په لوړولو کې مرسته کړې ده.
زه یې تل د ناسمو کړونودکولو څخه راګر ځولی ،منعه کړی یم.
زما محترم پلار زما د ژوند دهو ساینې لپاره تل هڅه کړې ده،او کوي یې.
په رښتیا هم زما داوړه ډالۍ دهغه دښیګڼو په وړاندې هیڅ هم نه ده!
او زه تل دالله (ج) څخه دهغه د دونیا او اخرت دنیکمرغۍ غوښتنه کوم!
الله (ج) زما پلارخیرالله ته دنیکیو په شتون کې اوږد عمر ورکړې.
الله (ج) دې تاته دهغه کړونو اجر او ثواب درکړې کوم چې تا زما سره کړې دې زما محترمه پلاره.
خدای(ج)دی ستاسیوری زما او زما دکورنۍ دغړو دسر څخه نه کمه وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

عنوانونه — مخونه

۱ :دلیکوال خبرې.. ۱
۲ :بریا ته درسیدولار.. ۲
۳ :ځان ښودنه اوزیانونه یې.. ۴
۴ :په مثبت ډول درسنیو کارونه.. ۷
۵ :د هیواد سره مینه اووفاداري ۱۱
۶ :قومي ژبني او نژادي توپیرونه.. ۱۴
۷ :علم اوپوهه ۱۶
۸ :شفقت او مهرباني.. ۱۹
۹ : دمور او پلار احترام کول او حقونه یې ۲۲
۱۰ :نشیي توکي ۲۴
۱۱ : خپل منځي شخړې او بدی.. ۲۶
۱۲ :معلولیت عیب نه دی.. ۲۹
۱۳ : دماشومانو ژوند ته لنډه کتنه ۳۲
۱۴ :دجنګ زیانونه.. ۳۴
۱۵ :دولتي اوشخصی دندې.. 38
۱۶ :د وخت بي ځایه نه تیرول،د وخت ارزښت.. ۴۲
۱۷ :ځوانان.. ۴۴
۱۸ :نیک اخلاق او ښه سلوک.. ۴۶
۱۹ :مرسته کول.. ۴8
۲۰ :دوستي او ملګرتیا.. ۵۰
۲۱ :شراکت، ګډکار.. ۵۲
۲۲ :ګدایي یا فقر کول.. ۵۳
۲۳ :ډار (وېره) یوازي دالله (ج) څخه په کارده.. ۵۵
۲۴ : دځان څخه ښه شخص جوړول.. ۵8
۲۵ :مطالعه،کتاب لوستنه.. ۶۰
۲۶ : خپل لوښي او خویندې په لوړ ولوړ ورکول.. ۶۲
۲۷ ښکاره او پټه پاکي.. ۶۵
۲۸ :دانسان په ژوند کي دورزش (تکرښت) ارزښت.. ۶۶
۲۹ : دماشینونو سمه کارونه.. ۶۸
۳۰ :دچا پیریال پاکه ساتنه او سمسورتیا.. ۷۰
۳۱ : دیني عالمان.. ۷۲
۳۲ :دالله (ج) عبادت په سمه توګه کول، اواحکاموته یې غاړه ایښودنه........ ۷۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

عنوانونه **مخونه**

۳۳:پرماشومانو باندي د هغوی دمور او پلار او یا د هغوی دنورو دوستانود خوا ښځه ناسم نوم ایښودنه او په ناسمو نومونو سره دهغوی یادول................۷۷
۳۴:په ښوونځیوو او مدرسوو کي کیفیت لرونکي او ښه زده کړه...............۸۹
۳۵:دمیرمني او خاوند(میره) ترمنځ ښي اړیکي او یوبل ته درناوی............۸۳
۳۶:مشوره کول..۸۴
۳۷:دمشرانو(ډېرعمرلرونکو) درناوی کول..۸۶
۳۸: پخلاینه..۸۷
۳۹: په غیري قانوني اوپټ ډول سره خارجي هیوادونو ته سفر،دسفر په دوام او هغه هیواد کي بدې پېښي
..۸۹
۴۰تشویق کول اودتشویق اغیزې..۹۱
۴۱:اتفاق او یوالی..۹۲
۴۲:په یوه ټولنه کې وړاو په کارپوه مشران ټاکل ۹۳
۴۳:غیبت کول...۹۷
۴۴:پرحیواناتو ظلم..۹۹
۴۵: جورت درلودل..۱۰۱
۴۶:رښتیا ویل اورښتنولي...۱۰۳
۴۷:شګون او زموږ ټولنه ۱۰۵
۴۸: فرهنګ...۱۰۶
۴۹:اسلام ۱۱۱
۵۰:هغه سرچیني چې په دې کتاب کې ورځخه ګټه اخیستل سوې ده ۱۱۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

دليکوال خبرې

ثنا او ستاينه دې وي پاک الله (ج) لره چې پالو نکی دټولو عالميانو دی. درود او سلام دې وي پر حضرت محمد (ص) باندي.دلوی خدای (ج) شکر ادا کوم چې ماعاجزه او ناتوانه بنده ته يې دا توان را وبخښئ چې زه دخپلو ورونو او خويندو لپاره داستاسوپه لاس کې ليکنه(کتاب)
چي نوم يې (په سمندر کي دملغلرو لټون) دی ولیکم. الله (ج) دې وکړې چې زما دغه ليکنه زما دورو نو او خويندو لپار دګټې څخه ډکه يوه ليکنه وي او درانه لو ستونکي ور څخه دژوند په چارو کې پوره ګټه پورته کړې؛ دخپل ځان او يا هم دټولنې لپاره يوه ملغلره په کښي وموميې.ما په دې ليکنه کې زمونږ او ستاسو دټولنې ستونزې،کړاوونه،دهغوی دحل لارې او هغه څه را اخيستي دي چې دهغوپه پلي کولو سره زمونږ او ستاسو ټولنه پرمختګ کولی شي.
ما په دې ليکنه کي دځنيو ټولنيزو،کلتوري اواسلامي موضوعاتو څخه يادونه کړې ده.ما په دې ليکنه کې زمونږ او ستاسو دټولنې ښګڼې او بدۍ دوارۍ را اخيستي دي. ستاسو درنو لو ستونکو څخه مې غوښتنه دا ده: چې
تاسو هم درخپل توانه پوري دټولنې په اصلاح کې خپل توان او وس مه سپموې ترڅو زمونږ او ستاسو ټولنه دهره اړخه يوه پر مختللي او دستو نزو څخه خلاصه ټولنه و اوسي.هيله مې ستاسو لو ستونکو څخه دا ده چې که کوم ځای زما عاجزه بنده څخه په دې ليکنه کې وړه يالويه غلطي سوې وي نو تاسودرانه يې په اصلاح کولو کې را سره مرسته وکړئ.ما دا ستاسو په لاس کې ليکنه ددې لپاره ليکلې ده چې زما مسلمانانو ورو نو او خويندو ته يې ګټه ورسيږي او يوازي او يوازي مې هيله خپل ټولنې ته ددې لارې څخه خدمت کول اونيکي کول دي، الله (ج) دې زما څخه په دې کار کول نه ناراضه کيږی.ما چي په دې ليکنه کې دکومو موضوعاتوڅخه يا دونه کړې ده تاسو لوستوونکي په هره موضوع کې ژور فکر کوونکي و اوسي، او دخپل وس او توانه پوري تاسو هم زيار وباسې چې زمونږ اوستاسو هيواد اوټولنه نور هم پيا وړي شي. مونږ او تاسو بايد تل زيار ايستونکي و اوسو اوتل موهڅه داوي چې دخپل ځان سربيره نوروته هم ګټه ورسوو.دنيکوانسانانو لار ښوونې اوزمونږ او ستاسو ګډ کار زمونږ ټولنه او زمونږکران هيواد (لوی افغانستان) پياوړی کوي. مونږ او تاسو هر يو بايد خپلې مفکورې او تجربې دنورو سره شريکې کړو، تر څو دموجوده ستونزو څخه ليرې واوسو او نور ستونزې مونږ ونه ګواښي. مونږ هريو کولی سو کار وکړو دځان او خپلې ټولنې لپار ديوې لارې نه دبلې لارې خدمت وکړو.هيله مي ستاسو درنو لو ستونکو څخه داده چې ماحقير بنده په خپلو دعاګانو کې ديا ده مه باسئ.په درنښت:محمود((حميدزی))

(c) ketabton.com: The Digital Library

بريا ته د رسيدو لار

ډير خلک په دې فکر کې وي چې برياليتوب دې تل زما په برخه وي، مګر داسې نه ده ،بريا او کاميابي هغه وخت شوني ده چې موږ زحمت وکاږو، هڅه وکړو، هوډولرو، او هيڅکله خپلو سمو او پر ځای پر يکړو ته بدلون ورنه کړو او شا ته تګ ونه منو،که څه هم موږ په زرګونو ځلې خپل په هيلو کې ناکام سو. دبريا راز په نا کامۍ کې پټ دی.کله چې تاسو دناکامۍ سره مخ کيږي. نو دا فکرمه کوئ چې زه ددې توان نه لرم چې بريالی به سم.امتحان يې کړئ او بيابيا خپل برياته د رسيدلو هيله تکرار کړئ، کوښښ وکړئ ترڅو برياليتوب ته ورسيږي.ډير خلک داسې دي چې کله په يوه کارکې دنا کامۍ او ماتې سره مخ سي نو بيا هغه شاته تګ وکړي ماتي ومني اونور بيادهغه کار دکولو هڅه نه کوي؟ چې داکړنه يوازې اويوازې ددوی وهم او وېره ده، نورهيڅ هم نه. هيڅ وخت داسې نه سې کيدای مګر ډير په لږه اندازه اونامعلوم وخت داسي کيږي. چې يو بريالی شخص دي په لومړی ځل خپلې موخې ته ورسيږي، او بريالی دې سي. برياته درسيدلوپه لاره کې هرورمرو ستاسو مخ ته خندونه اوستونزې راځي مګر تاسو خپله هيله دلاسه مه ورکوئ او بيابيا خپل هدف(موخې)ته درسيدلو فکروکړئ،او داسې وګڼئ که چيرې داځل لازه هڅه وکړم نو زه به بريالی سم،او کاميابي به مې په برخه شي.تل په خپلو کارونو کې دحوصلې څخه کاراخلئ،صبر ولرئ اود زغم خاوندان واوسئ.په خپل ژوند کې هر وخت ځان ته بيل، بيل انتخا بونه اوموخې مه ټاکئ.غوره انتخاب ولرئ او بيا دغره په شان کلک ودريږئ،تر څو تاسوته دبريا لارې پرانيستې پاتې سي، اوتاسوپر هغه لاره بيله دې چې راوپر زيږي مختة لاړسئ.ماهيره لامبوزن هغه نه دی چې په لږو اوبو کې لامبو ووهي، بلکې ماهيره لامبوزن هغه دی چې دسمندر په شديدو(سختو) څپو کې لامبو ووهي او نه پريکيدونکي څپې پرې کړئ او خپل منزل ته ځان ورسوئ.انسان فکرکوي چې زه پيا وړي اراده اوټينګ هوډ لرم؟خودانسان فکربه يويې کوچنې حشرې ته نه وي ورواوښتی،چې آيا انسان پيا وړي آراده ،اوهوډلري او که هغه کو چنۍ حشره؟البته دا خبر زه دټو لو انسانانو په اړه نه کوم، داسي ډېر انسانان وه او ستة چې هو ډيې دغرونو دسختو ډبرو څخه سخت وو اودی او په خپل کلک هوډ سره غرونه سوري کوي،مګرداسې انسانان هم ستة چې استقامت (هوډ)يې ډېر کمزوری وی اوهتأ ژوند کول لا هم ورته ستونزمن او بې ګټې ښکاري؟ مخکې مو دحشرې يادونه وکړل. يوه حشره راوا خلئ او يوه صاف لوښي ته يې وا چوئ او بيا وګورئ چې داحشره دخپل خلاصون لپاره درکومې اندازې هڅه کوي،دخپل هوډ او کلکې آرادې څخه درکومه بريده ساتنه کوي اوهوډمنه او مباريزه پاتې کيږي. تاسوبه دهغې مباريزه اوپياوړی هوډپه خپلوسترګووګورئ او دا به دهغې حشرې په ليدلو درته معلومه سي چې يوه حشره چې دانسان څخه په جسمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اومعنوي لحاظ کمزوري ده هودېيي بيا دځينوانسانانوځخه څومرډيرپياوړی دی!
يوه حشره چې دکړاونواوستونزوپه وړاندې دردې حده مبارزه کوي اودخپل هيلې څخـه چـې دسـتونزې څخـه خلاصـون دی نـه اوړي نـو يوانسـان بايـد ديـوکړاو اوستونزې پر وړاندې درکومه حده ودريږي اوڅومره ټينګ هوډبايد ولري ؟
يوه ونه ټول ژمی ددې په تمه اوهيله تېروي چې کله به سپرلی راځی،ونـه انتظار کوي او بيا دسپرلي پـه راتلـو هغه ونـه زر غونيږي، پاڼې، غوټۍ،ګلونـه اوميوې کوي.
اوبـه خپل تګ تـه درهغو پـوري دوام ور کـوي تـر څـو يـاخو وچې سـوي نـه وي اوياخوخپل منزل ته نه وي رسيدلي.ستوري هره ورځ دې ته انتظار باسي چې کله به تياره راځي او موږ به ځليږو.متل دی چې وايي: بې زحمته رحت نسته!
څوک چې ډېره هڅه کوي نو هتمن به هغه تـه ډېر څـه هم پـه لاس ورځـي خدای جل جلاله انسان په دې نه دی مکلف کړی چې په کارو نو کې تلوار وکړئ او دبې صبرۍ څخـه کـار واخلئ،الله جل جلالـه موږپـه تلوارنـه کولـوامرکړي يو،پـه دې خبره دلاښه پوهيدلو لپاره سُوْرَةُ الأنبيَاء : 37نمبرايات ولولئ.
ديوه حديث شريف مفهوم دی(څوک چې دصبرعادت جوړکړي نوپرهغه الله جل جلاله صبراسانه کوي.① تل خدای جل جلاله انسان ته دزحمتو نو اجر ور کړی او ورکوي يې. هر هغه څوک چې په روا، او سا ليم ډول دبريا هيله لري، لوی خدای جل جلا له دهغه سره مرسته کوي او هغه ته دبريا دلا سته راوړلو لاره ښي.
مـوږ الله (ج) دې نـړۍ تـه ددې لپـاره را اسـتو لـي يـوو چـې زمـوږ څخـه ازموينـه واخلي، که نه دالله(جل جلاله) دلوی دربار څخه کوم څه نـه کميږي چې يـو انسـان دې بيله ازموينی جنت ته دا خل کړي! مګر ازموينه اخستل کيږي .
کوم انسـانان چې حق ته يې غـاړه ايښـې وي,نيـک کارونـه کوي او دالله جل جلالـه داحکاموڅخه سرغړونه نه کوي که چيرې ،دالله جل جلاله خوښه وه نو جنت تـه به يې دا خل کړي او هغه کسان چې حق نه مني، بد کارونه کوي او دالله جل جلاله داحکاموڅخـه سر غړونـه کـوي، کـه دالله جل جلالـه خوښـه وه نـو هغو کسـانو تـه بـه سـزا ورکـړی اوکـه يـی خوښـه وه پـر وبـه رحميـږی، پـه دې خبـره دلاښـه پوهيـدلولپاره سُوْرَةُ آل عِمـرَان : 129نمبرايـات ولـولئ. مـوږ هروخـت پـه ازمـو ينه،(امتحان) کې يو،په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره،سُوْرَةُ البَقَـرَة : 155شمـاره ايات ولولئ. په دې ازموينوکې دبريا لپاره بايد هر وخت هيلـه منـد واوسـو ،هيڅ وخت نـا هيلې اونـا اوميده نه سو، هر وخـت هيلـه ولـرو، تـر څـو دکاميـابۍ ترپـولې ورسيږو او کامیابه سو.
لو مړی بايد دخدای جل جلاله دلوی دربار څخه نـاهيلي نـه شو او دهغه ورسته بايد په خپل ځان باور ولرو کلک او نـه ماتيدونـکی بـاور.

١ـ صحيح مسلم,حديث ګڼه 2424

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلو مشروع ،روا هیلودپوره کولو په لاره کې باید ونه ویریږو،په پوره ډاډسره باید دبریا خواته واړاندې ولاړسو.

دهغو کسانو سره مرسته وکړو چې هغوی غواړي خپلومشروع هیلو ته ځانونه ورسوي او تل یې درمرستې ترڅنگ تشویق هم کړو،حضرت محمد صلی الله علیه وسلم ډیر ځلې دداسی پیښنو سره مخ شوی دی چې هغه داسلام دمبارک دین په لاره کې دحدنه زیاتي ستونزې او کړاونه گاللې دي، چې دطایف دخلکولخوا زوروال کیدل یې ښه بېلگه ده.

ددې هرڅه سربیره به هم حضرت محمد صلی الله علیه وسلم پر هرې ستونزې صبراختیاره وه، او نه به ناهیلی کیده.

دهغه (ص) کلکه اراده، هسک عزم اونه ماتېدونکی هوډ و چې دلوی خدای جل جلاله په مرسته داسلام مبین دین دنړۍ په گوټ گوټ کې خپورسو. راسئ چې موږ دهغه مبارک صلی الله علیه وسلم داستقامت څخه پند وا خلو. که چیرې موږ په خپلومشروع هیلو کې دستو نزو او مشکلاتو سره مخ کیږو، باید هغه وزغمو، بیابیا کوښښ وکړو ترڅو خپلو هیلو ته ورسیږو او په خپله هیلو کې دبریالیتوب درپولې منډې و وهو.

راسئ نوردناکامی څخه ونه ویریږو،که چیرې کامیابي،بریالیتوب غواړو نو باید کامیابی ته درسیدو په لاره کې خنډونه اوستونزې وگالو، په ناکامی لیدلو سره دکامیابۍ پرلاره تگ پري نږدو،که ناکام سو باید صبر او زغم ولرو اومایوسه نه سو. زړونه مو باید تل ډاډمن اوهیله مند وساتو،که څه هم زموږ مختته دومره خنډونه اوستونزې راسي، چې زموږ شاته تگ بیخي هتمي سي، دهر ډول ستونزې اوخنډسره باید مقابله وکړو ترڅو بریا زموږ په برخه سي، او خپل ژوند ته په بریالیتوب دوام ورکړو.

ځان ښودنه اوزیانونه یې

رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایي: الله جل جلاله فرمایي: ژباړه زه بې پروایم له شریکانوڅخه چاچې یوعمل (کار)وکړاوپه هغه کې یې بل څوک شریک کړنوزه هغه اودهغه کارپریږدم ①

مطلب داچې کوم کاراوعبادت چې دځان ښوونې لپاره وي دالله (ج) په نزد ښه کارنه دی، اوالله (ج) دهغه شخص اوکارڅخه بې زاري ښودلې ده.

زموږ په ټولنه کې ځینې خلگ دخپل نوم دلوړولو، او دنورو خلکو څخه دځان لوړښودلو لپاره ځینې داسې کارونه ،کړنې کوي چې نه یوازې داچې خپل ځان ته

١ ـ صحیح مسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيـان رسـوي بلکـي دا کړنـې يې پرتولنـه بانـدي هم بدې اغيـزې کـوي اودټـولني نورخلګ هم دمشکلاتو سره مخ کوي.
زه ددې کړنو دجملي څخه چې دوی يې کوي دلته څو بيلګې ليکم:

لومړی: پر بي وزلو او کمزورو انسانانو باندي زور زياتی اوظلم:
ځينـې انسانان پـه دې خـاطر پرنـورو انسانانو ظلم او زور زيـاتی کوی:چي دهغو څخه په مالي ډول ځان تقويه کړي. ځينې نورددې لپاره چې نورانسانان دده څخه وويريږي اوپـه ټولنـه کـي ددوی پـه آنـد نـوم وړي اونـوم لـوړي سـي: دظلـم لاره اختيـاره وي پـه ټولنـه کـي فسـاد خـوروي اوټولنـه ددوی دزور زيـاتي اوظلـم څخـه آرامــه نــه وي. جاليبــه خــوداده چــې ځينــې نــور انســانان بيــا ديــوې ټــولنې پراوسيدونکو باندي په دې خاطر زور زياتی کوی چې دوی دخپل زور زياتي څخه خوند اخلي!
بـي معنـا اوبـي ځايـه خبرې کـول ، نـور تـه سپکاوی کـول، ځـان لـوړ ښـودل، بـي معنــابي او ځايـه موډ،فيشـن اودې کاروتـه ورتـه نورکارونـه ځينـې انسـانان دنـوم ښودني اوځان مشهوره کيدو لپـاره کـوي چـي پـه دې کارسره دوی داغواړي چـي دهغوی په ګمان دهغوی ټولنه ورته احترام (درنـاوی) وکړي اويـاهم ورتـه دعزت په نظروګوري:حال داچي هيڅ کلـه يـو انسـان پر نـورو انسـانانو بانـدي پـه ظلـم او زور زياتي کولو اوپه ټولنه باندي په جبرځان محترم بللواومنلو دعزت خاونـد نـه سۍ کيدلی.
کوم انسـانان چې داسـي کسـانوته درنـاوی لـري: يابـه د وهـم(ډار) او ويـرې څخـه دوی ته عزت ورکوي اودرناوی به ورته لري او يابه هم ددوی پـه نـاروا کـارونو باندي خوښ وي.
کـه چيرې يوانسـان پـه خپلـه خوښـه ديـوه ظـالم او بـد کـاره انسـان سـره دهغـه پـه کارکي مرسته وکړل او يا هم په خوښ سو:دده او هغه کس چي بدکاره او ظـالم دی توپيرنسته او پـه ګنـاه کـې ورسـره ونـډه لـري.الله جل جلا لـه مـوږ دنيکـی پـه کړنوکې په مرسته کولو اودبدۍ په کـارونوکي پـه نـه مرسـته کولـو امرکړي يـو پـه دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره سُوْرَةُ المَائدة : 2نمبرايات ولولئ.
ځينې کسان بيا داسي کارونه دځان ښودنې لپاره کوي: چي ددوی کړنـې داسلام دمبــارک ديــن اود خپلــې ټــولنې دکلتــوراو عنعنــاتو څخــه مخالفــه وي او ددې کـم شميروګړو لکبلـه هغه ټولې ټولنې تـه چې دا څوناکـاره اوبدکاره انسانان پـه کـې شتون لري ځينې نادرکه، کم آندي اوکم فهمـه کسـان دهـم هغووګړو پـه نظرګـوري چــې ګــواکي هغــه واړه ټولنــه دهــم هغوبــدکارو انســانانو پــه شــان ده داډول فکر(آند)ګمان کول ، ديوه باهوښه انسان لپاره نه ښايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله دنوم ښودلو او ځان مشهوره کولو لاره چې ځيني انسانان فکر(آند) کوي چې همدا به وي:دخوښۍ او ځيني نورو محفلونو کی ډېراو بي ځايه لګښتونه او مصارف دي،دا کارنه يوازي داچې بي ګټې او بي فايدې کاردی، بلکي داکار په ټولنه کې دوخت په تيريدو سره مروج کيږی اوټولنه ددې زيات لګښت خوښوونکو خلګو پر لاره پل ږدي چې ورسته بيا غريب او ناچاره خلګ هم دې ته مجبور سي چې په خپلو محفلونو کې زيات لګښت وکړي،ياد کارددې سبب ګيږي چې په ټولنه کي ددې لګښتونو دپوره کولو لپاره ځيني خلګ ناروا او نا مشروع کارونو ته زړه ښه کوي اويا هم خپل دهيواد پريښودلو ته اړوزي مهاجرت کوي. که چيرې شتمن خلګ هغه لګښتونه چې په خپلو محفلونو کي يې لګوي،زموږ او ستاسو دټولنې غريبو او نادارو اوسيدونکوته ورکړې او وسره مرسته وکړې: زموږ او ستاسو دټولنې دابي وزلې به دمنځه ولاړه سي او هيڅ يو غريب کس به پاتې نسي، په ياد کارکولوسره به موږد دوو ګټو څخه برخمن سولومړی: ټولنه به مودغربته خلاصون پيداکړي. دوهم: داخرت دهوسايني اودجنت خواته دور وړاندي کيدولامل به موسي.اسراف کول او بي ځايه لګښتونه داسلام دمبارک دين خلاف عمل دی!

الله جل جلاله بي ځايه اصراف کوونکي دشيطان ورڼه بللې دي، په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره دسُوْرَةُ بنىٓ اسرآئيل/الإسرَاء : 27نمبرايات ولولئ،حضرت محمد صلى الله عليه وسلم فرمايې: ؛وخورئ، وڅښئ، صدقه ورکړئ، مګرلـه اسرف څخه ځان وساتئ.① موږ او تاسوډېروخت په دې خبره ښه پوهيږو چي کوم کارچې زه يې کوم ناروا او حرام کاردی خوددې سربيره يوازي ددې خبرې لپاره چي زموږ په محفل کي کډونکوونکي وګړي يوازي دا ووايې چي فلانې په خپل محفل کي دومر لګښت اودا اوها کړي وه داکار کوو دې خبرې ته مو هيڅ پام نه وي چي که نن ورځ زه په خپل محفل کي داډول لګښت وکړم نو سبا يو بل څوک هم په خپل محفل کي زيات لګښت کوي رو،رو به داکارپه ټولنه کي عام سي او نورخلګ به هم دې ته وهڅول سي چې په خپلو محفلونو کې اسراف او ډېر لګښت وکړي: هغه وخت به هغه غريب خلک چې هتاخپل جامې، او خوړه نه سي پيدا کولی څه وکړي؟ آيا هغوی دا توان لري او که نه چې زموږشتمنوپه څيرلګښتونه وکړي؟

ولې ددې ناروا کړنې څخه يو کوچنی فرهنګ جوړکړو؟ په محفلونو او غونډو کي داندازې څخه زيات لګښت څخه بايد ډډه وکړو،داکارمودشتمنۍ بي ځاي مصرفولو مخه نيسي او ورسره به مودالهی حکم څخه سرغړونه هم نه وي کړي.

موږ په محفلونوکي په ډېرلګښت کولو سره دټولنې بار وردرنوو او خلګ په قصداً دې ته اړباسو چې ياد نارواکار دوی هم وکړي زموږ داکار زموږ پرخپل ځان ظلم دی، په دې کارسره ګناه په خپله ځانته پيرو،هغه لګښتونه چي موږ يې په خپلو محفلونو او غونډو کي کوو ،بايد دلوی خدای جل جلاله درضالپاره يې په

۱- صحيح بخاری

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي کارونو ولګو،و کړو چې زموږ ولس او ټولنې ته يې ګټه ورسيږي،نه داچې خپل شتمني په داسي کړنو مصرف کړو چې نه يې موږ او نه يې هم زموږ ټولنې ته کومه ګټه ورسيږي. موږاوتاسوبايد دخپلې ټولنې دارمنواو سيدونکو سره بيله کوم تو پيره مرسته وکړو. الله جل جلاله خيرات ورکوونکي وګړي الله جل جلاله ته حسنه پور ورکوونکي وګڼړي بللې دي اوهغوی سره يې دڅوبرابره زيات اجرورکولو وعده کړې ده!په دې خبره دلاښه پوهيدلو لپاره د سُوْرَةُ الحَديد : 18)نمبرايات ولولئ.زموږدکارونوله عمله بايد زموږټولنې ته زيان ونه رسيږي اوپه خپله پرخپل ځان او ټولنه ظلم اوتيرى ونه کړو. راسئ چې داسي کارونه وکړو چې په اوږد محله او لنډ محاله توګه زموږ دټولني اوسيدونکوته ګټورتمام سي. ددې برځای چې ځان ښودونکي ،مغروره پرخپل ځان اود خپل ټولني پراو سيدونکو باندې ظلم کوونکي و اوسو:بايد خير رسوونکي، مرسته کوونکي اوعاجزه انسانان و اوسو، هيڅ وخت داسي يو کار ونه کړو چې خپل اخرت ته زيان ورسوو،دلوی خدای جل جلاله اُمرو څخه سرغړونه ونه وکړو او دوږخ وه ځان ته په خپل لاس وانه خلو. موږ او تاسو بايد داسلام دمبارک دين دټولو احکامو څخه پيروي وکړو تري سرغړونکي او بدې غوښتونکي ونه اوسو تل خير غوښتونکي انسانان و اوسو.

په مثبت ډول درسنيو کارونه

په اوس وخت کې ږغيزو ،متني، اوتصويري(انځوريزو) رسنيو او وسيلو دانسانانو په ژوند کې ډيرې آسانتياوي اونوښتونه منځنه راوړي دي،او ددې وسيلو په مرسته خلګ ديوبل سره ډير نژدي سوي دي. دمعلوماتو راکړه ورکړه اوس په ډيرلږ وخت کې دنړۍ وهرګوټ ته کيدای سي. ددې رسنيو اووسيلو دجملې څخه راډيو ،تلويزيون، کمفيوټر ،تليفون ،فکس، انټرنيټ اوداسي نور يادولی سو. داهغه وسيلې دي چې په اوسني وخت کې دخبر رسولو، ديو بل سره داړيکو ټينګولو، تجارت، جګړيزو، روغتيايي، تفريحي، اوپه ځينونوروبرخوکي دکار دلاښه آسانتيا لپاره استعماليږي.

لومړی: راډيو او تلويزون

موږ او تاسو بايد ددې وسيلو څخه په مثبت ډول استفاده وکړو، اوددې دو وسيلو څخه دخبرو داوريدلو د تعليمي، اوتفريحي خپرونو داوريدلو او ليدلو لپاره کارواخلو . که چيرې موږ ددې ډول رسنيو سرپرستان يوو.موږ بايد دخپلو اوريدونکو اوليدونکو لپاره داسي خپرونې تياري کړو چې ددې خپرونو له کبله زموږ ليدونکي او اوريدونکي په هغه مسائيلو،موضوعاتو(سکالوګانو) وپوهيږي چې په هغو کې معلومات نه لري. موږ بايد هغوی ته ګټوره روزنه او ښوونه دخپلورسنيوله لارې وړاندي کړو. داروزنيزي خپرونې بايد د کيفيت اوکميت له پلوه لوړي، دپام وړ،په زړه پوري او پوره وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او خلکوتــه دينـــي، ټــولنيزي، اقتصـــادي، روغتيـــايي، حقــوقي ،کلتــوري او پـــه ډيرنوروبرخو کې پــه پوره ډول معلومـات ورکړې، ترڅو دعامو او هغو کسانو لپاره چې تعليم نه لري يوډول دښووني اوروزنې سرچينه وګرځي، دخلکو په منځ کې هراړخيزه عامـه پوهـوي زيـات سـي ،خلـګ نوښـتونو تـه پـه هـر برخـه کـې وهڅيږي اوټولنه مو نور داسي يوه ټولنه پاتې نـه سي چي دډېرو اړينومعلوماتو او پيښيدونکو پيښو څخه نا خبره وي. داډول رسنۍ دټولنې لپاره دتعليم او تربيې دښوولو اونيک عامه پوهوي يوه برخه ګرځي اودټولنې وګړي ورڅخه په زياته اندازه په بيلا بيلوبرخوکي پوهوي ترلاسه کوي.

دټولنې دميشتو وګړو رول دراډيو او تلويزيون څخه په سمي استفادي کولوکي:

خلـک رسنۍ بايد ددې لپاره ونـه کـاروي چـې دخپرونـو څخـه يـې ناسمه استفاده وکړي او ياپې هم دخپرونـو څخـه ناسم پوهـوي ترلاسـه کړي.پـه ځينـو رسنيو کـې داسي خپرونې لوستونکو، اوريدونکو او ليدونکو ته خپريږي، چې دهغو خپرونـو پـه لوستنه، ليدنه او اوريدنه سره يو ښه انسان غلطي او کړي لارې تـه تيل وهل کيـږي. ټولنــه دهغـو خلکـو دشـموپلانونو او اغيزولانـدي راځـي چـې هغـه خلـګ غواړي ديوې ټولني داوسيدونـکووګړو ذهنيتونوته منفي سمت ته بدلون ور کړي اوخپـل هغـه شـوم پلانونـه پـر هغـوی پلـي (تطبيـق) کـړي چـي دوی يـې غوښـتنه لري.مـوږ او تـا سـو بايـد دهغـو خپرونـو دليـدلو، لوسـتلو او اوريـدلو څخـه ډډه وکړو،چـې پـه هغـه خپرونـوکي زموږکلتـور، عننـاتو ،ژبـې، ټـولنيز ژوندانـه، اود هيواد خلګو ته په کښې زيان رسيږي او يا هم ورته په کښې سپکاوي سوی وی. زموږ او ستاسو په ټولنه کې داسي رسنۍ شتون لـري چې هغه زمـوږد فرهنګ، ټولنې، ژبې، کلتـور، عنناتو، تـاريخ، کړو وړو، دين او ټولنيز ژوندانـه تـه دزيـان رسولو او هتأ دلمنځـه وړلو کوښښونه کوي! داډول رسنۍ بايد وپيژنـدل سي او مخنيوی يې وسي او کـه چيرې يې مخنيوی ستونزمن وي، نـو بايد ددوی ټولـه ترحــي او پلانونـــه ددولـت دخواڅخـــه بربنــدې ســي. کلــه چـــي ټولنـــه ددې ډول رسنيودخطرناکوپلانونو په اړ خبره سي نو بايد په هيڅ ډول ټولنه دې تـه زړه ښـه نه کړئ چي يادې رسنۍ واوري ولګولې اويـايې هم ووينې. رسنۍ بايد يـوازي او يـوازي خپل ټـولنې تـه خدمت وکـړئ، او ورتـه دزيـان رسولوسبب نـه سي. ټـولې رسنۍ بايد دهغو ارزښتو نو ،چې په يوه ټولنـه کې ورتـه درنـاوی کيږی سپکاوی ونـه کړې، داهڅه ونـه کړې چې ددې ارزښتونو په باره کي ټولنې تـه ناسم پوهـوي ورکـړي.يـوه رسنۍ بايـد ديـوې ټـولنې ټولـو وګړوتـه پـه يـوه نظر وګـوري، ددوی ترمنځ توپيرونه کړې، يو پربل باندي ورته ازښت ورنه کړې اوترمنځ يې ديوالې دلمنځه وړلو هڅه ونکړې.موږ او تاسو بايد خپل ماشومان دهغه ړغيزو،متنـي، تصويري خپرونـو دليـدلو، اوريـدلو اولوسـتلوڅخه منعـه کـړو چـې هغـه خپرونـې غيري اخلاقي، او داسلامي احکامو څخه خلاف وي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اويا هم داسې خپرونې وي چې ټولنه دفساد خواته کشوي او په ناروا عملونو باندې يې اخته کوي.دادول خپرونې دماشومانو پرهغه ذهنيت باندې ډير ژرخپله اغيزه غور ځولی سي چې هرڅه ورته ښه معلوميږي او هغه کارونه کوي چې دوی يې ويني، لؤلي او يايې هم اوري.دماشوم حافظه دې ته اړتيا لري چې نوي شيان حفظ اوورسته ترزده کولويې عملي کړي. هرڅه چې ماشومان وويني ،وي لولي اويايې هم واوري، دوی يې په راتلوونکي وخت کې دعملي کولوکوښښ کوي،ځکه دوی ددې ترمنځ توپير نه سي کولی چې څه ښه دي او څه بد.
ماشومانو ته دجنګ جګړو،وژنې اوژوبليدنې فلمونه ښکاره کول، کيسې، نکلونه کول، ناولونه لوستل، په حقيقت کې دوی ته: دقتل غلا او ژوبليدنې لارښوونه اوپه هغوبرخوکې روزنه ده. که غواړو چی ماشومان مو ښه وروزل سي او دبد اخلاقيو، اوبدو کارونوڅخه يې ليري وساتو نو بايد ماشومان مو درخاصې څارنې لاندې ونيسو او د دوی دژوند ټول اړخونه تحليل او وارز ؤ.موږ بايد لومړی خپله منفی اړخ درلودونکي خپرونې ونه څارو اوپه دوهم قدم کې خپل ماشومان دمنفي مفکورې اومنفي اړخ درلودونکو خپرونو دلوستلو،اوريدلو اوليدلو څخه په کلک ډول منعه کړو.دکمفيوټر،انټرنيټ او مبايل څخه سمه استفاده کول: زموږ او ستاسو په ټولنه کې په کمفيوټرونو، تلويزونونو،موبايلونو،انټرنيټي شبکو اونورو تصويرې رسنيو او وسيلو کې داسې فلمونه او تصويرونه کتل کيږي چې هغه فلمونه اوتصويرونه په هيڅ ډول زموږ ددين، رواجونو،کلتور،عنناتوسره اړخ نه لګوي، يادې ليدنې نه زموږ دين خوښوي اونه يې زموږ کلتوراوعننات خوښوي اونه هم داليدنه زموږ دشخصيت سره برابره وي.دافلمونه اوتصويرونه (انځورونه) که زموږ ددين مخالفه وي که زموږ دعنناتو، خو ليدنه يې په هرحلت کې يوازې او يوازې موږ ته زيان رسوي يادفلمونه اوتصويرونه ځينې وخت موږ او تاسوته ژوبلونه ،وژنه، فريب، بي احترامي او ځيني وخت راته بد اخلاقې اوبي عزتي راښيي.هو داسې هنري فلمونه اوتصويرونه هم شتون لري چې موږ کيداې سي ،چې دهغوڅخه مثبت اړخونه زده او ورته متوجي سو او زموږ په ژوند کې راته د تفريح او پوهوي وسيله وګرځي اوپرهغولارو تګ راته هوسا اوآسانه کړې چې موږ درباندې په تللو کې ستونزې لرو. هنرې فلمونه اوتصويرونه که په مثبت ډول سره وليدل سي او موضوع يې ښه درک کړل سي: موږ او تاسو ته ښايې په هغوکې لارښووني موجودي وي. که څه هم دټولوزده کړوسرچينه کتابونه دي اوفلم ته کومه اړتيا نه ليدل کيږي.که چيرې بيا هم موږفلمونه اوعکسونه وينو نوبايد ديوفلم اوعکس منفي اړخ ته پاملرنه ونه کړو اوکه دمثبت اړخ دليدنې څخه که کوم پوهوی لاسته راځي لاسته يې راوړو.موږ او تاسوډېروخت ديو فلم ،تصوير،ليکنې،خبرو،يابل کوم کارمنفي اړخ ته درمثبت اړخ ډېره پاملرنه کوو، چې داکړنه زموږ دتبا هې خواته قدم اخيستنه ده. هغه فلمونه چې داسې سحنې ولري چې هغه دبي شرمی او بي حيايی څخه ډکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي: باید په هیڅ ډول سره ونه کتل سي او پرې نږدو چې دیادوفلمونو کتنه موږ ناروا کارونو ته وهڅوي.دا سي وخت تیرونه اوتفریح چې زموږدونیا اواخرته زیان په کښې نغښتې وي باید ترینه په کلکه ډډه وکړو.رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: دوه نعمتونه داسي دي چې ډیرخلګ یې قدرنه کوي،روغتیا اوفراغت.(۱) موږباید د دونیا په خوشحالی باندې خپل اخرت ته زیان ونه رسوو، دلوی خدای جل جلاله داحکامو څخه سرغړونه ونه کړو،ولې خپل اخرت ددې دونیاپه بدل کې وپلورو؟ حال داچې رسوالله فرمایي:په جنت کې دیوي چلاخې ځاي تردنیا اوڅه چې په دونیاکې دي ښه اوغوره دی، یوسهاریامابنام دالله په لارکې تلل تردونیااوڅه چې په دونیاکې دي ښه دئ.②

دمبایل،تلیفون اوکېمروپرځای اوسمه کارونه:

موبایلونو او کیمرو زموږ او ستاسو لپاره ډېرې آسانتیاوې منځ ته راوړي دي. مګرموږ ډېروخت دهغو څخه سمه اوپرځای استفاده نه کوو ،په ځینو وختو نه کې ترینه ناسم کار اخلو او په ټولنه کې دهغوی په واسطه فساد خوروو.

بې اړتیا اوبې ضرورته په موبایل،تلیفون کې خبرې کول، خلکوته دموبایل تلیفون دلاري اختارونه ورکول، دنورخلکو دنوم څخه ناسمه ګټه اخیستل،دموبایل تلیفون دلارې درواغ ویل اوپه نورو بیلابیلو لارو دتلیفون او موبایل څخه ناسمه استفاده کول ټولنه دبدی او فساد خواته کشوي.همدارنګه دموبایل دکېمرو اوپه کیمروباندې دخوښی په محفلونو، کورونو او نورو ورته ځایونو کې عکسونه (انځورونه) اخیستل ، فلمونه ډکول ناسم او دزیان څخه ډک کار دی.

ځکه په دې کار سره په انځور او فلم کې فلمبرداري،عکاسي سوي کسان ددې څخه خوښ نه وي چې دهغوی څخه دې عکس واخیستل سي ، یادې ترینه فلم ډک سي اویا هم داکړنه په پټه سره وسي اوهغه څوک خبرنه سي کوم چې دهغوی څخه فلم ډک سو او یا انځور ترینه وا خیستل سو. داډول فلمونه او عکسونه (انځورونه)چې په پټه ډک او نیول کیږي په ټولنه کې خپریږي او دځینو ستونزو لامل ګرځي اودټولنې اوسیدونکي په ځینو حلتونو کې دیادوفلمونو اوانځورونو څخه ناسمه استفاده کوي.ښه اوګټوره خبره خوداده، چې دژوندیوو موجو داتو انځور اخیستل اوجوړول غوره کارنه دی اوچې څومره ډډه تري کولی سوباید ډډه تري وکړو،ځکه رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایي: کوم کسان چې انځورنه عکسونه جوړوي دقیامت په ورځ به عذاب ورکول سي، ورته وبه ویې: څه چې موجوړکړي ژوندي يې کړئ.(۳)

راسئ چې لومړی خپل پرځان باندې هغه کارچې موږ یې کوو دهغه کاراحساس داسي و کړو، که چیرې داکړنه زما سره سوي وای نو مابه څه احساس درلو دلی او څه فکر به راسره پیداسوی وای ؟آیا په دې ډول کارسره که دټولنې یوبل شخص زماپروړندی کړی وای زه به خوښ سوی وای او که نه زه به خفه سوی او ناهیلی سوی وای؟

۱- صحیح بخاري حدیث ګڼه 6412---------۲صحیح بخاري حدیث ګڼه ۶۴۱۵ ------- ۳- صحیح بخاري حدیث ګڼه ۵۹۵۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې احساس دکولو څخه ورسته پريکړه يوانسان خپله کولي سي، چي ياده کړنــه ښــه ده اوکــه بــده. رســوالله صــلى الله عليــه وســلم فرمــايي: ستاســو يودرهغومؤمن نـه سي کيداي څو دخپل وروږلپاره هغه څه خوښ نـه کړي چي دخپل ځان لپاره يې خوښوي.① اوهمداسي بايد انترنيټ او نوري ټولنيزي شبکي فيسبوک،ټويټر،واټساف،ايمو،يوټيوب اونوروړتـه انټرنيټي اوټولنيزي شبکې هم ددې لپاره ونه کاروو چي موږ او يا هم زموږ ټولنې ته دي زيان ورسوي .
دا رسنۍ يـوازي او يـوازي زمـوږ دکـارو نـو دهوسا ينې لپـاره دې،نـه دغلطـي استفادې اخيستلو اواستعمالولولپاره.
کـه موږانټرنيـټ کـارونکي يـو نـوداختلاف اچونکومتننو،ويډيوګانو،اوتصـويرونو دخپرولوڅخه بايد په کلکه ډډه وکړو.هڅه موبايددانټرنيټ پـه کـارولوکي تـل داوي چـي خپـل هيواداوټـولني تـه اړيـن مطالـب وړانـدي کـړو اوخپلـه هـم مثبـت اړخ درلودونـکو اوګټه رسونکو مطلبونوڅخـه استفاده وکړو. البتـه ديادونې وړده چي ددې وسيلو چي مخکي يې يادونه سوي ده: ډير استعمال او کارونه زموږ بدن پـه دماغي ،ذهني او جسمي نارو غيو هم مبتلا کولي شي.
يادې وسيلې بايد بيله ضرورته او داړتيا څخه ډيرې ونه کاروو. موږ اوتاسو بايد خپل وخت پـه بـي ځايـه او زيـان رسوونـکو کـارونو بانـدي تېرنـه کړو ،درسنيزو وسيلو څخه پرځاى او مناسيبه ګټه واخلو او پري نږدو چي ددې وسيلو په وسطه ياله عمله موټولنه دفساد اونارواکارونو په لور ولاړه سي.

د هيواد سره مينه اووفاداري

موږ او تاسو ټول دخپل هيواد سره مينـه لرو، هيڅ داسـي څوک نسته چي خپل هيواد تـه دې زيـان ورسـوی. مګريو لږ او محدود شمېر کسـان داسـي ستـه چي دخپل هيواد سره مينه نه لري، دخپل هيواد سر خيانت کوي،خپل هيواد او خپلـه ټولنـه ورتـه ارزښت نـه لري، درخپله وسه ورتـه زيان رسوي او دنورمغرضو،زيان رسوونکو کسانو په وينا خپل هيواد تـه جنګ ،غوربت ،بي علمي او بي اتفاقي، راوړي، نه پريږدي چي هيواد او هيوادوال يې پـه سولې، سوکالی، او ارمی کي ژوند وکړې.
داخاصيت (ځانګړنـه) درلودونـکو خلګوتـه دهيواد دوستان او هيوادتـه وفاداران نـه سوويلی،دهيواد دښمنان يې بولو!داډول خلګ هيڅکله ښـه او غوره خلګ نـه دي .داخلګ ددې سربيره چي خپل هيواد او خلګ خوشحاله ژوند تـه نـه پريږدي، خپلـه هـم دنـوردلاس لانـدي پـه کړاونـو او مشـکلاتو کـي ژونـد کـوي! داخلـګ داخوښـوي چـي خپـل ترهيـواد د دوی دلا رښـوونـکو بدوانسـانانو ټـاټوبي تـه ژمـن واوسي،

۱ - بخاري کتاب الايمان حديث ګڼه 13

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل درهيوادوالـو د دوی روزونکو اوهغوی تـه چې ددوی ذهنيتونـه يـې منفـي لورته اړولي دي احترام اوقدر لري. ډېر بې توانه او کمزوری هغه انسان وی چې مړسي او خپل هيواد او ټولنې ته خدمت ونه کړي. هريوزموږاوستاسوڅخه په دې مکلف دی چې خپلو خلکو او هيواد ته خدمت وکړې، يعنې په خپل ژوند کې داسې کارونـه وکړې ،چې دده هيـواد او خلکوتـه پـه هغـه کـاروکې ګټـه ورسيږي.هيواد زموږ او ستاسو لپاره دمورحيثيت لري. څنګه يوداسې څوک پيدا کيدای سې چې دخپل موربې احترامې وکړي،دا وزغمې چې مورېې په مشکل او ستونزه کې وي او دی دې په ارمه سا واخلی او دخپل مورسره دې مرسته ونه کړي. هيواد زموږ په سر تـاج دی اوزمـوږ بيرغ زموږ دخپلواکۍ او آزادۍ نښان دی. هرانسـان چې دخپل هيواد سره خيانت کوي درټول بد ترين انسان دی. دداسې انسـان سره چې د خپل هيوادسره خيانت کوي دوستي او مرسته کول دهغه دښمن سره مرسته کـول دي چې ستا دوينو تږی وي او چې هروخت يې وس ورسيږي نو تـا دمنځـه وړی او ستا دنابودۍ په انتظارکې شيبې شمارې. موږ او تاسو بايد پـه هيڅ حال اوهيڅ وخت کې دخپل هيواد سره خيانت ونه کړو. ټولـه عمر (ژونـد) بايد خپل هيـواد تـه وفاداره اوژمن پاتې سو. زموږ دهيواد ابـادي او سوکالي زموږ سوکالي او ابـادي ده.موږ بايد خپل هيواد دخپل کور پـه شان وبولو. آيا يوڅوک دا خوښـه وي چې دهغه کوردي ويجاړه اوخراب وي؟ کـه چيرې موږدا نـه سوکولی چې خپل کـور وران کړو نو بيا ولې خپل هيواد خرابـه وو؟موږ او تاسو بايد خپل ځانونـه دخپل هيـواد خدمـد ګـاران وګرځوو.لکـه څنګـه چې د خپل دوجود پـه پرهرونـو دردېږو (خوږيږو) نـو همداسې بايـد خپل دهيـواد پـه زخمونـو خـوږ او ودرديږو. مـوږ او تاسـو ټول داتـوان لـرو چې هريـو خپـل هيـواد تـه خـدمت وکـړو کـه چيـرې تاسـو پاچاياست نو بايد خپل هيواد ته ريښتنی پاتـه سې اوداسې يوکارونـه کړئ چې پـه هغه سر ستا دهيواد اوسيدونکو ته زيـان ورسيږي. رسـوالله صلی الله عليـه وسـلم فرمايې اې الله څوک چې زمادامت حـاکم (مشر)وي اوبياهغه پردوئ سختي کـوي نوتـه هم پرهغـه سختي وکړه اوڅوک چې زمادامـت حـاکم وي اوپرهغوی نرمـي کوي نوته هم پرهغوی نرمي وکړه.①

بـل ځـاي رسـوالله صـلی عليــه وسـلم فرمـايې: څـوک چـې دمسـلمانانوحاکم وي اودهغوی په ښيګڼه کې هڅه ونه کړي اوپه خـاص نيت سره دهغوی ښيګڼه ونـه غواړي نوهغه به له دوی سره جنت ته نـه ځي .②

مشر،حاکم ،يـا پاچا بايد کـار اهلـي کارتـه وسپارې اوهغـه مسؤليت چې ده تـه دده دهيواد خلکو ور سپارلی دی بايد په پوره ايمانداری ريښتينولۍ، اوبې لـه دې چې ديو چاڅخه وېره ولري سرتـه يې ورسوي. همداسې ټول دولتـي کـارکوونکي بايد هيڅ وخت په خپلو کارونو کې سوستي او نـاغيري ونـه کړې، پريو مظلوم بايد ظلم ونـه کړې، دقومون واوژبو ترمنځ توپير بايد ونـه کړې، رشوت بايد وانـه خلـي، بـې عدالتي بايد ونـه کړې، دخپلوانو او پرديو ترمنځ بايد توپير ونـه کړې،

-۱ -- صحيح مسلم کتاب الامارت حديث کنه ۲ 472 ۲صحيح مسلم کتاب الامارت حديث کنه4731

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هيڅ وخت بايد يو دولتي کارکوونکی دخپلې وظيفې(دندې) څخه ناسمه او ناروا استفاده ونه کړې، هردولتي کارکوونکی بايد دخپل واک اودندې سره سم اوپوره خدمتونه دخپلو خلکواو ټولنې لپاروړاندې کړې: هيڅ داسې يو کار او عمل سرته ونه رسوي چې دالله جل جلاله په نزد دې ګونهګاره سي، دهغو خلګو چې دی يې په سرامر تاکل شوی دی دحق خوړونکي شی.الله (ج)موږ په ناروا توګه ديوبل دمال خوړلو څخه منه کړي يوو،په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره سُوۡرَةُ البَقَرَة : 188شماره ايات ولولئ.

که چيرې ددولت کارکوونکی دخپلوخلګو او هيواد سره خيانت وکړي اودخپلې هغه دندې څخه ناسمه استفاده وکړي چې ده ته ورسپارل سوي ده: هرومرو به الله(جل جلاله)دده سره حساب کوی،ده ته به دخپل کړي ګوناه سزاورکوي ، الله(جل جلاله)حساب کوونکی دی!ديوې زرې نيکی او يوې زرې بدئ حساب دخپل بنده سره کوي!

په دې خبره دلاښه پوهيدلولپارهسُوۡرَةُ الزّلزَلة : ۸:7نمبراياتونه ولولئ.

هردولتي کارکوونکی بايد خپل هغه کارونه چې ده ته يې مسؤليت ورکول سوی دی دځنډ اوبې له دې چې پرخلګوظلم وکړي په خپل وخت سره اجراکړي.موږ بايد تل خپل هيواد ته ريښتني اوسو او خپل هيواد او خلګ په ستو نزو او کړاونو کې پرې نږدو، تل ورسره مرسته اوهمکاري وکړو، تل دخپل ولس ريښتني خدمت ګاران واوسو، هيڅ وخت دخپل واک اوقدرت څخه ناسمه استفاده ونه کړو او دهيواد د دښمنانو دشومو پلانونو او پريکړوښکار نه سو ،که چيرې موږ ددولت کار کوونکي يوو:بايد په هغه تنخوا خپل ژوند پر مخ بوزو چې موږته ددولت دخوا راکول کيږي.

او هيڅکله دپيسواو نورو مادي اومعنوي ګټو لپاره خپل هيواد خرڅ نه کړو،د خپل دهيواد سره خيانت ونه کړو، د رشوت داخيستلو څخه په کلکه ډډه وکړو او خپله دنده په سمه توګه سرته ورسو.

رسوالله صلی الله عليه وسلم دولتی ماموردتحفې (ډالۍ) دقبلولوڅخه منعه کړی دی اويوه قنعت بخښوونکي ننګونه يې دتحفې دنه قبوليت په اړه دهغه ومخته ايښي ده اوفرمايلي يې دي: دخپل پلاريامورپه کورکي ولي نه کښيني؟ بيابه يې کتل چي څوک هغه ته تحفه ورکوي که نه.①

ديادوني وړده چې يوازې دولت نه سي کولی چي يوهيواد ودان او آباد کړي. هغه کسان چې په دولت کې دنده نه لري او شخصي دندې لري هغوی هم بايد دخپلودندو په واسطه دخپل هيواد لپاره خدمت وکړي. هر کس بايد دخپل دولت سره دخپل هيواد په جوړولو کی ونډه اخيستوونکی او پوره مرسته کوونکی وا وسي،هغه که دهقان ، تجار، هټيوال اوکه ځاروي ساتونکی وي. يو هيواد په خپل ملت ولاړدی.

۱ـ مسلم کتابالامارت حديث کنه4738

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا ملت دی چي يو هيواد دپرمختګ په لوري بيايي. موږ ټول ددې هيواد اوسيدونکی بايد دخپل هيواد او خلګو سره مينه ولرو او پري نږدو چي زموږ هيواد او ولس دي دستونزو(کړاونو)سره مخ سي. هيڅ وخت بايد موږ دخپلې دندې او قدرت څخه په استفادې خپل هيواد او خلګ دستونزو سره مخ نه کړو، ځکه داهيواد په موږ او تاسو آباد دی او موږ او تاسو که هر څوک يوو مګر ددې هيواد اوسيدونکي يوو، موږ ددې هيواد پرخاوروخپل قدمونه ږدو او دهمدې هيواد دهوا څخه تنفس اخلو دازموږهيواد دی آباديده اوسمسورتيايې زموږدنده ده.

قومي ژبني او نژادي توپيرونه

په نړۍ کی د فزيکي اومعنوي اړخه ډير ډولونه انسانان سته.ځيني انسانان تور ،ځينې ژړ ،ځني سورپوستي او ځيني نور بيا غنم رنګه وي. ديوې سيمې خلګ په يوه ژبه او لهجه خبرې کوي، دبلې سيمې خلګ بيا په بله ژبه اولهجه خبرې کوي.په نړۍ کي داسي ټولنې سته چي په يوه ځا نګړي نوم سره مشهورې وي دهغې جامعي خلګ په يوه ځانګړي نوم سره پيژندل کيږي او په هغه ټولنه کي دننه ځا نګړي ډلي انسانان شتون لري، چي هره يوه ډله انسانان يې ځان ته يو تاکلی نوم لری، چي دفزيکي او معنوي لهازه سره يو شان نه وي، بلکي توپيرسره لري.دلته زما مطلب دهغه جوړښتو نو او جامعو څخه نه دی چي يو شخص يې په خپله په يوه ځا نګړي نوم سره جوړه وي او يونوي خو ځښت را منځ ته کوي، بلکي زما موخه دهغو جامعو(ټولنو) څخه ده چي دقوميت، نژاد، او ژبې پربنسټ منځ ته راغلي وي،داتوپيرونه ځينې وخت ددې سبب کيږي چي ديوې ټولنې ځينې ناپوه خلګ دي دبلې ټولنې دخلکو سره مخالفت وکړي:په دې دليل چي دهغه جامعې څخه د دوی رنګ جلا وي، يا په ژبه ځندي ،جلا وي او ياهم يوازي دهغې ټولنې نوم د دوی دټولنې دنوم څخه تو پير لري ،ټول انسانان الله (ج) په يو شان پيدا کړي دي، يو انسان دبل انسان څخه غوره او بهتره نه دی،مګريو انسان دبل انسان څخه هغه وخت غوره او بهتره دی چي هغه مسلمان وي،يو مسلمان دالله (ج) په نزد ديو کافر څخه غوره دی. په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ البَقَرَة : 212شماره ايات ولولئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او همداډول يونيک او ښه اخلاق لرونکي انسان ديوه بد او بي اخلاقه انسان څخه غوره دی. په مسلمانانو کي تو پير بايد ونه سي، هرهغه کس ښه او غوره دی چي نيکي کوي، نوروانسانانو ته يې ګټه رسيږي، پرهيزګاره وي او چاته تکليف او ازار نه رسوي،ددې ښيګنو اوياهم نور ښيګنوپرته يوشخص او ټولنه دنورواشخاصو اوټولنو څخه غوره کيدای نه سي.

په دې خبره دلاښه پوهيدلوپاره دسُوْرَةُ آل عِمرَان : 76شماره ايات ولولئ.

حضرت محمد(ص) فرمايي:مسلمان هغه دی چي نورمسلمانان يې دژبې اولاس دزيانه خوندي وي①.

که ورته وګورو په هر قوم او قبيله کي ښه او بد خلک سته،کيدای سي چي په يو ژبه ويوونکو خلکو کي بد انسانان وي، او کيدای سي په يو نژاد کي بدخلک شتون ولري .

مګر دا په دې معنا نه ده چي دهغی ټولنې ټول وګړي دې بد وي.په هغه ټولنه کي بيا ښه او نيک خلک هم سته. ځينې خلک داسي فکر کوي چي دا نژاد يا دا ژبه ويوونکي يا دا قوم يوه ځانګړې بدې لري ،چي هغه بدې د دوی په ټوله جامعه،ټولنه کي شتون لري مګر د داسي نظر درلو دونکو دغه نظريه مطلقً ناسمه ده:ځکه بدې په يوه کس کي کيدای سی نه په يوه ټولنه کي موږ دا نه سو ويلی چي دا بدې په هغه ټوله جا معه (ټولنه) کي شتون لري،موږ او تاسو بايد داسي ونه اوسو چي په خپل قوم ژبه او نژاد پخر وکړو او دنورو قومونو،نژادونو څخه ځا نونه غوره اوبحتره وګڼو اوهغوی ته دنسب پيغور ورکړو،رسوالله (ص) په نسب پيغورورکول په سختوالفاظو غندلی دی،موږ او تاسو بايد په خپلو کړونوځانونه دعزت او درناوي خاوندان وګرځو اوداسي انسانان دځانو،نوڅخه جوړ کړو چي نور خلک زموږ د ژبې اولاس دضرر(تاوان) څخه ځانونه خوندي وبولي. موږ اوتاسو که دهر نژاد او قوم څخه يوو ټول مسلمانان سره ورونه يوو زموږ تر منځ هيڅ ډول توپير نسته اوبايد هرډول کينه ،رخه او تبعيض دمنځه وباسو اوټول يوالی غوره کړو. په دې خبره دلاښه پوهيدلوپاره د سُوْرَةُ الحُجرَات :10نببرايات ولوئ.

زموږ او تاسو سره که ديوه قوم، نژاد او يوې بلې ژبې ويوونکو خلکو په اړه ناسم فکر پيدا کيږي نوموږ او تاسو بايد لومړی خپل قوم، ژبه، او نژاد،درنظرلاندي ونيسو اوورسته پريکړه وکړو.آيا زموږ په قوم، نژاد او ژبه ويوونکو کي بد او دناسمو ارادو خاوندان خلک وجود نه لري؟ اوهمدرنګه آيازموږ په منځ کي نيک او ښه انسانان نسته؟ همداسي په هغه قوم ،نژاد، او ژبه ويوونکو خلکو کي هم ښه او بد انسانان سته،نو ځکه موږ هغه ټولنه ټوله بدنه سو ګڼلی.هيڅکله بايد يو مسلمان بل مسلمان دځان څخه کم ونه بولي ځکه لوی خدای(جل جلاله) ټولو مسلمانانو ته په يوه نظرګوري خوکاميابه هغه مسلمانان دي چي هغوی ټول اسلامي احکام پر ځا ی کړي وي.

١ ـصحيح بخاري کتاب الايمان حديث کڼه10

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسئ چې په خپل قوم ژبه اونژاد ځانو نه عزت من او قدرمن معرفي نه کړو.احترام، درناوی اوعزت په نیکو اخلاقو ښه چار چلند اوداسلام په مبارک دین کي دی. راسئ چي دخپل پیغمبر حضرت محمد صلی الله علیه وسلم پرلاره روان سو اوکا میابۍ (بریالیتوب) ته ځان ورسو.
ټول تو پیرونه دمنځه یوو سواو هرمسلمان خپل ورور وګڼو.یوازي داوسنجو چي کوم کارونه چي زه یې کوم سم دي او که ناسم.دیادوني وړده چي هرڅوک حق لري چي خپلې ژبې،قوم، نژاد اوخپلو خلګو ته خدمت وکړي،مګرداخدمت چي دی خپل ژبې، قوم ،اونژاد ته کوي باید په داسي ډول سره وي چي دديې خدمت له عمله نوروته زیان ونه رسیږی.
دخپل کور،چم اوبڼ د آبادی،پرمختګ اوسمسورتیا لپاره بایدد نورو کورونه ،کلې اوبڼونه ویران نه کړو اوهغوی شاته تګ ته یې مجبورنه کړو .موږبايد د نورو ژبو ویوونکو نژادونو او قومونو سره تضاد ونه لرو،
ټول هغه تو پیرونه چي موږ را منځته کړي دي دمنځه یوسوو، یو دبل څخه ځانونه غوره ونه ګڼو او دریوه چترلاندي او په یوالي کی ژوند وکړو.

علم اوپوهه

الله جل جلاله عالمان،ستري مرتبې درلودونکي وګرځي بللي دي. په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ المجَادلة : 11نمبرایات ولولئ.علم هغه نعمت دی چي انسان ته دعزت ،سرلوړی،محترمی،وړتیا اودیوه روښنانه ژوند کولوزمینه برابروي.
علم انسان ته ښه او خرابه نیغه ،سیده اوکږه لاره ښيي اوپه دې یې پوهوي چي څنګه خپله ځان اونور خلګ پرسېده او مستقیمه لار روان کړې .علم دخو شحاله اوسوکاله ژوند ضمانت اویوه داسي سرمایه ده چي موږته بیابیا دبریالیتوب زیري را کوي. په علم کولو ،غوره کولو اوپرې عمل کولو سره انسان جنت ته دا خلیږي، او په نا پوهې غوره کولو او دجهل پرلارتګ کولو سره انسان در دوږخ پوري رسیږي.
پوهان وايي علم یو داسي سرما يه ده چي په مصرف ولو سره نه کمیږي ،بلکي نوره هم زیاتیږي. علم غوره دی ،ښه دی اوبې عیبه دی دډیر دولت او شتمنۍ څخه.ځکه یوعالم :وائي چي شتمني او دولت انسان په خطر کي اچوي مګر علم دانسان څخه ساتنه(حفاظت) کوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالمـان اوپوهـان د ليدونکو، بينايـانو پـه شـان دي او بـي علمـه کسـان دنابينـاؤ او ړندو انسانانو په څير دي.

پـه علـم کولوسـره مغز،عقـل،تفکراو ذهـن پيـاوړی کيـږی او وده کـوی. علـم کـول دانسان دماغ دې ته آماده کوي چي انسان نـور هـم پرمختـګ وکـړي: برياليتوبونـه لاسته راوړي او څومره چي يې وس او تـوان وی خلکوتـه ګټـه ورسـوي. مـوږ او تاسو ته په کار ده چي علم يووازينی هغه وسيله و ګڼو چي موږ دتياره او تارپکه ژو ند څخه درو ښانه او خوشحاله ژوند خواته بيايي. آيا هغه کس چي ړونـد وي او هيڅ نـه سی ليدای پـه اسانی پـرلاره تـګ کـولی سـي او کـه هغـه کس چي بينـا (ليدونـکی) وي؟

معلومه خبره ده چي بينا(ليدونـکی)کس خپله لاره ښـه وينـي، پـه آسـانه توګـه تـګ پرلاره کولی سي، تل بي له دې چي دکومې ستونزې سره مخ سي، خپل تګ لـوری ټاکلی سی،مګرنابينا کس په آساني سره پرلاره تګ نه سي کولی اوپه کنـدو،لوړو، ژورو کي لويږي او دمشکلاتو سره مخ کيږي.

همدارنګه ايا هغه کس چي دشپې روان وي تګ کوی خپل منـزل آسـانه پيـدا کـولی سي او که هغه کس چي دورځې په رڼا کي تګ کوي اوخپل منزل ته ځان رسوي؟

جلا والی او فرق په موږ او تاسو پوری اړه لري او خپلـه بايد قضاوت وکړوچـي پوهې اوناپوهې علم اوبی علمي څومره ديوبل څخـه تـوپيرلري؟ پوهـان تـل بريـالي وي اوناپوهـان تـل دبريايـه لاسـته راوړلـوکي دمشکلاتوسـره مـخ وي. دپـوهې پـه شتون کي زموږ ژوند داسـي مثـال لـري لکـه مـوږ چـي پـه روڼ سـهارکي تـګ کـوو اومنـزل تـه ځـان رسـوو،دعلم اوپـوهې پـه نـه شـتون کـي ددې بـرعکس يعنـي پـه تاريکوکي چي دژوند شپې ورځې سبا کوو اودرخپل منزلـه پوري لارپري کوو(تګ کوو)ځينې داسي خلګ هم شته چي علم اوپوهه حاصله کړې، مګر دخپل علم څخـه ګټـه نـه اخلـي عمـل نـه پـري کـوي،تش پـه نـوم دعلـم عـالم بلـل کيـږي،دا ډول عالمان هم دا سي مثال لري لکه هغه کس چي هيڅ علم نـه لـري او بـي علمـه وي.

يوعالم وئي :دبي عمله عالم مثال دهغه څراغ په شان دی چي دړانـده پـه لاس کـي وي.هر هغه څوک چي علم وکړي نو خپل علم دي صرف نظرنـه ګرځـوي : خپل علم دي داسي خور کړې لکه څنګه چي يوه شمعه پـه تيـاره کـي خپلـه رڼـا خـوره وي.عالمـان بايـد دخپل علـم څخـه سـاليمه او پرځـای استفا ده وکړي او دژونـد پـه چارو کي دي ورڅخه پوره ګټه واخلي.

يو عالم وائي څوک چي دښو او بدو تر منځ تو پير نه سي کولی هغه پـه مـړو کـي شماردی.هغه کسان چي بي علمه دي خپل حق نـه سي پيژنـدلي او نـه هـم دنـورو کسانو حق پيژندلی سی.هغه کسان چـي علـم نـه غـواړي او ورتـه ارزښت نـه لـري موږ او تاسو به څنګه دداسي کسانو څخه دنيکو او ښو کـارونو دکولوهيلـه ولـرو، موږ خپل خالق (ج) په علم کولو سره پيژندلی سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپل ټول ژوند کې باید زده کړه وکړو او نو رو ته یې ورزده کړو. هغه کسان چې په خپل علم سره یې عمل کړی وی، هیڅ وخت چا ته زیان او ضرر نه رسوي.غمونه اوکړاونه په علم کولواوغوره کولو سره لیري کیږي. هغه کسان هیڅ وخت خفګان نه کوي چې دهغوی یو ملګری کتاب هم وی. زه دي ته هیرا ن پاته یم چې یو څوک څنګه وائې چې زما علم،پوهه نه یادیږي
او زما ذهن کمزوری دی! هغه څو ک چې دا خبره کوي،باید په خپله خپل په دې خبره پښیمانه سي . دهیڅ یو روغ او سالیم انسان ذهن نه سي کمزوری کیدلی.
هرانسان کولي سي چې علم وکړي.
دا ډول وینا کوونکو خپل ذهنونه نه دي ازمویلي : څکه دوی دا ډول خبرې کوي.
تاسو که چیرې یووار په علم زده کولو،یادولو کي دستو نزو سره مخ کیږي:
تاسو په هغه ستو نزه پروا مه کوئ،امتحان یې کړئ در هغه وخته پوري که چیرې تاسو په زرګونو ځله هم ستونزي وګاللي، ودریږئ او هو ډمن اوسئ ترڅو تاسو کامیاب به سي.په علم کولواوپوهې حاصلولو بایدهیڅکله هم ونه شرمیږو،موږکه هرڅوک یوو په هرحلت کي یوو بایدعلم حاصل کړو دزړه ښکلا ،خوشحالې او ډاډ په علم کي نغښتی دی.دزړه خیرن والی ،وېره،
او خفګان په بي علمی کي پټ دي .راسئ چي خپل اولادونه، دوستان او خپله ټولنه په دې وپو هوو چي علم موږ ته څنګه کامیابي(بریالیوب) را په برخه کوي، او موږ څنګه دستو نزو څخه په پریمانولاروخپل منزل ته رسوي.راسئ چي خپل او لادو نه دعلم په ګاڼه ښا ئیسته کړو، ترڅو مو هم ددې دو نیا او هم داخرت تو ښه برا بره کړي وي او خپل ځان مو دخدای(ج)دراکړل سوی مسئولیت څخه خلاص کړی وی.
که چیرې غواړئ چي اولادونه مو تاسو ته عزت درکړي، احترام (درناوي) درته ولري او ستاسو دهوساینې،سبب وګرځي: په خپلو او لادونو مو علم او تعلیم وکړئ. مه پریږدئ چي بي علمه ، خپلې ټولنې او هیواد ته دخدمت کولو څخه لیري پاته سي.که چیرې پرموږ او تاسوباندي خپل اولادونه او نور دوستان په ربښتیا هم ګران وي او مینه ورسره لرو: راسئ چي علم ورته وښیو او یو دا سي تحفه ورته ورکړو چي ټول عمر او په اخرت کي ورته ګټه ورسوي او ورته دنجات (خلاصون) وسیله وګرځي.
علم زده کول وخت او زمانه نه لري هر وخت زده کیږي ماشوم، ځوان، او سپین ږیری دډیرعمرخاوند نه غواړي.
هر څوک کولی سي علم وکړي.دا خبره زماپه آندناسمه ده چي یو څوک دا بهانه کوي چي زه نورلوی سوي یم او یا هم وائي چي زه نور سپین ږیری سوی یم او علم نه سم کولی. دا یوه دا سي بهانه او وینا ده چي دا شخص په حقیقت کي دا نه غواړي چي علم وکړي.موږ او تاسو ټول په دې مکلف یوو چي علم وکړو او نورو ته یې وښیو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نبوي ويناده :حاضردي زماخبره غائيب ته ورسوي (۱).پوهه موږ ته صداقت، اما نت داري، صلح رحمي، په نورو شفقت،مهرباني، مينه ،يوالی، وروروليِ، ملګريتوب، حق غوښتنه،خدای (ج) پيژندنه، انسان پيژندنه او نور ډير څه را زده كوي!

علم، پوهه موږ نه پريږدي چي دسيده لارې څخه واوړو او كږه لاره انتخاب كړو.پو هه او علم انسان دناروا او نا مشروع كارو نو څخه ليري ساتي او هغو كارو نو ته يئ نيژدي كوي: كوم چي په هغو كارو نوكي كا ميابي او برياليتوب نغښتی وی. راسئ چي دخپل هيواد څخه دبي علمی تورې او تا ريكې پردې پورته كړو او دعلم په روښنائې يې وځلو يوه داسي فضارا منځ ته كړو چي نور مو په هيواد كی يو داسي څوک پيدا نه سي چي بي سيواده، ناپوهه او بي علمه وي.راسئ چي ديو بل ښوونكي سو.

كينه او تضاد دمنځه وباسو او پري نږدو چي نور خلګ موږ دعلم او پوهې دستر نعمت څخه ليري پريږدي.دهغوكسانوشوم هدفونه بايد په يوالي سره شنډ اودمنځه يوسو،كوم چي غواړي موږبي علمه اودپوهې څخه ليري ووينی،د دوی دارمان بايد يو ارمان پاته هيڅ وخت پوره نه سي او خپل مرادته ونه رسيږی.موږبايد دعلم كول اودپوهې حاصلول داسي يواړتيا وګڼو،لكه څنګه چي مووجود غذا ته اړتيا لري.موږ اوتاسوبايد دهيواد شاړي دعلم،پوهي په واسطه دالله (ج)په مرسته وداني كړو.

شفقت او مهراباني

مهربانه انسانان دخدای(ج) ددوستانو دډلي څخه شميږل كيږي، الله (ج)انشاءالله پرهغه چامهربانه او رحم كوونكی دی چي هغه انسان دلوی الله (ج) پر مخلوقاتومهربانه او رحم كوونكی وي. ټوله مسلمانان بايد ديوبل سره په مينه او ورور ولي چلندوكړې اوخپل اسلاميت په ډاګه كړې.

هيڅ وخت انسان په كبر غرور او بي پروايې دعزت خاوند نه سي كيدای، مګر هغه انسانان عزت مند او محترم دي،چي هغوی عاجزه مهربانه اودشفقت درلودونكي وي.موږمسلمانان بايد يوپربل مهربانه اوسو. په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره دسُوْرَةُ الحِجر : 88 نمبرايات ولولئ.

۱ -- بخاري كتاب العلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسانان په خپل ژوند کې دستونزو کړاونو اوبې وسيوسره مخ کيږي: کيدای سي چې دقدرت، طا قت(پياوړتيا)، او شتمنۍ خاوندان هم سي،په دې دواړو وختونو اوحلتونو کی انسانان بايد د صبر او حوصلې څخه کاراخلي.

انسانانو تـه دانـه ښـايي چې دخپل فزيکي اومعنوی پياوړتيا او شتمنۍ څخـه دې ناسـمه اسـتفا ده وکـړي ، پرنـورو انسـانانو دي ظلـم اوتيـری وکـړي، او دخپلـې پياوړتيا او شتمنۍ په کارولو سره دې دنورو خلګو زړونـه ازارکړي.رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايي:ظلم دقيامت په ورځ تياري دي .①

شتمني پياوړتيا او قدرت ،ياواک درلودل ټول دلوی خدای (جل جلالـه) دطرف يو چا ته ور کول کيږي!

ددې لپـاره چـې الله (ج) خپـل بنــده ازميـې، چـې بنــده دخپـل مـال، قـدرت او پياوړتيـا څخـه څنګـه اسـتفاده کـوي،الله جـل جلالـه زموږمالونـه ازموږاولادونـه زموږلپـاره ازموينـه بللـې ده. پـه دې خبـره دلاښـه پوهيـدلولپاره دسُـوْرَةُ التّغَـابُن :15نمبرايات ولولئ.

کلـه چـې تاسـو دقـدرت، پياوړتيـا ،شـتمنۍ ،زور او زبردسـتيې خاونـدان ياسـت، نوتاسو خپل داميلمانـه ،دځـان سر ديـو چـا دامانـت پـه شـان وسـاتئ: هيڅ وخت ترينه غلطه او نا مشروع استفاده مه کوئ.خپل طاقت او شتمنې دخپلو وروڼو پـه فايده (ګټه) او هغوی ته په خير رسولوکي ولګوئ، تـر څو موخپل ځانونـه دفتنـو، اوګنـاهونو څخـه خلاص کړي وي .هيڅ وخت پـه خپل ژونـد کـي پـر بـې چـاروْ او مظلوموانسانانوظلم مه کوئ.

رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايلې دي: دمظلوم له ښيراځان وساته ځکـه دهغې اوالله ترمنځ پرده نسته.②

کله چې ستاسو نفس تاسوته په ظلم کولو سره امرکوي، نو ووایاست چې اې زمـا نفسه زه الله (ج) دخا ورو څخه پيدا کړی يم ،زه دپلار دملا څخـه د مور نـس تـه ليږدول سوي يم ،دهغه څخه ورسته ماته الله (ج) د مور پـه نـس کـي ژونـد راکړی او دهغه څخـه ورسـته زه دې نړی تـه را غلـم ،زه دخدای(ج) دخوښـی پرتـه خپلـې ستر ګې لا هم نـه سم رپولی، زما اصلي استوګنځای خاورې دي او دمحشر پـه ورځ به لوی خدای(ج) زما سره ديوې زرې په اندازه دخير او شر حساب کوي.

بيـازه انسـان څنګـه ددې ټولوننګونـو سـر بيـره دهغـه پـاک ذات پرمخلـوق او پـر يومظلومـه انسـان ظلـم وکړم ، زه څنګـه مغروري وکړم، څنګـه زه ددې سربيره چـې زه هـم يومسلمان يـم پربـل مسلمان ورور ظلـم او تيری وکړم،بيـا هغـه وخـت تاسوبايد پريکړه وکړئ که موخوښه سول ددې ټولو ننګونو سر بيره ظلـم، تيری وکړي او که نه بيامشفيق او رحم کوونکی واوسئ .

۱- بخاري حديث کښه 2447 ۲- بخاري حديث کښه 2448

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای(ج) هغه کسانو ته اجر او بدله ورکوي چې ظلم پري سوی وي، الله (ج) ظالمان اوظلم نه خوښ وي،په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ آل عِمرَان : 57نمبرایات ولولئ.

ظالم پر مظلومانو ظلم نه کوي مګر دی ظلم کوي پر خپل ځان باندي، ځکه که چیرې دخدای(ج) خوښه وه ده ته به سزا ورکړي دده دظلم څو برا بره . ظلم کول انسان دبر بادئ تورې کندې ته اچوي .په ظلم کولو سره انسان دوږخ ته ځي او په شفقت او رحم کولو سره انسا ن جنت ته ځي،په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره دسُوْرَةُ الشّوریٰ : 42 نمبرایات ولولئ.

که چیرې دخدای (ج) خوښه وه الله (ج) هیڅ کله دظالمانو ملګری نه دی.راسئ چې دټو لو هغه کارونو او افعالو څخه پرهیز او منعه وکړو چې لوی خدای(ج) او دهغه رسول حضرت محمد (ص) حرام او ناروا ګڼلي وي او موږ مسلمانان یې دهغو په نه کولو امر کړي یوو.ډېر وخت موږ دپیسو، شتمنئ او قدرت په لا سته راوړلو کي پریو چا ظلم او تیری کوو، چې دا کاریوازي زموږ اوستاسو حرث دی ،ورکول او اخیستل دنعمتونو دخدای(ج) په لاس کي دي، چې چاته وغواړي نو هغه ته یې ورکوي،موږ هیڅ وخت دهغه څخه اضافه څه لاسته نه سو را وړلي چې موږ ته تاکل سوې لیکل سوي وي،په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ التّکویر :۲۹ نمبرابات ولولئ.

دلته زموږ سره یو پوښتنه پیدا کیږي چې هرڅه خو یو سبب هم غوا ړي؟دسبب معنا دا نه ده چې موږ دخپل مقصد دحاصلولو لپاره دظلم، زور، او تیري څخه کار وا خلو او خپل مقصد،موخې ته دې ورسیږو،بلکي موږ باید دنیکو اونیغو لارو څخه په کاراخستلو سره خپل موخې ته ځان ورسو: هیڅ وخت په ناجایزه توګه دخپل حق غو ښتوونکي نه سو .

اونه هم دنور خلکو دحق دحاصلولو په هیله وه اوسو هر وخت په راکړل سو نعمتو نو دالله جل جلاله شکر ادا کړو، دالله(ج) ثنا ووایو ، راضي و اوسو او خپل حال غوره وګڼو دهغو خلکو څخه چې هغه ټول عمر په بدو کارونو او ګوناهونو کي لګیا (بوخت) وي نیکې نه کوي،عبرت اخیستوونکي باید واوسو،کله چې موږاو تاسو خپل خوا او شاته نورو خلکو ته وګورو نووه به وایوو، چې هو زه خدای (ج) ډېرنازولی یم ،دهرې خواڅخه پرما الله (ج) نعمتونه راباران کړي دي ،نو زه ولې دبدو کارو نو تلاښ وکړم او ولې پر خپل ځان او نور خلکو ظلم وکړم ؟حال دا چې زه نازول سوی یم دالله (ج) له طرفه څخه زه یې مسلمان پیدا کړی یم، را ته یې روغ او سالیم بدن راکړی دی،بې شمېرنورنعمتونه یې راکړي دي، نو بیا ولې زه دلوی خدای (ج) نافرماني وکړم او نورو مسلمانانو ته زیان ورسوم؟رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایې: مسلمان هغه دی چې نورمسلمانان یې دژبې اولاس دزیانه خوندي وي.①

۱- بخاري کتاب الایمان حدیث ګڼه 10

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسئ چې هيڅ وخت ظلم ونکړو او نور خلک هم ظلم کولو ته پرې نږدو ترڅومو دواړې نړۍ دخوښۍ څخه پريمانه سي.رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايي (يومسلمان دبل مسلمان ورورد‌ی، نه ظلم پرکوي اونه يې دبل ظلم ته سپاري.) ①
الله جل جلاله دی زموږ زړونه دمهربانۍ اوشفقت څخه پريمانه کړي.

دمور او پلار احترام کول او حقونه يې

الله جل جلاله موږ دموراوپلار په حق پيژندلوامرکړي يوو،په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره دسُوْرَةُ لقمَان :14نمبرايات ولولئ.مور او پلار دلوی خدای (ج) ستر نعمت دی.

هر انسان چې ددې لوی نعمت څخه بې برخې کيږي هغه ته ددې لوی نعمت دنه شتون ښه معلومات او پوهه سته ،او دکمئ احساس يې دهغو خلکو څخه ډيرکوي، دکوموخلکوچې په ژوند کې داستره هستي او نعمت سته .مور او پلار تل موږ ته دښه او ارامه ژوندکولو اودرلودلو هيله کړي ده او موږ ته يې دژوند کولو لارې چارې ښودلي دي.

زموږ مور زموږ په ماشوم توب کې زموږد ارامه خوب کول ولپاره ويښه پاتې سوې ده او تل يې زموږ پالنه کړي ده، خپلې شيدې يې راته راکړي دي،هغې موږ ته ژبه ښو دلې ده، موږ تل يوازې دمور مينه ليدلې ده، هيڅکله يې دا نه دي زغملي چې موږ دې نا ارامه،نارحته او په تکليف سو، تل راسره په هرډول حلاتو کې شريکه پاتې سوې ده ،زموږ دښه ژوند لپاره يې خپل ځان په تکليف اوزحمت کړی دی اوموږته يې ديوه خوشحاله ژوندکولوزمينه برابره کړي ده .پلار موږ ته هر هغه توکی اماده کړی دی، چې موږ دهغه توکي غوښتنه تري کړي ده اويامو‌هم اړتيا ورته پيدا کړي ده.

پلار زموږ لپاره زحمت ګاللی دی کاريې کړی دی، زموږ لپاره يې خواړه، جامې اونورداړتيا وړ توکي تيار کړي دي. کله چې موږ ماشومان ؤ نودې ته يې نه يوو پر يښي چې موږ خفه سو، هغه موږ ته زموږ دخفګان پر محال دلوبو کولو سامانو نه را وړي دي. پلارموږ ته دازمينه برابره کړي ده چې موږ علم او پوهه لاسته راوړو.

زموږ مور او پلارزموږ سره دومره مينه لري چې په انسانانو کې به بل دا سې څوک نه وي چې دومره مينه اومحبت دي زموږ سره ولري. هيڅکله زموږ والدين دانه غواړې چې موږ دې په ستونزه کې ووينې. دهرمور او پلا ردا غوښتنه ،هيله ده چې ددوی اولادونه دې په خپل ژوند کې خوشحاله اوبريالي واوسي.افسوس په هغو کسانو دی چې مور او پلار لري،مګر موراوپلاريې بيا هم ددوی څخه ناراضه(ناخوښه) او خفه وي او دخپل مور او پلار دروا اومشرع امرونو نافرماني کوي، رښتياهم زموږ او ستاسو په ټولنه کيداسی کسان شتون لري چې موراو پلار ترينه خوشحاله نه دي،

١- بخاری حديث کنه ٢۴۴٢

(c) ketabton.com: The Digital Library

تل ددوی دخوا په تکلیف کیږي او ددوی دلوريي ورته ازار رسول کيږي. زموږ مور او پلار هيڅ وخت داسي وينانه کوي چي موږ په غلطه(ناسمه) لار روان کړي،خو زموږ ځيني ورونه او خويندې دا فکرکوي چي زموږ مور او پلار زموږ په ښه ژوند کولو لا خوښ نه دي اوغواړي چي موږ په تکليف ،زحمت کي ووينې، دا ډول فکرکوونکي کسان ناسم فکر کوي، هيڅ مور او پلار دخپلو اولادونو په ستونزو(مشکلاتو) نه وي خوښ، دوی يوازي موږ دهغه کارونو دکو لو څخه منعه کوي چي په هغه کار کولو سره موږ ته زيان رسيږي او زموږ لپاره هغه کړني دزيان څخه ډکي وي،ددوی په دې کار کولو سره چي موږ يې ولـزې دغلط (ناسم) کار دکولو څخه را وګر ځولو او ولې يې اجازه را ته نه راکړل چي موږ هغه ناسم کار،ياکړنه وکړو؟

موږ خفه کيږو او دخپلو والدينو زړونه ازاره وو،او آن دردې اندازې بد کوو چي موږ خپلو والدينو ته سپکاوی کوو.زموږ او ستاسو څخه به انشاءالله لوی خدای (ج) درهغه وخته پوري راضي او خوشحاله نه سي چي زموږ څخه والدين خو شـحاله نـــه وي،رســـوالله صـــلی الله عليـــه وســـلم فرمـــايي:(الله تعـــالی پرتاسودموروپلارازارول دهغوی حق نه ورکول حرام کړي)① متل دی چي وائي دموردرپښولاندې جنت دی.

موږاو تاسو يوازي په والدينو باندي داحق لرو چي موږ په ښه نوم سره يا کړي موږ ته دنيکو هدايت وکړي، نکاح راته وکړي او علم را باندي وکړې ، موږ حق نه لرو چي دهغوی دهغه خبرو اوهدايتونو څخه سر غړونه وکړو چي هغه داسلام دمبارک دين داحکا موڅخه مخالفه نه وي، مګر يوازي هغه خبرې او حکمونه يې نه سو منلی چي هغه داسلام ددين څخه مخالفه اوورسره په ټکر کي وي. په دې خبره دلاښه پوهيدلو په پارد سُوْرَةُ لقمَان : 15نمبرايات ولولئ!خپلو والدينو ته تل دقدر او عزت په نظر ګورئ او هيڅ وخت ورته آزار او تکليف مه رسوئ. موږ هغه وخت خپلو هيلو او غو ښتنو ته درسيدو لارپيدا کوو چي دخپلو والدينو دوعا،مشوره او ملا تړ راسره وي.يوکس هغه چاته څنګه تکليف او ازار ورسوي چي هغه هيڅ وخت هغه ته ازار ،تکليف نه وی رسولی ،او تل يې دهغه ملتيا کړي وی؟

څنګه يو شخص دا کولی سی چی خپلو والدينو ته بي احترامي وکړي، او مشکل ورته پيښ کړي؟

ددې سربيره چي موږ الله جل جلاله دموراوپلارسره په ښه چارچلند اودهغوی سره په درناوي خبروکولو امرکړی یو،په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره دسُوْرَةُ بنـيٓ اسرآئيل/الإسـرَاء :23نمبرايـات ولـولئ.دخپـل مـو ر او پـلار سـره پـه هغـو کارونو کي مشوره وکړئ چي تا سويې په ورځني ژوند کي پر مخ بيایاست او په دې کارکولوسره دهغوی زړونه لاسته راوړئ.

۱- بخاری کتاب الادب حديث ګڼه 5975

(c) ketabton.com: The Digital Library

را سئ چي دخپلو والدينو عزت وکړو او نور دهغو کارونو دکولو څخه ځان ليري وساتو چي زموږ والدين نه غواړي هغه کارو نه موږ وکړو.موراو پلارتل موږ دنيکوښوکارونوپه کول امرکړي يوو. خپلو والدينو ته خو ښې ورکړئ او هيڅکله يې دخفګان لامل مه ګرځئ. خپل والدين دنيکو او غوره کارونو په کولو سره دخپلوځانونوڅخه خوښ وساتئ.دهغوتپولو کارونو او خبرو څخه ډډه وکړئ چي په هغوسرمووالدين دناراحتۍ او خفګان احساس پيدا کوي.راسئ دهغه چا احترام او عزت وکړو چي دالله (ج)رالاندي يې موږ روزلي يوو ،زموږ څخه يې سا تنه کړي ده ،موږ ته يي مينه را کړي ده ،موږ يې يوازي نه يوو پريښي او تل را سره مله پا تې سوې دي.راسئ دهغه چا عزت او قدر وکړو چي ټوله شپه يې زمو ږ دارام خوب لپاره په ويښه تېره کړې ده .

را سئ چي خپلو والدينو ته دا ثابته کړو چي دهغوی خواړئ او تکليفونه بې ځا يه نه دي تللي او هغوی ته دا وښيو چي دهغوی ټول مشکلات او زحمتونه ديوه ښه او نيک اولادلپاره دوی ګاللي وه.لوی خدای(ج) دي موږ ته وس اوتوان راکړي ،چي هيڅ وخت زموږ څخه زموږوالدين خفه نه سي،او تل ورته خوښۍ ورکوونکي اولادونه و اوسو .

نشيي توکي

الله جل جلاله شراب ناولی بللي دي اودشيطاني کارونودجملي څخه يې ګڼلي دي.
په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ المَائدة : ۹۰نمبرايات ولولئ.نشيي توکي يوداسي پديده ده چي دنړۍ ټوله انسانان ددې مصيبت څخه خلاص نه دي. هر ډول نشه يې مواد زيان رسوونکي دي، نو ځکه داسلام مبين دين هيڅ ډول نشيي توکو ته اجازه نه ده ورکړې، رسوالله(ص)فرمايې:(که چاپه دونياکي شراب وڅښل اوبيايې توبه تري ونه ويستله نوالله به يې په اخرت کي پرې حرام کړي.)①
موږ مسلمانانو ته دانه ښايي چي دخپل مبارک دين اسلام داحکامو څخه سر غړونه وکړو،اودنيکې کړنوته غاړه کښينږدو اودبدې دکړونوڅخه ځانونه ونه ساتو. زموږپه ټولنه کي يو ډېر زيات شمير خلګ په نشيي موا دو روږدي دي، داخلک ولې روږدي دي؟ ددې کبله چي موږ او تاسو دي خلکوته دازمينه برابر کړې ده او هغوی مو په لوی لاس دې کار ته هڅولي دي.راځئ دهغه ځای څخه يې پيل کړو چي کله يوماشوم دخپل مور څخه وزيږی کله چي هغه لا څو مياشتنی وی نو هغه ماشوم ته ددې لپاره چي هغه ماشوم بيده سي او يا هم ارامه،رحته سي او بغارې ونه وهي، موريې ورته يو ډول نشه ورکوونکې درمل او هتأ دردې اندازې پوري چي ځيني ميندي خپلو ماشومانو ته ترياک (افين)ورکوي، چي دا عمل کله ناکله دماشوم دمړينې اوياهم دهغه دناروغۍ سبب کيږي،که څه هم دا معلومه خبره ده چي ماشومان دلوږې،تندې اوناروغۍ لکبله اويا هم عدتً بغا رې وهي، مګر موږ هغه دخپل ځان لپاره سر خوږی بولو او ددې پرځای چي هغه

۱- بخاری کتاب الاشربة حديث کنه 5557

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشوم ته شیدې اویاهم نور خوراکي مواد ورکړو اویايې هم کوم ډاکټرته وښيو هغه ته نشيې مواد ورکوو. یوه بله لار چي موږ دیوه شخص په نشيې موادو، دروږدي کيدو لامل ګرځو په دې ډول ده.
کله چي یو ماشو څو کلن سي : یو پلار خپل ماشوم بازار یا هټۍ ته ددې لپاره ليږي تر څوهغه ته نسوار اویا هم سګريټ راوړي!ماشوم چي دخپلو والدینو سره زیاته مينه لري او تل غواړی چي دخپلووالدینو په شان وه اوسي :بلاخره ماشوم ته دافکر پیدا کيږي، چی زما پلار یا مور چي یاد کار،کړنه کوي، نو هتمن به دا یوښه کاروی،چي په پایله کي يې بيا هغه ماشو هم ددې توکو کاروني ته مخه کوي.په لومړی سرکي لږ اویوزي ددې لپاره ددې توکو کارونه کوي چي دده پلاریامور ددې توکو کارونه کوي، بيا کرار کرار دی په دې موادو روږدی کيږی اوبيا دوخت په تیریدو سره دی داتوکي ډير استعمالوي،کله چي دی په زیاته اندازه سګريټ استعمال کړې: دزیاتي کاروني له کبله ده ته نشه اوخوند نه ورکوي،بيا دی دداسي کسانو په لټه کي کيږي چي هغه دچرسو په نشه روږدي وي اوورسته دی هم دچرسو په نشه ورسره اخته کيږي او بیاعين الشکل چرس هم ورته نشه نه ورکوي: یادکس دتاریاکو،هیروینو اونورو،وژونکونشيې موادو په استعمال روږدی کيږی،البته دلته باید یوه بله خبره هم ورزیاته کړم چي ناسم اوبي لارې ملګرې هم ډيروخت په نشيې موا دو دروږدي کيدا لامل کيدای سی.
یوه بله لاره چي په نشيې موادو دروږدي کيدو زمينه يې برابره کړي ده هغه دنشيې موادو کښت اوکر کيله ده! زموږ او تاسو ځيني دحقانان وروڼه په خپلو مځکو کي تمباکو، بنګې، تاریاک او نور نشيې مواد کري او خپل او لادونه په خپل لاس دبربادۍ کندې ته غورځوي. دحقانانو ته دنشيې مواد ودکرکيلې ډيره لږه اندازه ګټه رسيږي اوزیاته ګټه يې نورو بدو خلکوته رسيږي،که چيرې موږ په خپلو ځمکو کي روا،حلال کښتونه و کرو او دناروا کښتونو سره يې پرتله کړو،نومعلومه به سي چي موږ او تاسو دنشيې توکوپه نسبت زیاته ګټه دروا کښت دلارې لاسته راوړې ده .
موږ او تاسو تل دا وايوو چي خورکي مواد لوړ قيمت لري ددې علت هم دنشيې مواد کښت دی،ځکه که موږ په خپلو مځکو کي غلې دانې وکرو:موږ به خپل دهيوا د خوراکي مواد کمښت په خپله پوره کړی وی،دې ته به اړنه یوو چي دنورو هيوادو څخه خورکي توکي را وړو.که موږپه خپلومځکوکي رواکښتونه وکرو نو په دې کارکولوسره به دغلو دانو قيمتو نه زموږپه سيمه کي خود دخوده(خپله) راټيټ سي!راځئ چي په ګډه نور خپل هيواد دنشيې تو دکرکيلې اوکارونې څخه خلاص کړو او نور پري نږدو چي خلک په نشيې موادو روږدي سي،دنشيې توکو موتادي،روږديدا یو داسي شرموو نکی کاردی، چي هیڅوک په نشيې موادو روږدي کس ته دقدر، درناوی په نظرنه ګوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نشيي مواد زموږ دذهن،دماغ اوبدن کمزوري کوونکي،،دمالي ستونزو راوستونکي،زيږونکي، دشخصيت کښته کونکي، او يو داسي کار دی چي زموږ دونيا او اخرت دواړه راخربه وي!
راځئ چي نور په ګډه نشيي مواد ورک کړو اودکاروني څخه يې ځان او ټولنه دتل لپاره بيغمه اوخلاصه کړو.

خپل منځي شخړې او بدئ

زموږ او ستاسو په ټولنه کي مو ډېرې دا سي پيښي ليدلي، او دهغو پيښو په هکله مو او ريدلي دي، چي يوه شخص بل شخص وژلی وي،چي ورسته دوژل سوي کس خپلوان دقاتل کس دکورنی او دقاتل سره بدې يا دښمني پيل کړي. دوی دواړه ډلې يا اړخونه يو پربل باندي مرګوني حملې کوي تل ديو او بل په نابودئ اولمنځه وړلوپه سي تلاښ کوي،چي هتأځيني وختونه دا د دوی په وينابدې يادښمني درپيريو پوري دوام پيداکړي اوغځيږي.بدې يادښمني هغه وخت را منځته کيږي، چي ديوه کس او يا هم ډيرو کسا نو ترمنځ په يوه خبره اويا يوه کار اختلاف را منځته سي اوکله چي هغوی په دې کار ياخبره سره هم نظره او موا فق نه سي: هغه اشخاص چي دزغم اوحوصلې څخه محروم ،بې برخې وي:ديو بل سره جګړه وکړي، په جګړه کي مرګ ژوبله را منځته سي او داناروا اوناسم کاربدې منځته راسي. دزياترو داسي پيښو لاملونه ځيني وخت ددې لاندي علتونوله کبله وي:
دمځکو،(جايدا دونو)، داو بو لګولو، دماشومانوپرسر سره اختلاف، جګړې اوشخړې، او دې ته ورته ډېر زيات لا ملونه نورهم ددې بدې پديدې درامنځته کيدوسبب کيږي ياسوي دي،داحليدونکي لاملونه (سببونه) ځيني کسان ديو بل سره په مشوره نه کولو، او بغير ددې چي يوه سمه دحل لاره ورته پيداکړي او داستونزه ديوبل په مرسته حل کړي،برعکس ديوبل سره لفظی شخړه کوي، يو بل ته لاسونه اچوي، يو او بل سره ژوبله وي اوهتأ سره وژني. داډول پيښي زياتره وخت دهغو وسلو په وا سطه را منځته کيږي چي خلګ يې په خپلو کورونو کي ساتي. يوانسان چي هوښ او عقل لري ديو بل انسان سره په يوه دا سي وړه ستونزه او مشکل جګړه کوي اوهغه ژوبل او وژني چي هغه ستونزه په ډېره نرمه لحجه او بيله کومه خنده حليدای سي.موږسره له دې چي رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايي: ژباړه. الله ته په خلکوکي ناخوښه هغه څوک دي چي ډيرجنجالي وي.①خپل په منځ کي پريوې وړې اوحليدونکي ستونزې ديوبل سره جنجال اوشخړه کوو؟ ولې په دې خاطر چي زموږ او تا سوڅخه ځيني زغم او حوصله نه لرو اوپه اوکوچنيو خبرو په غوسه کيږو. رسوالله (ص) فرمايي:(پهلوان هغه نه دی چي په غيرږغښتلی وي بلکي پهلوان هغه دی چي دغوسې په وخت کي ځان وساتي) ②

١- بخاری حديث ګڼه2457 ٢- بخاری حديث ګڼه6114

(c) ketabton.com: The Digital Library

صبر اوحوصله دالله جل جلاله لوی نعمت دی ،موږباید داسترنعمت تل دځان سره وساتواو د دې نعمت دنه شتون په صورت کې ددې نعمت دلاسته راوړلوکوښښونه وکړو.موږ او تاسو ولې در دې اندازې ظالمان سوچې یو انسان دې بیله دې چې هغه کوم جرم او ګوناه کړې وي ووژنو ،ولې دخپل خدای(ج) دامر نافرماني وکړو، مخکې له دې چې موږ او تاسو دیو چا سره جګړه کوو،لومړی باید دا فکر(آند)وکړو چې آیا په جګړه کولو سره زما دا ستونزه حلیدای اودمنځه تلای سي؟

او که چیرې دا ستو نزه په جګړه کولو سره حلیدای سي: بیا ولې یې دیووې بلې سمې اود زیان څخه لیري لارې څخه کو ښښ نه کوم او ولې دیو بل سره جګړه وکړو، ولې یو چا ته ضرر ورسو، ولې یو کس ژبل یا قتل کړو؟ آیا موږاوتاسو دومره صلاحیت لروچې دخدای(ج) دیو مخلوق څخه دهغه ژوند واخلو او هغه قتل کړو،ولې موږ حوصله اوصبر ونه لرو؟ اودردې هرڅه ورسته باید دا وسنجو چې کله داخرت په ورځ زموږ رب (ج) زموږ سره دیوې زرې نیکی او بدی حساب کوي: موږ په هغه سخته ورځ ددې جواب ورکولی سو چې موږ دیوه بې ګناه مسلمان قتل کړی وی،په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ الزّلزَلَة 7:۸: ګڼه ایاتونه ولولئ .الله(ج) یو مسلمان ته انشاءالله دهرې ګناه څخه ور تیریږي، مګر دبل دحق څخه نه ورته تیریږي، ژوند دیوانسان حق دی اوبغیرداسلامي احکامودجارې کولو څخه دیوه مسلمان ،مؤمن ژوند اخیستل لویه ګناه ده. په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ المَائدة : 32 اوسُوْرَةُ النِّسَاء 93:نمبراياتونه ولولئ.موږ اوتاسو چې کله یوه ګناه وکړو ورسته دهغه څخه افسوس کوو او په خپل کړې کار پښیمانه یوو، چې دا پښیمانې ورسته هیڅ ګټه نه لري.

باید دیوه کاردکولو څخه مخکې ښه فکر اوسنجس وکړو او ورسته هغه کار وکړو.ډېرداسي کسان سته چې د دونیا دګټې لپاره خپل اخرت او ابدي ژوند خراب کړي: داکاردیوه انسان ستره غلطې ده !

په دښمنۍ کې داخل کسان یو اوبل درهغه سره وژني چې د دوی په فکر(آند) یو ډله بله ډله ختمه کړي. داتیروتلي (غولیدلي) دانتقام اخیستولو په نامه دیوه په مقابل کې بل قتلوی،په ربښتیا هم دا ډول کسان ناپوهان دي، ځکه درڅوبه دوی دیویې وژنې په مقابل کې بله وژنه کوي، دیوه ټپ ،یاژوبلې په مقابل کې به بله ژوبله کوي، ایاپه یاد کارکولو سره دوی کولی سی ګټه او فایده لاسته راوړي؟ او که چیرې په دې سره فایده لاسته نه ورځي نو بیا ولې دوی یوبل ته بخښنه نه کوي او په دې کار سره خپله دوښمنې نه ختمه وي؟

دوینې جواب په وینه سره باید ورنه کول سي،د دوښمنۍ درلودونکووګړوپه منځ کې سوله کول اودوی سره پخلا کول یونیک کار دی. دیادو کسانو په منځ کی دسولې راوستلو لپاره دې عالمان، مشران،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اونـور مخؤرکسـان سره کښيني،او د دوی پـه منځ کـي دې روغـه وکـړي، ددواړو طرفونـو غوښـتني دې واوري او ورسـته دې يـوه مناسـيبه دحـل لاره ورتـه پيـدا کړي،داسـي يـوه پريکـړه دي وکـړي چـي د دوړو طرفونـو رضـا اوخوښـه حاصـله سي، داسي يوه پريکړه دي نـه کوي چي خدای(ج)مکړه نوروکسانو تـه پـه کښـی زيـان ورسـيږي،دوی تـه دي داقناعت ورکـول سـي،چي دمسلمانانوپه منځ کـي پـه وژنـه او جګړه کولو سره يوه ستونزه نـه حليږي،بلکـي پـه سوله او روغـه جوړه سره يوه ستونزه حليدای سي.الله جل جلاله سوله خيربللي ده!

په دې خبره دلاښـه پوهيدلولپاره د سُوۡرَةُ النِّسَاء :128نمبرايات ولولي.يومسلما ن با يد دبل مسلمان په وژلو او يازورولو دا سي فکر ونه کړې چي ګواکي زه يو ميړنی اوزړور يم؟

يوربښتنی ميړنی او زړور هغه څوک دی: چي خپل مسلمان ورور تـه زيـان ونـه رسوي، ديو کس سره دهغـه دستونزې پـه وخت کـي مرسته او همکـاري وکـړي، اوهغه دزيان څخه ليري وسا تي.را سئ چي نور دخپلو وروڼو سره ونـه جنګيږو او يو بل سره قتل نـه کړو او يو او بل تـه دزيـان رسولو څخـه ځـا نونـه ليـري وساتو.الله جل جلالـه موږ دخپلو ورڼوپه منځ کي په مناسبات سمولو(سوله کولـو) امرکړی يو!

په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوۡرَةُ الحُجرَات : ۱۰نمبرايات ولولئ.ولې مو ږ او تاسو پـه يـوه وړه مسئله کلونـه کلونـه سره وجنګيږو ديوبل وينـې سره توی کړو او دانتقام په نامه خپله ټولـه راتلوونکيه خرابـه کړو، لادرڅو بـه ديوبل څخـه غچ اخلـو او سره وژنوبـه، ولـې دا دخپـل ځـان لپـاره شـرم وګڼوچي ديو چا دغلطې جواب په نرمه لهجه او بخښني کولـو سره ورکړو، ددې پرځـای چي موږ هغه غلطي بيا تـکرار کړو ولې هغه غلطۍ ته دپـای ټکـی نـږدو، ولـې موږ ځـان پـه دې کار کولو سره بي زړه وبولو او ويژدان مودانـه ومني چي ديو چا څخه بخښنـه وغوا ړو سره ددې چي غلطي هم زموږ وي، ولې ديوې کو چني او حل ليدونکي ستونزی څخه دنفرت اورونـه بل کړو چي بيا پـه هغـه لمبو کـي پـه کلونـو کلونـو سوو ځو او ولې خپل وروڼه دښمنان جوړ کړو؟

راسئ چي خپلـه ټولنـه داسي جوړه کړو چي پـه لو مړی سرکي خو بايد ديوبل دغلطيو څخه تير سو او زغم ولرو او که چيرې خدای مکړه پـه بدئ اختـه سوي يوو: لو مړی بايد په خپلو کي دواړه طرفونـه سره کښينو او د تياره ژوند څخـه ځـا نونـه خلاص کړو اوپه خپل منځ کي يوه مناسيبه،غوره، اوښه پريکړه وکړو. کـه چيرې دا ستونزه دې د دوو خوواشخاصوخپل په منځ کي سره حل اوفصل نـه کړه ،نو دهغې سيمې خلګ دي ددې دو طرفونو تـر منـځ منځګړي تـوب وکـړي، اوددې دو ډلـو تـر منـځ دي دوښـمنې دمنـځ يوسـي او روغـه جـوړه دې يـې وکـړي، لـوی خداي (ج) دي موږ او تا سو دورور وژنې څخه وساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

معلولیت عیب نه دی

الله (ج) دیوه انسان په ژوند کي ټولې مختـه راتلونکي پیښي هغه وخت لیکلي وي چـي کلـه هغـه دې دونیاتـه نـه وي راغلـی! دهغـه درزق یـا خـورک ، څښـاک انـدازه، دهغـه عزت، دهغـه ژونـد پـه دونیـاکي، نیکبختـي اوبـدبختي او داسـي نـور پیښیدونـکوکارونو،عملونو،یاپه عامه اصطلا ح دیوه انسان نصیب څه سره چي موږ په ژوندکي مخ کیږو یایې کوو لـوی الله جل جلالـه تـه معلوم اوپرهغوبانـدي پوره علم لري. هیڅ یو انسان دالله (ج) د ارادې او خوښـي څخـه پرتـه خپل بانـه لاهم نـه سي رپولی، ټول کارونـه دلوی خدای(ج) پـه لاس کـي دي، یوانسـان یـې عقل مند پیدا کړی وی، بل انسان ته یې قوت او زور ورکړی وی او بـل انسان تـه یې نه وي ورکړی، یو انسان یې دولت مند او شتمن پیدا کړی وی او بل انسان یې غریب او نیست مند پیدا کړی وی، یوه انسان تـه یـې عزت اوشرافت ورکړی وی او بل انسان ته یې نه وي ورکړی.ټولې چارې دلوی خدای (ج) پـه امرمختـه ځي که هغه خیر وي او که شر، په دې خبره هرمسلمان ایمان لري او دا خبره بایـد پـه پوره یقین او باور سره ومني.

انسـان مختـاردی یعنـي انسـان پـه خپلـو کړونـوکي دخپـل اختیـاراو خوښـي دی چـي نیکي کوي اوکه بدې، دایو اوږد علمی بحث دی اونـه غواړم نـورپر دې بحث څـه ولیکم. راځم خپلې اصلي موضوع ته: ځیني انسانان چي کله پیدا سي نـو دبـدن یـو انـدام یـې کم وي او ځینـي انسـانان بیـا دپیدا ښت څخـه ورسـته دنـاروغۍ او یـاهم دیـوې پیښـي لـه عملـه خپـل دبـدن یوانـدام دلاسـه ورکـړی او یـاهم زیـان مـن سي.لومړی راځم دې ته چي هغه انسـان چـي معلـول پیداکیږي او یا هم دپیښـواو نـارغیوو لـه کبلـه معلول کیږي څـه بایـدوکړي: معلـول شـخص دې پـه ژونـد کـي دپښیمانی، درد،اوخواشینی احساس نه کوي، ولـې چي یوانسان هیڅکلـه خپلـه پـه خوښه نـه غواړي چي معلول سي. هر څه چي پیښیږي دلـوی خدای(ج) پـه امـراو اراده سره پیښیږي کیدای سي چي معلولیت کي دیوه انسان خیر وي ،ځکـه انسـان دخپل خیر او شرڅخه خبرنه دی. که چیرې یو شـخص خپل ژونـد پـه معلولیت کـی تیر کړ اوپه خپل معلولیت راضي (خوښ) اوصبرکوونـکی سو کـه دالله (ج) خوښـه وه نو دمعلولیت او دده دصبر اولوړهمت اجرونـه بـه پـه اخرت کـي ورتـه ورکړي. پـه دې خبـره دلاښـه پوهیـدلولپاره د سُـوْرَةُ لقمَـان : 17نمبرایـات ولولی.معلولـو اشخاصوته دانه ښایي چـي خپل صبر او حوصله دلاسه ورکړي. معلول انسـانان بايد خپل زړونـه پـه دې خپـه (خواشیني) نـه کړې چي زه ولـې معلـول یـم ؟او دا سـي دې دژوند چارو ته دوام ورکړي لکه څنګه چي یو غیرمعلول انسان خپـل ژونـد پـر مخ بیـایې، دځـان لپـاره دې یـو داسـي کـاراو کسب دکورنـۍ او دوسـتانو پـه مرسـته پیدا کړي چي سره ددې چي دی معلول دی هغه کار وکولی سي اوورسته پـه خپـل هغه کارکي دستو نزو سره مخ نـه سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نن عصر کې دډېر ماشينونو دشتون له عمله زيات کارونه ډېر هوسا سوي دي او کيدای سي چي ديوه غيرمعلول شخص او يوه معلول شخص دکارپايله په مساوي ډول وي او دکميت دلهازه دي کوم تو پير ونه لري .هيڅ وخت بايد معلول شخص په کارونو کي له دې کبله چي دی معلول دی زړه نه خفه کوي او بي له دې چي کوم خفګان او انديښنه ورته پيداسي خپل کارونه دي سرته رسوي. موږ او تاسو داسي ډېر انسانان ليدلي دي چي معلول دي خو بيا هم په خپلو کارونو او دژوند په نورچاروکي دستو نزو او مشکلاتو سره نه دي مخ، په ډېر ښه ډول خپل کارونه اوچاري سرته رسوي او دغيري معلولو انسانانو په شان خپل ژوند پر مخ وړي.

معلولو ورڼو بايد خپل ژوند په عادي ډول پر مخ بوزي او لږترلږه دي دا فکر لا هم نه کوي، چي موږ معلول يوو، معلول اشخاص دې هيڅ وخت ځان دستونزو (کړاونو)،خفګان،ناهيليوو په جال کی نه راګيروي، او تل دې زيار باسي چي په خپل ژوند کي ځانونه خوشحاله وساتي،معلول اشخاص دې دطبيعت دښکلاو څخه دنورو هغوکسان په شان خوند واخلي چي هيله درلودونکي، صبرکوونکي ،اوراتلونکي ته خوشبين وګړي دي .

هيڅکله دې دنا هيلی او غم احساس نه کوي ناهيلي او غم انسان دستونزو څخه نه سي خلاصه ولی. لکه څنګه چي مخته وليکل سوه چي ټول کارونه دالله (ج) په لاس کي دي نوبايد دهغه لوی ځښتن لوی دربارته هيله منند وه اوسو اودکړاونوپه شتون کي صبر ولرو ،ځيني هغه معلول ورونه چي دخپل معلوليت څخه رنځ وړي:بايد ددې احساس پيدا کړي چي زه هم کولی سم چي دنورومعلوليت نه درلودونکو انسانانوپه څير زيار وباسم،کوښښ وکړم او دژوند په ټو لو چارو کي دبرياليتوب درحده ځان ورسوم.

هغه اشخاص چي معلولوته ددوی دمعلوليت له کبله سپکاوی کوی:

راسئ چي لومړی دافکر وکړو چي دامعلول شخص ولې معلول دی؟ آيا دا شخص په دې خوښ دی چي دی دې معلول وی او که د لوی خدای(ج) دطرفه څخه دا معلوليت يادمعلول شخص ته ورکول سوی دی او آيا دلوی خدای(ج) په وس او قدرت کي دانسته چي ما هم ددغه معلول کس په شان معلول کړې؟ ددې احساس،تحليل اوڅيرني دکولو ورسته به موږ ته ددې احساس پيدا سي، چي موږ ولې دې معلول کس ته دده دمعلوليت له کبله سپکاوی کوو.

معلولواشخاصو ته بايد هيڅ وخت ددوی دمعلوليت پيغور ورنه کول سي، ځکه معلوليت،ناروغي اورغتيا دالله(ج)دلوري څخه دهغه جل جلاله په خوښه سره صورت نيسي .که چيري زموږ په کورنی او يامحل کي معلول ، ناروغه يانوراشخاص زموږمرستي ته اړتياپيداکوي،دهغوسره بايد دخپل توان سره سمه مرسته وکړو:پري نږدوچي زموږ په شتون کي اړمند خلګ ځان يوازي احساس کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپل ټولني دټولواوسيدونکو اوپه ځانګړي ډول دمعلولواشخاصوعزت اودرناوی ته بايد موږ ژمن اوسو اوهمدارنګه بايد ورسره دنيک اوښه سلوک څخه کاروواخلو اوپري نږدوچي هغوی زموږ دشر څخه ځانونه خوندي احساس نه کړي،ددې له کبله نه چي دوی معلول دي بلکي خپله انساني فريضه چي ديوبل سره داړتياپه وخت کي مرسته اويوبل ته درناوی دی اداکړو اوپه دې خاطرچي مرسته داړمنواشخاصوسره اودرناوی اوښه سلوک يونيک اود ارزښت څخه بډايه کړنه ده.

معلول انسانان بايد هيڅ وخت دنوردمعلوليت نه درلودونکو انسانانو څخه کم او کښته ونه بولو، تل ورته ديوروغ او ساليم شخص په شان وګورو.هغه ميندي او پلرونه چي اولادونه يې معلول دي، دناهيلۍ احساس دې نه کوي او دا فکردې وکړئ چي په نړۍ کي ډېرانسانان معلول دي ،هغوی هم موراو پلا رلري ،مګرهغو رضايت خپل کړی دی او هيڅ وخت نا هيلي سوي نه دي، ولې والدين د اولادپه معلوليت ناهيلي واوسي، معلوليت الهی ورکړه ده اوکوم عيب نه دی.

معلولواشخاص هيڅ وخت دهغوی دمعلوليت دډول په نوم سره مه يادوئ،دګوډ،ړانده ،شل، کوڼ اونورتحقيرونکوونومونو سره دهغوی دنومولو اورابللو څخه په کلکه ډډه وکړئ، ځان په ګناه کي مه اخته کوئ. دا د الله جل جلاله ورکړه ده، اوهغوی په دې نومونوسره يادول ګناه ده.

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي ژباړه. مسلمان هغه دي چي نورمسلمانان يې دژبې اولاس له زيانه خوندي وي .①

والدين بايدخپل دنه معلوليت درلودونکو اولا دونو ترڅنګ خپل معلول اولادونه دعلم په ګا نه سينګار کړي اوتل يې وهڅوي چي علم وکړي او پوهه لاسته را وړي.دپوهي ترڅنګ يې کسب کولواوفني زدکړو حاصلولوته هم تشويق کړئ اوخپل اسلامي اوانساني مسؤليت دغاړي څخه واړوی.

الله (ج) دې موږ او تاسو ته دا توان او طاقت را کړي چي دمعلولو او اړوانسانانو سره دهغوی داړتيا په وخت کي مرسته او کومک وکړو. معلول ورونه او خويندي دې هم هڅه وکړي ،چي تل ځانونه ډاډمن او خوشحاله وساتي اونا هيلي نه سي.

۱- بخاري کتاب الا يمان حديث کڼه 10

(c) ketabton.com: The Digital Library

دماشومانو ژوند ته لنډه کتنه

ماشومان عموماً دلويانو مرستې ته ډېره اړتيا لري،په ځانګړي ډول دموراو پلار مرستې ته، مور او پلاربايد ماشومانو ته مينه ورکړي.
والدين بايد ماشومانو ته خواړه، جامې اونور داړتياوړ توکي برابر کړي اوښه روزنه يې وکړي، تعليم ته يې تشويق کړي او کله چې ماشوم غلطي کوي :بايد په ډيره مينه او سړه سينه ورسره چار،چلند وکړي.ماشومان دي دې ته متوجي کړئ، چي په راتلونکي وخت کي غلطي تکرارنه کړي،کله چې ماشوم په درس زده کولو او ويلو کي سوستي کوي:مور او پلار دې يې هغه ته داسي مثالونه او حکايتونه بيان کړئ، چي په هغو کې دپوه او نا پوه شخص درمنځ په څرګند ډول توپير سوی وی.ترڅو ماشوم دپوهې او ناپوهۍ ترمنځ توپير وکولی سي.
ماشومان بايد ونه رټل سي او ورسره نيک سلوک وسي{.. ام خالد وائي مادرسوالله صلی الله عليه وسلم دنبوت په مهرلوبي کولې، پلارمي زه وترټلم. رسوالله صلی الله عليه وسلم وويل خوشيې کړه..}①
ماشومانوته بايد بيرونکي کيسې اونکلونه ونه سي.اوداسي حکايتونه،کيسي او نکلونه دې ورته وسي چي په هغوحکايتو، کيسواو نکلونو کي داسي ښې راغلي وي چي ماشوم دې ته وهڅوي چي تل بايد په خپل ژوند کي ښه او غوره کارونه وکړي اودبدو کارونو څخه ځان وساتي .
ماشومان موبايد په اسلامي اخلاقو، ادبونو خبر، اوپوه سي.ماشومان مو بايد دې ته اماده کړو چي څنګه اسلامي احکاموته غاړه کښېږدي. ماشومانوته بايد داسلام په مبارک دين کي روا،ناروا،ښه،اوبد ورزده اوپه وي پوهوو.
ماشوم موبايدلومړی په اسلامي تعليماتوپوه اوداسلامي تعليماتو دحاصلولو زمينه ورته برابرکړو،ترڅو داسلام دمبين دين په چوکاټ کي دلويوالي ژوندته مخکي له مخکي اماده اوتيار وي، هسي نه چي خداي(ج) مکړه، زموږدبې غوري اونه پاملرني له کبله زموږ ماشوم دجهل اوهغولارو لاروی سي چي هغه لارې دبربادۍ اوزيان څخه خالي لارې نه دي.ماشومانوته بايد مور او پلار د دروغو وعدې ورنه کړي او که چيرې بياهم يوه وعده ورسره کو:بايد په هغه وعده باندي وفا وکړي، ترڅو کوم اعتماد چي ماشوم يې پرخپلو والدينو لري لاپياوړی سي اوپه راتلونکي وخت کي خپله هم پروعده باندي ولاړشخص واوسي.موراو پلار بايد دخپلوماشومانو مختته لفظي شخړې او جنجالونه ونه کړې. ځکه ماشوم په بل هيڅ شي دومره نه خفه کيږي، لکه څومره چي دمور او پلار ترمنځ په جنګ او شخړه کولوسره خپه کيږي.
کورنۍ شخړې ماشوم دې ته اړباسي چي دخپل کورنه تيښته وکړي او هتأ ځينې وخت داسي هم پيښيږي چي ماشوم دکورنۍ شخړوله کبله ځان وژنه وکړي،ځکه ماشوم خپل ځان آرامه نه احساسه وي او تل خپه وي.

۱- بخاری کتاب الادب حديث ګڼه 5993

(c) ketabton.com: The Digital Library

کـورنۍ شــخړې دماشــومانو روحيــه کمــزوري کــوي، او ماشــوم پــه دمــاغي اونورجسـمي نـاروغيوو مبـتلا کوي،همدرنګـه کـورنۍ شـخړې دماشـومانو ذهـن کمزورى کوي،خپل جورئت دلاسه ورکوي او د ډول ډول نـورو ستونزوسره لاس اوګريوان کيږي. دکورني تاوتريخوالي کورنيوشخړو سره مخ شوي ماشومان نه سي کولى چي خوشحاله ژوند ولري،تل په دې لټه کي وي او غواړي چي نـورو کسانو ته زيان ورسوي ورسره شخړه وکړي او خپل دټولني دنورو وګړو څخه ليروالى اختيار کړي.ماشومان بايد تل پاک وساتل سي او چټل پاته نه سي دنا پاکو او چټلو اوبود ډنډونو څخه دې راوګر ځول سي او پري دې نه ښودل سي چي په ناپاکو ساحو کي لوبې وکړي.

په ماشومانوبايد درانه او ددوى دوس څخه پورتـه کارونـه بايد ونـه س‌ئ،تر څو روغ رمټ پـاتي سي.ماشـومانو تـه بايد کلـه ناکلـه ډالـۍ واخيسـتل سي او دېرځـاى اوخوندي لوبو،ساتيريو څخه راونه ګر ځول سي.

مـور اوپـلار دخپلـو ماشـومانو هـرې پوښـتني تـه بايد پروخـت اوبيلـه کومـه ځنـډه جـواب ووايي،ترڅـو ماشـوم بيـا هـم دپـو ښـتني کولـو جـؤرت ولـري، دپوښـتني دکولوڅخــه پــه وېــره کــي نــه ســي ،تــل پوښــتنه وکــړي اود ځــان نــاخبره نــه پريښودلوروحيه په ماشوم کي پياوړي سي.ماشوم سره بايدپه ساده اوروان ډول خبرې وکړو.پوښتني کول او جوابونـه ترلاسه کول د ما شومانو لپاره ډېر ارزښت لري، ځکـه ماشـومان دډېـرو شيانو پـه اړه معلومـات نـه لـري اوهرڅـه ورتـه نـوي ښکاري.

ماشــومانوته بايــد اســلامي ،تــاريخي ټــولنيز او عنــانوي معلومــات ورکــول سي.ماشـومان بايـد دکـورنۍ دغړو،دوستانو،مشـرانو اونـورو خپلوانـو احتـرام تـه وهڅول سي.

ماشـومان بايـد دعامـه لارو سړکونو ويـالو او نـور دخطرنـه ډکو سيمو څخـه راو ګرځول سي او دا لارښوونـه ورتـه وسـي چي دليرو او نـابلـدو ځايو نـو دتګ څخـه ډډه وکړي، دماشـومانو مختـه بايد مخدره مـوا داستعمال نـه سي. پـه ماشـو مـانو باندي بايد مخدره موا ديو ځاى څخه بل ځاى ته انتقال نه سي.

ماشـومانو تـه بايـد دمخـدره مـوادو دزيـانونو پـه اړه پـوره اوهراړخيزه معلومـات ورکول سي . ماشومان بايد دهر ناوړه او بدکار دکولو څخه راوګر ځول سي، خو دا د راګرځولواومنعه کولولار بايدمثبته ساليمه اوداسي يوه لاره وي چي ماشوم ته جسمي اورحي زيان ونه رسوي.

ماشومانوته بايد دهربدکار دکولو دزياپه اړه هر اړخيزه معلومات ورکول سي.که غواړئ چي دخپلو ماشومانو څخه ښه او غوره انسانان جوړ کړئ:بايد ورتـه سمه روزنـه او تربيه ورکړئ ، تعليم پـه وکړئ، ترڅو مو خپل مسؤليت پـه سمه توګه دخپلي غاړې اړولى وي. راسئ دخپلو ماشومانو څخـه بد انسانان نـه، بلکي نيک خويه اوښه انسانان تري جوړ کړو. يوه اصطلا ده چي وائي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنده لښته پرهره خوا کږیږي ما شومان هم دلندې لښتې په شان دي، چي غوا ړئ څنګه یي جوړه کړئ، هم هغه سي جوړیږي. آیاموږ نـه غواړو چي دخپلو اولادو نوڅخه ښه انسانان جوړ کړو ؟
معلومـه خبـرده چـي هرمـور او پـلار غـواړي چـي اولاد یـي یونیـک اوښـه انسـان سـی:دنیـک انسـان جوړیـدل زمـوږ دماشـوم څخـه او دبـد انسـان جوړیـدل زمـوږ دماشـوم، څخـه زمـوږ پـه خپـل لاس کـي دي سـالیمه روزنـه، او علم،پوهـه زمـوږ دماشوم څخه یو ښه شخصیت جوړه وي اوبـرعکس ناسمه روزنـه او دعلم څخـه ګوښه ساتل زموږ دماشوم څخه بد انسان جوړه وي.

دجنګ زیانونه

لکه څنګه چي موږ او تاسو ټول پوهیږو، جنګ دیوې ټولنې پر ډېرو برخو منفي اغیزې لري او نه پریږدي چي دجنګ دسیمو خلګ پرمختګ وکړي. جنګ زمـوږ اوستاسو مادي اومعنوي شتمنی دمنځـه وړي. موږ او تاسونه سو کولی چي پـه جنګ کي پوهه او علم لاسته راوړو. جنګ داسي یو بدمرغي ده چي دیوې ټولنې ټـولې عامــه شــتمنی دمنځــه وړي،روغتونونــه، مدرســي ،مکتبونــه، ســړکونه ،معدنونـه، کښتونه، مالـداري اونورعامـه اوشخصـي شتمنیوته زیـان رسـوي. پـه جنګ کي مالي اوځاني زیانونـه زیات وي. پـه جنګ کـي مـوږ خپل دکورنۍ غړي، دوسـتان ،ملګـري اونـور خپلـوان دلاسـه ورکـوو. جنـګ مـوږ او تاسـو ته نـه پریږدي چـي خوشحاله ژونـد وکړو او پـه ارمـی ساواخلو، مـوږ خپل ټولـه وخت دجنګ له کبله په وېره کي تیر وو .زمـوږ ماشـومان سمه روزنـه اوتربیـه نـه سي ترلاسـه کولی اونـه سو کولی چي ماشـومان مـو پـه سالیم ډول تربیـه کړو .جنګ څوک کوي او ولې یې کوي؟
معلومه خبره ده چي جنګ موږ انسانان کوو، یواو بل په ناحقه سره وژنو او یوبل ته زیان رسو .که چیرې موږ او تاسو وروڼه په خپلو منځونو کي اتفـاق او یـوالی ولرو نو هیڅوک نه سي کولی چي موږ دې دخپلو ناروا اوشومو
کړونـو ،هدفونو او غوښتونو ښکار وګرځوي. کـه چیرې مـوږ او تاسو پـه خپلو منځونو کي یوبل سره کینه ونه لرو ، یوبل ته احترام (درناوی) ولـرو غم شریکي سره وکړو، یوپر بل ظالم ونـه اوسو،نو زمـوږ او ستاسو پـه سیمه کي بـه هیڅ جنګ او بدبیني نـه وي.همدا موږ او تاسو یوو چي دیو او بل دوینو تږي یوو. دمـــال، شـــتمنی او قـــدرت لپـــاره یـــو او بـــل ســـر وژنـــو،الله جـــل جلالـــه موږمسـلمانان،مؤمنان یودبـل ورڼـه بللـې یـو اودخپلوورڼوپـه مـنځ کـي یـې پـه مناسباتو سمولو(سوله کولو)سره امرکړی یو،په دې خبره دلاښـه پوهیدلوپاره د سُوْرَةُ الحُجرَات : 10 اودسُوْرَةُ الحُجرَات : 9نمبره ایاتونـه ولولئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایي یومسلمان دبل مسلمان وروردی نه ظلم پرکوي اونه یې دبل ظلم ته سپاري. ①

موږمسلمانان چي دیوبل ورونه یوو بیاولې ورنه یوبل قتل کړو؟ولې دپردیو په لمسون یوبل ته زیان ورسوو اویو دبل دښمنان و اوسو،حال داچي موږ ورونه یوو؟کله چي موږ اوتاسو ته دالله (ج)دلوري قدرت ،واک اوشتمنې په لاس کې راسي:زموږ څخه ځیني پرمظلوموانسانانو باندي ظلم کوي او هغه څه کوي چي په توان کي یې وي.

همدا موږ یوو چي دنور خلکو حقونه په زور، اوجبر خورو، په خپله نه غواړو چي جنګ ورک کړو او په سولیز ژوند کي دېر مختګ ترپولو ورسیږو. که چیرې موږ او تاسو په خپل سیمو کي یوالی ولرو:بیا ولي به مو په سیموکي جنګ اووژنه وي؟ موږ او تاسو باید هیڅ یو جابراو ظالم ته اجازه ورنه کړوچي زموږسیمه دناروا اونامشرع جنګونو په میدان رابدله کړي.موږ باید دخپلو سیمو په اړه دبي غۆرئ اوبي پروا یې څه کار وانه خلو. لکه څنګه چي دخپل کور دسوکالې، ابادئ او ارامئ لپاره هڅې،زیار او کوښښونه کوو:همدا سي باید دخپلې سیمې په اړه زیار وباسو او هڅه وکړو چي خپلې سیمې ابادې، سوکالې اوسمسورې وساتو.تل باید موږ دخپلو خلکو او ټولني لپاره خیر غوښتونکي واوسو او پري نږدو چي زموږ سیمه نور خلک راته ویرانه (ویجاړه) کړې. هیڅ وخت باید دهغو خلکو سره مرسته او کومک ونه کړو چي زموږ په سیمه کي جنګ،ویره(ډار)اوتباهي خوروي، داسلام دمبارک دین داحکامو څخه سر غړونه کوي او نه پریږدي چي موږ دي سولیز ژوند ولرو .جنګ او جګړې زیاتره وخت دمسلمانانوپه منځ کي دداسي خلکو تر منځ کیږي، چي هغوی په جنګونو کي خپلې شخصي ګټې لري اویایې هم لټوي ،یاد وګړي غواړي چي نورخلک هم دې ته وهڅوي، چي د دوی ملګري وکړي.موږ اوتاسو دداسي ډیرو جنګونو شاهدان یوو،چي په هغه جنګونو کي هیڅکله موږ اوتاسو ته ګټه نه ده رسیدلي، موږ او تاسو یې دخپل سیمې په شمول داور په سرولمبو کي سوځولي یوو. زموږ څخه یې زموږ سوکالي،پرمختګ او خوشحالئ اخیستي دې.

هیڅ وخت باید چاته اجازه ورنه کړو چي موږ او تاسو دې دخپلو شومو او خرابوموخو لپاره وکاروي، موږ او تاسو دې دخپل ټولني څخه لیري کړي او دخپلې ټولني دښمنان مودې وګرځوي،داسي دې مووکاروي چي موږ خپل ورونه په خپلو لاسونو سره ووژنو، خپل خویندي په خپله کونډي کړو، خپل ماشومان په خپل لاس دعلم او پوهې څخه لیري وساتو،خپل کورونه په خپلولاسونو وران کړو اودخپل هیواد دپرمختګ په لاره کي دې خنډ و اوسو .موږ او تاسو باید ویښ واوسو اوپري نږدو چي زموږ دهیواد اوسیمې دښمنان دي موږاستعمال کړي، اوزموږپه لاسونودې زموږ ګران هیواد په موږ وران کړي.

١ - بخاری کتاب حدیث ګڼه2442

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولې موږ تردې اندازې ناخبره او ويده پاته سو: چي موږ دهغه خلګو سره مرسته وکړو، چي هغوی موږ او زموږ هيواد دبربادۍ کندې ته اچوي ياپې اچول غواړي او نه پريږدي چي موږ هوسا او ارمه ژوند ولرو.

دمسلمانانوپه منځ کي دجنګ خوښوونکو،تيري کوونکو اوظلم کوونکوسره بايدپه هيڅ صورت کي مرسته ددوی په ناروااکړنوکي ونه کړو.

که چيرې خدای جل جلاله مکړه موږ د دوی مرسته کوو،نودظالمانو اوبدکارانو مرسته په دې معناده چي موږ د دوی ملګري اوهمکاران يوو.د دوی سره که مرسته کوو:موږ به هم ددوی سره په ګناه کي ګډ اوشريکان يووالله جل جلاله موږ دنيکۍ په کارونوکي دتولوسره په مرسته کولواود ګناه اوتيري په کارنوکي په نه مرسته کولو امرکړي! يوپه دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوۡرَةُ المَائـدة : 2نمبرايات ولولی.

جنګ ځېلې سيمې ټل شاته پاته او اوسيدونکي يې نورو ټولنو ته محتاجه اولاس غځوونکي وي.

هغه مسلمانان چي ځپلې سيمې په ځپله ورانه وي، نوانشاءالله دوی به په دې دونيا او اخرت کي نا کامه وي او که چيرې بيا هم دوی ديو محدود وخت لپاره په خوشحالۍ کي ژوند وکړي،خو دوی به هتمن دخپلو ناروا اوناسمو کارونو سزا ويني، که چيرې موږ داغواړو چي په دونيا او اخرت کي دي کاميابه اوسو نو بايد هيڅ يوه مسلمان ته زيان ونه رسو، دخلکو سره په نيکو کارونو کي مرسته وکړو،خپل ټاټوبی وران نه کړو، که غوړو چي موږ دي خوشحاله او ارمه ژوند ولرو: بايد يوبل ته لاسونه سره ورکړو،يوالي ته ژمن اوسو اوپري نږدو چي زموږټاټوبی دې شرخوښوونکي انسانان راته وران کړي، موږبايد دومره ونه غوليږو، ياپه بله معنادومره مو ونه غولوي چي خپل ټاټوبی خپله وران کړو،موږ بايد تردې اندازې دنا پوهۍ په سمندرکي غوټه نه کړي يانه سو غوټه چي هتأ خپل ورونه خپله ووژنو او خپلې ټولنې ته زيان ورسو،يادې هم زموږسيمه نيښن لرونکي لړمان دخپلوناروا موخولپاره زموږپه شتون کي وکاروي اوزموږدسيمو څخه دي راته سورسکور جوړکړي.

راسئ چي نور خپل هيواد دجنګ او جګړو مرکز ونه ګرځو. خپل هيواد او خلګو ته خدمت وکړو .لکه څنګه چي په نورو هيوادو نوکي پرمختګ سوی دی داسي بايد موږ او تاسو هم پرمختګ وکړو.

خپلو ماشومانو ته تعليم اوتربيه ورکړو. ځوانان مو بايد هريو هيواد پاله اوسي اودخپل هيواد دابادۍ او سوکالۍ لپاره نه ستړي کيدونکي هلي ځلي وکړې او پري نږدې چي هيواد مودجنګ په سرو لمبو کي وسوځل سي.

موږ بايد هيڅکله په جنګ باندي خو شحاله نه سو، ځکه ټل دمسلمانانوترمنځ جنګ دبربادۍ او ورنۍ سبب سوی وو،دی او وې به.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوله

الله جل جلاله مورږمسلمانان،مؤمنان یودبل ورڼه بللي یو اوحکم یی راته کړدی چې دخپلو ورڼوپه منځ کې مناسبات سم کړئ (سوله وکړئ) په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوۡرَةُ الحُجرَات :9اود سُوۡرَةُ الحُجرَات : 10نمبرایاتونه ولولی.
سوله هغه نعمت دی چې مورږ ته دارامی او خوښی ژوند راکوي،مورږ کولی سو چې په سوله کي دالله(ج)ټول احکام پرځای کړو،دناروا اوبدو کارونو مخنیوی وکړو،دنورو انسانانو سره مرسته وکړو، حق وحقدارته ورسو ،اتفاق سره ولرو، او کولی سو دې ته ورته نور ډېردنیکی اوخیر کارونه دسولې په فضاکي په عادلانه ډول ترسره کړو.
سوله او آزادي دیوه انسان دووي اړینې هیلې، غوښتنې دې. هرانسان حق لري چې په سوله کي ژوند وکړي او آزاد اوسي.
مورږمسلمانان باید خپل په منځونو کي کینه (رخه) او بغض دمنځه یوو سو، خپل په منځ کي مینه او دوستي سره ولرو.
علم اوپوهه لاسته راوړو، خپل دټولنې هره یوه کمي پوره کړو، په مشروع ډول پرمختګ وکړو او ټول دریوه چترلاندي په سوله او وروروليې کي ژوند وکړو.
مورږ اوتاسو دسولې او سوکالی حق لرو.
مورږ او تاسو جنګ غوښتوونکي نه یوو.اسلام دوروليې، یوالي، او اتحاد دین دی، مورږ او تاسو باید نور دیوبل سره پخلاشو،خپل منځي ستونزو ته دحل لارې ومومو اونړۍ ته دا وښیوچي مورږ: یوالی خوښوو اوخوښوونکي به یې یوو، مورږ سوله خوښوو،مورږ نورجنګ نه غواړو سوله موانتخاب وه اوانتخاب مو کړه.نوردجابر،ظالم، حق پلورونکي، حق خوړونکي، نادان اوجاهل، مختـه دتوري، تیغ، اوټوپک سره نه ور وزو،بلکي قلم په لاس دهغوی مخه نیسو اونه پرېږدوچي زمورږ پرحقوقو،مادي اومعنوي شتمنیو،اوملی ارزښتونو تیری وکړي.
دقلم څوکه دتورې دڅوکي څخه څوچنده تیره ده، ځکه مورږقلم انتخاب کړ اوتوره موپه خپل پوښ کي کیښودل.
مورږسوله غوښتوونکي،سوله خوښوونکي اوسوله پالوونکي وګرځي یوو،زمورږشعار یوالی، پوهه (علم)اوسوله ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولتي اوشخصي دندې

رسوالله (ص) فرمايي: دخپل لاس ترخورک هيڅ چابنه خورک نه دی کړی اودالله (ج) نبي داؤدعليه السلام له خپل لاس څخه خورک کاوه.①

هرڅوک په خپل ژوند کې وظيفې(دندې) لري او دهغو دندو په ترسرکولو سره دوی خپل ژوند پر مخ بيايي الله (ج) دوی ته د دوی ددندو په سبب روزي ورکوي اود دوی دکارله کبله ديوې ټولنې وګړي يو دبل سره دخپلودندو دلاري مرسته کوي،دهمدغو کارګرو دکارپايله وي چې يوه سيمه اباده اوسمسوره وي.
دکوموټولنووګړي چې کارنه کوی بيکاره وي، ياکارته زړه نه ښه کوي، هغه ټولنې زياتره ورسته پاتي ټولنې وي يا سي.

لومړی دولتي دندې:

په دولت کې ځيني داسي کسان سته، چې خپله دنده په سمه توګه پرمخ نه بيايي، اودخپلې دندې څخه ناسمه استفاده کوي، په خپله دنده کې ناغيړي ،سوستې اولټي کوي، د اړول کړنې دوخت په تېريدو سره ديوې سيمي او هتأ ديوه هيواد، يا هيوادونو دورستي پاتي کيدو او ورانيدوسبب کيږي.

هرهغه څوک چې دولتي دنده لري، هغه ځکه ددې دندې لپاره ټاکل سوی،ګوره سوی دی:چې دخپل هيواد او خپلې ټولنې لپاره خدمت وکړي،په رشتينولۍ ايمانداری او پوره اخلاص سره خپله دنده سرته ورسوي، هيڅ وخت په خپله دنده کې نا غيړي او سوستي ونه کړي.

هر دولتي کار کوونکی ته دهغه دکار په بدل کې ددولت دخزانې څخه معاش (تنخوا) ورکول کيږي او په خپل وخت ورته اجرا کيږي، دولتي کارمندان اړنه دي يا نه ورته ښايي چې دخپلې وظيفې څخه په ګټې اخيستلو دهغو کسانو څخه چې دولتي مامورينو ته مراجعه کوي او خپل هغه کارونه چې دولتي کارمندانو پوري اړه وند کارونه يې وي او دهغوکارونو داجرا کولو غوښتنه تري کوي دکار داجراکولو په صورت کې ديادو کسانو څخه پيسي او يا کوم بل مادي يامعنوي جنس يالمتياز وغواړي او دابهانه وکړي چې دا پيسي، جنس يا امتياز زه دشيرنۍ،توحفي،اومزدورۍ په ډول در څخه اخلم ياغواړم،په دې خاطر چې زه ستا کار درته اجراکوم او زه ددې حق لرم چې ماته، ته ستا ددې کارداجرا په بدل کې مزدوري، شيرني،اوياهم ډالۍ راکړې.

په هيڅ صورت کې دولتي کارمندان حق نه لري چې دهغو کسانو څخه چې دوی ته مراجعه کوي دهغو دکارونو دخلاصون اواجرا لپاره پيسي او يا کوم بل امتياز واخلي يايې غوښتنه تري وکړي،ځکه چې دولتي کارمندان دولت دهمدغو مرجعه کوونکو عوامو دکارونو داجرا لپاره په دنده ګمارلي دي.

دا چې يو څوک په دې ډول او دې ته ورته ډولونوباندې پيسي او يا کوم بل مادي،معنوي جنس يا امتياز دشيرنۍ ډالۍ يا په بل کوم نامه اخلي، دې جنس يا امتياز ته هيڅ وخت شيرني او ډالۍ نه سو ويلی،

١- صحيح بخاری حديث ګڼه 2072

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکې دې کارته رشوت او دخپلې دولتي وظيفې څخه نا روا ګټه اخيستنه وائي.رسوالله صلى الله عليه وسلم دولتي ماموردتحفې دقبلولوڅخه منعه کړی دی اويوه قناعت بخښوونکي ننګونه يي دتحفي دنه قبوليت په اړه دهغه ومختـه ايښي ده،رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي:

دخپل پلار ياموريه کورکي ولي نه کښيني؟ بيابه يې کتل چي څوک هغه ته تحفه ورکوي که نه.①

داسلام مبارک دين رشوت اخيستل اورشوت ورکول دمسلمانانولپاره نه دي رواکړي.هيڅکله بايد يو دولتي کارمند دمرجعه کوونکو څخه په يو او بل نامه رشوت وا نه خلي او دهغوکسانو څخه يې هم قبول نه کړي،کوم چي دوی ته ددا سي کار دکولو په بدل کي رشوت ورکوي،چي هغه کارناسم اوديوې سيمې، شخص ،هيواد،ياټولنې په زيان وي او ياهم که په لنډ ډول وويل سي چي دهغه هيواد دقوانينو خلاف کار وي.

دولتي کارمند بايد په هيڅ صورت کي غيرقانوني اوددولت داصولوخلاف کار دهيڅ کوم امتيازپه بدل کي اجرانه کړي، ځکه دغيرې قانوني کړنوکول اودغيرې قانوني کارونو دکوونکو سره مرسته، ديوه هيواد دحکومت ملاورماتوی اوهغه حکومت ټوټه ټوټه کوي.

هم دا ډول هيڅ يو دولتي کارکوونکی حق نه لری چي بيله کومې سختې اړتيا څخه خپلې دندې ته ناوخته يا بي وخته حاضر (سوب)سي ياهم بيله کومې سختې اړتياغيري حاضري (ناسوبتيا) وکړي اوياهم هغه مسؤ ليتونه چي ده ته ورسپارل سوي وي په ځنډ سره يې اجرا کړي،البته ديادوني وړيې بولم چي هرکارګر داړتيا،ناروغۍ اوتفريح لپاره ځانګړې رخصتۍ لري اوداړوند اداري دخوا ورته مشخصيږي،دولتي کارکوونکي بايد په خپلو دندو کي هيڅ وخت ناغيري ونه کړي او په ريښتينولي(صداقت) او پوره اخلاص سره خپلې دندې اجرا کړي،ځکه که يودولتي کارمند په خپلې دندې کي بي غوري او سوستي وکړې: ديو شخص سره نه ،بلکې دخپل ټول ولس اوهيواد سره به يې چم او فريب کړي وی او خدای(ج) به ورڅخه دمحشر په ورځ ددي کړنې جواب هتمن و غواړي!

دولتي کار کوونکي بايد دخپل وظيفې څخه په ګټه اخيستلو سره پرعوامو ظلم ونه کړې، تل دخپلې ټولنې اوهيواد لپاره په ريښتني ډول کار وکړي، خپله دنده په پوره ايمانداری پر مخ بوزي او هيوادوال دې ته اړنه کړي چي دخپل دولت څخه ناراضه سي، پر خپل دولت کړی باور(اعتماد) دلاسه ورکړي او دخپل دولت په ضدلستونې راونغاړي،مخالفت يې وکړي.

۱- صحيح مسلم کتاب المارت حديث کڼه 4738

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم:شخصي اوياهم غيري دولتي دندې شخصي دندي عبارت دي له دهقانۍ، دوکانداري)هټيوالي)،تجارت، مالداري او نورو ډېرو زيات شمېر کسبونه اودندوڅخه.

ډېرشمېردندې اوکارونه سته چي هغه کارونه انسانان په ورځني ژوند کي پرمخ وړي او دهغو په کولو سره دالله (ج) په مرسته خپله روزي او نفکه لاسته راوړي.**لومړی دهقان:**

رسوالله (ص) فرمايي:ژباړه .کله چي مسلمان درخته کښېږدي ياکرهنه وکړي بيادهغه څخه انسان ياحيوان يابل څوک خورک وکړي نوهغه ته دصدقي ثواب ورکول کيږي.①

دهقاني يوداسي کسب دی چي دهقانان په مځکه کي دکار دکولو دلاس دتڼاکو اودبدن دخولو تويولو په واسطه دهغه مځکي څخه ډول ډول ميوې، غلې او دانې لاسته را وړي او په ورځني ژوند کي دهغو څخه ګټه اخلي. زموږ دهقانان ورونه دخپلو لاسونو په تڼا کو موږته ډول ډول سابه، غلې او ميوې تياره وي، چي په ځينو سيمو کي دخلکو ټول اقتصاد هم پردهقا نی ولاړ وي او په هغو سيمو کي خلګ ډول ډول حصلات دخپلو مځکو څخه ټو لوي، چي په دي حصلاتو کي په يوشمېر سيمو کي ځيني دهقانان په خپلو مځکوباندي نشيي توکي هم کري،دا کار دهغه سيمي خلکوته دزيان رسيدو لامل کيږي او په هغو سيمو کي چي نشيي توکي کرل کيږي، ډېر خلګ په نشيي موادو رو ږدي کيږي، دا روږدي کسان دټولني داوږو بارکيږي، هغه ټولني ته ستو نزي راولاړوي او هغه ټولنه په يوه ورسته پاته ټولنه بدلوي.هيڅ وخت موږ بايد په خپلو ځمکو کي نشيي تو کي ونه کرو: حلال او روا کښتونه وکرو تر څو يوخومو خپلواولادونو اوکورنيوته حلاله روزي تياره کړي وي اوبل مو الله(ج)هم دځانه څخه راضی کړی وی.*هغه او به چي مو ږاو تاسو خپلې ځمکې او باغونه په خړو بوو، کومې اوبه چي دويالو،ولو چنيو او کاريزو نو څخه په لاس راځي دا ډول او به په زياتو سيمو کي عامي يادټولوځمکوالو،بڼوالو لوحق وي: بايد دا اوبه دهقانان په خپلو منځو نوکي په مساوي ډول وه ويشي دمځکي دکميت سرسمی هر دهقان ته خپله اندازه اوبه ورسيږي.دا د اوبوداتقسيم(ويش) بايد د دحقانونوترمنځ عادلانه وي، ترڅوهربڼ اوځمکي ته اوبه په برابرډول ورسيږي اوشاړي ځمکي پاتي نه سي.هيڅ يودحقان بايد دبل دحقان اوبه بيله دي چي دهغه څخه اجازه وانه خلي، ونه لګوئ ياپه بله معناخپله ځمکه په خړوبه نه کړې. ډېر وختونه د دهقانانو ترمنځ داوبو دلګولو په سر سره شخړې او جنګونه وي: ددې لپاره چي ددې شخړومخه ونيسو او ټولو ځمکو ته اوبه په مساوي توګه ورسيږي بايد داو بو لګولولپاره يو سم ويش سوي وي او يو دبل حق نه وي خوړل سوی.*دمځکو ويشونه بايد ځمکه لرونکي په ډېرو او نورو نه خرا بيدونکو توکو سره په نښه کړې،

۱- صحيح مسلم حديث ګڼه 3969

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترڅو پـه را تلـوونکی وخـت کـې دمځکودپولو،دويشـونو پــه سر سـره اختلا ف رامنځته نه سي او دهريوه ځمکه درلودونکي دمځکي اندازه معلومه وي.

دويم تجارت:

په تجارت کي رانيول او خرڅول دواړه کيږي تجاران بايد داجناسو(توکو) په خرڅ اورانيولـو کـي دانصـاف څخـه زياتـه ګټـه ونـه کړي.پـه پلـور اوپيـر خرڅولـو او رانيولــوکي فريــب اوچــم ونـــه کــړي او يـــوه مناســـيبه او وړګټـــه بايــد لاســته راوړي،رسـوالله (ص) فرمـايي فريـب(چم) پـه دوزخ کـې دي څـوک چـي داسـي کاروکړي چي موږنه وي کړي هغه مردود دي.①

تجاران بايد خپل مالونه دزيات وخت لپاره زيرمـه نـه کړي،احتکارونـه کړي ځکـه دمالونو،توکو په زيرمه کولو سره ښايي دهغه توکي قيمت کښته (کوز) لاړسي او ياهم خراب سي او تجار ته تاوان ورسيږي اويا هم کيدای سي چي پـه هغـه سيمه کـي داجناسو کمی محسوس سي او عـاموخلکو تـه زيـان ورسـيږي.تجاران بايد توکي ددې لپاره زيرمه نه کړي چي دوی دهغه پـه زيرمـه کولـو سره دهغه جنس (توکي) قيمت پورته کړي،دا کاراحتکار داسلام دنظر هم نارواګڼل سوی دی*

تجاران بايد هم صادرات او هم بايد واردات ولري،که په ساده ډول سره وويل سي که تاسو ديوې سيمې او سيدونکي ياست :تاسو خپل دسيمې پيداوار نـورو سيمو ته وليږده وي او دهغو سيمو پيدا وارخپلو سيمو ته را انتقال کړئ په دې کـارکولو سربه ستاسو دسيمو پيداوار پـه فروش ورسيږي او هغه تـوکي چي ستاسو پـه سيمه کي په اسانۍ سره نه پيدا کيږي ،داستونزه به هم دمنځه ولاړه سي او خلک به په اسانۍ سره هغه جنس (توکی) په خپله سيمه کي ومونـدي.

راسئ چي خپل ټول کارونه او کسبونه يوا زي ددې لپاره نـه چي موږ خپل ځان ته ګټه او فا يده په ورسوو ونـه کړو، بلکـي خپلـي ټولـي ټولنـي تـه دخدمت وړ او ګټه رسوونکي وګڼي و اوسو او خپل ټول کارونه اوکسبونه پـه ډېرشـوق اوعلاقـه سره ترسره کړو،هيڅ وخت په کښني سوستي ونه کړو، دخپل هيواد او خلکو سره دخپلو دندو اوکسبو نوپه مرسته ،کومـک وکړو او خپـل هيـواد او ټولنـه دپرمختګ سمت ته ټيل وهو.داهم بايد دياده ونـه باسوچي الله (ج) زموږسره دنيکـۍ اوبدۍ ديوې زرې حساب کوونکی دی. هله به مودواړه جهانونـه روښانه سي چي خپل ځان اوکورنۍ ته دحلالوکسبونو او کارونو په مرسته حلاله روزي پيداکړو اوټولو اسلامي احکاموته ژمن اوسو.هيڅ وخت بايد دخپل هيوادسره جفا او خيانت ونـه کړواوټول هغه کسان چي بيکاره دي او کارنه لري بايد خپلو ځانوته کارپيدا کړي اود يادوکسانو سره بايد دهغوی ټولنه اودولت هم درخپلـه وسـه دکارپـه مونـدلوکي مرسته وکړي، ترڅو بيکاري نـور پـه ټولنـه کـي پـاتي نـه سـي. انسـان پـه کـارکولو سره ښه ښکاري او هريو انسان بايد يو کسب،کار زده او وکړي، ترڅو خپل ژونـد په خو شحالۍ پرمخ بوزي اوخپل ځان اوخپلي ټولني ته ګټه ورسوي.

۱- صحيح بخاری کتاب البيوع60باب

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وخت بي ځایه نه تیرول،د وخت ارزښت

خپل وخت باید په داسي کارونوکي تېرکړو، چي زموږ ټولني ته ګټه رسوونکي تمام سي. ګټه لاسته راوړل دې ته نه وائي چي موږ دحرامو او نارواکارونو په کولو مال، دولت او شتمنی لاسته راوړو، دخپل مسلمان ورور سره ظلم وکړو او یاهم خپل ځان او ټولني ته زیان ورسو. الله (ج) انسانان یوازي او یوازي دعبادت لپاره پیدا کړي دي!

په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ الذّاريَات : 56ایات ولولی .موږته راکول سوی هغه وخت چي موږ په هغه وخت کي حلالـه نفقه لاسته راوړو نیک کارونه په کښي کوو، دخپلومسلمانانو وروڼو سره مرسته کوو هم لوی خدای (ج) زموږ څخه انشاءالله په عبادت کي شمېرې او موږته یي اجرونه راکوي.

خپل وخت با ید په داسي ډول سره تېر کړو چي لوی خدای(ج) راڅخه خوښ (راضي) او دهغه بندګان را څخه ازارنه سي.خپل نفس او بدن دواړه مو باید په پوره واک او اختیارکي وي.

پوهان وایي وخت سره زر دی دلاسه یې مه ورکوئ. وخت دروانو او بو په شان دی او دهیڅ چا انتظارنه کوي. ځیني انسانان خپل وخت په داسي ډول سره تیره وي: چي لومړی خو خپل ځان او ورسته نورو خلکوته زیان په کښي رسوي، چي داسي وخت ته موږ زموږ هغه وخت ویلي سو چي زموږ دبربادۍ اوزیان سبب سوی دی.

یادسوی وخت زموږهغه وخت دی چي زموږ په ژوند کي بي معنا او بي له کومي ګټې تېر سوی دی اوموږ په مثبت ډول خپل دهم هغه وخت څخه استفاده نه ده کړي.دیوه کاردکولو څخه مخکي موږ باید یو ځل هغه کار دخپل عقل، دماغ اوزړه په تله کي تول کړو او ورسته درپوره کتني اوغور هغه کارسرته ورسوو،دا باید وسنجو چي کوم کار یاکړنه چي زه یې کوم ښه کار دی که نه، ما زما ټولني اوهیواد لپاره مي په دې کړنه کي زیان نغښتی دی که نه،که مثبت اړخ درلودونکي دنیکی کړنه وه باید په پوره عظم اوکلک هوډسره یې سرته ورسو او که چیرې زموږپه کړنه کي بدی نځاکول دیادې کړنې دکولو څخه باید په کلکه ډډه وکړو.

دیوه بد او خراب کاردکولو ورسته پښیماني کول او فکرکو ل ګټه نه لري. دکار یاکړن دکولو څخه مخکی باید زړه، دماغ اوعقل په کارواچوو، تر څو خپل په کړیوو کارونو کي پاته رانه سو او ورسته راته زموږ کارونه موږته دزیان آله ونه ګرځي.

یوانسان باید خپل مرګ اوژوند یاپه بله معنا د دواړونړیووژوند په نظرکي ونیسي او ورسته دهغه څخه خپل کارونه پر مخ بوزي.موږ او تاسو ته دو خت قدر هغه وخت معلو میږي چي کله وخت زموږ څخه تېر سي اوموږ په تش میدان کي یوازي پریږدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږاوتاسوبايدپه هيڅ ډول خپل وخت په بې معنا او عبس کارونو کې تېرنکړو او تل خپل وخت په داسې ډول سره تېر کړو چې خپل ابدي نړۍ، هيواد ، ټولني او خپل ځان ته ګټه ورسوو.

موږ او تاسو ته دانه ده معلومه چې موږ ته څوندي وخت دوخت دمالک الله (ج)دلوري انعام سوی دی. ښايي زموږ وخت همدغه اوس پای ته ورسيږي اودبدن پاچازړه مو نورخپل ځګيروي ودروي دتل لپاره دمه غوره کړي اوموږ دخدای(ج) حضورته ستانه سو.

هيڅ وخت بايد داسې ګومان ونه کړو چې موږ به لاهمدلته يوو نه به ستنيږو موږ به يو اودا ددې نړۍ عيشونه اوچاري به وي! په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ آل عِمرَان : 185نمبرايات ولولی.موږ او تاسوبه داهم نه وايوو چې،دا وخت خولا زما لپاره وختي دی نارواکارو نه به کوم کله چې مې ځواني پای ته ورسيدل توبه به وکاږم اونيکوکارونوته به بېدې راونغاړم ،داتحليل،دافکر او دا احساس يوازې اويوازې دابليس دخواتيرايستنه (غولوونه) ده نورهيڅ هم نه.

موږ اوتاسوعجزه بندګان يوو، دخپل مرګ او ژوند څخه خبرنه يو،که ماشومان يوو که ځوانان يو اوکه ضعيفه او دډېرعمر خاوندان،ددې لپاره چې زموږ وخت معلوم نه دی، علم زموږ دوخت ددوام اوخلاصون زموږسره نه دی:بايد خپل يوه ثانيه وخت هم په بې ځايه ناروا او عبس کارونوکښې تېرنه کړو او تل بايد خپل وخت په نيکو او ښه کارونو کې ولګوو.

سيده (نيغه) لاره غوره او وي موندو تګ پري وکړو، نورو خلکوته هم سيده لاره وښيوو اوپرهغې باندې په تګ کولوکې ورسره درخپله وسه مرسته وکړو.

وخت دهيڅ يوه ساکښ انتظارنه کوي. وخت پر هر چاتيريدونکی دی، که يې هغه چيرې په نيکۍ کې يې تېروي او که يې په بدۍ کې، الله (ج) انسانان دخپل اختيارکړي دی که ښه کوي او که بد. په حقيقت کې دا دونيا موږ ته يو مثال اوازموينه ده .

نوبياولې موږخپل آبدي ژو ند ددې نړۍ په پناکيدونکو خوشحاليوو او هستيو برباد کړو،ځانونه داور لايقان وګرځوو او جنت هېر کړو. که څه هم موږ او تاسو ټول مسلمانان دالله(ج) څخه دجنت غو ښتوونکي يوو مګر الله(ج) جنت هغه چاته ورکوي چې په دې دونيا کې نيکۍ کوي او دبدۍ څخه ځان په امان کې ساتي، د الله(ج) اودهغه درسول حضرت محمد(ص) پر لاره تګ کوي او هغه شيان چې ناروا ګڼل سوي دي، دهغو څخه پرهيز کوي اونه يې کوي.

موږ او تاسو بايد راکړل سوی وخت دالله(ج) يو نعمت او تحفه وګڼو، دوخت څخه پرځای پوره سمه ګټه واخلو، هيڅ يې بې ځايه مصرف نه کړو او دوخت قدر،احترام (درناوی) وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوانان

ځواني هغه وخت ته ویل کیږي، چې انسان نه بوډا اونه ماشوم وي،ددې دووحلتو تر منځ وي.

ځواني هغه وخت دی چې ځیني انسانان دمغروري او جزباتو څخه ډک وي، ددې لپاره چي خپله ځواني ښه وساتو نوباید خپل نفس، بدن دواړه په خپل واک کی ولرو او پري نږدو چي دنفسي خوهیشاتو په دام کي راګیر اوداسي کارو نه وکړو چي هغه داسلا مي شرعت او زموږ دکلتورپه خلاف اوضد وي .خپله ځواني باید دنورو خلکو سره په مرسته کولو ،دخپل هیواد په ابادولو، دعلم په زده کولو اونورو ته دعلم په ښوولو، دنیکو او ښوکارونو په کولو تېره کړو،نه دا چي دخپل قوت(پیاوړتیا)څخه په استفادي ناسم کارونه وکړو او زموږ داکارونه یوه کس او زموږ ټولني ته زیان ورسوي.

ځوانانو زموږ خلک زموږ ټولنه او زموږ هیواد موږ ته ډیره اړتیا لري، موږ او تاسوځونان ددې هیواد دملا تیریوو، راسئ چي خپل وخت مو په بې ځایه کارونو کي تېرنه کړو، خپل هیواد ته خدمت وکړو.

ځوانانو که موږ خپله انرژي په نیکو کارونو باندي مصرف کړو، نوبیله شکه موږ به په دونیا او اخرت کي کامیابه سو. راځئ نور ددې درانده خوبه راکښېنو او سترګي وغړو چي زموږ هیواد زموږ څخه څه غوښتنه لري،ولې زموږ ولس دنورو خلګو کومک (مرستې) ته محتاجه دی یاوي،ولې اوس هم موږ یوه ورسته پاتي ټولنه یوو،ولې مووخت لاسونو ته ولچکي راچولي دي اوولې موږ پرخپلو پښونه سو دریدلی، علت یې څه شی دی، آیا موږ دنورو ټولنو دځوانانو څخه بي قوته یوو، آیا دماغونه مو دهغو په پرتله کوچني دي؟ که داسي نه وي نو بیاولې موږ په دې حال کی یوو؟

هو ځوانانو موږ دهغو څخه کمزوري نه یوو، زموږ دماغونه دهغو څخه واړه نه دي، مګر ځوانانو موږ بي سیواده یوو، موږ اوس هم دعلم،پوهې دزده کولوڅخه بدوړو،دعلم،پوهې کولواوحصلولو څخه بي پروا یوو او صرفی نظر یې ګرځوو.

زموږ ترمنځ زموږ رقیبان زموږجلاوالي ته لمن وهي،موږ ډېرې وخت په یوه خوله نه یوو،یعنی ترمنځ مویوالي نه وي. راسئ دټولو څخه لومړی علم ،پوهه وکړو، تر څو موږ بیناسو او په لیدونکوسترګودانړی ووینو، بلـه داچي موږ او تاسو په خپلو منځونوکي اتفاق (یوالي) نه لرو او بي اتفاقه یوو پر یوه وړه خبره دیو بل سره شخړې کوو، اوآن دردې چي دیوبل په ټپي کولو او وژلو لاس پوري کوو،دیوبل احترام نه لرو،دمشرانو اوپوهو خلکو سره مشوره او مصلحت نه کوو، په دې تلاښ کي یوو چي څنګه ناروا اوناسمو کارونو ته لاس رسي پیدا کړو، دبي ځایه او بي ګټي کارونو په کو لو خپل وخت تېروو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راځئ دځېل ژوندڅخه يوه ورځ وسنجوو چې ما په دې ورځ څومره ښه او څومره بد کارو نه وکړل؟

څوندي ګټه مې خپل هيواد ته ورسول او څوندي ګټه مې خپلو خلکو او ټولنې ته ورسول، څوندي ګټه مې خپل ځان او کورنۍ ته ورسول او څوندي ګټه مې داخرت لپاره پر يښودل؟

ددې ټولو دتحليل،ارزولو اوسنجولو ورسته موږ ته دا معلوميږي چې آيازه يو ښه کس يم او که بد.

راځئ هره ورځ د اسلام دمبارک دين خپل هيواد او خپلو خلکو لپاره يو څه نه يو څه وکړو، ترڅو خپله ديني او هيوادنۍ فريضه موپر ځاى کړي وي.

ځوانانو راځئ نور دبې ځايه ناستو او ولاړو څخه ځان وساتو.

ځوانانو راځئ نورخلک دناروا او نامشرع لارو څخه راوګرځوو.

راسئ ځوانانو دځپل هيواد آبادۍ ته ليځې را ونغاړو او پرې نږدو چې نور خلک زموږ هيواد راخراب کړي او په دې هيواد کې شر پيښ کړي.

راځئ دهيواد په پرمختګ کې دځانه ميرانه وښيوو،دا هيواد دنړۍ دهيڅ يو هيواد څخه پس پرې نږدو.

ځوانانو هيڅ وخت دافکرمه کوئ چې موږ وړتيا نه لرو، هر انسان ځان ته ځانګړې وړتيا وي لري، چې لوى خداى (ج) په هغه شخص کې ايښې دي، خو موږ دا وړتياوي نه استعمالو ګټه نه تري اخلو ځکه ځان راته بې کاره او بې ګټې کس معلو ميږي، موږ دهرکاروړتيالرو خومخه مو زموږ ويرې ډب کړي ده.

يو کس په يوه کار کې ماهيره اوبرلاسى وي،بل کس بيا په بل کسب اوکار کې وړتيا لري، ټول انسانان په يوکار او کسب کې ما هيره او پوه نه دى.

هر انسان ځان ته ځانګړې وړتياوي لري، يو څوک يو کار په ښه تو ګه سرت رسولى سي، بل څوک بيابل کار په ښه توګه سرته رسولى سى.

راسئ ځوانانو نور دځپلو ځانونو څخه وړتيا وي وښيوو او تل ګټه رسوونکي انسانان واوسو. راسئ هيواد پاله او دخګو خدمت ګاران اوسو.

هيڅ وخت بايد زموږ دلاس اوژبې څخه نورو انسانانوته زيان ونه رسيږي.

محمد(ص)فرمايې: (مسلمان هغه دي چې نورمسلمانان يې دژبې اولاس دزيانه خوندي وي)①

موږمسلمانان اوپه ځانګړي ډول بياځوانان بايدښه کارونه وکړو، ترڅو لوى خداى (ج) راڅخه راضي(خوښ)وي او په ټولنه کې ديوښه شخص په توګه وپيژندل سو.

۱- بخارى کتاب الايمان حديث کنه10

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیک اخلاق او ښه سلوک

موږ ځیني وخت دځینو ستونزو سره مخ کیږو او بیا زموږ دماغ دهغه ستونزو له عمله دې حال ته رسیږي:چي موږ ته غوسه راځي او دغوسې له عمله موږښایي د نورو انسانانو توهین(سپکاوی) وکړو، په دې کارکولو سره موږ ددوستانو او نورو خلکو زړونه ازاره وو، په دې ډول بې ځایه او هر وخت غوسه کیدلو سره نه یوازي داچي موږ خپله ستونزه نه سو حلولی، بلکي موږ خپل شخصیت ته هم کلک زیان رسوو. کله چي موږ نوروکسانو ته سپکاوی کوو او هغوی دځان څخه کم یاکښته بولو او یایې هم استعمالوو په دې کارکولو سره موږ خپل ځان ته سپکاوی کوو

نه هغه کس ته چي موږ هغه ته سپکاوی کوو،کله چي موږ دیوې ستونزې سره مخ کیږو او دهغه ستونزې له عمله موږ ته غوسه راځي، په داسي وخت کي موږ باید خپل ځان په بشپړډول په واک کي ولرو،هسي نه چي خدای (ج) مکړه زموږ څخه دا سي خطا ونه سي چي بیا هغه خطا نه سو جبرانولی، او یا هم داسي یو خبره وکړو چي په هغه خبرې سره زموږ دوست او یا هم بل مسلمان ورور را څخه ازارسي محمد(ص)فرمایي:(مسلمان هغه دي چي نورمسلمانان یې دژبې اولاس دزیانه خوندي وي)① هیڅ وخت پر خپل دماغ دومره زور اوفشار مه راولئ چی ستاسوفکر دناسم کار کولو په لور وخوځوي، هتمن داسي ډیر کارونه،کړنې سته چي موږ ته دي غوسه راولي ،پریشانه دې مو کړي او موږ دې په تکلیف کړي،مګر ددې هرڅه سربیره موږ او تاسو باید حوصله (زغم) ولرو او صبر وکړو.

دیو چا دغلطي او خرابي خبرې جواب ژرمه ورکوئ، فکروکړئ او ورسته دهغه خبرې جواب په پوره هوښ سره ورکړئ.

که چیرې تاسوژر او بیله ځنډه هغه کس چي ناسمه وینا یا خبره یې کړي ده، جواب ورکړیاو تاسو هم هغه ته ناسمه خبره وکړئ، ستاسو او دهغه کس تر منځ تو پیر ونه سو او هغه کس چي ناسمه وینا یاخبره یې کړي ده هم دپښیمانۍ احساس په هغه صورت کي نه کوي کوم وخت چي تاسو دهغه خبره ورغبرګه کړئ. که چیرې تاسو دیو چا دبدې خبرې جواب په سمه خبره سره ورکړئ: هغه کس خپله خپل په خبره پښیمانه کیږي،ستاسو دښو اخلاقو تاثیرفورًپرهغه غورځیږي او بیاپه راتلوونکي وخت کي دا ډول خبره اووینا نه تکراره وي.

دبدۍ جواب په نیکی ورکوئ او هڅه مه کوئ چي دبدۍ جواب په بدی کولو سره ور کړئ.

په خپلو خبرو او کړو وړو کي دشدت (سختۍ) او غوسې څخه کارمه اخلئ،تل هڅه کوي چي په خبرو او نورو کړو وړو کي صبر او حوصله ولرئ، ترڅو په ټولنه کي خلګ در څخه دخوښې احساس ولري. که مو ږچیري غلط (ناسم) کار او یا هم یو چا ته غلطه خبره وکړو،نوبیا دهغه څخه ورسته په خپل

١- صحیح بخاری کتاب الایمان حدیث کنه10

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي عمل پښيماني څرګنده وو او ورسته په خپل کړي کارافسوس کوو، نو بايد مخکي له دې چي موږ غلطي وکړو لومړی بايد ژورفکراوښه غور وکړو، ځکه دغلطۍ کولو ورسته پښيماني هيڅ کومه ګټه نه لري. که غواړو چي په ټولنه کي دعزت وړ وګرځو او نور خلګ را څخه راضي اوسي : بايد دغلطو اوناروا کارونو،دبي ځايه، بي معنا، اوبيګټې خبرو، غوسې او نورو،ورته ناوړه کړنو دکولو څخه ځا نونه په کلکه وساتو، تر څو لوی خدای(ج) را څخه را ضي، خوښ اوسی.

په هيڅ ډول هيڅ وخت اوهيچاته زيان مه رسوئ او هيڅوک دځان څخه مه خفه کوئ، دهغو کسانوپر واړاندې دنرمۍ او ښه چار چلند څخه کارو اخلئ کوم کسان چي بد اخلاقه، فاسقان، بداو ناروا کارونه کوونکي خلګ وي، تر څو هغوی ستاسو دښه چار چلند څخه زده کړه وکړي خپل ځان په بدو اونارواکړنوکولو سره بد او ګرم وبولي او بيا خپل مخکنې نارواکړني تکرار نه کړي.

لوی خدای(ج) عزت او شرافت په مغروري کي نه دی ايښی،عزت يې په تواضع او عاجزي کی ايښي دی، مګر ځيني انسانان عزت په بد اخلاقيو،بدو خبرو کولو او مغروري کولو کي بولي اولټوي يې،دوی دا فکر کوي که زه دا ډول کارو نه وکړم نو خلګ به ماته دعزت اودرناوي په نظر وګوري، مګر هيڅ وخت هغه کسان چي مغروري کوي، بد اخلا قه وي او نورو انسانانو ته زيان رسوونکي وي دعزت او قدر وړنه سي کيدای،بلکي هغه کسان عزت منده او دقدروړدي چي عاجزه وي، اخلاق ولري،بدې اوناروا خبرې او بدکارونه کوونکي نه وي،دنورو خلګو سره مرسته کوونکي وي! په دې خبره دلاښه پوهيدلوپاره د سُوۡرَةُ لقمَان۱۸ :نمبرايات ولولی.الله جل جلا له دخپلو بندګانو عاجزي خوښوی! په دې خبره دلاښه پوهيدلوپاره د سُوۡرَةُ الفُرقان :63 نمبرايات ولولی.که چيرې موږ او تاسو په ژوند کي ښه کارونه نه کوو بد اخلاقه انسانان يوو او دافکر کوو چي موږ په خپله ټولنه کي دعزت خاوندان يوو، نو بايد دا فکر دخپلو مغزو څخه دتل لپاره وباسو، ځکه هر انسانددې غوښتوونکی دی چي نوروګړي ورسره ښه او نيک سلوک وکړي.دنورو خلکو زړونه موږ په ښه چار چلند او ښو اخلاقو خپلولی سو نه په بد اخلاقۍ او بده رويه کولو سره. متل دی چي وايې ښه خوئ دزړونوښکارکوي.

زموږ او ستاسو ژوند دومره نه دی اوږد، چي ديو بل سريې په کرکې او کينه کولو کي تېر کړو. راسئ چي نور په خپلو منځو نوکي کينه، بغض،نفرت،کرکه اوتبعيض دمنځه يو سو يو دبل سر دا لنډ او دستو نزو څخه ډک ژوند په مينه اتفاق (يوالي) او ورور ولۍ کي تېر کړو او دځان څخه خير رسوونکي اخلاق لرونکي او حوصله لرونکي انسانان جوړ کړو. راسئ نور دخپلې ټولنې داو سيدونکو زړونه، ورازار نه کړو او د دوی زړو نوته خوشحالۍ وروبخښو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښـه او غوره خلګ هغه دي چي پـه خپلو ټولـو چـارو اوکـارونو کـي دنيکو،ښـو اخلاقو درلو دونـکي اوسي، نيکي کوونکي اسلامي احکـام منـوونـکي مؤمنـان وي. موږاوتاسوبايدتل ديوبل سره ژوند پـه ښـه چار چلند کولـو کـي تېرکړو،ديوبـل پـه مرستـه دازمينـه برابره کړو چـي زمـوږ او ستاسـو ټولنـه دکينـې، بغض او دژونـد دټولـو مشـکلاتو څخـه ليـري پاتــه ســي، اود ټــولنې ټــول اوســيدونـکي مــو پــه مينه،وروری او دوستی سره ژوند پر مخ بوزي .

مرسته کول

مرسته کول دانسانانو ترمنځ مينه او محبت پيدا کوي، دوستی ته لاره هواره وي، کينه دمنځ وړي او دولسونو ترمنځ يوالي ته لاره پرنيزي.
سلامي، انسـاني او ټولنيز ژونـد دا مـوږ تـه را ښـيي چي بايد ديوبـل سـره مرستـه وکړو، يو پربل مهربانـه واوسو، انسـان هيڅکلـه پـه ځـان بسيأ کيدای نـه سي، پـه ژوند کي خاماخا محتاج او اړ مند کيږي، يوازي لوی خدای (ج) دځانه پوره او بل چاتـه محتاجـه نـه دی. انسـانان بايد دخپـل انسـاني کرامـت پـر بنسـټ ديوبـل سـره مرسته او همکاري وکړي. داسلام مبين دين موږ په مرسته کولو امر کړي يوو او دايې راتـه ښـوولي چـي څنګـه ديو بـل سـره مرسـته وکـړو! پـه دې خبـره دلاښـه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ المَائدة : 2ايات ولولی.په مرسته کولو سره دانسـان روح تـه ارامي ور بخښل کيږي، انسـان دخوشـحالی احسـاس کـوي او هغـه کس چـي مـوږ ورسره مرسته کوو هم راڅخه بي اندازې خو شحاله کيږي.
مرسته کول انسان ته عزت ور بخښي او هغه څوک چي موږ ورسره مرسـته کـوو دستونزې څخه خلاصيږي.
 که چيرې موږټو ل ديوبل سره مرسته وکړو نوټولې ستونزې به مو په خپل وخت حل کړي وي هيڅوک به داسی يو مشکل سره مخ نه وي چي دی دې خپل ځان پـه ستونزه کـي وا چوي او دده دايـاده کړنـه دي ددې لامـل سـي چـي زمـوږ ټولنې تـه زيان واړه وي.هو موږ کولی سو چي ديوبـل پـه مرسـته پـر مختـګ وکـړو اويـوه دا سي فولادي کړی جوړه کړو چي دماتولو وس يې بيابل هيڅوک نـه لـري، ځکـه دا کړی به په هغه هوډ او بـاور سـره ولاړه وي، چـي مـوږ وايـو مـوږ يـو بـل تـه ګټـه رسوونـکي يوو نه زيان رسوونـکي.
مـوږ پـه خپلـه ټولنـه کـي ډېـر رواجـو نـه او دودونـه لـرو، راسئ چـي ددې ورسـته مرست کول او کومـک کول هم خپل يو دود وپيژنـو چي پـه دې کـار کولـو سـره بـه مـو پـه منځونـو کـي يـوالی او ورور ولـي نـور هـم پيـاوړي سـي اوپـه دې بـه هـم وتـونيږوچي خپلـه ټولنـه دکړاونوڅخـه ليـري اوخونـدي وسـاتو. کـه څـه هـم مـوږ افغانان دتاريخ پـه اوږدو کي يوه داسي ټولنه پاته سوې يوو چي ميرنـي،

صحيح بخاری حديث ګڼه 6026

(c) ketabton.com: The Digital Library

غښتلي په خپلو خبرو ولاړ ،میلمه پاله ټولنه و او تل مو دیوبل په غم او ښادۍ کي ځان شریک ګڼلی دی، راسئ چي اوس هم په ډېره میرانه او پوره اخلاص دیوبل سره کومک او مرسته وکړو.

راسئ چي نورو ټولونو ته دا وښیوو چي موږ اوس هم یودبل په غم او خوشحالۍ کی شریک یوو موږ نه پریږدو چي زموږ یو ورور دې په ستو نزه کي وي او موږ دې یې ننداره کوو، بلکي اوس هم موږ دیوبل سره درخپل وس او توانه پوري مرسته کوو دانه غواړو چي مو ږ دې دنورو خلکو لاسونو ته محتاجه یوویا واوسو، بلکي موږ خپله دا توانائي لرو چي خپله پرمختګ وکړو او پرخپلو پښو ودریږو. راسئ چي په هر حال کي دیوبل سره مرسته وکړو.

راسئ چي خپله ټولنه او هیواد نور ددې کړاونو څخه خلاص کړو او مرسته کول خپله فریضه وګڼو. راسئ چي خپله ټولنه ددې په مفهوم وپوهوو چي موږولې مرسته کوو؟ که نن ورځ دیو چا سره دهغه داړتیا په وخت کي مرسته وکړو،نوسبا ورځ هم هغه کس دبل کس سره مرسته کوي، په یاد کارکولو سره به موږ ټولو دیو بل سره مرسته کړي وي.

راسئ چي خپلوځانونو ته په ټولنه کي داسي یو ځای ومونډو چي کله سبا ورځ موږ نه یوو نوخلګ موکمي احساس کړي او ووایې چي خدای (ج) دې پر هغه چا ورحمیږي چي زما سره یې داړتیا په وخت کي مرسته وکړل اوخپل ځان یې را څخه ونه سپماوي.

راسئ چي خپل دځان سر دا وسنجو، هغه وخت چي موږ روا اوپرځای مرسته دخلکوسره دهغوی داړتیاپه وخت کي کړي وي،آیا موږ به ګټه کړي وي اوکه به مو زیان ځان ته رسولی وی؟

موږ په مرسته او کومک کولو سره ځانته زیان (تاوان) نه رسو، بلکي موږ دهغه شخص په پرتله څو چنده ګټه لاسته راوړو چي موږ دخدای(ج) درضا لپار اړ شخص سره مرسته کوو، په نیکوکارونوکي په مرسته کولو سره زموږ څخه انشاءالله خدای (ج) راضي کیږي اودرحمت په نظرراته ګوري.

موږ او تاسو باید په نیکو کارو نو کي دخپلو ورونو سره تل مرسته وکړو او هیڅ وخت په بدو او نارواکا رونو کي ورسره مرسته ونه کړو، ځکه که موږ خدای(ج) مکړه دیوه کس سره دهغه په ناروا کار کي مرسته وکړو : موږ به هم په هغه ګوناه کي ورسرشریک سو کومه چي ده کړې ده .پوهان وایي نیکي وکړئ او اوبو ته یې وغورځوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوستي او ملګرتیا

موږاو تاسو انسانان دخوشحاله ژوند تیرولو اونورو زیاتو چارو دښه سمون لپاره یوه دوست او ملګري ته اړتیا لرو او همدا رنګه په ځینو کارونو او کسبونو کي یو کاري شریک ته ځني وخت اړتیا لرو، چي دیوه کار په ښه سرته رسولو کي راسره مرسته او همکاري وکړي.
راسئ چي لومړی ښه او غوره ملګری وپیژنو:یودوست هغه چاته ویل کیږي، چي موږ ته ګران وي اوموږ ورسره مینه ولر،موږ هغه ته اوهغه موږ ته دقدر وړوي. داړتیاپه وخت کي دیوبل سره مرسته وکړو په اصطلاح په غم اوخوښی کي سره ګډیوو او یوبل ته درناوی لرو.
دوستان کولی سي یو بل ته په ډېره آسانۍ سره دخپل زړه رازونه او خبرې وویلي سي بیله کومې ناباورۍ او ویرې څخه.
کله چي یو کس دکومې ستونزې سره مخ وي یاسي، نو سم دلاسه یې یو دوست راځي او هغه دهغه ستونزې څخه خلاصوي یایې هم دهغه کړاو څخه دخلاصون لپاره هڅه کوي، نه پریږدي چي دوست یې نورمشکلات وګالي، او دنورو ستونزو سره مخ سي.
حقیقي او ریښتني دوستان هروخت دیو بل په غم او خوشحالۍ کي ځان شریک (ګډ) ګڼي اوهیڅکله ځان دیوبل څخه نه سپموي.
موږ به کیدای سي په خپل ژوند کي دداسي اشخاصو سره هم مخ سو، چي هغه په ښکاره ځانونه زموږ ریښتني دوستان اوملګري ګڼي، مګر په حقیقت کي به هغوی موږ ته زیان رسوونکي انسانان وي، موږ ته به په بده لاره تلل رازده کوي، درواغ به راته وایي، ریښتني به نه وي، چم به راسره کوي، موږ به دې ته نه پریږدي چي پرسېده(نیغه) لاره تګ وکړو، تل به موږ ته په مکرخراب کارونه په ښو کارونو راپیژني، موږ به په غلتیو کولوسره لاډېر تشویقوي، دنیکواوغوره کارونو دکولو څخه به مورا ګرځوي، نه به مو پریږدي چي موږ ښه کارونه وکړو اوپرنیغه لاره خپل قدمونه خوځنده وساتو.
داسي اودې ته ورته خویوونه درلودونکي یو کس ته موږ ریښتني دوست نه سو ویلی. کله چي موږدیوه کس سره دو ستي او ملګرتیا کو: نو هیڅکله او په هیڅ وخت کی باید دخپل ملګری سره فریب (چم) ونه کړو، خپل دوست ته درواغ ونه وایوو، خیانت ورسره ونه کړو،په هغو خبرو سره چي زموږ دوست زموږڅخه په خفه کیږي یادونه یې ونه کړو.
هغه رازونه چي زموږ سره یې زموږ دوست شریکوي بل چاته ونه وایوو، بدوکارونو ته یې ونه هڅو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

تل ورته دهغه غلطي په داسي ډول ګوته کړو چي هغه داسي فکرونه کړي چي دازما شخصيت ته سپکاوی (توهين) کوي، بلکي هغه په داسی ډول سره وپوهوو چي په راتلونکي وخت کي هغه خپله دا غلطي تکرارنه کړي.

متل دی چي وائي دتورې پرهر رغيږي مګردژبې پرهرنه رغيږي.دملګرو په ټاکولو کي بايد دپوره غورڅخه کار واخلو او دخپل ځان لپاره بايد غوره، نيکوکاره او ښه اخلاق لرونکي، ملګري وټاکوو.

دملګرو په ټاکلو کی دقت،غورکول موږ په راتلوو نکي وخت کي دستونزو څخه ليري ساتي، دهغو کسانوسره چي په ناروا او بدو کارونو کي اخته وي موږبايد دوستي ونه کړو، که څه هم هغوی زموږ څخه په وار وار ددوستۍ غوښتنه وکړي. هغه کسان چي په نشيي موادو روږدي وي بايد هيڅکله هغه کسان چي ددوی سره ناسته ولاړه کوي دي ته ونه هڅوي چي نشيي توکي استعمال کړئ. په نشيي توکو روږدي کسان په دې خبره درهرڅا ښه پوهيږي چي په نشيي موادو روږدي کيدل څومره زيانونه لري،

موږ تل که ښه کار يا بدکارکوو هرومرو د ملګري او يا نژدي دوست سره مشوره کوو، که چيرې زموږ دوست په رښتيا هم دانه غوړي چي موږ بدکاروکړو نو موږ دهغه بدکار څخه را ګر ځوي اونه پريږدي چي موږ هغه بد کاروکړو، دښه کار کولو ته مو تشويقوي،راته ډاډ ګيرنه راکوي، که چيرې يې په توان پوره وه نوهتمن مرسته هم راسره کوي.

زموږښه دوست هغه دی چي موږ په ښو کارونو کولوسره تشويق کړي، دبدوکارونودکولو څخه مو راوګرځوي،يامودرګرځولوهڅه وکړي او پري مونږدي چي بد کارونه وکړو.

دبدو کارونو کوونکووګړو سره ناسته ولاړه اومرسته کول په دې معنا ده چي موږ په هغه کارکي ونډه لرو اوخپله هغه کارونه کوو، که چيرې يو کس تاسو ته دغلط (ناسم) کاردکولو توصيه کوي: هيڅ وخت دهغه کس سره ناسته ولاړه مه کوئ او ژر ترژره دهغه کس سره ملګرتيا پای ته ورسوئ.

راسئ چي دملګرو او دوستانو په ټاکلوکي دپوره غور او دقت څخه کار واخلو او دځان لپاره وړاو ښه دوستان پيداکړو ،ځکه يو کس دهغه دملګرولمخي پيژندل کيږي يايې پيژندلي سو.

ښه ملګري انسان عزت مند کوي. ملګري دې چي يوکس ته ښه لارښوولي اوپرنيغي لارې دتللو توصيه ورته کولي سي.

بد دوستان انسان ته ذلت اوبدمرغي ورکوي، انسان په بدو کارونو کي اخته کوي اوانسان دې ته نه پريږدي چي غوره او ښه کارونه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شراکت، ګډکار

شراکت يا ديوبل په مرسته يو کارپه ګډه پر مخ بيول: دشراکت په نامه يادېږي.
موږ او تاسو ځيني کارونه په يوا زي ځان پر مخ نه سو بيولی اړيوو چي يوکاري همکار ولرو چي دا همکاري زموږ سره مرسته کوي چي په کارونو کی پرمختګ وکړو او ديوبل په مرسته لوی او واړه کارونه پرمخ بوزو.
موږ بايد دخپلو شريکانو،همکارانو سره ريښتني آمانت ساتوونکي او وفاداره و اوسو او پري نږدو چي زموږ په بي غوري دي زموږ کاري شريک ته زيان واوړي.
کله چي موږ يوه پريکړه کوو ياکوم کار پيلوو او ياهم يوکار کولو ته امادګي(تياری) نيسو: لومړی بايد دخپل کاري ملګري سره مشوره وکړو او بيا ديوبل دنظر په اوريدلو سره يوه پريکړه وکړو،په دې کارکولو سره به موږ دخپل شراکت دواړه خواوي دستونزو څخه ليري پاتې سو او په کارونو کي به مو کومه ستونزه اوخنډ منځ ته نه راځي.
کله چي دوه يا هم څوتنه سره شريکان وي او دوی خپل په منځ کي هم غږي و نه لري او بيله خپل منځي مشوري کارونه پر مخ بيايي، نوهرمرو ددوی په کارونو کي خنډون رامنځ ته کيږي او ددوی ترمنځ ګډکار ته په کښې زيان رسيږي.
لکه څنګه چي زموږ کاري همکاران زموږسره په تاوان کي شراکت،ګډون لري او په کار کي مو هر ډول تاوان راسره وړي نو همداسي دوی زموږ سره په ګټه کي هم شريکان دي اوموږ حق نه لرو چي ددوی څخه په پټه يوه کوچنۍ پريکړه لا هم وکړو.
کله چي دوه کاري همکاران پر يوه او بل باندی بي باوره وي او پر يو بل اعتماد نه لري نو ژر ترژره دې خپل شراکت ته دپای ټکی کيږدي او نور دې په ګډه سره کارونه پرمخ نه وړي، ځکه په هغه کار کي خير او برکت نه وي په کوم کار کي چي همغږي ،اعتماد او مشوره نه وي.
که غواړو چي په ګډه کار وکړو نو بايد دخپل ځان څخه ريښتنيي، آمانت،ساتوونکي ،وفاداره، دصبر درلودونکي، اودرواغ نه ويونکي انسانان جوړکړو.
موږ او تاسو کولی سو ديوبل په مرسته هغه کارونه وکړو چي کولو ته يې په يوازی ځان سره نه سو وردانګلی او پرموږ بيله کوم چا دمرستي څخه درانده وي.
راسئ چي خپلې وړتياوي ديو بل سره شريکي کړو او په ګډه ديو بل په مرسته ناشونې کړني شونې کړو.
ګډه پريکړه،يوغږ او مشوره غرونه نړه وي.
په ګډ کارکولو سره موږ هوسائي احساسه وو اوهمدرنګه دژوند په ټولو چارو کي به بريالي يوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګدايي يا فقر کول

انسانان دژوند داړتياوو دپوره کولو لپار وخينو توکو او سامانونو ته اړتيا لري ،چې ځيني انسانان دژوند داړتيا وړتوکي لري او خپل ژوند په هوسا اوارام ډول پرمخ بيايي، خوځيني نور انسانان بيا دژوند داړتياو په پوره کولو کې دستونزو سره مخ وي، او نه سي کولی چې دژوند دا اړتياوي په آسانۍ سره پوره کړي.

هرانسان اړ دی چې کار وکړئ او خپل ځان او کورنۍ ته حلاله روزي پيدا کړي لوی خدای(ج) دخپلو ټولو مخلوقاتو سره وعده کړي ده چې ټولو ته به رزق ورسوم او هغوی به وږي نه پريږدم! په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ هُود : 6نمبرايات ولولی.مګر دا په دې معنانه ده چې موږ انسانان دې دژوند داړتيا وو دپوره کولو لپاره هڅه او کوښښ ونه کړو او ټول ژوند دې بيله دې چې کار وکړو تېرکړو.هر انسان بايد خپل او دنورو دښه ژند دتيرولو لپاردخپل وس اوتوان مطابق کاروکړئ،حلاله روزي پيداکړی او ځان بيکاره پري نږدي.

موږ او تاسو بايد دخپل ځان لپاره داسي کارونه خوښ(انتخاب) کړو چې هغه کارچې موږ يې کوو داسلام دمبارک دين داحکامو سره په ټکرکې نه وي،يوحلال اورواکسب اوکار وي، دنارواکارونو کول اوخپلې اړتياوي په پوره کول هم کومه ګټه نه لري، بلکې د سترزيان څخه پريمانه دي. هرانسان بايد دناروا او نامشروع کسبونو او کارونو دکولو څخه ځان وژغوري.هيڅ وخت بايد يوانسان دنورانسانانو لاسونو ته تمعه ونه کړئ او په هيڅ صورت بايد يو روغ انسان فقر ونه کړئ.فقر کول داسلام دمبارک دين دنظر ښه کارنه دی: داسلام مبارک دين ګدايي کول نه خوښوي داسلام دمبارک دين پيغمبر حضرت محمد (ص) به خلګ دفقرکولو څخه راګر ځول او کارکولو ته به يې تشويق کول،ترڅوحلال رزق لاس ته راوړي.له حضرت عبدالله (ض)څخه روايت دی چې رسوالله صلی الله عليه وسلم وفرمايل:په تاسو کې خلګ فقرکوي تردې چې له الله (ج)سره يوځای کيږي اودهغه پرمخ به يوه ټوټه دغوښوهم نه وي (يعني په حشرکې) (۱)

داسي اشخاص چې کولی سی کار وکړي او روغ او جوړ وجود ولري بايد په هيڅ ډول ګدايي کولوته زړه ښه نه کړې، ځکه دوی هم کولی سي دنورو انسانانو په څير کاروکړي، زحمت وکاږي او حلاله روزي لاسته راوړي.

موږ او تاسو بايد هغه اشخاصو سره چې روغ وي اوفقر کوي دکار په پيدا کولو کې همکاري وکړو هغوی ته کار پيدا کړو يا هم ورته يوکسب ورزده کړو،

(۱)صحيح بخاری حديث ګڼه ۱۴۷۴) صحيح مسلم حديث ګڼه(۲۳۹۶)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او دې ته يي تشويق کړو چي فقرکول او دنورو لاس ته تمعه کول ياهم بيکاره ګرځيدل ښه کارنه دی. يوه انسان ته چي لوی خدای (ج) روغ وجود ورکړی وي داورسره نه ښايي چي ګدايي وکړي او يا بيکاره وګرځي.
ځيني انسانان داسي هم سته چي ګدايي کول دهغوی عدت ګرځيدلي وي،هغوی دګدايي کولو موتادان سوي وي، سره ددې چي هغوی کولی سي کاروکړي اوددې زمينه هم ورته برابره وي چي کار وکړي، هتآ ځيني خولاشتمن هم وي مګر ددې سربيره هم دوی فقر کوي او ځانته يې دا د نورو انسانانو دمحنت خواړه اواجناس ښه ګرځولي وي، ددې څخه خوند اخلي چي ټول عمر دنورلاسونو ته محتاجه وي.ديادو اشخاصو داناوړه کړنه ځيني وخت زموږ او ستاسو په ټولنه کي ستونزې پيښوي: هغه انسانان چي زموږ او ستاسو ټولنه دهغوی کارکولو ته سخته آړتيالري په ګدايي کولو بوخت وي او ټولني ته ددې پر ځاي چي ګټه ورسوي ورته زيان رسوي، دټولنې داوړو بار ګرځي.فقر(ګدايي) کوونکي اشخاص ديوې ټولني درنګ بدی سبب ګرځي،يوه ټولنه دبلي ټولني په نسبت کمه راولي او نورې ټولنې داسي فکر کوي چي د يادې ټولنې اوسيدونکي اشخاص بيکاره او داسي انسانان دي چي تل به دنور انسانانو لاس ته محتاجه وي.
ټولــه ټولنـــه آړه ده چـــي دفقـــر کولـــو ضـــرورت (اړتيـــا)او يـــاهم دا کـــوچنی فرهنګ دمنځه يوسي او خپله ټولنه دفقر کولو څخه خلاصه کړي.
هغه کسان چي کار نه سي کولی دهغوی سره مرستې وکړئ او داسي کوچنۍ ټولنې په وجود راولی چي وخت په وخت دټولنې څخه خيريه مرستې راټولي او پرهغو اشخاصو يې وويشي چي نه سي کولی کار وکړي،په ياد کارکولوسره به ځيني په ربښتيا اړ اشخاص دې ته اړنه سي چي هغوی ګدايي وکړي.
هغه اشخاص چي روغ رمټ دي او کارنه کوي دسوستۍ او لټۍ له کبله اوګدايي کولو ته زړه ښه کوي ، هغوی دې هغواشخاصو ته متوجي سي چي سره ددې چي کارکول ورته ستونزمن وي خوبياهم په ډېرزحمت کارکوي، ورسته دې قضاوت وکړي چي موږ خو په بدن روغ يوو،هغه اشخاص چي معلوله اويا هم ضعيفه دي هغوی ددې سره سره چي کارکول ورته زموږ په نسبت ډېر ستونزمن دي، خوبيا هم دوی خپل همت دلاسه نه دی ورکړی خپل ځان او خپلې کورنۍ ته حلاله روزي پيداکوي او هيڅکله يې دنورانسانانو لاس ته ځان نه دی محتاجه کړي.
کارکول انسان ته خوشحالي ورکوي، انسان ته ارمي،هوساينه بخښي ،دانسان بدن پياوړی کوی،انسان دناروا او غلطو کارونو دکولو څخه را ګرځوی.موږ او تاسو بايد په ګډه او يوازي ډول سره کاروکړو. خپل ځان، کورنۍ او خپل هيواد دکارکولوپه مرسته دستونزو او کړونو څخه ليري وساتو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډار (ویره) یوازې دالله (ج) څخه په کارده

انسان لوی خدای(ج) داسې پیدا کړی دی چې هغه کولی سي چې ځینې احساسات ولري او ځینو حلتونوسره مخ سي. انسان کولی سي چې مینه وکړي،خپل دزړه په بڼ کي دمینې،محبت بوټي وټومبې اوپالنه یې وکړي. انسان کولی سي چې نفرت وکړي او داورونوسمندرخپل په زړه اوبدن کې په څپو راولي،دوستې وکړي اودیو چا سره کینه ولري، ددې او نورو ورته احساساتو او حلتونو سره سره انسان وهم او وېره هم لري.

انسان دلوی خدای (ج) دمخلوقاتو څخه یو مخلوق دی.دخدای(ج) درضا او اردې څخه پرته هیڅ داسې یوکار نسته چې یو انسان یې سرته ورسوي او یاهم ور سره مخ سي مور ټوله مسلمانان په یاده سوې خبره ایمان لرو،رسوالله (ص)فرمایلي دي: (...اي الله ! (ج)ستادورکړي منعه کوونکی نه سته اوڅه چې ته منعه کړي ورکوونکی نه سته...)① یوانسان باید یوازې او یو ازې دالله(ج) څخه وه وېرېږي.

او همدغه یوه وېره،ډار په خپل زړه کي درلودل یو انسان دټولو وهمونو(ډارونو)څخه ګوښه ساتي، دهغه وهمونو (ډارنو) څخه چې یوانسان یې په خپل ژوند کي دمختلفو مخلوقاتو او حلتونو څخه لري.

یو انسان یوازې باید دخپلو هغه عملونو څخه ډاروکړي چې ناروا وي، او الله (ج) نه وی ورته حلال ګرځولي، دا فکردې وکړي که زه په خپل ژوند کي نیک اوښه عمل (کار) وکړم نو الله(ج) به راته اجر،ثوب راکړي، او که چیرې بداو ناوړه کارونه په خپل ژوند کي وکړم نو خدای(ج) به یې راته سزا را کړي، نور ډول ډول وهمونه (وېرې) انسان باید ونه کړې، ځکه که دالله(ج) خوښه وه نو یو انسان ته ژوند ورکوي او که یې چیرې خوښه وه نو ورته مرګ ورکوي!په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره دسُوْرَةُ الأنعَام : 2نمبرایات ولولئ.هیڅ یو شی نسته چې یوانسان ته دې بیله دې چی دالله(ج) خوښه نه وي زیان ورسوي او یا دې هم ورته ګټه ورسوي، که یو انسان ته خیر پیښیږي اوکه شر پیښیږي نودالله(ج) دطرفه ورته پیښیږي.

موږ او تاسو خپلو ماشومانو ته ځیني ویرونکي کیسې، نکلونه ،یاحکایتونه کوو چې داکړنه په را تلوونکی وخت کي ددې سبب کیږي چې هغه ویره(ډار) چې په یادو نثرونوکي شتون لري دماشومانو په دماغونوکي خوندي اوپه زړونوکي یې وېره ننوزي اوبیا کله چې هغه ماشومان لوی سي: هم ویریږي چې دا وېریدل ددې سبب کیږي چې دوی په خپل ژوندکي دزیاتو ستونزو سره مخ وي یاسې ،اوډېروخت نه سي کولی چې په ژوند کي پرمختګ وکړي،تل دا ډول ځوانان دکمزورۍ،ډار،اوبي جوړتي احساس کوي.

دیو انسان په ژوندکي ترټولو غټه ناروغې دیوانسان بي ځایه وهم او وېره ده،

۱- صحیح بخاری: حدیث کنه 6615

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ او تاسو ته ځينـي وخت دداسـي کـارونو څخـه وهم پيداکيږي چـي هغـه غوره کارونه وي او په کولو سره يې موږ ته ګټه رسيږي،زموږ څخـه ځينـي،ځنـي وخـت داسـي فکر کوي که چيري زه زده کړه کوم او علـم لاسـته را وړم نـو زماپوهـه نـه زده کيږي،حـال دا چـي هرانسـان داتـوان لـري چـي علم،پوهـه زده کړي،مګرداچـي موږ په ځان زحمت نه راولو دا بهانه کوو يا ياده وېره راسره وي.

که څه هم موږ بايد هغه کارونه چي کوو يې لـومړی ښـه وسنجو مګـر پـه هرکـار او پريکړه کي موبايد وهم او وېره نـه وي، ځکـه بـې ځايـه ډار زمـوږ څخـه دژونـد کولو خوند اخلي موږ نه پريږدي چي دځان او ټولنې لپاره خدمت وکړو او تـل بـه زموږ زړه زمـوږ سره ملګرتيا نـه کوي خپل جؤرات بـه مـو دلاسـه ورکـړي وي.

موږ بايد پرالله(ج)کلک توکل ولرو،زموږ دا کړن زموږ دايمانښـه ده ،موږهغـه جـل جلاله ويني او يوازي او يوازي بايد دالله(ج) وېره (ډار) پـه خپـل زړه کـي ولـرو او نورټول ډارونه دخپل زړه څخه وباسو،

دخدای(ج)يادونـه وکړو او په دې خبره مو بايد پوره يقين او باور وي چي خير او شر دالله (ج) دطرفه څخه دي، بل هيڅوک داتـوان،وس نـه لـري چـي بغير دالله(ج) دخوښـي څخـه ماتـه خير او يـا هـم شر ورسوي.موږ او تاسو بايد داسـي هـم ونـه اوسو چي پرخپل ځان ظلم وکړو او خپل ځان په خطر کي وا چوو، دځان ساتنـه هم هتمي ده، مګر پـه ژونـد کـي دهرڅـه څخـه وهـم او وېـره هـم ددې سبب کيږي چـي موږ دستو نزو او کړاونو سره مخ سو.

مـوږ او تاسـو مسلمانـان بايد پـه دې خـاطر دالله(ج)دمخلوقاتوڅخـه پرحـق ډار ونـه کړو ځکه چي: بيله دې چي دخدای(ج) خوښـه نـه وي نـو هيڅ کارنـه کيږي او نـه کومه پيښه منځ ته راځي.موږټل بايد ډاډمن اوسو او پـه دې بايد پـوره بـاور ولـرو چي زموږ ساتنـه لوی خدای(ج) کـوي او زمـوږ سره انشـاءالله،خدای(ج)په هرکـار کي مرسته کوونکی دی.موږ او تاسو ته دا نه ښايي چي په خپله داسـي يـو حرکـت (خوځښت) وکړو چي هغه زموږ دبربادی سبب وګرځي او موږ تـه زيـان ورسـوي.

موږ بايد په ښو او روا کـارونو کـي ډار دهيڅ يـوه مخلوق څخـه ونـه لـرو، پـه دې خاطرکه چيرې موږ ته په يوه نيک کار کـي زيـان ورسيږي نـو مـوږ تـه دهغـه کـار اجر انشاءالله را کول کيږي. په ناروا کارونو کـي نـه ويريـدل دامعنـا لـري چـي مـوږ خپله خپل ځان اورتـه غورځوو، شجاعت او زړور تـو ب پـه نيکـو او ښـه کـارونو کي استعمالول غوره دي، نه په خرابو او ناروا کارونو کي. موږ بايد خپل ځانونـه تل دهغو کارونو څخه وساتو چي په هغه سره زموږ راتلونـکي ته تاوان رسيږي.

کيدای سي موږ دخپلې ټولنې خراب خلګ په ناروا کارونو کولو سره تشويق کړي او راته ووايې چي ته نـه بيريـدونـکی يـی او دا ډول کاربـل کس نـه سي کـولی کـوم چي تاوکی، ته يی رښتنی قهرمان، حال دا چي هغه کارونـه چـي نـاروا وي او مـوږ يې سرته رسوو په هغه سر موږ او نـو روخلـکوتـه زيـان رسيږي،په حقيقت کـي موږ دناروا کړنو په کولوسره ويره ځانته اخلو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

داخرت دعذابونو ویره دتیارو او اورنوویره ځان ته په خپله خوښه اخلو،موږ باید دبدو کړنو دکولو په وخت کې وډارسو.موږ په هغه کړنوکې باید دوېرې احساس ونه کړو کوم چې هغه کړنې په رښتیا هم غوره، ښه،اودنیکۍ وي، او موږ او نورواشخاصوته په کښې ګټه رسیږي.

موږ باید داخبره تل په یاد ولرو چې الله (ج)موږ ویني او هغه زموږ مالک او واقداره دی، هغه دمحشرپه ورځ حساب کوونکی دی دنیکیوو اودبدیوو. موږ او تاسو باید دالله(ج) او دهغه درسول حضرت محمد(ص)ټول حکمونه پرځای کړو، او یوازې اویوازې دالله(ج) څخه ډار په خپل زړه کې ولرو، او پرې نږدو چې نورې ویرې مو په زړه کې پاتې سي.موږ باید هیڅ وخت داسې انسان ونه اوسو چې په هر نیک کار کې یوه ویره را سره وي،هر هغه څه ته چې کوو یې ورخطا یوو.موږ باید ډاډمن او زړور اوسو او هیڅ وخت خپل زړه ورتوب په غلطو کارونو کې ونه ښیو.

داسې انسانان هم سته چې خپل زړورتوب په داسې کارونو کې ښي چې هغه داسلام دنظره ناروا ګڼل سوي دي.

پرنورانسانانو باندې ظلم کوي، دنورخلګو حق خوري، غلاکوي، قتلونه کوي، چې داډول کسان هیڅ وخت زړور نه سي کیدای، بغیر ددې څخه چې داډول کسان یوازې خپل ځان ته زیان رسوي،که څه هم دوی پرنورو خلګو ظلم کوي مګر په حقیقت کې دوی پرخپل ځان ظلم کوي.

دغلطو اوناروا کارونو کوونکي خلګ په دې سرتشویقول چې ګواکې دوی زړور او شجاع دي دهغو کسانو سره ددوی په کارونو کې دشراکت معنا لري. موږ او تاسو باید هغه کسان چې ناسم اوناروا کارونه کوي تشویق نه کړو، کوښښ وکړو چې دوی ددې کارونو دکولو څخه راوګرځو، هغه کسان په دې وپوهوو چې کوم کارونه چې دوی یې کوي سم نه دي، او ددې ډول کارونو په ګټه کې لا هم زیان نغښتی دی.

راسئ چې په خپل ژوند کې نور بې همته اوبې زړه ونه اوسو،په پوره هوډپرمخ لاړشو ویره دزړه څخه وباسو اویوازې او یوازې دخپلو بدو عملونو څخه وویریږو ، دالله (ج)څخه دخپلو بدو عملونو بخښنه وغواړو او دنیکو عملونو (کارونو) دزیادښت غوښتنه تری وکړو،دحق پلوي وکړو،اودمظلوموداوبې چارو خلکولاسنیوي وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دځان څخه ښه شخص جوړول

موږ او تاسو ټول انسانان په ځان کې بدۍ او ښيګڼې لرو، دا ښيګڼې او بدۍ او کوم کارونه چې موږ او تاسو يې کوو ددې ښکارندويه دي چې موږ دښه او يا هم دبد شخصيت درلودونکي وګڼل شو :اونور خلک زموږ په اړه په دې خبره پو هيږي چې دا کس ښه انسان دی يا بد.

پوهان وائي چې ستاسو رېښتنی دوست هغه څوک دی چې ستاسو غلطی درپه ګوته کړي درته ووايي چې دغه کار چې ته يې کوې ناسم کار د او دهغه کار څخه دراګرځولو کوښښ مو وکړي،که څه هم کېدای سي دا خبره پر موږ او تاسو بده اغيزه وکړي خو په حقيقت کې دا خبره زموږاوستاسو په ګټه تماميږي، موږ او تاسو دبدۍ څخه را ګرځوي.

ناسم،خراب ملګری هغه څوک دی چې موږ غلطو (ناسمو)کارونو ته وهڅوي او ناروا کارونو ته مو تشويق کړي،دداسې خلکو سره دوستي کول ښه او غوره کار نه دی. دځان لپاره بايد يو ښه ملګری، يا ملګري انتخاب کړو تر څو موږ ورسره دزړه خواله شريک کړاي سو، په دې کړن(کار)کولو سره موږ ته سقون، آرام راپه برخه کيږي.*

راځئ څو هغه کړنې، وپيژنو چې دهغوپه کولو خلک موږ ته داحمق او بې عقل ګومان کولی سي او ورته دا فکر پيدا کيږي چې داکس يوښه شخص نه دی لومړی: دا چې يو څوک خبرې کوي نو بايد دهغوی دخبرو په منځ کې ورونه لويږو او په وار اوکراره سره خبرې وکړو. دوهم: په هغو خبرو چې نه پوهيږوبايد پر هغو خبرو بحث،مباحثه ونه کړو.

دريم: دانداز ې څخه زياتي او بې ځايه خبرې بايدونه کړو.څلورم: ډيربې ګټې تکيه کلامونه بايد په خپلو خبرو کې استعمال نه کړو. پنځم: داسې ويوکي (کلمې) بايد په خپلو خبرو کې ونه کاروچې نورو خلکو ته په کښې سپکاوی (توهين) سوی وی. شپږم: نورو خلګوته دخبرو کو لونوبت ورکړو.

اووم: خبرې موبايد داندازې څخه زياتې لوړې نه وي، دخبرې کوونکې کس پو ښتونو ته بايد پرخپل وخت جواب ورکړو او دخبرې کوونکې شخص خبرې بايد سرفي نظر ونه ګرځو،يعني خبرې کوونکې ته بايد متوجې واوسو.نهم: خندا راوستوونکې خبرې، يعنې غيرې مناسيبې ټوکې موبايد په لږه اندازه سره وي.لسم: داسې بدنې حرکتونه بايد ونه کړو چې په هغه حرکت سره مو نورو خلکو ته سپکاوی کړی وی.

يوولسم: دمغروري کولو څخه بايد ځان وساتو په عامه اصطلاح بې ځايه بد معاشي ونه کړو.دوولسم: دموراوپلارخپل خپلوانو بې احترامي ونه کړو.ديرلسم: نشيي بايد توکي ونه کارو.څورلسم درواغ، غلا ،زنا،لواطات، قتل، جنګ جګړې، سپکې سپورې،چغلګري، په امانت کې خيانت، چم اوفريب اونوردې کړنوته ورته نارواکارونه بايد ونه کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسئ چې په خپلو خبرو عادتونو اونورو کړنو،کارونوکي ځان داصلاح خواته بوزو. راسئ چې خپل ځانونه داسي جوړ کړو چي خلګ زموږ دنيکو اخلاقو، نيکوکارونو او غوره چار چلند دراغيزې لاندي راسي ،داسي چي زموږپه ليدلو، زموږ په درک کولو او تحليلولو ناپوه او جاهل وګړي هم خپل ځانونه اصلاح کړي،نيک او صالح انسانان دځان څخه جوړ کړي او نور هيڅکله بد او ناوړ کارونه ونه کړئ.

راسئ چي خپل ځانونه دا سي جوړ کړو چي نورانسانان دا فکر(آند) ونه کړئ چي موږ دوی ته زيان رسوونکي وګړي يوو او دوی زموږ څخه ليري والی اختيار کړي، موږ ددې وړ ونه بولي چي زموږ سره خبرې او دوستي وکړي. يوه بله خبره دلته بايد زياته کړم چي هيڅ وخت يو انسان دده دنيستی، غريبی، بيوسی،کمزوری،کم قووتی،کمواکی، له عمله مه رټئ، سپکاوی ورته مه کوئ، ښه والی او غوره والی ديو انسان په مال،دولت، ښايست، او نسب پوري اړه نه لري، بلکی ښه او غوره انسان هغه دی چی دنيکو او غوره اخلاقو درلو دونکی وی،نورو انسانانو ته زيان رسوونکي نه وي او تل ښه اونيک کارونه کوي.که يو څوک عالم وی او ده دا کړن لاره غوره کړي وي چي دبي علمو او ناپوهو خلکو سره دی نا سته ولاړه نه کوی په دې دليل چي دا ډله خلګ بي علمه ناپوه دي، زماپه آند داکړنه ښه او قناعت بخښونکي کړنه نه ده، عالمان او پوهان خلګ په دې خاطراودليل بايد دبي علمو او جاهلو خلګو سره ناسته ولاړه ولري چي هغوی دې ته تشويق کړي چي علم وکړي او ورته سمه اونيغه لاره په ګوته کړي.

موږ او تاسو بايد دټولو مسلمانانو ورو ېوسره دنيکو اخلاقو او ښه چار چلند څخه کار واخلو او پري نږدو چي زموږ څخه دې زموږ يو ورور ازار سي.

زموږ او ستاسو په ټولنه کي ډېر انسانان په بدو، خرابو کارونو او عدتو نوکي بند پاتې دي او دوی دهمدې کبله ښه ژوند نه لري،دپوهانو او نيکي کوونکو يوه دنده داهم ده چي لار ورکي پرنځېغو لارو برابر کړي اوپه تاريکيوو کي ورکو ته ډيوې په لاسونوکي ورکړي. موږ هغه وخت کولی سو يو ښه کس دځان څخه جوړکړو چي موږ دخپلې ټولنې داو سيدونکو سره مرسته وکړو،هغوی ته زيان ونه رسوو، دمشرانو قدر،احترام (درناوی) ولرو او پرماشومانو او بي وزلو انسانانو مهربانه واوسو. نورو ته عزت ورکول دا معنالري لکه موږ چي خپل ځان ته عزت ور کوو. موږ به هغه وخت يو ښه کس دځانه جوړکړی وی کوم وخت چې موږخپلو ټولو کارونو ته دکولو څخه مخکي ښه فکر کوو، دخپل کوونکي کاربنې اوبدې پايلې په هراړخيز ډول څېړو اوداسنجو چي آيا کوم کار چي زه يې کوم ښه دی زما او زما دټولنې لپاره او که خراب اوزيان رسوونکی کار دی؟ که موږ چيري مهربانه، مرسته کوونکي، ښه اخلاق درلو دونکي او دناروا کارونو څخه پرهيز کوونکي اشخاص واوسو نو موږ به دالله (ج) او دهغه دمخلوقاتو دنظره ښه اشخاص وګڼل سو انشاءالله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطالعه،کتاب لوستنه

مطالعه،کتاب لوستل دانسان ژوند ته روښنايې راوړې اويوه انسان ته داښې چې څنګه پر سيده ،نيغو اوسمو لارو تګ وکړې. هغه عالمان چې مطالعه نه کوي او خپل علم نور ته نه ښې داسې مثال لري لکه لمر چې ترنځې (کسوف) نيولی وی او رڼا نه سي خورولی.

موږاو تاسو بايد هر وخت مطالعه وکړو ځکه په کتاب لوستلو او مطالعې کولو سره دانسان ذهن روښانه کيږي او نوې معلومات لاسته را وړي. په مطالعه کولو سره زموږ تفکور نور هم پراخيږي او نوې مفکورې مو دماغ ته داخليږي.

هرانسان ته الله (ج) داسې يو ماده په وجود(بدن)کې ايښې ده،چې انسان دهغې مادې په واسطه کولی سي چې معلومات خوندي کړي او دوخت په تيريدو دهغو معلوماتو څخه ګټه واخلي دا ډول معلوما ت دهرانسان سره سته، اندازه يې ډېره زياته وي او ګټه ترينه اخلي. که چيرې موږ او تاسو خپل حافظې ته نوې معلومات ورزيات نه کړو، دو خت په تيريدو مو ذهن او حافظه دواړه کمزوري کيږي. موږاو تاسو بايد په هره برخه کې معلومات ولرو او هر هغه کتاب او ليکنه مطالعه کړو، چې موږ او تاسو ته دژوند په چارو کې ګټوره تمام سي ياتماميږي. درټولو غوره مطالعه د قرآن کريم مطالعه ده، دهغه څخه ورسته دحضرت محمد (ص) داحاديثومطالعه ده.

هغه لوستنې،مطالعې غوره او بهتره دي چې زموږ دژوند لارې راته روښانه، ځلانده کړي اودغلطی کولو ته مو پرې نږدي. موږبايد دخپل مسلک سره سره په هره برخه کې څه ناڅه پوهه ولرو او کله چې ضرورت يې راته پيښ سو نو دهغه مطالعې څخه چې موږ مخکې علم،خبر حاصل کړی و دهغه علم ،خبر څخه دخپل دځان او خپلوورڼو لپاره ګټه واخلو او لارښوونکې واوسو. دهرښه او غوره کار په باره کې بايد معلومات لاسته راوړو.

موږ او تاسو بايد يومعلوم وخت په يوه ورځ کې يوڅه وخت ددې لپاره وټا کو چې په هغه وخت کې مطالعه،کتاب لوستنه وکړو.يو کس چې کله پوهه حاصله کړې او علم لاسته راوړي، نو بايد هتمې يې در نورو اشخاصو پوري ورسوي او نور خلګ هم دځان سره دعلم څخه بر خمن کړئ، په دې کار(کړن) کو لوسره يو انسان ته دوه ډوله ګټه رسيږي، لومړی دا چې دی به نور هم په خپل زده کړې علم او پوهې کې ماهيره، زيرک سي، بل به يې دهغه کس ياکسانو سره مرسته کړي وي چې هغه پوهه نه لري اود ياد کس په واسطه هغه علم حاصل کړي.

مطالعه هغه ډالی ده چې موږ ته خوشحالی راوړي او زموږ دماغ ځواک من کوي.

علم او پوهه په مطالعه کولو سر زياتيږي او کله چې موږ مطالعه نه کوو ورو ورو زموږ دحافظې څخه ياد کړی، حفظ کړی علم پوهه ليري ځي او موږ دستو نزو سره مخ کيږو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ او تاسو بايد ټل دکتابونو او ليکونو لوستنه وکړو تر څو په هغه څه وپو هيږو چي مخکي نه په پو هيدو. په مطالعې کولو سره انسان دستو نزو او کړاونو دحليدو اودهغوی څخه دجدايي لاره پيدا کوي.

که چيرې موږ او تا سو ليکل او لوستل کولی سو:نوبايد لږترلږه خو په هغه وخت کي مطالعه وکړو چي بيکاره يوو او خپل وخت په ناسمو اوبې ګټې کارونو کي تېرنه کړو.په خپله تولنه کي بايد دخپل وس سره سم دمطالعې کولو زمينه برابره کړو اوخلکوته دمطالعي ګټې بيان اوهغوی کتاب لوستني ته تشويق کړو ترڅوکتاب لوستنه زموږ په ټولنه کي يوفرهنګ سي. په مطالعه کولو او ياليکنه کولو سره يو انسان نورهم دبر يا (کاميابۍ)خواته ځي.

موږ بايد هڅه وکړو چي داسي ليکنې مطالعه کړو چي دهغه ليکونو څخه موږ ته ګټه ورسيږي او دنيکی کولو لاربښوونه راته وکړي. کله چي موږ يو کتاب يايوه ليکنه مطالعه کوو نو بايد هرې کلمې (ويی) ته يې په غوږ سره فکر وکړو اودا هڅه وکړو چي په صحي او سم ډول ځان په وپوهوو.مطالعه بايد يوازي ددې لپاره هم ونه سي چي وخت پري تېر سي، بلکي موږ بايد دمطالعي کو لو څخه ساليمه، پرځای اوپوره استفاده وکړو او ګټه ترينه واخلو. يوکس بايد هيڅ وخت خپل ځان بې مطالعې او ليکنې پري نږدي.

په مطا لعي کولو سره کولی سوخپل ژوند ته نيغ لوري ته بدلون ورکړو او په خپل ژوند کي مثبت نوښتو نه منځته راوړو. دمطالعې کول زموږ ژوند ته ارامي، هوساينه رابخښي، دغمونو او کړاونو څخه موليري بيايې، هيڅ يو دا سي غم او کړاو نسته چي موږ دې يې په مطا لعه کولو سره ليرنه کړو اودحل لاره يې ورته ونه مندو،هرومرو مطالعه زموږ سره دا مرسته کو ي چي صبر او زغم راته توصيه او موږ دهغه غم او کړاو په مقابل کي کلک ودروي او پري نږدي چي موږ خپل همت دلا سه ورکړو په مطالعه کولو سره انسان ديوازي والي څخه خلاصيږي کتابلوستنه (مطالعه) انسان ته دا وارنه ورکوي چي هغه ديوازي والي احساس وکړي.

ټل موږ او تاسو بايد مطالعه وکړو, او دمطالعي کولو څخه مثبتې ګټې لاسته راوړو. موږ او تاسو بايد هيڅکله داسي يوه ليکنه مطالعه نه کړو چي په مطالعه کولو سره يې زموږ او ستاسو دونيا او اخرت ته تاوان رسيږي،کيدای سي داسي ډېرې ليکنې به وي چي يو انسان دناسمي ،کږي لارې اوغلطی خواته بوزي،بدو او ناوړه کارو نوته يې وهڅوي،ناسمې ليکنې مطالعه کول ددې پر ځای چي موږ دهغې ليکنې دمطالعې څخه ګټه واخلو برعکس موږته تاوان،پيښوي،

د دا ډول ليکنو دلوستلو اومطالعه کولو څخه بايد په کلکه ډډه وکړو او که چيرې موږ او تاسو داسي يوه ليکنه ولوستل نوبايد په هغه ليکنې باندی عمل ونه کړو او د ژوند په چاروکي ترينه ګټه وانخلو. علم،پوهه په لوستلو او مطالعه کولو سره لاسته را ځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسئ چي تل خپل علم درنورو کسانو پوري ورسوو او دنور کسانو دعلم څخه استفاده وکړو. زموږ دعلم او پوهې څخه باید موږ او نورو کسانو ته ګټه ورسیږی او هغه زحمتو نه او تکلیفو نه مو بي ځایه لاړنه سي چي موږ دعلم پوهي دلاسته راوړلو په لاره کي ګاللي دي.راسئ چي دمطالعي کولو سره ځان عدت کړو مطالعه وکړو خوندتري واخلو اوګټې ورڅخه لاسته راوړو، دخپل کور دتیاره ګوټو لپاره په مطالعه کولوسره هغوتیارولپاره دډیوو رڼا وموندو.

خپل لوڼي او خویندې په لوړ ولوړ ورکول

زموږ او ستاسو په ټولنه کي ځیني خلګ غواړي چي پیسې اونورمادیات په داسي لارو پیدا کړي چي هغو لارو څخه پیسي اونورمادیات لاسته روړل ناروا کړنه وي،یاداشخاص دې ته پاملرنه نه کوي چي کومې پیسې او اجناس چي دوی ته دکومې لارې څخه په لاس ورځي حلالي دې او که حرامي،دهمدې په حرامه لاره دپیسو دلاسته راوړولو دجملي څخه یو هم خپلي لوڼي او خویندې په لوړ ولوړ ورکول دي.یاد کار داسلام دمبارک دین داحکامو خلاف او ناروا عمل دی داکارپه اصل کي دیوه حور(آزاد) انسان خرڅول دي، داسلام دین هیڅ وخت یادکار ته اجازه نه ده ور کړي.

اسلام ښځي ته مهرتاکلي دی اودا مهر یوازي دهغي ښځې حق دی چي دنرڅخه یې دهغه سره دشرعي نکاح کولوپه بدل کي غواړي،په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره [سُوْرَةُ الأحزَاب : 50]ولولئ.یوښځه باید دخپل ځان دنکاح مهرلوړ ونه ټاکئ. لوړ مهر ټاکنه ډیرې ستونزي منځته راوړي او دا کړنه بدې پایلې درلودلی سي.موږ باید ښځي ونه پلورو.

ښځه باید خپل مهرخپله وټاکي.دلور خور..پلورل یوازي دا نه چي یو ناروا کار دی بلکي دیوې کورنۍ او هتا دیوې ټولنې دبربادۍ سبب ګرځي او دا کار ډیرې لویې ستو نزي را ولاړه وي.

کومې کورنۍ چي خپله لور یا خور وه یو کس ته په کم ولوړ اویا هم شرعي مهر ورکړي نه وي: نو دا کورنۍ دخپلې لور او خور څخه په حقیقت کي دهغې خو شحالي اخلي او نه پریږدي چي لور یا خور دي یې ارمه اوخوشحاله ژوند ولري، نه یوازي دا چي خپل دلور او خور ژوند خرابوي، بلکي دهغه کورنۍ او آن دخپلي ټولني خوشحالي اخلي او دډیرو انسانانو ژوند دستونزو سره مخ کوي، کوم کس ته چي کومې کورنۍ لور او یا هم خور په لوړولوړ ورکړي وي، هغه کس هڅه کوي چي دیادې کورنۍ دخوا ورته ټاکل سوی ولوړ ژر پوره کړي، ددې کار لپاره معلومه خبره ده چي هغه زیاتو پیسو ته اړتیا لري،یاد کس هڅه کوي چي دروا او نارو لارو څخه یاد ولوړ پوره کړي.

ځیني ځوانان خپل ژوند په خطر کي اچوي او خارجي هیوادونو ته په قاچاکي لارو په پټ ډول صفر کوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي يادكار ددې لامل كيږي چي يادسوى كس خپل ژوند دلاسه وركړى، زنداني سي او يا په هم هغه هيواد كى په نشيي توكو او نور بدو كارونو اخته سي چي بيانه سي كولى په آساني سره خپل عادي ژوند ته راوگر ځي.ځيني ځوانان په خپل هيواد كي دې ته مجبوره (اړ) كيږي چي غلا او وژنې وكړي ځكه داولوړونه په دومره اندازه سره لوړ وي چي زموږ او ستاسو دميانه روه اقتصاد درلودونكو په توان كي نه وي او نه سي كولى چي دولوړ دازياتي پيسې ورته پوره كړي، چي په پايله كي يې يادكسان دې ته مجبور سي چي دناروا اونامشروع لارو څخه دولوړ پيسې په لاس راوړي.

ځيني ځوانان ددې جملې څخه دنشيي توكو كركيله پيل كړي،ځيني يې غلاكول او رشوت اخيستل پيل كړي اوځيني يې دقاچاك كوونكو او وژونكو سره يوځاى كيږي او هڅه كوي چي دا لوړ ولوړ پوره كړي.يادې تولې كړنې ددې سبب گرځي او ياهم گرځيدلي دي چي زموږ دټولنې ځيني ځوانان په غلطو،ناروا اوكږو لاروبوزي اوپه هيواد كي موستونزي راولاړې كړي. په دې كار كي هغه كس چي دا غلط كارونه كوي او هغه كس چي دى يې دې كارونو ته اړيستلي دى دواړه شريک دي اودوړه به گونهكاره وي انشاءالله.

هغه كس چي يوې كورنۍ خپله لور يا خور ورته په لوړولوړ (مهر) وركړي ده، يايوې ښځې دخپل ځان مهر(ولوړ)لوړ تاكلى وي كله چي تاكل سوى ولوړ دډېرو زحمتو دگالولو څخه ورسته پوره كوي معلوخبره ده چي په دې موده كي به يادكس دډيرستونزوسره مخ سوى وى، پايله يې دا چي دلوړ ولوړ درلودونكو ځينو ښځو ته دهغوى دخاوند (ميړه) په كوركي ځيني ستونزې دخاوند اودهغه دكورنۍ دنورو غړو دخوا پيښيږي.

دبيلگي په ډول يادې ميرمنې ته دهغې خوسر گنۍ پيغور وركوي، ورته وائي چي ستامور،پلا ر،ورور،اويانا زموږ څخه ډېر ولوړاخيستى دى او موږ دا انتقام ستا څخه بيرته اخلو، گرمه ته يې: په دې بهانې سره پر هغې معصومې ميرمنې ظلم كوي او نه يې پريږدي چي په آرمۍ ژوند وكړي، بل اړخ ته هغه كورنۍ چي يوه ښځه يې په لوړ ولوړ(مهر) سره خپل زوى يا هم ورور ته په نكاح كړې وي،د اقتصادي ستونزو سره دياد ولوړ دوركړي څخه ورسته مخ سي، دا ستونزې يوازې دهغې كورنۍ نه دي، بلكي په دې ستونزو كي دلوړ ولوړ درلودونكي ميرمنه هم دخپلې كورنۍ داقتصادي ستونزو څخه رنځ وړي او نه سي كولى خپل ژوند په ښه ډول پر مخ بوزي!هيڅ يوه كورنۍ نه غواړى چي خور يا لور دې يې دستونزو سره مخ سي. كه چيري يوه كورنۍ دا نه غواړي چي لور ياخور دې يې ددا ډول ستو نزو سره مخ سي:بايد خپلې لوڼې او خويندې په لوړ ولوړ ورنه كړې. هيڅ يو پلار او ورور ته دلور ياخور مهر،ولورخوړل حلال نه دي، مهرالمثل بايد اوسنيو شرايطو اودهغه شخص چي ورته ښځه په نكاح كيږي داقتصادي حلت سره سم وتاكل سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

البته غواړم بيا يادونه وکړم، مهر دهغې ښځې حق دی کوم چې نکاح کوي بياهغه اختيارمنه ده،بل هيڅوک په دې اجناسو اوپيسو کی حق نه لري. ځينې خلک دا بها نه کوي چې په اوس وخت کې لګښتونه زيات دي او موږ نه سو کولی دا لګښتونه په لړه اندازه پيسو پوره کړو چې دا دول خبرناسمه ده او دا يوازي يوه بهانه ده.

موږ هيڅ اړتيا نه لورو چې زيات لګښت په وادونو اوخور لورته په ډېرو توکو کولو سره وکړو او خپل نوم په زيات لګښت کولو سره لوړ کړو، دا د اندازې څخه زيات لګښتونه يوازې اصراف دی. موږ بايد په لږ مصرف (لګښت) کولو سره ونه شرميږو او هيڅ وخت دافکر ونه کړو چې په لږلګښت کولو سره به زه بې احترامه سم او زما عزت به ختم سي،ديو انسان عزت دهغه په درلودونکو مادياتو کې نه دی، بلکې عزت دالله (ج)دطرفه څخه يو نعمت دی او هيڅ يوکس نه سي کولی په لګښتونو سره عزت پيدا کړي، هوسخا او داړمنو سره مرسته کول غوره کاردی.

کله چې ځيني کسان خپلې لونې او خويندې په نکاح ورکوي نو هغوی دا فکر کوي، که چيرې زه خپله لور او يا هم خور په لږ ولوٌر سره ورکړم يالورخورمې خپل مهرمثل کم وتاکي نو خلک به ماته سپکاوی وکړی، داکار به زما دلور اويا خور دخراب ژوند لامل سي او خلک به هغې ته داپيغور ورکوي چې ته يې په لږ ولوٌر سره غوښتې يې ياتا خپل مهرکم ټاکلی دی چې دا ډول فکر کول بيلکول غلط(ناسم) فکر دی، تاسو په لږ مهر يا ولوٌر اخيستلو سره دخپل لور يا خور ژوند نه خرابوئ، بلکې په زيات ولوٌر اخيستلو سره خپل دخور يا لور ژوند خرابوئ.

راسئ چې نور په خپله ټولنه کې دبدو رواجونو مخه ونيسو او نور پرينږدو چې زموږ ټولنه دخرابو رواجونو ښکار سي.

که چيرې په موږ خپل لونې او خويندې ګرانې دي نو بايد دهغوی لپاره ستونزې جوړې نه کړو،هغوی ته خوشحالی ورکړو او خپل ټولنه نور دلوړ ولوٌر څخه خلاصه کړو، زموږ دټولنې ډيرې ستونزې به په دې کار کولو سره حل سي او نور به موځوانان دلوړ ولوٌردپوره کولو لپاره ناروا کارونو ته لاس نه اچوي.

موږ او تاسو هريو تن په دې مکلف يو چې لومړی ښه کار دخپل ځان څخه پيل کړو په دې کارسره به موږ يوه لويه نيکي کړي وي او خپل مينه به مو دالله (ج) دسپيڅلي دين اسلام سره ښودلي وي.

خويندو خپل مهرالمثل مناسيب وټاکئ اوخپل په مهرکې خپله تصروف وکړئ.

ورنو دخپلو لوڼو، خويندو اوخپل خپلوانو ښځو څخه توکي مه جوړوئ اوپير،پلور يې ودروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاره او پټه پاکي

موږ مسلمانان داسلام مبارک دین په دې سره مکلف کړي یوو چې ظاهر (ښکاره) معنوي او پټي یعني دزړه،نفس اودماغ پاکوالی ولرو. داسلام مبارک دین موږ دجنابت او چټلۍ په وخت کې په اودس اوغسل کولو یعني ځان پریولو په پاکو او بوسره امرکړي یوو. موږ مسلمانان دجنابت بې اودسۍ او دبدن دنا پاکۍ په حال کې وخت نه تېر وو او تل خپل ښکاره او پټي ناپاکۍ دمنځه وړو. لکه څنګه چې معلومه خبره ده چې په غسل کولو او اودس کولو سره په ښکاره ډول نجاست او ناپاکي دمنځه ځي،همداسې موږ دمعنوي اوپټو ناپاکیو څخه هم وه اسلامي احکاموته په غاړې ایښودلو،دګناهونو څخه په لیري پاتیدکیدلو،داخرت په عذابونو یادولو،دالله (ج)په ډېرعبادت اوذکر کولو،دنبوي سنتونو په عملي کولو،دځان سره دنیکۍ اوبدۍ په حساب کولو،دنورمسلمانو سره په مینه کولو اوترټولو اړینه داچې دلوی الله (ج)څخه په وېرې (ډار)کولوسره ځان دزړه ،نفس،اودماغ دناپاکیوو څخه پاکولی سو.موږ او تاسو باید تل خپل بدن خوړه، جامې، کور او خپل ټول چاپیریال دناپا کیوو یا ناپاکه کیدو(چټل یدو)څخه څخه وساتو او پرې نږدو چې موږ ته دې دناپاکۍ له عمل زیان ورسیږي.

نظافت پاکي دایمان یو جز(برخه) ده.رسوالله (ص)فرمایې:ژباړه.پاکي دنیم ایمان سره برابره ده.①

نظافت (پاکي) هغه کړنه ده چې موږیې په کولو سره دخلکو د نظره ښه معلومیږو اوخلګ زموږ څخه لیروالی نه اختیاره وي.

که چیرې موږ او تاسو خپل نظافت (پاکي) مراعت نه کړو نو یو خوابه موږ ناروغیوته لاره هواره کړي وي، بل به خلګ زموږ سره زموږ دنجاست او ناپاکۍ په خاطر سم چلند نه کوي او لیروالی به را څخه اختیارکړي.

موږ او تاسو باید پرې نږدو چې زموږ او ستاسو کورونه،ډېرې (حجرې) او سیمې دې ناپاکي وي. په یوه ټولنه کې که هر وګړی دناپاکۍ مخنیوي وکړئ او پرې نږدي چې سیمه دې یې ناپاکه او ککړه وي ،نو هغه ټولنه به یو پاک اوسوتره چاپیریال ولري، هیڅ وخت به نارو غیو ته لاره خلاصه نه سي اودهغه ټولنې خلګ به صحت درلودونکي وګړي وي. موږ او تاسو ټول باید په ګډه او دیوبل په مرسته خپل سیمه پاکه وساتو.

یومسلمان باید ددې سر بیره چې خپل بدن او خپله سیمه پاک ساتي همدا ډول باید خپل زړه او نفس هم دټو لوبدو، خرابو مفکورو،خیالونو ،وسوسو او اندیښنو څخه لیري وساتي، هیڅکله باید ناوړه او ناسم کړنه تر سره نه کړئ او دخپل زړه دداسې ساتلو هڅه ونه کړئ چې دنفرت،کینې او دنورو مسلمانانو دکرکې څخه ډک وي. دیوه مسلمان زړه باید تل دبغض څخه خالي وي او نفرت او کینې ته باید یومسلمان په خپل زړه کې ځای ورنه کړې.

۱- صحیح مسلم کتاب الطهارت 534

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ باید هیڅ وخت دیوبل څخه نفرت ونه کړو، تل دیوبل سره په وروروليۍ او مینه چار چلند وکړو او پر یوبل مهربانه و اوسو. زموږ او ستاسو زړونه باید دفریب، چم ،خیانت او دوکې کولو څخه پاک وي. موږ باید ریښتیني ،امانت، داره، مهربانه اوښه مسلمانان واوسو. کله چي موږ په ښکاره خپل ځان پاک کړی وی، نو باید دا فکر هم وکړو چي آیا په رښتیا هم زه دناپاکۍ څخه پاک سوی یم او که یا؟

هغه ناپا کي چي په ښکاره زمو ږ پربدن معلو میږي، دهغه نا پاکۍ څخه ډېره بې توانه او کمزورې ده چي زموږ په زړو نو کي ځای لری.لومړی باید موږ هغه ناپاکي دمنځه یو سو اوپا که یې کړو چي زموږ په زړه ننوتلې ده اودزړه بڼ یې راخزان کړی دی،ځکه دا ناپاکي دهغه ناپاکۍ څخه خطر ناکه او زیان رسوونکي ده چي پرموږ په ښکاره معلومیږي.

کله چي موږ په یو ځای کي دناپاکۍ او نجاست سره مخ کیږو: دهغه څخه خپل ځان لیري ساتو او نژدي نه ورځو، مګر زموږ یو شي په دې وخت کي دیاده وتلی وی:چی دا نجاست زموږ د زړه دنجاست څخه خطر ناک او زیان رسوونکی نه دی. راسئ چي موږ خپل ښکاره او پټې ناپاکۍ دمنځه یوسو، پرې نږدو چي ددې ناپاکیو څخه موږ ته زیان ورسیږي او یا هم نورو کسانو ته زموږ پټه ،باطني ناپاکي زیان ورسوي.

لکه څنګه چي په ښکاره نجاست زموږ بدن ته تاوان رسوي او موږ په نا روغیواو افتنو اخته کوي همداسي زموږ دزړه؛ نفس اودماغ ناپاکي زموږ بدن او روح ته زیان رسوي او موږ په بیلا بیلو بدو کارونو کي بوخت کوي.زموږ دزړه اودماغ ناپاکي موږ دخپل خدای (ج) څخه لیري کوي،زموږ څخه شفقت او مهرباني اخلي او موږ ته کینه او مکر راکوي.راسئ چي خپل ځانونه دښکاره او پټو ناپاکیو څخه پاک کړو،ترڅو دانسانانو او الله (ج) په نزد ښه انسانان و اوسو او دپټو او ښکاره نارو غیو څخه خوندي پاتې سو.

دانسان په ژوند کي دورزش (تکړښت) ارزښت

لوی خدای (ج) دانسان بدن داسي جوړکړی دی، چي کله انسان په یو کار بوخت وی نو دانسان بدن نور هم دډېر کارکولو وړتیا پیدا کوی، ورو ورو دهم هغه کار سره بلدیږي او بدن یې نورهم دهغه کار په کولو سره پیا وړی کیږی. البته زه دفزیکي یاهغه کارونو څخه یادونه کوم چي هغه په نیغ ډول یوانسان په داسي ډول سره سرته ورسوي چي هغه کارونه ورزش ته ورته کارونه وي، لکه دحقاني، معمارۍ، پېښې اوداسي نور ډېر کارونه.کارکوونکي انسانان نسبت هغو انسانانو ته چي ورزش او ورزش ته ورته کارونه نه کوی پیاوړی، سالیم او دښه صحت خاوندان وي.دهرانسان بدن دې ته اړتیا لري چي ورزش وکړې!هغه کسان چي ورزش کوي دنشيې موادو داستعمال،

بې ځایه ناستي،ولاړې او بدوکارونوڅخه تر ډېرې اندازې لیري پاتي کیږي. په ورزش کولو سره دانسان بدن دډول ډول نارو غیو پر وړاندی پیاوړی کیږی. ورزش دانسان بدن ته وده ورکوي اوهیڅکله یې نه پریږدي چې کمزوری سي. ورزش ددې تر څنګ چې دانسان بدن په فزیکی ډول پیاوړی کوی، په معنوي ډول هم دانسان بدن ته ګټه رسوي، دانسان دماغ پیاوړی کوی،انسان ته خوشحالي ورکوي، انسان خفګان ته نه پریږدي او تل دیوه غوره ملګری په څیر هغه ته خوشحالی ورکوي. ځیني کسان په دې بهانه چې موږ ورزشي میدا نونه، نه لرو: ورزش نه کوي او دایې یوه بهانه نیولې وي. ددوی دا وینا چې دورزش لپار میدان نه لرو ناسمه ده.
ورزش کول یوازې په ورزشي میدانونو کي نه کیږي، بلکي موږ کولی سو چې په هغه ځای کي چې موږ دنده لرو ورزش (تکړښت) وکړو. ځیني داسي حرکتونه سته چې موږ کولی سو په هر ځای کي دا ډول حرکتونه وکړو اودې ته به اړتیا نه وي چې د ورزش لپاره دي ځانګړی میدان ولرو. ورزش دانسان وجود دسوستۍ او لټۍ څخه لیري ساتي.
او نه یې پریږدي چې په نارو غیو اخته او یا هم خپله روغتیا دلاسه ورکړي. موږ باید دهغه حرکتونو څخه ډډه وکړو چې هغه حرکتونه زیان رسوونکي وي او دانسان بدن دستونزو سره مخ کوي. نامناسیب حرکتونه په وړو محالـه او لنډ محاله توګه انسان دجسمي ستونزو سره مخ کوي، هتا په ځینو حالاتوکي یې فلج کوي، د هډوکو دما تیدو سبب یې ګرځي چې بیا ورسته خپل ژوند په سمه توګه پرمخ نسي بیولی او په خپل ژوند کي دستو نزو سره مخ وي. ورزش باید په سالیم ،مسلکي او ارام ډول سره وسي. په ورزش کي باید دبې غورۍ او بې پروایۍ څخه کاروا نه خیستل سي .ورزش باید داسي نه وی چې ددې پرځای چي بدن ته مو ګټه ورسوی تاوان راته پیښ کړي.
هرانسان ځانته ځانګړي خوښه لري، چي داخوښه په ورزش کي هم سته. یو انسان باید خپل دخوښي وړ ورزش وپیژني او ورسته دې هغه ورزش ته دوام ورکړي. کیدای سي ځیني ورزشونه مو خوښ نه سي، خوکیدای سي داسي ورزش به هم وی چې موږ دي دهغه ورزش سره مینه ولرو، زموږ دخوښې وړدې وګرځی او موږ دې دوخت په تېریدوسره په هغه ورزش کي ما هیره سو. دا اړینه نه ده چي هتمن دې موږ په ورزش کي لوړو پوړیو ته ورسیږو، بلکي دا اړینه ده چي موږ ورزش وکړو او خپل بدن دنارو غیو څخه لیري اوپیاوړی وساتو .موږباید خپل ځان په ورزش کولو سره خوښ وساتو کیدای سي په راتلونکي وخت کی موږ زموږ دخوښي وړ ورزش کي ډېر ماهیره سو اوموږ دي لوړ مقام ته دخپل خوښي وړ ورزش کي ورسیږو. موږ باید هغه اشخاص چي دورزش سره مینه نه لري دې ته تشویق کړوچي ورزش وکړئ او هغه وخت چي بې کاره تیروي په ورزش کولو سره یې تېر کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورزش موږ ته جسمي او روحي پيا وړتيا را کوي اوموږ تل فعال اوپياوړي ساتي. راسئ چي موږ ورزش کولو ته وخت ورکړو ترڅو دهر پلوه پياوړي اوسو اود ورزش کولو حق چي موږ مسلمانانو ته اسلام هم راکړی دی ګټه تري واخلو اوپرينږدو چي جسم مو ناتوانه پاته سي.

دماشينونو سمه کارونه

ننی نړۍ پر مختګ کړی دی او ډول ډول وسايل دانسانانو په اختيارکي دي. ډول ډول ماشينونه جوړشوي دي، چي په هره برخه کي يې دانسان کار هوسا کړی دی او دچاروپه ښه سرته رسولو کي ورسرمرسته کوي. موږ او تا سو دلوی خدای(ج) په خوښه دهغه وسيلو څخه ګټه اخلو. په دې وسيلو او ماشينونو کي يو هم دتلوراتلو وسيلې ،وسايط دي، چي داوسيلې عبارت دي له موټرونو، موټر سايکلونو، ترکټورونو، باسيکلونو، کښتيوو ،ريل، الوتکو او داسي نوروڅخه،داتولې وسيلې،وسايط موږ او تاسو ديو ځای څخه بل ځای ته په ډيره هوسايي او بيله کومه تکليفه رسوي،په شرط ددې که موږ ددې وسيلو،وسايطو څخه پر ځای او خوندي استفاده وکړو.يادې وسيلې،وسايط ځيني وختونه دخطرونو څخه ډکي وي، چي دټکراوښتلو(چپه کيدلو)او اور اخيستلو، سره مخ کيږي اودانسانانو ژوندترينه اخلي، چي ډېر انسانان ددې وسيلو ديادو سوو پيښو له عمله په ننی عصر(وخت)کي زخمي او يا وژل کيږي.ديادو پيښو درمنځته کيدلو ځيني لاملونه په دې ډول سره دي. ماشومانو ته ددې وسايطو دچلولو اجازه، بي پروايي، ځان ښودنه، دسړکونو خراب والی، دنشې په حالت کي چلونه، تيز رفتار، په موبايل کي خبرې کول، خوب، دسړکونو خرابوالی اونورډير لاملونه لري. موږ او تاسو بايد خپلو ماشومانو ته موټر، موټر سايکل او نوروسايل دګني ګونې په ځايونو کي په لاس ورنه کړو او که چيرې غواړو چي خپلو ماشومانو ته دا وسيلې،وسايط په لاس ورکړو نو بايد درخپل نظر لاندي په خالي او داسي ځايونو کي چي هلته عامه شتمنی، شخصي شتمنی او انسانان کم وي په لاس ورکړو. پرلويو لارو اوسړکونو باندي ماشومانو ته داوسيلې په لاس ورکول ياپه بل عبارت دچلوني اجازه يې ورکول،په لوی لاس خپل ماشوم او نورو انسانانو ته زيان رسول دي. په ځينو حالاتو کي ځيني خلک غواړي چي په خپل موټر،موټر سايکل او نورو وسايلو سره ځان نو رو خلکو ته لوړ،جورتمند،پياوړی معرفي کړی،دبيلګې په ډول دخلکو په ګڼه ګونه کي دمو ټر اوموټر سايکل ډير تيز رفتار، په داسي لارو چلونه چي هغه لار ددې وسيلو دتګ او راتګ لپاره مناسيبه نه وي. دخلکو ومخته دخپلې چلونې دزده کړې ښودنه،ياد کارونه ددې لامل ګرځي چي موټر يا موټر سايکل دلارې څخه واوړي او چپه سي، يا دکوم سي سره ټکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړي او يا هم کوم انسان په ژوبل يا ووژل سي،داناسمه اودنه منلو وړکړنه ده چې موږ او تاسو دخپل غرور او کبرښکار سو، خپل ځان او نورو انسانانو ته زيان ورسوو،په هروخت کې چې موږ هرڅومره هم دښه ژوند درلودونکي يو نو بايد عاجزه اوسو او کبر ونه کړو.دسړکونو او لارو خرابوالی هم ددې وسايلو دټکر او اوښتلو يو لوی لامل دی.

هغه سړکونه چې زموږ او ستاسو دکورونو او ځمکو څخه تيريږي: دازموږ او ستاسو خپل مسؤليت دی چې داسړکونه خپله سم اودريوې اندازې پوري يې ورغوو،ځکه که موږ هر يو دخپل کور او کلي لارې ورغوو، نو هيڅ يو خرابه لاره او سړک به خراب پاته نه سي. هغه سړکونه او لارې چې دعامه ځايونو څخه تيريږي نو دهم هغه سيمې او سيدونکي بايد په ګډه دحاشر دلارې هغه سړکونه ورغوي.ځيني انسانان هغه وخت ديوې وسيلې چلونه کوي چې دنشې اويا غوسې په حالت کې وي، دا دوړه حلتونه ددې لامل کيږي چې موټر،موټرسايکل او ياکومه بله وسيله دچلوونکي دواکه ووزي او واوړي، ټکر اوياهم کومه بله ترافيکي پيښه وکړي.

په موبايل کي بايد دچلولو په وخت کي خبرې ونه کړو، ځکه ديوې وسيلې چلونه يوازې په لاسونو او پښوسره نه کيږي، بلکي دانسان ټول وجود بايد کار وکړي دهغه څخه ورسته يو کس ښه او مناسيبه چلونه ديويې وسيلې کولی سې. هغه وخت چې يوانسان ته خوب ورځي په هغه وخت کي ديوې وسيلې چلونه ددې لامل کيږي چې يوه بده پيښه منځ ته راسي، هروخت چې کوم چلوونکی په ځان وپوهيدی چې اوس نوزه خوب ته اړتيا لرم نو بايد هغه وخت دچلونې څخه لاس واخلې او سم دستي استراحت وکړي، ځکه هغه وخت چې يوکس دکومې وسيلې دچلونې په حلت کي وي که چيرې هغه وخت چلوونکي ته خوب ورسې نو هتمن داخطر سته چې چلوونکی ويده سي اوهغه وسيله چې دی يې په خپل واک کي لري دواکه يې ووزي او کومه بده پيښ منځ ته راسي.هر هغه څوک چې ماشين چلوونکی وي نوبايد دچلولو په وخت کي دپوره دقت ،غوږ اوفکر څخه کارواخلي، احتياط وکړي ترڅو دترفيکي پيښو مخنيوی وسي. ديوې وسيلي چلوونکی يوازې دخپل ځان دساتلو مسؤليت پرغاړه نه لري، بلکي دهغو انسانانو دژوند مسؤليت هم دده پر غاړه دی چې دده سره په دې وسيله کي شتون لري. هغه وخت چې موږ چلوونکي يوو او دومره يولوی مسؤليت مو د غاړې وي، نو څنګه بې پروايي کولی شو؟

ديوې وسيلې چلوونکی هيڅ وخت بايد وراخطانه سي اوبې پهمي ونه کړي، که څه هم چې موږ او تاسو مسلمانان په دې ايمان لرو چې خير او شر دلوی خدای (ج) دطرفه څخه دي، مګر موږ بايد بې پروا ونه اوسو او دپوره احتياط څخه کارواخلو، ځکه انسان مکلف دی چې دخپل ځان اونورو ساتنه وکړئ، خپل ځان او نور انسانان په خطر کي وانه چوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهر ماشين څخه بايد په خپل ځای اوپر وخت استفاده وکړو . هيڅ ماشين بايد بي ځايه ونه کارو او ناسمه او ناروا استفاده ترينه ونه کړو .ځيني انسانان داسی فکر کوي چي ماشين به تل زما په اختيار کي وي،ياد وګړي په داسي ډول ماشين کاروي چي په ماشين باندي ډير باور ويني او تل يې په اجزاوو اطمنان(باور) کوي، مګر ماشين داعتبار وړنه دی، په ماشين باندی بايد پوره باور ونه سی، کيدای سي چي په نامعلومه وخت دکاره وغورځيږي کار ونه کړي او نورو انسانانو ته زيان ورسوي.ماشين داسي يوشی دی چي دبيلا بيلو پرزو،توټو څخه جوړسوی دی او ددې ټوټوڅخه که چيرې يوه هم پروخت کارونه کړي نو ماشين دکارغورځي او هتمن خطر پيښوي.
کله چي انسانانو ماشينونه دخپل هوسايني لپاره جوړکړی دی نوبايد دهغو څخه مثبته او ښه استفاده وکړئ او هيڅ وخت يې داسي استعمال نه کړئ چي خپل ځان او نورو انسانانو ته زيان ورسوي.
هرماشين چلوونکی بايد دپوره غور،دقت اوفکر دکولو څخه ورسته د هغو وسايلوو څخه کاروا‌خلي،چی انسان ته خطر پيښنوی، ځکه په ځينو حلاتو کي همدغه انسان دالله(ج) په مرسته جوړکړی ماشين خپله انسان ته زيان رسوي.موږ چي کله يو ماشين کارو نو بايد په پوره ډول پر هغه واک داري ولرو او کله چي يو ماشين کارو لومړی بايد هغه په سمه توګه زده کړو او ورسته ورڅخه استفا ده وکړواو دخطرناکوپيښو څخه دخپل وس اوتوان مطابق مخنيوی وکړو.

دچا پيريال پاک ساتنه او سمسورتيا

يو انسان په ژوند کي داسي مادو ته اړتيا لري، چي بي له هغه مادو څخه ژوند نه سي کولی. اوبه،خواړه، هوا اودا سي نورې مادې چي بي له دې مادو څخه دانسان ژوند ناشونی دی. که چيرې پاملرنه وکړو نوېادې مادې خپل په منځ کی يوډول اړيکي سره لري،دبيلګې په ډول که چيرې په يوه سيمه کي اوبه شتون ولري نو په هغه سيمه کی نباتات وده کوي، دنباتاتو څخه خواړه لاسته راځي او په همدغه سيمو کي دهغو سيمو په پرتله هوا پاکه وي چي هلته نباتات نه وي. پاکه او مناسبه اوبه هوا (چاپيريال) انسان دنارو غيو څخه ليري ساتي او نه پريږدي چي انسانان او نور ژوي په نارو غيو اخته شي.
موږ او تاسو بايد په خپلو سيمو کي نباتات کښيږدو ،چي ددې کار په کولو سره موږ ته ډيرې ګټي رسيږي، يوخو به مو دکور او سيمي چاپير يال پاک ساتلی وی، اوبل به موږ دنباتاتو دحصلا تو څخه ګټه پورته کړي وي. موږاو تاسو انسانان الله (ج) ددې څخه نه يو منعه کړي چي دخپل ځانونو ساتنه وکړو موږ او تاسو بايد لومړی خپل ځان پاک وساتو او وروسته خپل چاپيريال پاک وساتو.رسوالله (ص)فرمايي:ژباړه.پاکي دنيم ايمان سره برابره ده.①

۱- صحيح مسلم كتاب الطهارت حديث كڼه 534

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چیرې موږ هریو که هغه ځای چي موږ په هغه ځای کې استوګنه کوو اوهغه ځای چې هلته کارکو پاک وساتو نو ټوله نړۍ به مودناپاکۍ اوچټلۍ څخه ساتلي وي.

داچي اوس زموږ چاپیریال ککړاو نا پاکه دی داموږ او تاسو ناپاکه کړی دی او په ډول ډول نارو غیو دهمدغه ککړتیا له وجې مبتلا یو. ناپاکه چاپیریال موږ ته ډیرې ستونزې راتوکولي دي. که چیرې موږ او تاسو هر ډول موادو څخه په ځای استفاده وکړو او اسراف په کښي ونه کړو نو په دې کارکولوسره به مو دردېرې اندزې خپل چاپیریال پاک ساتلی وي.

دچا پیریال په پاک ساتولو کي نباتات لویه ونډه لري.

موږ او تاسو هریو باید لږترلږه یوه ونه او نبا تات کښینوو او پالنه یې هم وکړو .ونې دسیلابو نو دزیات بحیر څخه مخنیوي کوي، دسیلابونو مخه نیسي. ونې او نباتات چاپیریال پاک ساتي اوموږاوتاسو دهغه څخه خوراکي مواد لاسته را وړو. نباتات دیوانسان روح تازه کوي او تل یې په لیدلودخوښۍ احساس کوي. نباتات دیوه انسان په ژوند کي دحدنه زیاتي ګټې لري. نباتات دلوی خدای(ج) یو لوی نعمت دی او موږ او تاسو یې باید په ساتولو کي دتوان سره سم کوښښ وکړو. خپله سیمه باید دنباتاتو په کښت او کرولو سره ښکلې کړو.کله چې موږ او تاسو دخورکي او یا هم غیري خورکي موادو څخه استفاده کوو،

هغه اضافي،بالابود مواد چي ددغه موادو څخه پاتیږي باید په هر ځای کې یې ونه غورځوو او دا اضافي مواد په هغه ځایونو کې وا چوو چې ددې اضافي موادو لپاره ځانګړي سوي وي، او یایې هم په یو مناسیب ځای کي درخاورو لاندي کړو، ترڅو په راتلو نکي وخت کي دامواد زموږ چا پیریال اوهوا راته ککړه نه کړئ.

موږ باید خپل راتلوونکي نسل ته درشا ناپاکه چاپیریال پرینږدو.

دهغه اجناسو او وسایلو څخه په نامناسیب ډول باید استفاده ونه کړو چې هغه وسیلې زیات لوګي تولیدوي.

لوګي او ځیني نورکیمیاوي توکي دچاپیریال په ککړتیا کي لویه ونډه لري، نو باید درخپل وسه پوري دهغو ماشینونو او کیمیاوي توکو څخه چي هغه دچاپیریال لپاره مضر،خطرناکه او وژونکي مواد تولیدوي استفاده ونه کړو .

موږبایدداسي لارې چارې پیدا کړو چې هغه ددې ډول اجناسو او موادو یوغوره اوښه بدیل وګرځي او نورموچاپیریال راته خراب ککړ نه کړي.

دچا پیریال پاک ساتل زموږ اوستاسو ټولو دنده ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديني عالمان

زموږ اوستاسو په ټولنه کې ديني علماؤته زموږ ټول مسلمانان ورونه احترام (درناوی) لري او ټولو ويناوو اواصلاحي لارښوونوته يې په پوره غوږ سره غوږ نيسي، مګرددې غوره مقام او د ديني علماؤد پاک نامه څخه ځيني بد اوجاهله کسان ناسمه اوناروا استفاده کوي او ځيني داسي ويناوي وګړوته اوروي چي هغه ويناوي داسلام دمبارک دين سره په ټکرکي وي: زموږ مسلمانان ورونه دناروااوناسموکارونو وه کولو ته هڅوي، ياده کړنه يو زيان رسوونکي اونارواکړنه ده.

زموږ ديني عالمان په دې مکلف دي چي د دا ډول کسانو پرخلاف خپل ږغ پورته کړئ،چوف پاتې نه سي او پري نږدي چي داکسان داسلام دمبارک دين دنامه څخه ناروا اوناسمه ګټه پورته کړي:دمسلمانانو ذهنيتونه ورته خراب کړي. ددې کاردمخنيوي لپارعلمأ بايد په ډليزه توګه سرکښيني او دهغو مسئلوپه هکله سره خبرې وکړي چي دمسلمانانو په منځ کي خپرې سوي دي، مګر يادې مسئلې داسلامي کړونو اوشريعت سره په ټکرکې وي، ديادومسئلوپه هکله دې يوه داسي پريکړه وکړي چي نورداکسان داسلام دمبارک دين دنامه څخه نارواوناسمه استفاده ونه کړي اود مسلمانان ذهنيتونه ورت خراب اومغشوش نه کړي.

دهغو کتابونو او ليکونو په اړه دې مسلمانان خبرکړي او ورته دي يې په ډاګه اوبربنډئ کړي چي داسلامي مسائيلو،احکامو په نامه جوړسوي وي مګر غلطي (ناسمي) مفکوري مسلمانانو ته ورکوي اوپه حقيقت کي داسلام دمبارک دين سره هيڅ اړيکه نه لري، ديادو کتابونو،ليکونو،اشخاصواوکړيو مخه دي ونيسي. ديني عالمان بايد په خپل منځ کي ټولې اختلافي اړيني مسئلې سره حل کړي، په يوږغ دي يوکار ته هو يانه ووايې اوعام مسلمانان بايد ددوخبرو په منځ کي پري نږدي.

ټولې هغه لويې خبرې اومسائيل چي دوی په هغه کښي په يوه خوله نه وي اوسره په کښي اختلاف لري په ګوته اويوه فتوادي پري وکړي، ځکه که چيرې يوديني عالم يوډول وينا کوي او بل ديني عالم بل ډول وينا کوي نو مسلمانان په خپل منځ کي سره اختلاف پيدا کوي او لويې لويې نا خوالې منځ ته راوړي،دعوامو،هغوکسانوچي دينی علم نه لري ذهنيتونه مغشوش،په شک اوتردود کي مبتلاکيږي نيغه لاره تري ورکيږي.ددې بدپايلو درلودونکوکړنو دنه پيښيدلو اومخنيوي لپاره بايد ديني عالمان په خپل منځ کي يوه داسي وينا هم پري نږدي چي په هغه وينا کي دوی سره مخالفه وي،ديني عالمان دي دنوروعامو وګړو په مرسته دهغو کسانو پرضد اواز پورته کړئ چي هغه کسان دخپلو ګټولپاره داسلام دنامه څخه غلطه(ناسمه)،ناروا استفاده کوي دمسلمانانو په منځ کي خنډونه ،ستونزې اونفاق پيښوي او مسلمانان پرغلطواو کږو وږولارو بيايې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یودیني عالم باید داسي یوه وینامسلمانانو ته واوروي چي په هغه موضوع کي پوره معلومات نه لري او دهره اړخه په خبر نه وي، ځکه که چیرې یوعالم یوه دیني وینا په ناخبرئ کي مسلمانانو ته واورولـه، نو ددیني علم نه درلودونکي مسلمانان په هغه وینا باندي دعمل جامې اغوندي هغه وینا یو بل ته رسوي اوهغه کار بیا بیا تکراره وي، چي داډول عمل یوناروا عمل دی او عالمان باید هیڅکله داسي وینا ونه کړئ چي په هغه وینا،خبره،فتوا،یاموضوع (سکالو) کي پوره معلومات ونه لري.

یوعالم چي کله یوډلې ته نصیحت(واعظ)کوي، نو باید دی په هره هغه دیني موضوع کي چي دی یې مسلمانانو ته په اړه معلومات ورکوي پوره علم درلودنکی وی او نوردېروالی او کمښت په کښي رانه ولي البته په اصل کي یې دموضوع. دیو عالم مسؤلیت دادی چي یوه ټولنه اصلاح کړي او هغه ټولنه دناروا اوناسمو کارونو څخه ووېروي اودبداعمالوڅخه دوتلولارې چارې ورته په ګوته کړي.

عالم ټولنه دبدوڅخه منعه اونیکوکارونوته یې تشویق کوي.یوعالم داوبو په شان دی چي ناپاکی دمنځه وړي او پاکي منځ ته راوړي.دیني عالمان باید یوه ټولنه اصلاح کړئ او ټول هغه کارونه چي داسلام دنظره ناروادي مسلمانانو ته په ګوته او وښيې اونورکسان پري نږدي چي داسلام دنوم څخه په استفادي ناروکارونه وکړي،یاټولنه ورته تشویق کړي اومسلمانان پرکړه لاره روان کړي.

هرمسلمان په دي مکلف دی چي داسلام دمبارک دین په ټولو احکامو ځان خبر کړي او هیڅ داسي یو کارونه کړئ چي داسلام مبارک دین هغه کارته اجازه نه وي ورکړي.

باید ټول مسلمانان دهغه کسانو مخنیوی وکړي چي داسلام دمبارک دین څخه په ګټه اخیستني نارواکارونه کوي او مسلمانانوته زیان رسوي.

موږ اوتاسو ټول مکلف یو چي د دیني عالمانووینـاو اواصلاحي لارښوونو ته غوږ ونیسواو هیڅ وخت دیني عالمانو ته سپکاوی ونه کړواو تل دقدر،درناوي او عزت په نظرورته وګورو.

موږمسلمانان مکلف یووچي دهرعالم احترم(درناوی)ولرواوپري نږدوچي کوم څوک علماؤته توهین وکړي.

راسئ ټولنه دعلماؤپه مشوره دپرمختګ سمت ته ټیل وهواودهغوی دتجریبواوعلم درڼايي‌څخه په ګټه اخیستلوخپل دژوندتیاره ګوټونه په ښه ډول روښانه کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دالله (ج) عبادت په سمه توګه کول، اواحکاموته يې غاړه آيښودنه

لوی خدای(ج) انسانان دعبادت لپاره پيداکړي دي!په دې خبره دلاښه پوهيدلو لپاره د سُوْرَةُ الذّاريَات : 56نمبرايات ولولی.انسانان په دې مکلف او ګمارل سوي دي چي دخپل خالق (ج) عبادات او ستاينه وکړي، هيڅ وخت دالله(ج) داحکامو څخه سر غړونه ونه کړي اوهغه احکام چي لوی خدای(ج) دخپل رسول حضرت محمد(ص) په واسطه موږانسانانو ته راستولي دي په ربښتني ډول پري عمل وکړو.

دهغه کارونو دکولو څخه ډډه وکړو چي موږ انسانان دهغه کارونو دکولو څخه منعه سوي يو او هغه کارونه وکړو چي موږ په هغه کارونو باندي ګمارل سوي يو.

دنيکو کارونو په کولو سره موږ خپل رب العزت ته نژدي کيږو او دبدو کارونو په کولو ورڅخه ليري کيږو.

موږ او تاسو بايد دالله(ج) درضا (خوشی)لپاره پرهيز ګاره او بدي نه کوونکو خلګو سره دوستي وکړو اود هغو انسانانوڅخه چي دلوی خدای (ج) داحکامو څخه سر غړونه کوي نفرت وکړو، دادوستي او کينه مو بايد يوازي اويوازي دلوی خدای(ج) درضا لپاره وي.انسان بايد تل عاجزه وي، کبر کوونکی او غرور کوونکی نه وي. انسان بايدخير رسوونکی واوسی په خپل وخت اوبيله دي چي کوم ځنډپه کښي وکړي دخپل خالق (ج) عبادت وکړي.

عبادت مو بايد داسي نه وی لکه دکوم کار چي عدت کوو، بلکي عبادت موبايد دزړه داخلاصه او په داسي ډول سره وي چي وجود(بدن) اوروح دواړه مو دلوی خدای(ج) په ياد کي بوخت وي اونورې ټولي دونياوي ګټې ،کارونه او خبرې مو درشاکړي وي اويوازي اويوازي موټوله پاملرنه،دلوی خداي (ج) په يادولو، اودهغه (ج) په قدرتونو کي په آند (فکر)کولو کي وي .

که چيرې موږ اوتاسو لوی خدای (ج) نه وينو هغه(ج) خومووينی،نوهغه وخت چي موږ الله(ج) وينی موږ هم بايد داسي فکر وکړولکه موږ چي دالله(ج) په حضور کي ولاړيوو، عبادت اويادونه يې کوو، ثنا،ستاينه او صفات يې وايوو دهغه څخه غوښتنه کوو.دالله(ج)دعبادت په وخت کي موبايد په ښکاره او پټه دواړو کي لوی خدای(ج) ته رجوع کړي وي.

هيڅکله موعبادت بايد په داسي شان سره نه وي چي په ښکاره خو دالله(ج) په عبادت بوخت يو ، مګر په دماغ او زړه کي مودخدای (ج) ياد نه وی، ددونياچارې موپه زړه او دماغ کي ځي راځي او دهغوی په هکله فکر کوو.دعبادت په وخت کي دانسان لوی دښمن ابليس ،شيطان انسان ته وسوسې وراچوي او دې ته يې نه پريږدي چي دخپل خالق (ج)عبادت په سمه توګه سره وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمان،مؤمن بايد دشيطان او خپل نفس سره په کلکه مباريزه وکړي او پري نږدي چي دنفس ناروا غوښتني پر يو مؤمن،مسلمان برلاسي سي. بي ځايه اوبي ګټي انساني غوښتني انسان دخپل پيداکوونکی څخه ليري کوي.
عبادت که چيرې يو انسان په سمه طريقه سره وکړي، نو انسان دګناهونو څخه ليري کوي.
عبادت کول موبايد په داسي ډول سره وي چي موږ کله د يووخت لمونځ ادا کړو دربل وخت درلمانځه پوري مودګناه څخه وساتي. يوه روژه مو بايد دربلې روژي پوري دګناه څخه ليري وساتي... دا هر څه هغه وخت کيدای سي چي موږ خپل ځان الله(ج) ته په رښتني ډول تسليم کړو، دټولو فرايضواوسنتونو پابنده واوسو او هيڅ وخت داسلام دمبارک دين داحکامو څخه سر غړونه ونه کړو.
دانسانانو لپاره دادونيا يوازي اويوازي يوه ازموينه ده او دادونيا ته انسانان دآمتحان لپاره راليږل شوي دي.په دې دونيا کي نيکي کول او دګنا هونو څخه ډډه کول انسان ته ابدي خوشحالی او جنت په نصيب کوي.
بدي او دالله(ج)او دهغه درسول حضرت محمد (ص) داحکامو څخه سرغړونه او نه عملي کول انسان ته دوږخ ورکوی، که چيري دخدای(ج) خوښه وه نوګنهګاره انسان ته به دوږخ ورپه برخه کړي او که يې خوښه وه نووبه يې بخښي. دادونيا ددې لپاره لاکمه ده چي موږ نيکی په کښي وکړو، نوځنګه به په دې کمه موده کي چي موږ او تاسو په دې دونيا کي ميشت يو بدي وکړو. ديؤ پوه انسان لپارداکوم وخت چي په دې دونياکي تيره وي کم معلو ميږي، هروخت هڅه کوي چي خپل وخت دالله(ج)درضاينې لپاره تېرکړي، ددې دونيا خوښی ورته خوب معلوميږي، هيڅ وخت يې په دې پاني کيدونکي دونيا زړه نه وي تړلی،خپل ټول،يا ډېر وخت په دې کي تيروي چي څنګه کولی شم مسلمانانو ته خير ورسوم او نيکي وکړم.
مرګ دسترګو دربانو لاندي دی.هيڅ يو انسان داضمانت،داډکوم چاته نه سي ورکولی چي ته به يوه شېبه لاهم نور ژوندی پاته سي ،نوبيا ولې يوانسان خپل وخت په عبس او نارواکارونو باندي تېره وي؟
ژوند دباد په شان روان دی او هيڅ وخت دچا انتظارنه کوي، چاته دا واري ،موقه نه ورکوي چي تېروخت بيرته راوګرځوي، نويو انسان که دځان خير غواړي بايد بي فکره او بي تد بيره کار ونه کړي، تل ديوه کاردکولو مخکي فکر ووهي او دپوهانو انسانانو سره مشوره وکړئ.
وخت راګرځيدونکی نه دی. هغه وخت زموږ لپاره دخير څخه ډک دی چي دخپل ابدي ژوند لپاره موڅه په کي لاس ته راوړل.نه ختميدونکې خوښی په جنت کي دې او نه ختميدونکې عذابونه په دوږخ کي دي.
الله(ج) انسان خپلې خوښي ته پريښی دی مختارکړی يی دی که هغه بدي کوي اوکه نيکي کوي، الله(ج)پر ټولو انسانانو رحمن دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله(ج) زموږ او ستاسو عبادت ته اړتیا نه لري! بلکې زموږ اوستاسو څخه آزموینه اخلي،زموږ لپاره دا ازموینه هوسا هم ده او سخته هم، یوازې اویوازې زموږ کارونو ته کتل کیږي. الله(ج) پر متقیانو(پرهیز) کونکو او قناعت کونکو انسانانو رحیم دی. ناهیلي دالله(ج) دستر درباره څخه نه ده په کار، موږ باید اُمید کوونکي واوسو اوتل دالله(ج) پرنعمتونو شکراداکړو اوپه هغه څه باندې راضي (خوښ) واوسو چې موږ ته دالله (ج)دخوا څخه راکول سوي وي.

په دې دونیا کې باید دومره نیکی وکړو چې زموږ دنیکی له کبله نور مسلمانانو ته لاهم ګټه ورسیږي.کله چې یو مسلمان په ستونزه کې وي دهغه سره مرسته وکړو. یومسلمان ورور موباید دلاس او ژبې دضرر څخه خوندي وي، یعني داچې نور مسلمانان زموږ او ستاسو دلاس او ژبې دضرر څخه ځانونه په امن کې احساس کړي.

که چیرې خدای(ج) مه کړه موږ په قصداً او یاخطاسره کومه وړه اولویه ګناه کړي وي، دلوی خدای(ج) څخه دهغې ګناه بخښنه وغواړو او په راتلوونکي وخت کې هغه ګناه تکرار نه کړو.

که دالله (ج) خوښه وه نو وبه مو بخښي او که یې خوښه وه نودکړي ګناه سزابه راته راکړي، په رښتیا هم الله(ج)بخښوونکی ذات دی.یومؤمن باید تل خپل نفس په خپل واک کې ولري.

بد نفس زموږ څخه هغه څه غوړي چې زموږ دبر بادۍ سبب ګرځي. موږ باید دګناه څخه لیر پاته سو، ددې دونیا دعیش او خوشحالۍ لپاره داخرت خوښۍ او ښادۍ دمنځ یونه سو.

ددې دونیا په زحمتو نو باید داخرت خوشحالۍ لاسته روړو، دژوندانه دضرورتونو دپوره کولو لپاره باید حلال او رواکارونه او کسبونه وکړو.خپل ځان اولاد اودوستان دحرامو کارونو اوکسبونو څخه خپل دروسه پوري لیري وساتو او پرې نږدو چې هغوی په حرامو خوړوسرتغذیه او په جاموسره یې پټ سي.یو مسلمان باید مشفیق او مهربانه وي.

مسلمان باید ظالم و نه اوسي دبل مسلمان ورور حق په هیڅ ډول هیڅ وخت ونه خوري اودر پښویې لاندې نه کړي ځکه الله (ج) خپل درحق وه یوه بنده ته ورتیریدای سي مګر دنور مخلوقاتو درحق درهغه وخته نه سي ورتیریدای ترڅوهغه مخلوق نه وي ورتیرسوی انشاءالله.

موږ چې ځانونه مسلمانان بولو نوباید داسلام دمبارک دین پر لارښونو عمل وکړو ،دځان څخه کامل مؤمنان جوړکړواوپه دې باندې شکراداکړو چې مسلمانان یو،موږمسلمانان باید قرآن کریم اوحدیث شریفونه مطالعه کړو اوعمل به پرې وکړ،که چیرې داکړنه وکړونو هله به انشاءالله موږبریالیتوب ته ځان رسولی وی.

ددې دونیا په خوښیوو به ځان نه تیر باسو، اوځانونه به په مکمل (پوره) ډول دخدای(ج) او دهغه درسول(ص)پرلاره برابرکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرماشومانو باندې د هغوی دمور او پلار او یا د هغوی دنورو دوستانو
د خوا څخه ناسم نوم ایښودنه او په ناسمو نومونو سره دهغوی یادول
ډیرې میندې او پلرونه پر خپل اولادونو باندې ناسم نومونه ږدي او یایې هم په داسې نومونو سره یادوي چې هغه نومونه دماشوم پر روحیه بده اغیزه کوي.
دانومونه ډیر وخت دګرانښت،مینې له وجې څخه پرماشومانو ایښودل کیږي، چې زیاتره وخت دانو مونه دوالدینو، نیکونو، اناګانو، کاکا ګانو او نورو دکورنۍ دغړو اویا نژدې دوستانو دخواڅخه پرماشومانو ایښودل کیږي، چې دانومونه په راتلوونکی وخت کې کله چې ماشوم ځوانیږي دهغه دسپکاوي سبب ګرځي، ځینې وخت دهمدغه نوم له کبله هغه په ټولنه کې توهینږي او هغه ته ټولنه هر وخت دخپل نوم له کبله ازار رسوي.
دلته په لنډ ډول دځو داسې نومونو یادونه کوو ،لکه: سور،پیت پزی،لنډی، توری،چوری، منډی،کارګه،شینکی،ختې،دا ډول نومونه دښځینو لپاره هم موجود دي او یوازې پرنارینو ماشومانو نه ایښودل کیږي،بلکې پر ښځینو ماشومانو هم ایښودل کیږي. ځینې ماشومان چې کوم معلولیت ولري هغوی ته ددوی دمعلولیت دډول په نامه ویل کیږي، معلول ماشومان د معلولیت نه درلودونکو ماشومانو په پرتله ددې نومونو څخه زیات اغیزمن کیږي، په هغوی باندې منفي تاثیرات غورځوي او دخپل ژوند څخه دناهیلي کیدو احساس ورته پیدا کیږي.
ناسم نوم ایښودنه دیو ماشوم فکرته بدلون ورکوي او تل ورسره یواندېښنه وي چې څنګه کولی سم دانوم دځان څخه لیرې کړم،ماشوم خپل هوډ او همت دلاسه ورکوي، ناتوانه کیږي، په راتلوونکي وخت کې دی یوې هیلې یا مقصد ته درسیدلو څخه لاس اخلي، ځکه دی دناهیلۍ په جال کې لا دوختـه راګیرسوی وی او مبارېزه دستونزو په وړاندې نه سي کولی.ماشومان دهغو کسانو سره هیڅ وخت مینه نه لري او کینه ورسره کوي کوم کسان چې دوی ته په ناسم نوم باندې غږ کوي، که څه هم په ژبه سره څه نه سي ویلی مګر دهغوی کینه او رخه دیادو وګړوپروړاندې ډېره زیاته وي، تل دیادوکسانو څخه څخه یو ډول کرکه کوي،چې داکرکه ورو ورو ډېریږي،په را تلونکي وخت کی یو توپان ترینه جوړیږي او ټوله ټولنه ورته یوه بده او ناسمه ټولنه معلو میږي، خپل ځان او ټولنې ته ستونزې را ولاړوي او هیڅ وخت دا سې ناسم نوم درلودونکي کسان په خپل نوم سره نه خوشحالیږي بلکې هغوی ته خفګان اوتکلیف ورکوي.
هرمور او پلار او هغه کسان چې دوی ته دماشوم دنوم ایښودلو زیمواري ور په غاړه شي دوی باید یو ښه او غوره نوم داسلام دمبارک دین په رڼا کې دخپل دود او کلتور سره برابر پیدا او پر ماشوم یې کیږدي، داسې یو نوم چې ماشوم په راتلونکي وخت کې دخپل نوم څخه خوښ او راضي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسلام مبارک دین پر ماشوم باندې ښه او غوره نوم ایښودنه دماشوم حق بللی دی. ماشوم ددې حق لري چې پر هغه اسلامي ښکلی او دمعنا څخه ډک نوم کیښودل سي، ځکه که دالله(ج) خوښه وي نو دنوم دمعناسره سم ځانګړتیاوې او چلندونه به په هغه ماشوم کې پیداسي اودی به تل دخپل نوم په اوریدلو سره دهغه چاڅخه خوښیږي چي پرده باندې یې دا غوره نوم ایښې دی.که موږ دخپلو ماشومانو سره مینه کوو، راته ګران وي، نو ددې پر ځای چي هغه ته په یوه نا سم نوم سره ور غږ کړو او نوي نوم ورته کیږدو باید په خپل اصلي او هغه نوم چي پردې ماشوم ایښودل سوی دی وررږغ کړو. هغه نوم چي موږ داسلام او زموږ دکلتور سره برابر ورته انتخاب کړی دی. هیڅ وخت باید یو کس ته دهغه دنوم څخه پرته په بل نوم ور رږغ ،غږ نه کړو او تل یو بل ته په خپلو نومونو سره ووایو.که چیرې یو شخص زموږ او ستاسو څخه په داسې نوم سره نومول کیږي چي هغه نوم دده اصلي نوم نه وي او یا هم دکورنۍ، یا دوستانو دخوا څخه ورباندې ناسم نوم ایښودل سوی وی، په داسې حال کی هغه کولی سي چي ځان ته بل نوم خوښ او پر ځان یې کیږدي. لومړی که موږ چیرې خپله سم نوم لرواو موږ ته ټولنه په ناسم نوم سره وائي نو هر هغه کس چي موږ ته په ناسم نوم سره رږغ کوي هغه ته باید ووایو چي وروروجانه زه خپله ښایسته نوم لرم او ته بیا هم ماته په دې ناسم نوم سره غږ کوي، ته ماته په دې کارسره تاوان نه سې رسولی بلکې ځانته زیان رسوی، ته په دې کار کولو سره ځان ګنهګاره کوی، ځکه زما پر تا داحق دی چي ماته په خپل نوم سره رږغ وکړي، زه په دې ناسم نامه نه خوشحالیږم بلکې زه دخواشینۍ احساس کوم نو که ته چیرې مادوست بولې نو په دې نوم سره ماته غږ مه کوه،ځکه دازمانوم نه دی، ددې او ځینو نورو ویناو په اوریدلو سره به په راتلونکې وخت کی یادکس په خپل نوم سره یادیږي او ناسم نوم به یې رو رو دمنځه لاړسي او ټولنه به ده ته په خپل اصلی اوسم نوم سره غږ کوي.دوهم هغه وګړي چي پر هغوی باندی داسلام او خپل کلتور څخه خلاف نومونه ایښودل سوی وی: باید دخپلې کورنۍ او دوستانو په مرسته یو نوم خوښ او پرځان یې کیږدي،دا ناشونی کارنه دی چي یو شخص خپل نوم ته بدلون ورکړي. هوموږ او تاسو کولی سو خپل ناسم غیري اسلامي او زموږ دکلتور څخه مخالف نومونه بدل کړو. داسلام مبارک دین موږ مسلمانان یو مسلمان ته دلاس او ژبې دتکلیف رسولو څخه منعه کړي یوو. مسلمان په ناسم نوم سره یادول یو ډول ازار رسول دي .موږ او تاسو حق نه لرو چي نورو مسلمانانو ته په ناسم نوم سره ور غږ کړو. موږ او تاسو باید هڅه وکړو چي دځانونو څخه نیک اخلاق لرونکې او باادبه انسانان جوړکړو. داهم یو ډول اخلاق دې چي موږ خپلو دوستانو ته په سم نوم سره غږ وکړواو هغوی ته په سم نوم ویلو،غږکولو سره نور هم په خپلو منځونو کې مینه او ګرانښت منځ ته راولو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږاوتاسوبايدهيڅ وخت په بدو او ناسمو نومونو سره يوبل ته غږ ونه کړو،په دې کارکولوسره په خپلومنځونوکي بغض او کينه منځ ته رانه ولوو. که يوکس په ناسم نوم سره يادول دګرانښت څخه وي او که دبغض، کينې څخه په دواړو حالاتو کي يې ديو مسلمان لپاره ويل ناسم کاردی اوبايد ددې کړنې څخه په کلکه ډډه وکړئ،ځکه داسلام مبارک دين اوزموږ ژبه زموږ مسلمانانو لپاره ښه او ښايسته نومونه لري اوموږ ته يې ښودنه سوې ده. موږ بايد په هيڅ وخت کي خپل مسلمان وروروپه غيري اسلامي، غيري اخلاقي اوزموږ دفرهنګ څخه په خلاف نوم سره ونه بلو.والدين بايد پرخپلو اولادونو باندي زموږ دفرهنګ سره برابراو اسلامي نومونه کيږدي. راسئ چي دناسمونومونو داکوچني فرهنګ دمنځه يوسو او خپل هغه نومونه چي دخولوڅخه پريوتي دي، راژوندي کړو.موږبايد دنورو دفرهنګ ښکار ونه ګرځو، هيڅ وخت نه يوازي په نوم ايښودلو کي بلکي دژوند په ټولو چارو کي خپل فرهنګ هير نه کړو او دنورو دفرهنګ تکليد ونه کړوو .

په ښوونځيوو او مدرسوو کي کيفيت لرونکي او ښه زده کړه
ښوونځي، مدرسې او نور تعليمي ځايونه دعلم پوهې دلاسته راوړلو دروښنايي اودبرياليتوب ته درسيدلو ځايونه دي. په مدارسو اوښوونځيوو کي موږ او تاسوته داسلام دمبارک دين په اړه زده کړه راکول کيږي، موږ دالله(ج)دحکمونو او دهغه جل جلاله درسول (ص) دکړونو او ويناوو څخه خبريږو اوراته نيغه،سيده لاره دښه ژوند او اخرت لپاره ښودل کيږي.په ښونځيوو اومدرسوو کي موږ اوتاسو په دي باندي پوهوي چي دونياته موږ دڅه لپاره راغلي يو انسانان په خپل منځ کي يو پربل کوم حقوق لري، نوردالله (ج) مخلوقات پرانسانانو باندي کوم حقوق لري، لوی خدای(ج) انسانان دڅه شي لپاره پيداکړی دی او دوی کوم مسؤليتونه لري.همداډول په ښونځيوو او مدرسوو کي موږاوتاسو ته عصري او فني علوم ښوول کيږي.زموږ او ستاسو ټولنه دې دواړو دپوهې او پرمختګ مرکزونو ته اړتيا لري.موږ او تاسوبايد په ديني او عصري پوهې سمبال و اوسو خپل هيواد او خپلې ټولني ته دهمدې لارې خدمت وکړو، ترڅوموږ دپوهې په لاسته راوړلوسره يوپرمختللي ټولنه سو.عموماً موږ اوتاسو په ماشومتوب کي دپوهې په ګل بڼ سرورننباسو.موږډيروخت دپوهې ،علم لاسته راوړل دماشومتوب څخه پيلوو، کله چي زموږ څخه زموږ دماشوم توب طلائې وخت تېرسي نوځيني زموږڅخه داسي فکرکوي، چي په لويوالي کي پوهه لاسته نه راوړل کيږی او خپل هيلي دلاسه ورکوي، چي ددوی داډول فکرناسم فکر دی، ځکه پوهه لاسته روړل معلوم وخت نه لري! هر څوک کولی سي چي هروخت پوهه لاسته روړي، خوبهتره داده چي موږ خپل ماشومان دماشومتوب څخه دپوهې دلاسته روړلو لپاره وهڅواو په هغوی باندي علم، پوهه زده کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه زده کړه کول:

ښه زده کړه کول په یوم ارم دخوښۍ څخه ډک اویوداسي چاپیرل کي کیږي چي هلته دزده کوونکوسره دمهربانۍ اومینې څخه ډک چلند کیږي. ځینو تعلیمي مرکزونو کي دزده کوونکوسره دښوونکو او په تعلیمي مرکزکي دنورو کارکوونکو دخوا څخه ناسم چلند کیږي: دروحي او جسمي فشارلاندي راوستل کیږي، ددې پرځای چي دیوې مناسیبې لارې څخه کارواخلي او زده کوونکی په دې وپوهوي چي کوم کارچي تاوکی ناسم دی، په راتلونکي وخت کي داکارمه تکراره وه،برعکس دهغوی سره زور زیاتی کوي او هغوی تحدیدوي .دازور زیاتی او دزده کوونکو سره ناسم چلند ډیروخت دناوخت راتګ، غیري حاضري(ناسوبتیا) دزده کوونکو ترمنځ دشوخۍ کولو او ځینونورمسائیلو له کبله صورت نیسي، چي ددې نامناسیب تحدید اوزور زیاتي له عمله دزده کوونکي جؤرت کمیږي او دزده کړې څخه یې دتیښتي سبب هم کیدای سي.په یوه تعلیمي مرکزکي زده کوونکی دروحي اوجسمي فشارلاندي راوستل یوبد او دزده کړې لپاره نامناسیب چاپیریال بللی سو.چي زده کوونکی په یاد چاپیریال کي نه سی کولی په ښه ډول زده کړه وکړي.

په یوه داسی چاپیریال کي چي هلته وېره (ډار) شتون ولري، خفه کوونکی وی اویو زده کوونکی خپله غوښتنه،پوښتنه، هیله اونظر نه سي ویلی، زده کوونکی نه سي کولی چي هلته په ښه ډول زده کړه وکړي.

یوزده کوونکی دزده کړي لپاره یوارم، دخوښۍ او خوشحالۍ څخه ډک،خپل هیله ښکاره کوونکی، خپل غوښتنه ویوونکی اویوداسي چاپیریال غواړي چي هلته شفقت او مینه موجوده وي.ښوونکي باید پرخپلو زده کوونکو باندي مهربانه وي، هغوی ته دي داحق ورکړي چي خپل نظر څرګند کړي،په درس کی ونډه ولري... دزده کوونکي او ښوونکي ترمنځ باید داسي یوه ددوستۍ فضا وي، لکه څنګه چي دیو ملګري اوملګري ترمنځ وي.

ملګري په ډیره آسانۍ سره کولی سي یوبل ته خپله غوښتنه،پوښتنه،هیله ووایي،دې ته ورته یوه فضا باید دزده کوونکي اوښوونکي ترمنځ موجوده وي او داسي یوه ددوستۍ فضا ددوی ترمنځ باید شتون ولري لکه څنګه چي دوالداو اولاد ترمنځ وي..دشفقت اومهربانۍ فضا.

که چیرې یوزده کوونکی خپل درسونو ته پاملرنه نه کوي، شوخي کوي او دناسم چار چلند څخه دنور زده کونکو پروړاندې کاراخلي:داسي زده کوونکی دې ددې پر ځای چي ووهل سی، درروحي فشارلاندي را وستل سي اویا ورسر ناسم چلند وسی هغه ته دي دښوونکو او والدینو دخوا څخه په ډیره ارمه او دپوهې څخه په ډکه لحجه پوهوی ورکول سي:ښوونکي دې دخپلو ټولو مهرتونو په کارولو سره زده کوونکی په دې وپوهوي، چي کوم کارچي دی یی کوی ناسم او دزیان څخه ډک کار دی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمثالو (بېلګو) پـه راوړلـو او يـاهم د کيسو اوحکـايتونو پـه کولـو سره هغه تـه داقنعت ورکولی سی چې کومه کړنه چې دی يې کوي ناسمه اوښه کړنـه نـه ده.کـه چيرې يو ښوونکی اويـا پـه يـو تعليمـي مرکز کـی بل کـوم کـارکوونکی ديـوه زده کوونـکی سره چې هغه نـاسم چار، چلند او غلطي کوي،دهغه دچلند په مقابل کي پـه وار وار ناسم چلند کوي، نـو زده کـوونکی خپـل دکړي کارڅخـه لاس نـه اخلـي، پـه بيـا بيـا خپـل کـړي کړنــه تکـراره وي او هغــه داســي احســاس کــوي چــي زه دقدر،درناوي او عزت وړنـه يم زه يولټ او داسي يو څوک يم چې هيڅکلـه نـه اصلاح کيږم، دوی زما څخه هيڅ دښو کړنو کولو هيلـه نـه لري، نو زه ولې ښه چار وکړم او په ښه ډول زده کړه وکړم؟

لنډه داچې هغه ورځ تربلې خپل په چلند کې منفي بدلون راولـي، خپـل پر ځـان يې اعتماد دمنځه ځـي، پـه راتلونکي وخت دټولنې داوړ بارګرځي،ټولنـه بـه دده دشر څخه خوندي پاتي نه وي او ددې کس دبدوالي سبب بـه يـوازې هغه کس وي چې ددې ماشـوم يـاتنکي ځـوان فکـر يـې نـورهم منفـي سمته تيـل واهـه .کـه چيـرې يوښوونکی اويا هم مور او پلارد يوه ماشوم دناسم کارد کولو په وخت کې، دهغه دنيکـي پوهـونې لپـاره دمناسـيبې لارې څخـه کـارواخلي، او هغـه تـه دا احسـاس ورکړي چې کـوم کـارچې دی يې کوي ناسم او دزيـان څخـه ډک کـار دی، نـو هغه ماشـوم او يـاهم تنکـي ځـوان بـه پـه راتلـونکي وخت کې خپـل ناسم کارنـه تکـراره وي، پـه خپل کړي کاربـه په وار وار پښيمانـه کيږي او بيـا بـه داهڅـه نـه کوي چې بيله فکره اوياهم منفي اړخ درلودونـکي کړنـه وکړي.

پـه تعليمـي مرکزونـو کـي دې د زده کوونکـو تـرمنځ سيالی پـه لاره واچول سي. داسايلی بايد دپوره شفافيت،رونوالي څخه برخمنـي وي او هغه زده کوونکي دې ددې سياليو پـه ترڅ کي په نښه سی چې رښتيا هم لياقت درلودونـکي زده کـوونـکي وي، او پــه خپلودرسـونو او کړونـو کـي يـې دنـورزده کوونکوڅخـه زښـت زيـار ايستلي وي. يـادو زده کونکوتـه دې دهغوی دلاتشـويق لپـاره ډالـی ورکـول سـئ، ترڅـو پــه راتلـوونکي وخـت کـی نـورزده کـوونکي هـم وهڅيـږي او پــه خپلـو درسونواو چار چلند کي مثبت بدلون راولي.

وخت په وخت دزده کونکو ارزيابي کول، زده کوونـکي ته دزده کړي دګټې پـه اړه په عملي ډول پوهوی ورکول، دعلمی تجريبو سرتـه رسول پـه سـاده اوپيچلـي ډول سره، په يو تعليمي مرکز کي اړين دي. دهغو زده کوونـکوسره چې پـه درسونو او يـاهم دژونـد پـه نـورو چـارو کـي دستونزو سره مخ وي د نـورو زده کوونکـو پـه پرتلــه دي ډيــره مرســته ورســره وســئ، اوورتـــه دي مناســيبي، وړ لارښــونې وسئ:ترڅو هغوی دخپلو ستونزوسره مقابله وکړي، پرخپل ځان اعتمـاد پيـداکړي، په راتلونکی وخت کي خپله دخپل ځـان ستونزه حل ياورتـه دحل لاره وموندې او بيـا دې تـه اړه نـه سـي چـي دسـتو نـزې پـر وړانـدې خپـل همـت دلاسـه ورکـړي.

ښوونـکي بايد هيڅ وخت خپل زده کوونکي په نا سمو نومونو سره يا دنه کړي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعني دا چي هغوی بايد خپل په نو مونو سره ياد کړي. ښوونکي بايد دزده کونکو ترمنځ داسي يوه فضا رامنځته کړي چي هغوی ديو بل سره په ډېره مينه، دوستۍ چار،چلند وکړي، ديو بل سره تل مرسته کوونکي او همکاري کوونکي واوسي، اوديو او بل نظريې په مينه او غور سره واو ري.

زده کونکي دي په دې وپوهوې چي ديو اوبل سره کينه ،رخه او بغض کول ناسم کاردی او تاسو بايد تل يودبل همکاره اوسي، پری نږدئ چي ستاسو په منځ خفګان منځ ته راسي.په تعليمي مرکزوکي دښوونکو نشتون، بي وختته راتګ،ناسوبتيا، او په ماهيرانه اومسلکي ډول درس نه ويل،نه ورکول اوياهم په درس باندي دزده کونکو نه پوهول پرزده کونکو منفي اغيزې لري.

دښوونې په يوه ښه مرکز کي بايد تحديد او وېره موجوده نه وي. هغه زده کوونکي چي پرنورو زده کونکو زورزياتی کوی بايد وپيژندل سي او په راتلونکي وخت کي زورزياتي ته پري نه ښودل سي. دهغه وسيلو مخه بايد ونيول سی چي هغه ژوبلوونکي او ياهم تحديده ونکي وسيلي وي.

هيڅ وخت بايد تعليمي مرکزونه وېروونکي نه وي بلکي برعکس دخوښۍ او امن څخه برخمن وي. وخت په وخت بايد ديوه تعلمي مرکز کار کوونکي دټولنې دمخورو او دزده کوونکو دوالدينو سره غونډې ونيسي،ترڅو پر هغو ستونزو باندي چي په مدرسوو، ښونځيوو اويا هم تعليمي مرکزو کي موجودې وي خبرې وسي اودحل لارې چارې ورته په ګوته سي.

د يوې ټولني ټول وګړي بايد په ګډه دعلم،پوهې دپرمختګ لپاره کاروکړي.په تعليمي مرکزونو کي بايد دقومی، ژبني اونژدي توپير څخه مخنيوی وسي او ټولو زده کوونکو ته په يوه نظر وکتل سي.

تعليمی مرکزونه بايد دسياسی کړونو لپاره ونه کارول سی او هيڅ وخت بايد تعليمي مرکزونو ته دسياسی ځايونو په نظر ونه کتل سي. موږ او تاسو بايد خپل تعليمي مرکزونه دهرې ناخوالي څخه ليري وساتو او هيڅ چاته بايد اجازه ورنه کړو چي زموږ دتعليمی مرکزونو څخه ناروا اوناسمه استفاده وکړي. موږبايد خپل ټولنه دعلم او پوهې په ګاڼه سمباله کړو، دنا پوهۍ تورې تيارې دمنځ يوسو.

او ځانونه په دې وپوهوو چي دپوهې نعمت دانسانانو لپاره څومره دارزښت وړدی. دتعليمي مرکزونو پر وړاندې هر راپورته کيدونکی او را پورته شوی خنډ اوستونزه بايد ژر تر ژره دمنځه يوسو او پري نږدوچي زموږ تعليمي مرکزونه دمنځه لاړسي.

دتعليمي مرکزدمنځه وړل ديوې ټولنې دمنځه وړلو معنالري. همدغه تعليمي مرکزونه دي چي زموږ راتلوونکي نسلونه راته روزي ، زموږ هيواد به دهمدې تعليمي مرکزونو دزده کوونکو له کبله دلوی خدای(ج) په مرسته پر مختګ کوي ،موږ ته به خو شحالی راکوي، دا کړاونو به راڅخه ليرکوي او يو سوکاله ژوند به را ته ډالۍ کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دميرمنې او خاوند(ميره) ترمنځ ښې اړيکې او يوبل ته درناوی

ميرمنه او خاوند موږ داسلام دنظره هغه چاته ويلی سو چي، دنر او ښځی ترمنځ نکاح وسي، يعنی نراو ښځه په دې سره راضي (خوښ) سي چي ددوی ترمنځ نکاح، دګډژوندتېرولو تړون سي،په اصتلاح وا ده سره وکړې. ميرمنه اوميړه بايد يو دبل عزت او احترام(درناوی) ولري او پري نږدي چي ددوی ترمنځ خفګان منځ ته راسي.

ميرمنه او خاوند(ميره)بايد يو دبل په رازونو دامکان تر حده پوري خبر وي او پري نږدي چي ددوی ترمنځ ناوړه ،منفي شک او ګومان پيداسي. هيڅ وخت دي ميرمنه اوخاوند يوبل ته درواغ نه وايي او هڅه دي وکړې چي تل يوبل ته رښتيا ووايې. دهغو کارونو په اړه دې يو دبل سره صلاح او مشوره وکړې چې، دوی دواړه ورسره مخ کيږي.

هيڅ وخت بايددميرمني او خاوند ترمنځ دبي باوری فضا حاکمه نه سي، ميرمنه او خا وند بايد په هغو کارونو او پريکړو کي سره موافيق سي چي دوی په هغه پريکړو او کارو نوکي هم نظره نه وي او هريو يې ځان ته يونظر لري، په داسي حال کي بايد داسي يوه دحل لاره پيدا کړي چي ددواړو دقبو ليت وړ وګرځي. که چيرې ديوې ميرمنې او خا وند په منځ کي داسي مسايل مختته راځي چي دوی ديوبل دنظر پر خلاف عمل کوي نو بايد ددا ډول کارو نو څخه دواړه طرفه په کلکه ډډه وکړي. کله چي خاوند او ميرمنه ديو بل پر ځای پر يکړو او مشورو ته غوږ نه نيسي،صرفي نظر يې ګرځوي، نو د دوی داکړنه د دوی دوړو ترمنځ دخفګان او پريشانی لامل کيږي، دوی نه سي کولی چي خپل ژوند ته په خوښی دوام ورکړي اوخوشحاله اوسي.

دميرمنې او خاوند ترمنځ مخالفتونه، بدبينی، لفظی شخړې او جنګ جګړې دهغوی دماشومانو په روحيه او ذهن بده اغيزه کوي، ماشوم دي ته نه پريږدي چي ساليمه او مناسيبه روزنه ترلاسه کړي، دماشومانو د دماغي ستونزو لامل کېږي،ماشومان په راتلوونکي وخت کي دي ته ليواله کيږي چي بدو اوخرابو عملو نوته لاس وا چوي، هغوی ددې پرځای چي ښه او نيک انسانان سي برعکس يې دخرابی خواته بيايي او هتا ځيني وختونه دميرمنې ،خاوند يادکورنی دنورو غړو ترمنځ خپل منځي شخړې او جنګونه ماشومان دي ته اړباسي چي ځان وژنه وکړي او ياهم دکوره څخه وتښتي. ډيرځ هغه ماشومان چي په کورونو کي يې شخړې کيږي په جسمي او عصبي ناروغيوو اخته وي او په سمه توګه جسمي اومعنوي وده او نمونه سي کولی ياد ماشومان ژر په داسي کړنو باندي اخته کيدای سي چي دکورنی او ټولني داوږو بار وګرځي. دماشومانو په وړاندې بايد هيڅکله هم لفضي شخړې او جنګونه ونه سي.ميرمنه او خاوند بايد خپلې ټولې ستونزې ديو بل سره په خبرواترو حل کړي. يو ميرمنه بايد دخپل خاوند څخه نه پوره کيدونکي غوښتنې ونه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

میرمنه باید دخپل خاوند اقتصادي ستو نزې په نظرکي ونیسي اودخاوند اقتصادي حالت ته په کتو خپلې غوښتنې وه خپل خاوند ته وړاندې کړې. دیوې میرمنې او خاوند ترمنځ باید متقابل احترام،درناوی مو جود وي. دیوبل سپکاوی باید په هیڅ صورت سره ونه کړې. خاوند او میرمنه با ید دیوبل د دوستانو او اقرباؤ عزت او درناوی ولري، هیڅکله باید دیوبل قریبانو ته بي احترامي ونه کړي.
دیوبل ددوستانو احترام او درناوی ددي لامل کیږي چې دوی خوشحاله وساتي، که چیرې دیوې میرمنې او خاوند ترمنځ کومه ستونزه پیدا کیږي نو لومړی دي په خپله دا هڅه کوي چي راولاړي سویه ستونزې ته دحل لار پیدا کړې، که چیرې دوی په دې کارونه تونیدل نودخپلې کورنۍ دمشرانو څخه دي مرسته وغواړې اوراولاړې سوي ستو نزې ته دي دحل لاره پیدا کړې.هره میرمنه او خاوند داغواړي چې نیک او ښه اولادونه دي ولري، ددې لپاره چې اولا دونه یې په سمه اونیغه لاره روان سي: باید لومړی خپلو او لادونو ته په خپل کورکي سالیمه تربیه (روزنه) ورکړي اوورسته دهغه څخه خپل اولادونه دعلم اوپوهې په ګانه سینګارکړي.والدین بایدپه هیڅ صورت سره پري نږدي چي اولادونه دي یې بي علمه پاته سي. میرمنه اوخاوند بایدتل هڅه وکړې چې ددوی ترمنځ ټول راولاړسوي خندونه ،ستونزې اونوراړوندموضوعات دیوبل سره په مشوره کولو حل کړي،پري نږدی چې دوړو وړوستو نزو څخه لویې ستونزي منځ ته راسي اوخدای (ج)مه کړه دکو رنۍ څخه یې خوشحالۍ دځان سره یوسي. ژوند په خوشحالۍ او بغیر دنفرت څخه تېر کړې. کینه کوونکې اوغرور کوونکي انسانان هیڅکله پرنیغه لارنه دي روان اوپرهغه لاره خپل سفرکوي چي دهغې لارې پای دناکامۍ کندې ته رسیدلی وي.

مشوره کول

موږ او تاسو تل دافکر کوو چي کوم کارونه او کړنې چي موږ ته ښه معلومیږي، هغه کړنې په ریښتیا هم ښه او بهتره کړنې دي او بیله دې چي دنوروخلکو سره مشوره وکړوسرته یې رسوو: مګرنه هر زموږ خوښ کړی کار(کړن)او زموږ کړې پریکړه پرځای او سمه نه وي.
هتمن زموږ ډیرو نیمګړتیاوو ته پام نه وي، ځکه کیدای سي زموږ تجربې او دماغ دنور انسانانو په پرتله کمزوری وی،کیدای سي زموږ دنظره څخه کوم څه پټ پاتې سوی وی او زموږ دي وه هغه ته هیڅ پام نه وي او ښتی،که چیرې په ریښتیا هم موږ تجربه لرونکي او دخپل کوونکي کار یاپریکړې هراړخ ته تو جوکوونکي یو او هیڅ دې ته اړتیاونه لرو چي موږ دي یو څوک وپوښتو، مګر بیا هم مشوره کول دکامیابه انسانانو هنردی او هیڅکله پوه اوکامیاب وګړي بیله صلاح مشورې خپلې کړنې سرته نه رسوي.مشوره کول نه یوازې دا چي موږ په هغه کارونو کي چي موږ یې سرته رسوو او یاهغه پریکړې چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ يې کوو په هغو کې موږ دکاميابۍ (برياليتوب) سره مخ کوي، بلکي موږ په مشور کولو سره دهغو انسانانو زړونه هم لاسته راوړو چي موږ دهغو سره مشوره کوو،دوستي مونوره هم ديوبل دزړوپه ځمکوکي جړېږي (ربښې) ځغلوي او ترمنځ موبې اتفاقي دمنځه وړي. ځيني انسانان دخپل ژوندانه لويې لويې پريکړې په يوزې ځان سره کوي، دهيڅ يو چاسره مشوره نه کوي او ددوی په آندکوم کار چي دوی يې کوي هغه غوره او ښه دی: ددوی دامفکوره او کړنه په حقيقت کي ناسمه کړنه ده، ځکه انسان الله(ج) دځان څخه پوره نه دی پيدا کړی! انسان عاجزه او دخپل خالق(ج) او يودبل مرستې ته اړتيا لري.

هيڅ وخت ديوه انسان عقل، فکردومره نه دی پياوړی چي په هرې کړنې ،برخې اوډګر کي دي پوره پوهه ولري، اوکه يې ولري هم نوبشپړه به نه وي، کيدای سي يو څه ورڅخه هېرسوي وي ،ياپې هم پام نه وي ورته اوښتی اوياهم توجو نه ورته اوړي، نو ځکه مشورکول اړين دي.

مشوره کول کيدای سي يوه انسان ته کاميابۍ اوخوشحالۍ ور په برخه کړي، دانسان عقل او فکر ديوه کاروه ټولو اړخونوته واړه وي ياپې اړوي. موږ به يوکار يو ډول ارزولی ،سنجولی (ګڼلی) وی، مګر يوه کوچنۍ نيمګړتيا به وي هغه به زموږ دکار خنډ وګرځي، ستونزه به راته پيښه کړي کيدای سی تل به دهغې نيمګړتيا څخه رنځ وړو اوهغه نميګړتيا به نه سوجبرانولی،مګردا هرڅه به هغه وخت نه وي:کله چي موږ ديو بل سره مشوره وکړو، ديو بل دکړيو پريکړو څخه ځانونه خبرکړو، پري نږدو چي ستونزې دي زموږ مخنيوی وکړي،کارونه دي مو په سم ډول سره سرته ونه رسيږي او يا دې په راتلونکي وخت کي دخپلې کړي پريکړې څخه ناراضه (ناخوښه)سو.اولادونه بايد دخپلو والدينو سره په هرکوونکي کارکي مشوره وکړې، هيڅ يوکاردي بيله دې چي خپل مور او پلار خبر کړي نه کوي، ځکه موراو پلار هغه وخت دخپل اولاد څخه ډير خفه او ناراضه کيږي، کله چی اولادونه يې کومه پر يکړه بيله دي چي خپل مور او پلارخبرکړي وکړې.په کوم کار کي چي دمور او پلارخوښه نه وي هغه کار به څنګه دخير څخه ډک وي؟

برکت،بريااوښوالی تل په هغوکارونو کي وي په کوموکارونو کي چي دوالدينومشوره اورضايت (خوښې) شتون ولري.ميندي او پلرونه هم بايد دخپلو اولادونو سره په هرې واړې او لويې پريکړې کي مشوره وکړي. هيڅ وخت دي دخپلو اولادونو په حق کي درهغه وختـه کومه پريکړه نه کوي، ترڅو چي يې هغوی خبرکړي نه وي او دهغوی سره يې مشوره کړي نه وي ياپې دهغوی خوښي اوناخوښي ځان ته نه وي معلوم کړي. دبيلګي په ډول داولاد دزده کړي څخه محرومه کول، هغوی ته کومه دنده پيداکول، او يايوبله لويه پريکړه چي په هغه کي دخپل اولادسره مشوره نه کول داسي مثال لري لکه چي يومور اوپلار دخپل اولاد ژوند په خپل لاس ورته خربوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلواولادو ته دهغوی دمشورې اوخبراوي پرته کوزده ،نکاح،واده کول. هيڅ مور او پلارته دانه ښايي چې بيله دي چې دخپل اولاد سره مشوره وکړي هغوی ته کوزده او يا هم واده وکړي. ښځه او نارينه هغه وخت سره نکاح کولی سي داسلام دنظره چې هغوی دواړه په نکاح کولو راضي وي. که چيرې په دوی دواړوکي يو هم دخپلې نکاح اوګډ ژوند تېرولو څخه راضي،خوښ نه وي، نوددوی دواړوګډ ژوندبه د ډيروستونزو څخه پريمانه وي،داسلامي شرعت دنظره دنارينه اوښځي نکاح دايجاب اوقبول په نشتون کي صحت،رواوالی نه لري:اړينه ده چې نراوښځه ايجاب اوقبول وکړي اودنکاح اوګډژوندتيرولولپاره يوبل خوښ کړي.

مګر دا خوښي په دې معنا هم نه ده چې داسلام ددين داحکاموڅخه په کي سرغړونه وسي او په ټولنه کي بې حيايې ته لمن ووهل سي. په نکاح کي دولې ياسرپرست خوښې هم اړينه ده خپل سري نکاح کول هم دفسادزيږولو لامل کيدای سي.که چيرې يو موراو پلار غواړي چې د اولادونو ژوند دې يې په خوشحالۍ کي تيرسي : بايد هغه وخت چې دهغوی نکاح کوي دهغوی رضا يت (خوښې) دځان سره ولري، بيله دې چې هغوی راضي نه کړي هغوی ته نکاح کول دهغوی ژوند خرابول دي اوياده نکاح نکاح نه ده.همداسې موږ او تاسو ټوله اړيوچې ديوبل سره مشور وکړو:

ځکه داسلام په مبارک دين کي مشوره کول دمؤمن دصفاتو څخه يو صفت دی او دبشريت ستر لارښود حضرت محمد (ص) به تل دخپلو ملګرو او هغه خلګو سره چې ده مبارک به ورسره ناسته ولاړه کول مشوره به يې ورسره کول.په مشوره کولو سره ديو انسان عزت نه کميږي، بلکي نور هم عزتمند کيږي. مشوره کول موږ دستونزواو کړاونو څخه ليري ساتي.کله چې موږمشوره کوونکي واوسونو هيڅ وخت به موږ دخفګان،ماتې اوناکامۍ سره مخ نه سو!

دمشرانو(ډيرعمرلرونکو) درناوی کول

مشران هغه څوک دي چې زموږ څخه مخکي دې فاني نړۍ ته را غلي وي، او زموږ څخه په عمرکي مشران . يادکسان که چيرې نارينه وي هغوی ته په عامه اصطلاح سپين ږږي،بوډاګان اوکه چيرې ښځينه وي هغوی ته سپين سري،بوډياني ويل کيږي، ياد نومونه په پښتو ژبه کي دپښتنو دلهجوله اړخه بدلون کوي، تو پير په کښې راځي اوپښتانه ددې عمرلرونکو لپاره نورنومونه هم کاروي. ددې ضعيفو کسانو احترام او عزت کول پر موږ او تا سو ټولو مسلمانانو لازم د او موږ بايد ديادو کسانو سره نيک سلوک او ښه چلند وکړو. هغوی ته سپکاوی(توهين) ونه کړو. ياد کسان چې اوس پر لاره سم تګ نه سي کولی يوخت زموږ او ستاسو په څير ځوانان وه او دوی هم زموږ اوستاسو په څير خپل دځوانۍ وخت چې دپياوړتياوخت دی په کارکولو او خلګو ته په خدمت کولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې تیرکړی دی. داضعیفه کسان اوس هم غواړي چې زموږ اوستاسو ځوانانو په شان ژوند وکړي، کاروکړي،هیواد او خلکوته خدمت وکړي، مګر افسوس چې دوی ضعیفه،بوډا سوی دي،نه سي کولی چې ټولنې ته کاراو خدمت وکړي او زموږ او ستاسوځوانانو په ځیرداﷲ (ج)عبا دت وکړي.

دیادوکسانو زړونه هغه وخت سخت دردکوي چې کله هغوی ته موږ خدای(ج) مکړه سپکاوی کوو او یاهم ورسره نیک سلوک نه کوو.داسلام مبارک دین ضعیفه او دډېر عمر لرونکو ته دعزت اواحترام درلودلو توصیه کړې ده ، دهغوی درناوی کول یې نیکي ګڼلې ده او دهغوی احترام کول ښیګڼه بولي.داسلام دمبین دین پیغمبر حضرت محمد(ص)او دهغه یارانو تل دضیفو انسانانو احترام کړی دی،دښه خوي خاوند هغه څوک دی چې دمشرانو احترام ولري. کوم څوک چې دمشرانو احترام نه لري او پرکشرانو رحم نه لري هغه شخص په اصل کې دخپل ځان قدر نه کوي اوټولنه هغه کس ته په سپک نظر ګوري !

دډیرعمرخاوندان هغه څوک دي چې هغوی دخپل ژوند ډېره ډېرې تجربې لاسته راوړي دي او موږ او تاسو دهغوی سره په ناسته ولاړه دژوند ددې ستړې اوګړندي سفر دبریالیتوب لارې چارې زده کوو،دژوند دلارو دګړنګونو په اړه معلومات لاسته راوړو.موږ اوتاسو باید دمشران دنصحتونواوتجربو څخه پوره ګټه واخلو او دمشرانو(بوډاګانو) سره باید ډیر وخت تېر کړو،هتمن مشران وه موږته دنیکۍ څخه ډکي او داسي ویناوي کوي چې زموږ دژوندانه تیاره ګوټونه روښانه کړي،موږ او تاسو ته نیغي او برابرې لارې په ګوته کوي او دې ته مونه پرېږدي چې پر ناسمه،غلطه لاره قدم کیږدو. راسئ چې دمشرانو،ضعیفو کسان سره مرسته وکړو، دهغوی احترام اوقدر وکړو،ترڅومو دژوند یوبل اړخ هم ښائیسته کړی وی اوداسي یو څوک واوسو چې اخلاق لرونکی اونیکي کوونکی وی.

پخلاینه

موږ اوتاسو مسلمانان ټوله سره وروڼه یوو. موږ اوتاسو ځیني وختونه دیوبل سره دنظراختلا ف پیداکوو، ددې اختلاف له عمله ځیني وخت دیوبل سره لفظي شخړې کوو او یاهم یوبل ته لاس سره اچوو، چې ددې عمله موږ بیاپه خپل منځ کې سره خفه کیږو وختونه وختونه په خفګان کې تیروو، وختونه تېرسي خوزموږ ترمنځ پخلاینه منځ ته نه راځي. داخفګان زموږ تر منځ کینه او بغض نور هم زیاتوي اونور هم دیوبل څخه زړه بدې کیږو،چې یادکار زموږ پرشخصیت او اخلاقو بده اغیزه کوي. زموږ څخه ټولنه لیر والی اختیاره وي. کینه بغض او خفګان پرموږ زموږ پرکورنۍ او هتازموږ پرټولنه بده اغیزه کوي او ورته ډول ډول ستونزې را ولاړه وي. دبشریت ستر لار ښود حضرت محمد(ص)فرمایي:

هیڅ سړي ته نه ده رواچې تردرو ورځو پورته خپل مسلمان ورور پرېږدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې کله سره مخ سي دادوري مخ واړوي اوهغه دوري .ددوی غوره هغه دی چې اول سلام ووايي.①

موږ ديو بل سره په بد چلند ديو بل سره په بغض کولو ګټه لاسته نه راوړو، دې ته به هيڅ اړتيا نه وي چې موږ دي په خپل منځ کي خفګان اختيارکړو،ځکه موږ مسلمانان ديو بل څخه هيڅ وخت ليري نه يوو، موږ بايد خپل په منځ کي تل يوالی او اتفاق ولرو،پري نږدو چې دشراچوونکو په لمسون خپل ځانونه ديو بل څخه ليري کړو.موږ ورڼه يو ددې سربيره څنګه ديوبل سره کينه او بغض کولی سو، څنګه په يوبل پسي،بدووايو ،اوولې نورو خلګو ته ددې پر ځای چې ګټه ورسو زيان ورته ورسوو،

ولې نور هم وهڅوچي زموږ په شان دوی هم کينې او بغض ته په خپل زړه کي ځای ورکړي او خپل ځان په لمبوکي وسوځي؟ که چيرې خدای (ج) مکړه زموږ او ستاسو ترمنځ يوه ستونزه پيښيږي نو بايد دا ستونزدخپلو مشرانو اودوستانو په مرسته سره حل کړو او پرينږدو چې داستونزه دې دومره لويه سي چې زموږ تر منځ دي خفګان منځ ته راوړي، موږ دې ديوبل څخه ليري کړي. هيڅ وخت بايد موږ خفګان اختيارنه کړو او کوم څه چې اختيارؤ هغه بايد مينه او دوستي وي. خفګان ته بايد هيڅ وخت پنا يونه سو، بلکي موږ بايدتل ددوستی ملګري وه اوسو او تل په هر ډول حالاتو کي پخلاينه اختيار کړو.ديوبل څخه بدوړل او خفګان اختيارول زموږ څخه خوشحالی اخلې او موږ او تاسو يوښه او دخوشحالۍ څخه ډک ژوند ته نه پريږدي.پخلاينه هغه نعمت دی چې موږ کولی سو چې يو بل ته ګټه ورسوو، ديوبل خبرو ته غوږ کيږدو،ديوبل دستونزو څخه خبر سو،يوبل ته خپل غوښتنې ورسوو، ديوبل سره مرسته وکړو،اواتفاق منځ ته راولوو.کينه او خفګان موږ ديوبل څخه ليري کوي، ديوبل غوښتنې نه سو اوريدلی، نيکې مودمنځ وړي، موږ دکډنې اوخفګان په حلت کي داسي احساس کوولکه دډولې نړی غمونه چې زموږ پرسروي،په يادوحلتونوکي موږهيڅ وخت دخوشحالۍ احساس نه کوو، تل دډولني څخه ليروالی اختيارؤ.موږ او تاسو بايد کينه او خفګان چې زموږ دزړه مرض دی او زموږ پرو جود او روح (مغز) دواړوبده اغيزه کوي اختيار نه کړو.موږ او تاسو بايد په خوشحالی خپل ژوند پرمخ بوزو، نه ديوبل سره په خفګان کينه او بغض کولو. داسلام مبارک دين موږ مسلمانان ديوبل سره په مينه، وروروليی، ښه چلند،اواتفاق سره امرکړي يو او هيڅ وخت يې دې ته نه يو هڅولي چې يودبل سرکينه او بغض وکړو.

موږ مسلمانان بايد ديوبل په بديوو پسي ونه ګرځو. ددې پر ځای چې دنورو بدی لټوو بايد خپلې بدی دمنځ يوسو، پريوبل بد ونه وايو او په يو بل پسي دځان څخه خبرې ونه تړو.خپلو ورونواو خويندوته بايد په ژبه اولاس سره زيان ونه رسوو. هيڅ وخت موږبايدډولنه ديوه بداو شررسوونکي انسان په توګه ونه پيژنی،ډولنه موږبايد د نيکي کوونکی او خيررسونکی انسان په توګه وپيژني.

۱- صحيح بخاري کتاب الادب حديث کنه 6076

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ژوند باید دیو بل څخه په کرکې نفرت او خفګان کي تېر نه کړو.ددې پرځای چي دیوبل څخه نفرت کوو، باید دیو بل سره مینه وکړو، خپل دالنډ ژوند په ورور ولۍ اوپخلاینه کي تیرکړو اوپري نږدو چي خفګان دي زموږ ژوند ته داخل سي اوموږ ته دي زیان ورسوي.

په غیري قانوني اوپټ ډول سره خارجي هیوادونو ته سفر،دسفر په دوام او هغه هیواد کي بدې پېښې

په غیري قانوني توګه خارجي هیوا دونو ته سفر او تلل زموږ په هیواد کي ډېر اوکچه یې ډېره لوړه ده. دا سفرونه ،په قاچاقي لارو تلل، دخپل هیواد پریښودل، او تیښته ډېر وخت دجنګ جګړو،بې وزلۍ، ښه ژوند کولو او ځیني وختونه دشوق څخه هم زموږ ځیني هیوادوال خپل هیواد پریږدي او نورو هیوادو نو ته سفرکوي. قاچاق کوونکي او ځیني نورې ډلې دخپلو شخصي ګټولپاره زموږ هیواد وال په ډوډول خبرو سره غولوي.چاته دښه ژوند او هوساینې، چاته دپیسو او چاته هم دعیش او حشرت خبرې کوي چي په پایله کي یې زموږ ځیني هیوادوال دهغوی په خبرو غو لیږي په پټ او قاچاقي ډول یوخارجي هیوادته دتللو لپاره زړه ښه کوي. په قاچاقي لاروتګ،سفر هیڅ وخت دځاني،مالي اومعنوي خطرونو څخه خالي نه وي.خارجي هیواد ته دتللو پر مهال زموږ هیوادوال دډول ډول ستونزو سره مخامخ کیږي. ځیني سفر کوونکي دسفرپرمهال پرلارې باندي دلوږې او تندې څخه ومري،ځیني نور په سمندر کي غرک اودکبانو خورک سي، ځیني نور بیا دپولو ساتو دخوا څخه ووژل سي. کوم کسان چي په خپلې موخې کي بریالي سي او هغه هیواد ته چي دوی یې دتللو اراده کړې وي ورسیږي:هلته دځینو ژوند دغولامۍ څخه کم نه وي. دوی دهغه خارجي هیواد دوګړو خدمت کوي،داسي کارونه کوي چي خپل په هیواد کي به یې هیڅکله ونه کړي،مګر په یوه خارجي هیواد کي نه په هغه کار ستړي کیږي او نه هم په شرمیږي. هغه خبرې او ناسمي ویناوي چي زموږ هیوادوال یې دخارجیانو څخه دهغوی په هیواد کي اورې هیڅ وخت به داونه زغمې چي دخپل یوه هیوادوال څخه یې واورې، ځکه دوی مجبوره دې چي په یو پردي هېواد کي هرڅه وزغمې هغه که درانده کارونه او که دپردیو دخوا دوی ته سپکاوی او پیغورونه وي.

زموږ اوستاسو هیواد والو ته په خارجي هیوا دونو کي سپکاوی کیږی، په ډول ډول نومونو سره نومول کیږي، هر وخت هغوی ته پیغور ورکول کیږي دهیواد دپریښودلو، دبي وزلۍ، دبي علمۍ، جنګ کوونکو، هیواد خرابوونکو او دې ته ورته نورډېر پیغورونه ...

زموږ ځیني هیودوال چي کله په یوه خارجي هیواد کي میشت سي،نو دهغه هیوادفرهنګ دود، کلتور خپل کړي: داکار هیڅ وخت دمنلو وړنه دی. دپردیوو فرهنګ،کلتور خپلول اسلامي احکام هیرول، خپل کلتور هیرول،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنورودمذهب کلتور او ژبې منل خپله ژبه هیرول او هغه خپل هیواد ته راوړل، زموږ ددین کلتو او ژبې په زیان کړنې دي. یاد کسان هیڅکله دا حق نه لري چې زموږ دهیواد دیوه اوسیدونکي او یوه افغان دعوه وکړي. یادکسان هیڅ وخت زموږ څخه نه دي اونه هم موږ او تاسو هغوی ته اجازه ور کوو چې زموږ دنوم څخه منفي ګټه واخلي.
پورته یاد سوي کسان تل دخپل هیواد خرابي غواړي دوی دخپل فرهنګ دښمنان دي.کوم هیوادوال چي موخپل هیواد پریږدي دجنګ جګړو او اقتصادي ستونزو له عمله، که چیرې دغه هیواد وال مو دلته په هیوادکي دسولې، ارامۍ او داقتصاد دغوړیدا او پیاوړتیا لپاره دزړه له قومي هڅه او زیار وباسي، باوري یم چي ډیر ژر به زموږ هیواد دهغو هیوادونو څخه وروسته نه وي کوم هیواد ونه چي موږ دمیشتیدو لپاره ټاکلي دي.
حقیقت خودادی چي همدا موږ او تاسو یو چي هیواد مودر دې حده را رسولی دی: چي اوس دخپل هیواد څخه تښتو او پریږدو یی. موږ او تاسو زیار نه دی ایستلي په خپل هیواد کي، زموږڅخه ځینې تل ځان خوښوونکي اوځان غوښتوونکي پاته سوي دي.موږځینو تل دا غوره ګڼلې ده چي درقیبو پر دیوو څخه مرسته وغواړو،تل مودرقیبوپردیوو په لمسون خپل هیواد د اور په لمبو کي سوځلی دی.
په یوه اوبل نوم سره یو بل غندو او سره وژنو. موږځیني تیروتلي! رقیبواوغمازو پردیوو داسي ګڼلې یو لکه دبازي توپ، یومو یوې خواته په پښه وهې اوبل موبلې خواته په پښه وهې، همدا موږ یو چي خپل هیواد مو دپردیو په لمسون دردې حده را رسولی دی: چي اوس رقیبواوغمازو پردیو ته پناءوړو. ډیر زموږ څخه په خارجي هیوادو نو کي میشت دي اوهلته په بیلابیل ډول زورول کیږي. که موږ یوالی ولرو،یوبل ته ګټه ورسوو، پوهه،علم حاصل کړو،نوزموږ هیواد به ډیر ژر دلوی خدای (ج)په مرسته ددې شته ناخوالو څخه خلاص سي، یو سولیزاو پر مختللی هیواد به سي، نړۍ والو ته به یومثال سي.
موږ او تاسو باید ددې پرځای چي مغرض، شر رسوونکي خلګ راڅخه کار واخلي او خپل په ګټه مو استعمال کړې،نو باید خپل ټول قوت،پیاوړتیا او انرژي خپل په هیواد کي مصرف کړواو نور دنورو دخدمت کولو څخه ډډه وکړو.که موږ په پردي هیواد کي هر څومره کار وکړو:
زموږ دکاراصلي ګټه هغه هیواد ته رسیږی او ډیره لږ ګټه زموږدزحمت ګاللو چي هغه هم زموږ شخصي ده موږ ته رسیږي. که موږ خپل په هیواد کي کار وکړو زحمت وګالو زموږ دشخصي ګټې ترڅنګ زموږ دکارګټه زموږ هیواد ته هم رسیږي،که څه هم زموږ شخصي ګټه لږ وي مګر موږ باید دخپل هیواد لپاره دا لږ ګټه قبوله کړو، خپل در شخصي ګټو دهیواد ګټه موهیمه وګڼو اودهیوادګټې ته حق داولیت ورکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تشويق کول اودتشويق اغيزې

ديوشخص تشويق کول ديوه غوره اوکاميابه کار څخه ورسته هغه ښه او پر ځای کړنه ده چي هڅه کوونکی اوغوره کارکوونکی دې ته اړباسي چي نور هم خپل په غوره او ښه کار کي زيار وباسي او پرمختګ په کښي وکړي. تشويق کول بايد په لومړي سرکي دمورپلار اودکورنۍ دنورو غړو دخوا څخه وي. که زموږ ماشومان او زموږ اولادونه او دکورنۍ نور غړي په يوه کارکي دځا نه وړتيا ښيي او خپل کارونه په ښه ډول سره سرته رسوي، موږ يې بايد تشويق کړو. هغوی نورهم دښوکړنو کولوته وهڅوو.

هيڅکله بايد هغه کسان چي په رښتيا هم غوره او ښه کارکوي دخپلونيکو کړنو دکولوڅخه ناهيلي اوپښيمانه نه کړو. دزيار ايستونکو کسانو تشويق کول، دهغوی سره يو ډول مرسته کول دي.

په خپلوکارونوکي برياليي او زيارايستوونکي اشخاص بايد هغه وخت تشويق او نور هم وهڅو ،چي کله هغوی په يوه نيک او ښه کاربوخت او په هغه کارکي دځان څخه وړتياوي ښيي.

هيڅ وخت هغه کسان بايد تشويق او وه نه هڅول سي چي هغوی بدکاره او داسي کارونه کوي چي دټولني او زموږ او ستاسو دخلکو په زيان وي، ځکه که دهغوی سره زموږ تشويق او هڅول ملګري وي نو هيڅکله به دخپل ناسم او زيان رسوونکي کارڅخه لاس وانه خلي او تل به فکر (آند) کوي چي زه پرحقه يم او سمه لار مې غوره کړې ده.

په يو ښه کار کي هڅه کول او بيا دټولنې دخوا څخه تشويق يوکس ته لا زياته پياوړتيا وربخښي. که ديونيک کارکوونکی سره دټولنې تشويق ملګری نه وی نو ورو ورو هغه کس چي نيک کار کوی دخپل کار څخه پښيمانه کيږی اوفکر کوي چي ټولنه زمادکارونو څخه راضي(خوښه) نه ده، نو بيا ولې زه نور هم زيار وباسم؟

همداشان فکر دکورنۍ يو غړی هم کوي، کله چي هغه دخپلې کورنۍ دغړو دخوا څخه نه تشويق کيږي.

هر وړاولايق شخص بايد وسټايل شي اوورته دلانور زيارايستلومشوره ورکول شي،نه داچي زموږ اولاد زموږ دکورنۍ يو غړی اويا هم زموږ دټولنې يو غړی دې دخپل ځانه وړتيا ښيي اوموږ دې هغه نه تشويق کوو.

ټول زيار ايستوونکي او ښه کارکوونکي دستا يلو وړدي.

هيڅ وخت بايد موږ اوتاسو هغه کسان چي په يو ښه او روا کارکي زيار باسي بې همت نه کړو،که مو تشويق نه کړل دهغوی زړه هم بايد دخپل کار څخه ورمات نه کړو،تل هڅه وکړو چي دهغو کسانو سره چي زيار باسي، دټولنې لپار خدمت کوي مرسته وکړو، هغه وستايوو ترڅو هغوی نور هم زيار وباسي او پر خپل کړواوکونکونيکو،ښو کارونوپښيمانه نه سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتفاق او یوالی

یو ټولنه هغه وخت سولیزه،هوسا، ارامه او پرمختګ کولی سي چي کله په یوه ټولنه کي یوالی (اتفاق) شتون ولري. ټوله وګړي یې په یوه ږغ او دریوه چترلاندي ژوند کوي. هرډول خطر او مشکل ته ټوله په ګډه ودریږي پري نږدي چې ستونزه او خطر ددوی منځ ته داخل سي جرړې په کښې وغځوي او دیوبل سره مرسته کوونکي وي.

مګرهغه ټولنې او وګړي هیڅکه سولیز دشځړو څخه خلاص،هوسا او رام ژوند نه سي درلو دلی په کومه ټولنو کي چي بې اتفاقي وي،دیوبل په غم نه غمجن کیږي، دستو نزو او مشکلاتو په وخت کي دیوبل لاس نیوی نه کوي، تل دا هڅه کوي چي څنګه یوبل دمخې لیري کړي او تل په دې فکر کي وي چي په کومه طریقه کولی سي چي یو بل ته زیان ورسوي،دا ډول فکر درلو دونکي اشخاص او ټولنې تل ونورو ته محتاج وي اوهتا ځیني خوییې دنورو ترلاس لا ندي ژوند کوي.

داډول ټولنې چي یوالی نه لري،تل په اوروکي سووځي، او تل یې سیالان په دې هڅه کي وي چي نور هم ددوی په منځ کي بې اتفاقي راولي.کله چي یوملت اویوه ټولنه یوالی ولري، که هغه هر څومره کوچنی ملت او ټولنه هم وي، که هر څومره ضعیف اقتصاد ولري او که هرڅومره ورسته پاتې وي، مګرکه هغوی یوالی او اتفاق ته ژمن اوسي هغوی به په ډېره کمه موده کي پرمختګ وکړې،یوه پیاوړي ټولنه به ترینه جوړه سي.

هیڅ وخت یوډله نسي کولی چي یوې ټولنې ته زیان ورسوي، مګر دوی ته هغه وخت زیان ورته رسوي یا ورسولی سي چي دوی په خپل منځ کي یوالی ونه لري.مسلمانان ټوله سره ورونه دي او هیڅ یو مسلمان دبل مسلمان څخه بحتراوغوره نه دی، مګر غوره والی او بحترې دیو مسلمان په بل مسلمان باندي دهغه علم او نیک اخلاق دي. په اوس وخت او یانني عصر کي دمسلمانانو تر منځ څنګه چي ښایي هغه سي یوالی شتون نه لري، او دمسلمانانو په منځ کي بې اتفاقي حا کمه ده؟دا بې اتفاقي ددې سبب ګر ځیدلي ده چي مسلمانان ورسته پاتي سي،ورونه!

مسلمانان په یوه اوبل نوم سره وژنې او یوبل ته زیان رسوي، حال داچي زموږمسلمانانو په مینځ کي باید هیڅ وخت یو وړه ستونزه لا هم پیښنه نه سي، ځکه موږ ته الله (ج) قرآنکریم غوره کتاب را کړی دی، دمحمد (ص) حدیث زموږ سره شتون لري او هیڅ داسي کوم څه نشته چي زموږ په شریعت کي دې دهغه دحل لاره نه وی: نو بیا ددې سربیره موږ ولې یوبل وژنو اویو بل ته زیان رسوو؟ معلومه خبره ده چي موږ په خپل ښکلي اسلامي شریعت عمل نه کوو، موږ او تا سو ورونه پرناسمه لارروان یو او تر څو چي موږپه خپل اسلامي شریعت په ربښتیاهم عمل ونه کړو، نو ددې ستونزو څخه به ونوزو! موږ او تاسو ورونه باید دیوبل دغلطیو څخه ورتېر سو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هغه اشخاص چي غلطي کوي باید یوه داسي لاره ورته په ګوته کړو چي په راتلوونکي وخت کي بیا هغه غلطي تکرار نه کړي. کله چي یوه ټولنه دستونزو سره لاس اوګریوان وي نو یو لوی سبب به ددوی دورپیښنو ستونزو دهغوی تر منځ بي اتفاقي وي. یوالی او اتفاق هغه درمل دي چې په استعمالولو سره یې موږ دټولو نارو غیو څخه ژغورل کیږو. بي اتفاقي هغه زهر دي چې په استعمالولو سره یي زموږ وجود دکاره لویږي،ضعیفه کیږي ،په یوه وارټولې ناروغۍ راباندي حمله کوي او موږ دمنځه وړي.

که چیرې غواړو چي په خپل کور،کلي او هیواد کي خوشحاله،هوسا او ارامه ژوند ولرو، نوباید په خپل منځ کي یوالی او اتفاق ولرو. تل باید یؤداسي احساس راسره وي چي دنور په زیان خفه شو او دتوان ترحده دهغوی سره مرسته وکړو. زموږ په منځ کې به هغه وخت هیڅ څوک لاس وهنه ونه کړي، کله چي موږ یوالی او اتفاق ولرو او ټوله په یوه ږغ هرخطرته ودریږو. خوشحالي او سوکالي په یوالي او اتفاق کي ده. غم او خفګان په بي اتفاقي شتون لري.

په یوه ټولنه کې وړاو په کارپوه مشران ټاکل

زموږ ټولنه کلونه کیږي، چي دجنګ په لمبو کي سوځي. زموږ ټولنه دهمدې جنګ جګړو له کبله په ډېر برخوکي دستونزو سره مخ ده. دعلم او پو هې نشتوالی، اقتصادي ستونزې، معلولیت وژنې،روحي او جسمي ناروغۍ، ناحقه او په زیاته کچه ظلمونه، دپردیو لاس وهنه، دتاریخي اثارو دمنځه تلل او لوټول ،زموږ دمادې اومعنوي شتمنیوو دمنځه تلل اودورکیدو دخطر سره مخ کیدل، دا اودې ته ورته ډېر نور مشکلات او زیانونه موږ ته دجنګ او جګړو له کبله راپیښ سوي او موږ ورسره لاس او ګریوان یو.

جنګ ولې موږته را پیښ دی؟ زما په آند جنګ اودجنګ دوام لاندي څولوی لاملونه لري. زموږ اوستاسو ترمنځ بي اتفاقي، دپوهې نشتوالی، اقتصادي ستونزې، دمغرضوهیوادونولاس وهنه، چي موږ او تاسو هغوی ته ددې لاس وهنواونیابتي جګړې زمینه برابره کړې ده. دپه کارپوه اووړمشرانو او رهبرانو نه شتون، او دې ته ورته نور لاملونه.

زماپه آند خلګواو ټولني ته منلی رهبر داکولی سي چي پورته لا ملونه دمنځه یوسي او یوه ټولنه دي پر مختګ وکړي.موږ او تاسو ایماندارو،متقي (پرهیزګارو) ،زړسواندو،نیک سلوکه، وړه په کارپوه او داسي مشرانوته اړتیا لرو چي دټولې جامعې لپاره خدمت کوونکي وي نه دیو څوکمو وګړو لپاره. یومشر یا رهبرباید یوازې دځان اوخپلو خپلوان په فکرکي نه بلکي دټولو هیواد والو په فکر کي واوسي،مګرنن ورځ زموږ اوستاسو ځینې رهبران داسي فکردرلودونکي دي چي دځان او څو محدودو کسانو څخه پرته نورې ټولنې لپاره كاراوخدمت نه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې پرځای چې رهبران مو ټولنې ته خدمت وکړي خپل ځان او ځو نورکسانوته خدمت کوي، زموږ اوستاسو ځینې مشران، رهبران نه خوپه کار پوه دي، نه خومهربانه دي، نه متقي (پرهیزګاره)دي او نه هم ټولنې ته خدمت کوونکي دي. دوی ولې رهبران سوي دي علت یې څه سي دی؟

همدا موږ اوتاسو یو چې دوی مورهبران ټاکلي دي. هغه که څه هم موږ نه دي ټاکلي، خو دلږ غوراوفکرکولو ورسته که موږمتوجې شو دهرلوړپوړې او ټیټ پوړې مشر ټاکوونکي په اصل کي موږ او تاسو یو.

موږ اوتاسوکه چیرې په یوه خوله او یوه ږغ سو نو دهرې راولاړې سوې ستونزې مخه نیولی سو! ځیني رهبرانو له دې کبله دټولنې یا دټولنې دیوې برخې واکمني په غاړه لري چې دوی ظلم کوونکي وه یادې یادوی ځیني نورې مادې یامعنوي شتمني درلودلې، دا اودې ته ورته نورعلتونه دي چې نن دوی زموږ مشران دي. یاد رهبران خپل ټاټوبي اوټولنې ته هیڅکله خدمت نه سي کولی!

ددې پر ځای چې عامووګړو ته خدمت وکړي،برعکس هغوی ته زیان رسوي او عامو وګړو څخه خدمت غواړي،پر ځینو عامووګړو ظلمونه کوي،دټولنې دځینووګړو ترمنځ نفاق راولي او نه پریږدي چې ددوی درواک لاندي عام خلک خپل ژوند په ارام اورحت سره پر مخ بوزی.

که څه هم ځیني ددوی څخه په ښکاره خو دخدمت دعوه کوي او ځان یوښه اونیک رهبرمعرفي کوي، مګر دوی دالله(ج) اوځیني وخت دهغه دبندګانو څخه خپلې بدۍ نه سي پټولی او ددوی هره بده کړنه الله(ج) ویني، او دهغه دځینو بندګانو څخه دهغوی بدۍ هیڅکله هم نه سی پټیدلی.

داخبره موږ اوتاسو ته اوس تجربه سوې او معلومه ده، چې هیڅ وخت یوټولنه درهغو پوري پر مختګ نه سی کولی تر څوچې: دهغه ټولنې رهبران یوازي او یوازي دخپل ټولنې لپاره خدمت ونه کړي،ترڅو چی رهبریې په کارپوه او دخپلې رهبرې لپاردهراړخه وړنه وي.

موږ اوتاسو عام خلګ باید دنیکو رهبرانو په ټاکلو کي دپوره دقت اوغور څخه کار واخلو، ترڅو داسي رهبران دخپل ځان او ټولنې په سرامران کړو چې موږته خدمت،کار وکړې، نه دا چې زموږ څخه خدمت وغواړې.که چیرې موږ یوداسي کس رهبر وټاکو چې هغه دالله (ج) داحکامو څخه سر غړونکی وي، نو موږ او تاسو به هم دهغه سره دده په هره ګناه کي ونډه وال یو، که چیرې موږ یونیک او وړه رهبر وټاکو نو دهغه سره به دهغه دنیکیو په ثواب او اجرکي ونډه درلودونکي یو.

الله جل جلاله موږ دنیکی په کارونوکي دټولوسره په مرسته کولو اودګناه ،تیري اوبدۍ په کارونوکې په نه مرسته کولو امرکړی یو!په دې خبره دلاښه پوهیدلو لپاره د سُوۡرَةُ المَائدة 2نمبرایات ولولئ.

که زموږاوستاسو رهبران همدا مهال وړ په کارپوه او خدمت کوونکي نه وي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوموړ او تاسوباید دنیکو، ربښتینواو ایماندره مشرانو په مرسته هغوی دخپل مقام څخه لیري کړو او پري نږدو چې زموږ مشران دي ددې پرځای چې موږ ته خدمت وکړي موږ ته دي زیان ورسوي.ولس باید هیڅ وخت دداسي مشرانو پاتي کیدل پرخپل ځان باندي ونه زغمي چي هغوی دوی ته مشکلات زیږوي او دهغوی کړنې دهیواد او هیوادوالو په زیان تماميږي.دعامو خلکو دا مسؤ لیت دی چي دهغه مشرانو پروړاندې غږاوچت کړي او چوف پاته نه سي،کوم رهبران چي دهغو دندو ورنه وي چي اوس هغه دندې ددوی په واک کي دي. ولس دهرظالم او گونهګاره مخه نیولی سي، په شرط ددې چي هغوی یوالی ولری. رهبري (مشرې) موباید عادل او انصاف لرونکي انسانان وکړې نه ظالمان او غرور کوونکي. که چیرې عام خلګ دداسي بدو اونا اهله مشرانو پر ضد راپورته نه سي غږ پورته نه کړې او خپل همت دلاسه ورکړي، نو دخپل ځان اونورمسلمانانو په حق کي به يي ظلم کړی وی اوتل به ددوی بي زړه توب او کم جوړتیٰ له عمله پردوی باندي ظالمان اونا اهله اشخاص مشري او رهبري کوي،البته دیادونې وړده چي داسلامي هیواد دپاچا پروړاندې دهرډول سرغړونې څخه مسلمانان منعه سوې دي.رسول الله (ص)فرمايي:ستاسوپه امامانو(امرانو)کي غوره امامان هغه دی چي تاسويې خوښوئ اوهغه تاسوخوښوي، هغه ستاسولپاره دعاءکوي اوتاسودهغه لپاره دعاءکوي، اوستاسوبد امامان هغه دي چي تاسودهغه دښمنان یاست اوهغه ستاسودښمن يې، تاسوپرهغه لعنت وایاست اوهغه پرتاسولعنت وايي، خلګوويل: اې دالله رسوله! ایا داسي بدامامان په توره دفع نه کړو؟ رسول الله (ص)وفرمایل: نه،ترڅوچي هغوئ لمونځ اداکوي اوکله چي تاسودخپل امام په اړه یوه خبره وینئ نوپه زړه سره هغه بدوګڼئ مګردهغه له پیروی څخه مه وځئ.① الله (ج) دي موږ اوتاسو دشررسوونکودشر څخه خوندي وساتي.

درهبریامشردتولني په وړاندې مسؤليتونه:

رهبریامشر دهر هغه کس دحساب په ورځ حساب ورکوونکی دی چي پرياد رهبريې حقونه وه، مګرده دهغو حقونه نه وه ورکړي اودهغوپرحقونویې سترګې پټولي. که چیرې پر یوه سیمه باندي حاکم داحساب ورکولی سي چي دده ترلاس لاندي هروګړی به دده ګریوان نیسي او دمحشر په ورځ به دالله (ج) په وړندې دهغه څخه دخپل حق غوښتنه کوي اودی به دهغوپه حق نیول کیږي، نو دی دي ددې سترې ننګوانې په شتون کي پر خپل عوامو ظلم کوونکی اوسي او دهغوی حقونه دې هغوی ته نه ورکوي،یاد رهبرهغه څوک دی چي هغه په حقیقت کي خپل اخرت ددې دونیاپه بدل کي په ښکاره پلوري اوبدي کوي.که دالله(ج) خوښه وه نو دهر حاکم یامشر څخه به حساب دمحشر په ورځ وغواړې اوهغه ته به انشاءالله اجرونه دنیکیوو او عذا بونه دبدیوو په بدله کي ورکړي.الله جل جلاله دمحشر،حساب په ورځ دیوې زرې نیکی اویوې زرې بدی حساب کوونکی دی په دې خبره: دلاښه پوهیدلو لپاره د سُوۡرَةُ الزّلۡزَلۃ : 7:٨ نمبراياتونه ولولئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ـ صحیح مسلم کتاب المارت حدیث گڼه4804

ددې سترې ننګونې په شتون کې،دزړسوي وړهغه رهبردی چې هغه هم دخدای (ج) په نزد ګنهګاره وي او هم دهغه جل جلاله دهغوبندګان حق خړونکی وي چې دی یې الله(ج) مشر، رهبر کړی دی.

که چیرې یو مشر(حاکم)دالله(ج) دبندګانو حق خوړونکی وي، دهغه څخه هغه شخص په زرګونو ځله بحتر او غوره دی چې دسهارخواړه پیداکړې نو دماښام خواړه نه لري ،که د ماښام خواړه پیدا کړې نو دسهار خواړه نه لري او په هغه حال کی هم دی دالله(ج) شکرکوونکی وي.یوشخص که چیرې د دووتنو پرسرلاهم حاکم وي، نو باید هغه وخت دی دا مشرې وکړې چې دی کولی سي ددغو دوتنو دحقونو څخه په ښه ډول ساتنه وکړاي سي، دهغو دحقونو حساب په دې دونیا اواخرت کي په پوره اوښه ډول ورکولی سي اودی هم هروخت دخپل ځان سره ددې دووتنو په اړه دځان سره حساب کوونکی وی.

که کوم څوک دخپل ځان دحقوقو حساب الله(ج) ته نه سي ورکولی:هغه وخت به څنګه دهغه جل جلاله دنورو مخلوقاتو حساب چې دده سره به کیږي خپل خالق (ج)ته ورکړي.دحساب په ورځ به نیک بخته هغه څوک وي چې یوازي دخپلوکړنو حساب الله(ج) ته ورکړي او کامیابي یې په برخه سي،دهغه څخه لوی نیک بخته به هغه څوک وي چې دده درواک لاندي وګړو دهغوحقونو حساب کوم چي دی یې مسؤل و په پوره اوښه ډول سره خپل خالق (ج) ته ورکړې. دمشرانو هڅه باید تل داوي چې دخپل دلاس لاندي یعنی عامو خلګوباندي په هیڅ صورت کي ظلم ونه کړې.حاکمان،امامان (رهبران) بایدتل دهغو اشخاصو په اړه فکر وکړې چي زیمواره یې دوی دي او دځان څخه دې پوښتنه وکړې چې آیاهغه انسانان چي زه یې مشریم پر هغوی باندی ظلم کیږي اوکه نه؟ آیا هغوی خواړه لري او که نه؟ آیا هغوی زما څخه خوښ دي او که نه؟

آیا ما پرهغوی ظلم کړی دی او که نه؟ آیا زه دهغوپه منځ کي فرق کوونکي یم اوکه نه؟ آیا ماددوی حق غوښتني اوریدلي دي که نه؟ آیا هغوی زما په حق کي دوعا کوونکي دی که ښیرا کوونکي؟ آیا هغوی ماته یو ښه رهبر وائي او که یا؟ولې هغوی زما څخه نارضه (ناخوښه) دي؟ ما دهغوی خبریا آهوال اخیستی دی او که یا؟ ما هغوی ته دژوند اسنتیاوي راوستلي دي او که مې هغوی په مشکلاتو کي مبتلا کړي دي؟

دا او دې ته ورته پوښتونو جوابونه که یورهبر دځان سره ومونډل نوخپلې مشرې ته دي دوام ورکړې او که یې چیرې ددې پوښتونو جوابونه ونه مونډل نو ددې پر ځای چي دا فاني نړۍ په خوښۍ کي تېره کړي، بحتره داده چي آبدې ژوندون ته پاملرنه وکړې او اخرت ځان ته هوسا کړې، ددې میلمنې مشرۍ(رهبرۍ) څخه دې لاس واخلې پرکړو ګناهونو دي توبه وباسې اودخپل خالق (ج) عبادت دي وکړې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله (ج) به انشاءالله دهغه تېرګناهونه وروبخښي او هغه ته به جنت ورکړی.
دانړۍ ختميدونکي ده پرهرساکښونکی باندي! هغه که چيرې دفرعون په شان لوی ظالم وی، هغه که چيرې دنمرود په شان مال داره وي او هغه که چيرې دسليمان عليه السلام په شان پاچاهي ولري. غوره داده چې مخکي له دې څخه چي ديو مسلمان حق مو پر زيمه پاته سي نو ددې پاته کيدونکي نړۍ څخه دګوناهونو څخه پاک خپل درب العزت په مخکي ودرېږو او خپل دابدي ژوند کور د ځان لپاره ښکلی جوړکړو.
يودوست دخدای(ج) ديوه پاچا څخه پوښتنه وکړل؟که ته چيرې په يوه دښته کي دتندي څخه مړکيدي او تاته يوکس يو غړپ اوبه ستا په نيمه پاچاهي درکولي ايا ته به هغه قبولي کړي؟ پاچا ويل هو:بيايې ترينه وپوښتل که چيرې ته دهمدغه يو غړپ او بوله کبله په تکليف سي او دغه اوبه دي دبدن څخه نه خارجيږي يعنی تشي متيازي دي نه کيږي او يو طبيب ستا په نيمه پا چاهي باندي ستا دا مرض دمنځه وړي نو ته به هغه ته خپله نيمه پاچا هي ورکړي؟پاچا ويل هو: هغه ولي وويل نودا پاچاهي انسان څه کوي چي ديو غړپ اوبو ار زښت نه لري.①
ددې لپاردي هيڅ يو انسان هم غرور نه کوي چي زه طاقت لرونکي يم، او يا هم زه شتمني لرونکي يم، ځکه طاقت او شتمني زموږ او ستاسو ميلمانه دي. نن به وي سبا به نه وي. انسان بايد عاجزي کوونکی وي نه غرور کونکي. عزت په عاجزي کي پټ دی نه په مغرورې کي. هرمشر او رهبردې دالله (ج) دمخلوق په حق کي ديوزرې په اندازه هم ظلم او زورزياتی نه کوی، ځکه الله(ج) ته کمزوري، مظلومان او مسکينان انسانان په شرط ددې چي دالله(ج) شکرکوونکي وي، دظلم کوونکو، حق خوړونکواونورو ګناه کوونکو انسانانو څخه نږدي او ګران دي انشاءالله. دهغو انسانانو دوعاانشاءالله ژرقبليږي چي الله (ج) ته صبرکوونکي وي، دهغه جل جلاله احکام منوونکي وي اودمسلمانانو لپاره خدمت کوونکي وي.

غيبت کول

غيبت کول هغه عمل دی، چي ځينو انسانانو خپل عدت ګرځولی دی اوخپل مجلسونه تل په غيبت کولو سره ګرم ساتي.
ځيني وګړي تل په دې لټه کي وي چي څنګه کولی سي ديوه مسلمان ورور عيب پيدا او درنورو پوري يې ورسوي، ددې کړني څخه ځيني اشخاص ډېرخوند اخلي، تل ياد اشخاص دنورو هغه کړنې بيانوي چي هغوی کړي وي، دوه مخې کوي او په دې کار کولو سره ځان په لويه ګوناه کي اخته کوي.ځيني خوآن په نور خلکو پسي درواغ تړي چي دې کار ته بهتان وايي.ديوه مسلمان غيبت کول سخته ګناه ده، مګر زموږدټولنې ځيني وګړي خوغيبت کول،درواغ ويل عادي ګر ځولي دي، او ديو ډول وخت تېروني نوم يې ورکړی دی.داسلام مبارک دين غيبت کول،

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ـ تذ كرةُ الاولياء

په سمندركي دملغلرولټون...

بهتان ويل حرام كړي دي،مسلمانانو،مؤمنانو ته يې دغيبت نه كولوحكم كړى دى او كوونكي يې ګناهګاران بللي دى.په دې خبره دلاښه پوهيدلو لپاره د سُوْرَةُ الحُجرَات : ۱۲نمبرايات ولولئ.رسول الله (ص)فرمايي:تاسوپوهيږئ چې غيبت څه شي دى؟خلګوويل:الله (ج)اودهغه رسول (ص)ښه پوهيږي، رسول الله (ص)وفرمايل: غيبت دادى چي ته دخپل ورور يادونه وكړې په داسي توګه چې هغه يې بدګني، خلګوويل اې دالله (ج)رسوله كه چيري زموږپه وروركي هغه عيب موجودوي رسول الله (ص)وفرمايل: كه چيرې په هغه كي عيب وي نوهمدغه غيبت دى اوكه نه نوبهتان دى.①

ځينې وختونه غيبت كول او بهتان ويل لويې ستونزې راولاړه وي او دجنګ جګړو سبب ګر ځي.

په يوه مسلمان پسي غيبت كول دهغه بدئ ويل په هغه پسي درواغ تړل يعني بهتان ويل اونور مسلمانانو ته دهغه بدي ښكاره كول او بدي ويل ډيربد او دنه منلو وړكارونه دي.

ځيني وخت دهمدغو غيبت كوونكو غيبت او په نورو پسي درواغ تړل بيا ځيني نور چغلګر اوبد انسانان درهغو كسانو پوري ورسوي چي دهغوى غيبت يابهتان ويل شوى وى.

كله چي درهغوى پوري ياد چغلګر انسانان دغه شوى غيبت او بهتان ورسوي، نو ددوى دواړو اويا هم هتا د دوى دريوواړو ترمنځ ستونزي راولاړيږي اوځيني وخت ددوى ددې بدبينيو زيان ټولنې ته هم رسيږي. موږ او تاسو مسلمانان بايد هيڅ وخت دنور عيبونه ونه لټو ددې پر ځاى چي دنور عيبونه لټو نو بايد خپل عيبونه اصلاح كړو.

يو متل دى چې وايي: دبل عيب دكلو منځ دى او خپل عيب دولو منځ دى. كه مو چيري په توان كي وي نوبايد هغه كسان چي ښكاره او پټ عيبونو لري په نرمه لهجه ورسره خبرې وكړو اوهغوى دخپلو عيبونو څخه خبراو په دمنځه وړلو كي يې ورسره مرسته وكړو،كه چيرې ياده كړنه نه شو كولى نوبايد هيڅ وخت دنورو عيبونه ونه لټو او ښكار(بربنده) يې نه كړو.

رسوالله (ص)فرمايي: څوک چي په دنياكي ديوبنده عيب پټ كړي نوالله (ج)به دقيامت په ورځ دهغه عيب پټ كړي.②

كه موږ ديو چا يوعيب پټ كړو او پرده يې وكړو نوالله(ج) به زموږ دعيبونو پرده وكړې او زموږ عيبونه به خپلو مخلوقاتوته انشاءالله په دې دونيا او اخرت كې نه ښكاره كوي.موږ بايد دهغو انسانانو رازونه هم ښكاره نه كړو چي په موږيې باور كړى دى اوموږته يې خپل رازونه امانتً ويلې وي.

موږ ته غيبت كول بهتان ويل او چغلګرې هيڅ كومه ګټه نه رسوى اونه يې هم رسولى سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

١- صحيح مسلم حديث ګڼه 6593 ٢- صحيح مسلم حديث ګڼه 6595

په سمندرکي دملغلرولټون...

بلکي موږ ته غيبت بهتان اوچغلګري کول يو داسي زيان رسوي چي موږ بيا دا زيان نه سو جبرانه ولی اونه يې هم زغملی سو.دحساب په ورځ به زموږ نيکۍ دهغو کسانو دنيکۍ په پله کي الله(ج) وراچوي چي موږ دهغوی غيبت کوونکي و اويايې هم بهتان ويونکي وو.

آيا زموږ څخه څوک په دې کار سره را ضي (خوښ) دی چي موږ خپل نيک عملونه هغوکسانو ته ورکړو چي دهغوی موږ غيبت کوو اويا هم بهتان پري وايوو؟

معلومه خبر ده چي زموږ څخه دېردې ته نه دي تيار چي خپلې نيکۍ هغواشخاصوته ورکړي چي دهغوی غيبت يابهتان وايي،حل لاره داده،که غوړو زموږنيکۍ زموږپه حق کي دحساب په ورځ وشمېرل سي، موږ بايد دغيبت کولو او بهتان ويلو عدت پريږدو او هيڅ وخت دا ناوړه کار ونه کړو. راسئ خويندو او ورونو چي دټولو بدو عملونو او کارونو څخه لاس واخلو او نيک اخلاق لرونکي انسانان و اوسو .

خپل مجلسونه ددې پر ځای چي په غيبت کولو،بهتان ويلو او چغلګري سره خيرن اوناوړه کړو.

برعکس موږ بايد خپل مجلسونه دالله(ج) په يادولو،دقرآني آياتونو په لوستلو، دحضرت محمد(ص) په ويناوو،د اسلامي اوټولنيزو اخلاقو په بيانولو، دهيواد په پياوړي کولو، بيا رغولو، اونوښتونو په را وستلو باندي بحث او خبرې وکړو،خپلې پرځای ،ګټورې تجربې اونيکې ويناوي ديوبل سره شريکې کړو،نه دا چي زموږ مجلسونه او بحثونه دي تل دنورو په غيبت کولو،بهتان ويلو،چغلګري اونور ناوړو خبرو اوکارونو سره تېرسي، او داقيمتي وخت دي زموږ اوستاسو ده په ګناه کولو کي لاړسي.

پرحيواناتو ظلم

رسول الله (ص)فرمايي:...کله چي تاسوذبح کوئ په ښه ډول يې کوئ چاړه تيره کوئ اوخپلوڅارويوته ارام ورکوئ.①

داسلام مبارک دين پرحيواناتودظلم کولوڅخه مسلمانان منعه کړي دي او پورته حديث شريف يې يوه بيلګه ده،مګر زموږ او ستاسو په ټولنه کي ځيني وګړي پرمظلومو ژويو ډول ډول ظلمونه کوي، داظلمونه پر حيواناتو قصداً او په ښکاره ډول دټولنې دځيونو اوسيدونکو دخواڅخه سرته رسيږي. دې ظلمونو ته يې ديوډول خوښې،وخت تيروني ياذوق نوم ورکړی دی اوځيني خلګ داظلم کول خپل خوښه او شوق بولي. داظلمونه عبارت دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحیح مسلم کتاب الصیدوالذبائح حدیث ګڼه5055

په سمندرکې دملغلرولټون..

لـومړی دسـپیوو جنګـول:زمـوږ اوسـتاسـو پـه ټولنـه کـي سـپیان ځینـي وخـت ددې لپاره ساتل کیږي، چې هغوی دیوبل سره وجنګوي.

دسپیوو دجنګ پـه جریـان (دوام) کـې سـپیان یـو بـل ژوبلـوي او دهمدغـه جنګ او ژوبلي څخه زموږ دټولنې ځیني وګړي خوند اخلي.

ځیني پسونـه سره جنګـوي او پـر هغوی داظلـم پـه قصداً سره سرتـه رسـوی.همدا ډول ځیني مرغان هم دجنګولو لپاره زموږ اوستاسو په ټولنه کي ساتل کیږي.

دکرک (مږز) پـه نامـه یـو مرغـه چې ددې مرغـه جنګـول زمـوږ پـه ټولنـه کـي ډیر مشهور او پـه ځینوسیمو کـي یـو کوچنی فرهنګ ګرځیدلی دی. همداسـي چرګ او زرکه هم هغه مرغان دي چي زموږ په ټولنه کې یې جنګول ځیني مینوال لري.

همداشان پرځینو حیواناتو بانـدي ډیر بـاروړل، پـه حیوانـاتو بانـدي دهغوی دتـوان څخـه پورتـه او ډیر کارکول،مرغـان پـه بنـدکي سـاتل دډول ډول ژویـو وژل، پـه بـي رحمانـه ډول سره ښـکار کـول، اوژیـوي دمنځـه وړل. یادظلمونـه او دې تـه ورتـه نـورډول ډول ظلمونـه پرحیوانتو(ژویـو) ددې سبب سـوي دي چـي زمـوږ پـه ټولنـه کي دځینو ژویو نسل دکمیدو سره مخ دی اونسل یې دمنځه تلو په حال کې دی.

پرحیوناتو ظلم کول که هر ډول وي یوبد اودنه منلو وړ کـاردی، کـه څـه هم اوس مهال پر ژیو ظلم کول زموږاوستاسوڅخه ځینوته یو عادي کار او لوبـه ګر ځیدلي ده، مګرپه حقیقت کي هر ډول ظلم او زور زیاتی پر ژویو باندي یوه ګناه ده.

کوم ظلمونه چي مـوږ او تاسو یـي دالله (ج) پـر مخلوقـاتو بانـدي کـوو دمنلـو وړنـه دي. که څه هم ناحقه ظلم کول هروخت اوپه هرډول چي وي ګناه ده، مګـر دانسـان دظلم څخه چي پربل انسان یې کوي،پر یوه حیوان بانـدي دیـوه انسان ظلم ډیر بد دی، ځکه انسان کولی سي په ځینو حلاتو کی دخپل ځان څخه دفاع(سـاتنه) وکړې او یا هم ځیني وخت داسي کیدای سي چي یو انسـان دي ظـالم ګنهګـار تـه بخښـنه وکړي، مګر په یو حیوان کي داځانګړتیا نسته، نـه خو یوحیوان دانسـان پـه شـان دځان څخه ساتنه کولی سي او نـه هم خبرې کولی سي چي ظلم کوونکي ته بخښنه وکـړي، پـر ژویـو بانـدي ظلـم کـونکي بـه کـه دالله(ج)خوښـه وه داخـرت پـه ورځ دناحقه ظلم کولوحسـاب ورکوي.کـه دالله (ج) خوښـه وه نـو دخپل بد عمل سزا بـه وینـې او کـه دالله (ج) خوښـه وه نـو بخښـنه بـه ورتـه وکـړې.راس‌ئ دحیونـاتو دښکارپه بندولو،نه کولو خپل چاپیریال پاک اوښکلی واساتو.

راسئ چي په خپل ټولنـه کـي پرحیوانـاتو بانـدي ظلـم کول دمنځـه یوسو او څوک پري نږدو چي پر یوه ژوي دې ظلم وکړئ.

راسئ چي نور دژویو دښکار کولو څخه لاس واخلو. راسـئ چي نـور ژیـوي سره ونـه جنګوو او پري نږدو چي پـر ژویـو بانـدي ظلـم کول زمـوږاو ستاسو پـه ټولنـه کي پـه یو فرهنګ بدل سی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

جورت درلودل

جورت درلودل هغه ښوالی دی چې موږ او تاسو کولی سو دهغه په مرسته خپلې غوښتنې اوهیلې دخپلې کورنۍ او ټولنې سره شریکې کړو. که موږ او تاسو جورت ونه لرو نه سو کولی چې دخپل حق څخه دفاع اوساتنه وکړو. که موږ او تاسو جورت ونه لرو نودټولنې ظالمان انسانان به زموږ او ستاسو څخه خپل حقونه واخلي او ظلم به راباندې وکړي او موږ او تاسو به نه سو کولی چې دبې زړه توب، جورت نه درلودلو له کبله خپل غږ پورته کړو،دخپل حق څخه دفاع وکړو.همدا ډول موږ ځینې وختونه دبې جورتۍ له کبله په خپل ژوند کې دځینوستونزو سره مخ کیږو او ددې ټولنیزو ستونزو څخه وتل بیاموږ ځینې وخت ډیره ګران تماميږي.

مخکې له دې څخه چې زموږ اوستاسو حق،حقوق کوم څوک درپښولاندې کړي، موږ باید خپل غږ پورته کړو، درخپل توانه پورې دخپل حق څخه ساتنه وکړو او پرې نږدو چې کوم څوک دې موږ ته ستونزې پیښې کړي،نه یوازې داچې دخپل حق څخه ساتنه وکړو، باید دنورو مظلومانو دحق څخه هم سا تنه وکړو . کیدای سي زموږ دلږ بې جورتۍ اوبې زړه توب له کبله دې زموږ ټوله ژوند دستونزو او کړونو څخه ډک سي .کیدای سي دبې جورتۍ او یاهم ددې عمله چې موږ دخپل حق په غوښتلوکې شرم وکړو زموږ حق دې موږته راونه رسیږي او درپښودې لاندې سي.

دخپل حق په غوښتلو کې شرم هم بې زړه توب دی.موږ او تاسو باید تل جورت منده او زړه ور واوسو او دخپل حق په غو ښتلو کې دهیڅ یو شخص دراغیزې لاندې رانه سو. زموږ اوستاسو دټولنې زیات وګړي دخپل حق نه غوښتلو او ږغ نه پورته کولو له عمله دستونزو سره مخ سوي دي، داستونزې هغه وخت نورې هم ډیریدای سي چې یاد اشخاص همداسې چوف پاته سي اوغلې اوسي،یاد اشخاص خپل دحق په غوښتلو کې دشرم احساس کوي اوزما په اند دخپل حق څخه نه دفاع اونه غوښتنه هم یوډول بې زړه توب دی.

زموږ او ستاسو حق هیڅوک نه سي را څخه اخیستلی! مګر هغه وخت چې موږ بې زړه او بې جورت و اوسو. که موږ هر څومره کمزورې او بې توانه هم یو مګر بیا هم باید خپله زړورتیا ښکاره کړو او درخپل وس پورې دخپل حق څخه سا تنه وکړو.ځینې زموږ او ستاسو څخه خپلې غوښتنې او آن خپلې عادي خبرې هم دځینو خلکو په مخ کې نسی کولی او پر هغوی باندې یو ډول اغیزه،صام دیادو کسانو پریوتی وي، داکار ددوی دنه جورت درلو دلو دلیل دی. که چیرې زموږ خبرې پرځاې وي، خبرې مودټولنې او زموږ په ګټه کې وي، نوبیا وېره دڅه؟موږ باید په پوره ډاډ سره دخپل حق غو ښتوونکي سو، پرته دکومې وېرې خپله غوښتنه ووایو، که چیرې داسې ونه کړو نو زموږ حقونه به زموږ په مخکې در پښو لاندې کیږي اوموږ به خپل غږ نه سو پورته کولی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځیني انسانان بیا خپل غوښتني او هیلې له دې کبله نه سي ښکاره کولی چې دهغوی په ګمان ددوی غوښتونو ته به غوږ ونه نیول سي، دا کار هم پر ځایا وښه کار نه دی، زموږ غوښتنه که اوریدل کیږي اوکه نه، که پلي کیږي او که نه،مګر موږ باید خپل دحق غوښتوونکي سو، خپلې هیلې بربنډې کړو، ترڅو موږ ورسته لږ ترلږه ددې کبله دخپل ضمیردخوا ونه زورول سو چې آن خپله غوښتنه مولا هم ښکاره نه سوای کړای.جورت او زړور توب باید دماشوم توب څخه په خپلوماشومانو کې پیداکړو.

که موږ چیرې خپلو ماشومانو ته دخبروکولو اجازه دمشرانو په منځ کي ورنه کړو، دهغوی هیلو او غوښتونو ته غوږ کینږدو،نظریې وانه ورو،مشوره ورسره ونه کړو، نو زموږ ماشومان خپل جورت او زړورتوب دلاسه ورکوي او خپل هیلې بیا موږ او ټولنې ته نسي ویلی، خپل اودنور دحقوقو څخه ساتنه نسي کولی .ماشومان باید دمشرانو مخ ته دخبر کولو اجازه ولري.

خپلې غوښتنې باید ووایي، خپل حق باید وغواړې اوخپل نظر باید څرګند کړې.که موږ دخپلو ماشومانو خبرو او غوښتنو ته غوږ ونیسو نو زموږ ماشومان جورت پیدا کوي اوتل به په ټولنه کي خپل او دنورو دحق غو ښتونکي وي. همدارنګه ماشومانوته وړرونکي کیسي اونکلونه کول، وړرونکي فلمونه ورته ښکاره کول، زموږ ماشومان بې زړه اوبې جورته کوي.

که یو کس خپل دحق غوښتلو جورت ونه لري، خپلې غوښتنې نه سي بیا نولی نوهتمن دهغه حقونه خوړل کیږي او همدرنګه که چیرې یوه ټولنه خپل دحقوقو غوښتوونکي نه سي دهغې ټولنې دوګړو حقونه درپښولاندې کیږي. تل باید خپل دمشروع روا حقونو غوښتوونکي اوخپل مشروع،روا هیلې اوغوښتنې ښکاره کوونکي اوسو،همدارنګه باید دخپلې ټولنې دحقونو څخه هم ساتنه وکړو. نیک جورت درلودل موږ دستونزو څخه لیرې ساتي، جورت موږ او تاسوته خوشحالۍ را کوي،جورت موږ ته پر مختګ راکوي،جورت مو ټولنه پیا وړې کوي او همدارنګه جورت زموږ څخه نیک کسان جوړوي.

حق باید دکم جورتې له کبله هغه وخت لاپټ نه کړو چي زموږ په یوه کلمه (ویوکي) سره موږ دارته پورته کیږو.پرحق باندې زړه ورتیا او جورت باید خپل عدت وګرځو ترڅوچي الله (ج) را څخه راضي(خوښ) واوسی. جورت باید پرحق، نیکو ویناوو او کارونو کي ولرو،

نه په بدو ویناوو او کارونوکي،ترڅو په ټولنه کي دعزت خاوندان و اوسو. حق پټول او دخپل حق څخه ساتنه نه کول بې زړه توب دی او داکړنه موږ ته زیان رسوي، په دې نړۍ کي.زړور اومشروع حق غوښتوونکي انسانان خپل ځان او خپله ټولنه دستونزو څخه خلاصوي.

هیڅ یوظالم انسان پرجورت لرونکی انسان او ټولنه باندې ظلم نسي کولی او دهغوی حق نه سي خوړلی، په شرط ددې که چیرې هغوی پر حقه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رښتيا ويل اورښتنولي

يو انسان هغه وخت يونيک اخلاقه انسان کيداى سي، چې کله هغه رښتيا وايي.رښتيا ويل او رښتنولي هم دنيکو اخلاقو دجملي څخه ګڼل کيږي، رښتني انسانان تل په خپلو چارو کې بريالي وي او هيڅ وخت دوى دستونزو سره نه مخ کيږي. رښتني انسانان تل دنور انسانانو په منځ کي دعزت،درناوي او قدر خاوندان وي، برعکس کوم انسانان چي دروغجن وي هغوى دټولنې په منځ کي عزت او اعتبار نه لري.

ځيني انسانان په خپلو ويناوو او خبرو کې دروغ وايي ، دا ډول انسانان بې اعتباره اوداسي اشخاص ګرځي چې ټولنه ددوى څخه نفرت کوي. درواغ ويوونکي انسانان دوستان او ملګري نسي پيد اکولی .که چيرې کوم وخت درواغ ويوونکي انسانان رښتيا هم وايي نو خلګ دهغوى په خبرو باورنه کوي، ځکه دوى په دروغوويلوکي دومره شهرت موندلی وي چې ځنيوخلکو ته يې رښتياويل هم درواغ ښکاري.

موږ که چيرې دروغ ويوونکي يو نوکولی سو درواغ ويل پريږدو، تل مو بايد خپلو ويناوو او خبرو ته پام وي، چي زه څه وايم آيا زما دا وينا چي زه يې کوم يامې وکړل حقيقت لري او که نه؟ که چيرې حقيقت نه لري نوزه ولې ځان په ګناه کي مبتلا (اخته)کوم اودرواغ وايم؟د درواغوپه ځاى رښتياهم ويلی سم. که مې چيري درواغ ويلي وي نو بايد دخپلو درواغو په خاطر دالله (ج) څخه بخښنه وغواړم او بيا دا ناوړه او زيان رسوونکی کارتکرار نه کړم. زموږ او ستاسو څخه ځيني تل درواغ وايي. دمثال په ډول زموږ څخه يوکس پوښتنه کوي چي ته تېره ورځ چيرې وې؟

موږ هغه ځاى دپروخت نه ورته ښيو چي هلته وو بلکي بل ځاى ورته ښيو، داکار موږ دځينو لاملونو په سبب کوو اوهمداډول نني عصري وسايلو هم موږ ته ددروغو ويلو زمينه برابره کړي ده، موږ ځيني په تليفون کي درواغ وايوو، ځيني زموږ څخه په نورو ټولنيزو رسنيوکي درواغ وايي او دا درواغ که څه هم کوچني وي مګر درواغ خودي! موږ که مخامخ يا ديوې ټولنيزې رسنۍ دلارې خپل نوم داوسيدو ځاى،کار او دژوند دنوروچارو په اړه نه غواړو کوم چاته معلومات ورکړو: نو درواغ هم بايد ونه وايو، که نه غوړو يوکس ته دځان په اړه معلومات ورکړو: بايد دهغه دپوښتني دځواب څخه بخښنه وغواړو او هيله وکړو چي په راتلوونکي وخت کي دهغه څه په اړه چي نه غوړم چاته معلومات ورکړم زما څخه پوښتنه مه کوه، په دې کار کولو سره پوښتنه کونکی کس زموږ څخه نه خفه کيږي، که چيرې موږ هغه کس ته چي زموږ څخه يې پوښتنه کړې ده درواغ ووايو نو کيداى سي زموږ درواغ هغه ته رښتياسي، موږ هغه کس ته دروغجن معرفي سو او خپل اعتبار دلاسه ورکړو .درواغ ويل کيداى سي دماشومتوب څخه عدت وګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چیرې مورږ اوتاسو دخپلو ماشومانو مخ کې درواغ وایو: بیا زمورږ او ستاسو ماشومان هم په راتلوونکي وخت کې درواغ وائې.

د بیلګې په ډول زمورږ دروازه یو څوک ټکوې، مورږ یو ماشوم دروازې ته ور استوو او هغه ته وایو که چا زما په اړه درڅخه پوښتنه وکړه، نو ورته ونه وایې چې هغه په کور کې دی اوهمدارنګه که کوم چا درڅخه پوښتنه وکړه چې تاسو په کورکې پلانکی یاپلانی شی موجود دی نوهغه ته مه وایه چې هو؟

اوهمداسې ډېر نور ډولونه شته چې مورږ او تاسو خپلو ماشومانو ته درواغ ښیو اوخپله هغوی ته درواغوویلو روزنه ورکو.

ماشومان چې کله زمورږ اوستاسو درواغ ویل وینې :په راتلوونکي وخت کې زمورږ ماشوم هم درواغ وائې اود خپل ځان عدت یې ګرځوي.درواغ ویل هیڅ کومه ګټه نه لري!

په درواغو ویلو سره مورږ هتمن خپل ځان یا کوم بل چاته زیان رسوو!داسلام مبارک دین درواغ ویل نه خوښوي او درواغ ویونکی یې لوی ګنهکاره بللی دی.الله جل جلاله مورږ د درواغو ویلوڅخه منه کړي یو،په دې خبره دلا ښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ الحَجّ : 3نمبرایات ولولئ!رسوالله (ص)فرمایې:ربښتیانیکي ته بیول کوي اونیکي جنت ته بیول کوي، اوسړی ربښتیاوایي تردي چې دالله (ج)په نزد ربښتونی ولیکل سي اودرواغ بدي ته بیول کوي اوبدي دوږخ ته بیول کوي اوسړی درواغ وایي تردي چې دالله (ج)په نزد دروغجن ولیکل سي.①

همدارنګه زمورږ او ستاسو ټولنې هم دروغ ویونکي نه خوښوي او د درواغجنو لپاره یې متلونه ویلي دي.

یو پښتو متل دي چې وائي ددروغو مزل لنډوي.که غواړو چې دټولنې په منځ کې اعتبارلرونکي او دعزت(درناوي) خاوندان واوسو.باید درواغ ونه وایو، خلګ موباید په درواغ ویونکو سره نه بلکې د ریښتینو او ربښتیا ویونکوانسانانو په توګه وپیژني.

مورږ او تاسو باید خپل دوستان او ملګري ددرواغو په ویلو سره تشویق نه کړو، بلکې هغوی د دروغو ویلو څخه راوګرځوو.

همدا ډول خپل ماشومان او دکورنۍ نور غړي هم دهغو ددرواغو ویلو په صورت کي دهغوی په دې بد عدت وپوهوو،زیانونه یې ورته بیان کړو او هڅه وکړو چې یوه داسي لاره وموموچې په را تلوونکي وخت کې هغوی دروغو ویلوته زړه ښه نه کړې.

مورږ او تاسو باید درواغ ویل دخپلې کورنۍ او ټولني څخه ورک کړو، داعدت دمنځه یو سو تل ربښتیا ووایو،که څه هم ربښتیا ویل مو دونډي ترخه وي چې مورږته زیان رسولی سي، مګر مورږ باید درواغ ونه وایو ځکه الله (ج) دروغ ویونکي نه خوښوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ - صحيح مسلم حديث گڼه6637

شګوم او زموږ ټولنه

زموږاو ستاسو په ټولنه کې ځيني ښځې او نارينه په تېره بيا هغه ښځينه اونارينه چي علم اوپوهه نه لري، يو کار يا هم شی په بد يا ښه فال يا ښه،بدشګون،شګوم باندی نيسي اوفکرکوي كه چيرې داكار په داډول سره وسي : موږ او يا هم زموږ كورنۍ ته به كوم زيان ياګټه ورسيږي.

دمثال په توګه ځيني ددوی ډله دشپې جارونه وهي، ځني بياجارو لوړ نږدي، ځيني دشپې نوكان نه غوڅوي،ځيني نور بيا دځپليو چپه اوښتل ، تورې جامې اغوستل، ددواخترونو په منځ كي كوژده او واده كول دشپې دكور څخه دتور ديګ ايستل اوبحرته وړل اوهمدارنګه دشپې دپلوه څخه دكور څخه دخميرې وتل زموږ په سيميزه لحجه دبږوي په نامه ديوه حيوان نارې، انګولا كول او همداسي بم (كركوميو) نومي مرغه اواز،ناره په يوه سيمه كي كول په بد فال اوشګوم باندي نيسي.پورته او دې ورته نور ډېرې پيښې او كارونه زموږ دټولنې ځيني وګړي په بدشګون نيسي.شګونونه يوازي بدنه بلكي ځينو ته خوښۍ وركوونكي شګومونه هم زموږ په ټولنه كي شهرت لري.

دمثال په ډول سره:دراستې سترګې دباڼو رپيدل،دپايڅې اوښتل ،دكارغه نومي مرغه په هواكي ګرځيدل اودې ته ورته نورې تصادفي اوغيرې تصادفي پيښوته يې بيا دنيكو شګومونو نوم وركړی دی.دا معلومه خبره ده چي ټول كارونه او پيښې دالله(ج) دطرفه څخه دي او هيڅ يوشی يا تصادفي پيښه دانه ثابته وي چي كومه بده يا ښه پيښه دي منځ ته راسي. په هرې كړنې باندي الله(ج) خبر اوعالم دی مګر كه چيرې الله(ج) وغواړي نو ديوې خطرناكي وقعې او ياهم ديوې ښې اوبې خطره واقعې دپيښيدلو دوخت خبراو علم خپلو خاصو اوعامو بنده ګانو ته وركوي، هغه كه په واسطي، ښښواو ښښانو سره وي اوكه بيله واسطي اوښښو ښښانو څخه. الله(ج) خپلو بندګانو ته دداسي وسايلو دجوړيدلو علم وركوي يايې وركړی ؤ اودی چي دهغه وسيلې په كارولو سره انسان ديوې پيښې درامنځته كيدلو څخه خبريږي، مګركومه تصا دفي پيښه ياكار چي موږ او تاسو ځيني يې ځيني وخت دنورو ښو او بدو پيښو درامنځ ته كيدلو زيږنده اولامل بولو بيله دې چي زموږ داګمان اوخبره بيله څيړنې تجربې اوسيلې څخه وي يوازي زموږ ناسم ګمان،وسوسه اوويره ده،په دماغ كي دا د زيان اوګټې فكردهغې پيښې له كبله ساتل او په زړه كی ترينه وېره كول زموږ اوستاسو څخه داهيره وي چي خيراو شر دالله(ج) دطرفه څخه دي،ياد ناسم فكر،ګمان او وسوسه موږ په ډول ډول روحي او جسمي ناروغيواخته كوي.

زموږ او ستاسو دشګومونو كيسي يوازی او يوازي افساني دي،كيدای سي داشګومونه دځينو تصادفي پيښو او ياهم كيدای سي ځينو اشخاصو دځپلې ګټې او ځينو نورو بيا ديو ډول خوښۍ اوخوشبينۍ په پار منځ ته راوړي وي او دوخت په تيريدو سره ياد شګونونه اوكړنې زموږ په ټولنه كي مروج سوې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ اوتاسو باید شګونونه او فالونه ونه نیسو ځکه الله(ج) په هغه کارونو خبردی چي اراده يې لري او بيله دي چي دلوی خدای(ج) خوښه نه وی هيڅ يو مخلوق ته په هغه پيښيدونکی کار باندي علم نه ورکوي.بدفال شګون یاشګوم اوکړنه نیول او دکومې پيښي درامنځ ته کیدو علت ګڼل دګناه څخه خالي نه دی.رسوالله (ص)فرمايي:بدفالي هيڅ شی نه دی،(یعنې کړل) اوغوره فال دی، خلګووویل ای دالله رسوله! فال څه شي دی؟رسوالله (ص)وفرمایل:نیکه خبره چي په تاسوکي یوڅوک يې واوري.①

کیدای سي فال ،شګون اوکړنه دلويو ګناهونو دکولو لپاره لارپرانیزي اوموږ په لويو ګناهونو کي مبتلا کړي. موږ او تاسو باید دټولنې څخه د ادفال شګون اوکړنې نیولو کوچنی فرهنګ دمنځه یوسو او پري نږدو چي موږ دي په هغو کارونو په سي روان سو چي داسلام دين يې نه خوښوي.فال نیول او شګون نیول زموږ او ستاسو په کارونوکي ورسته والی راولي اوموږ نه پريږدي چي خپل کارونه په سم ډول سرته ورسوو.فال نیول او شګوم یاشګون نيول موږ په روحي او جسمي ناروغيو اخته کوي.

شګون نیول او فال نیول موږ په ګناه کي اخته کوي.موږ اوتاسو باید خپل هغه دودونه اوکړنې دمنځه یوسو اووي نکړوکومې چي داسلام ددین سره په ټکر کي وي. زموږ اوستاسوڅخه دهریوه کس دا مسؤليت او دنده ده چي داسلام دسپيڅلي دين په رڼاکي خپل ژوند پرمخ بوزو اونوروته يې لارښوونه وکړو.

زموږ او ستاسو دټولنې ځينې وګړي ددې لپاره زيارباسي چي زموږ اوستاسو دټولنې هغه دودونه اودکلتورهغه څانګې را ژوندی اوزرغونې کړي چي بي ګټې اوآن زيان رسوونکي دي،

ياد وګړي که کیدای سي دهغو دودونواو دفرهنګ دښاخونودپياوړتیا اوغوړيدا لپاره دي زياروباسي چي د هغوپه راژوندي کیدا اوبيامروج کیدا سره زموږ او ستاسو ټولنه پرمختګ کولی سي،په يادې کړنې کولو سره به یادوکسانو خپل مبين دين اسلام ته هم تریوې اندازي پوري خدمت کړی وی.

فرهنګ

دیوې ټولنې ټولو مادي او معنوي شتمنيو ته فرهنګ ویل کيږي.موږ افغانان یولرغونی او وياړلی فرهنګ لرو او نسل په نسل دا وياړلی فرهنګ درموږ پوري را رسيدلی دی. موږ تل دخپل غوره او وياړلي فرهنګ څخه په هرډول حالاتو کي ساتنه کړې ده او نه مودي پريښي چي کوم څوک زموږ فرهنګ ته زيان ورسوي.

خو اوس دبده مرغه زموږ دفرهنګ ځينې برخې دمنځه تلو په حال کي دي دا دمنځه تلل يې ځيني لاملونه لري چي په لاندې ډول سره دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- صحیح مسلم کتاب السلام حدیث گنه5798
په سمندرکي دملغلرولټون..

لومړۍ لامل: اوسني پرمختللي وسایل چې ټولنیزي رسنۍ په کي لویه ونډه لري زموږ فرهنګ ته یې ستونزي راولاړي کړي دي، ځیني زموږ دفرهنګ نه غوښتونکي او ورسره بغض کوونکي دځینورسنیو دلارې غواړي زموږ پرهنګ ته زیان ورسوي او زموږ اوستاسو څخه ځیني دهغوی دشومو موخو ښکارګرځیدلي دي او دنورو ټولونو دفرهنګ تقلیدیي کړی اوکوي یې. ځیني ددې رسنیو دجملې څخه دننه زموږ په هیواد کي دي، ځیني نوریې زموږ دهیواد څخه دباندې زموږ دفرهنګ پرضد کارکوي اودهغوی هڅې تل همداوي چي زموږ مادي او معنوي شتمنیو ته زیان ورسوی.

یادمغرض،زیان رسوونکي کسان وه موږته تل خپل فرهنګ ښه نوموې او زموږ فرهنګ راته یوبد او ناوړه فرهنګ معرفي کوي. موږ او تاسو مسؤل یو چي ددې رسنیو پرضد خپل غږ پورته کړواو پرې نږدو چي زموږ فرهنګ ته دې دوی زیان ورسوې او زموږ ټولنه دي زموږ څخه لیري کړي. موږ کولی سو چي دوی ته جواب ورکړو،البته په دې کارکولو کي زموږ دهغه رسنیو رول اړین دی چي په ریښتیا هم غواړي زموږ دټولنې لپاره خدمت وکړي.

دهغو دشمو موخو(هدفونو) څخه دټولنې دوګړو خبرول زموږ دخپلو رسنیو دنده ده.زموږ او ستاسو دولت هم باید پرې نږدي چي یوه رسنۍ دي زموږ په هیواد کي زموږ دمادي او معنوي شتمنیو پر ضد فعلیت وکړي او هغه کسان چي دارسنۍ اورې، ګورې، یالولي یې دهغوی دنده هم داده چي نور دا رسنۍ ونه څارې او خپل ترتوانه پوري دهغوی څخه لیروالی اختیار کړي. موږ بایدتل ویښ و اوسو ښه اوبد دیوبل څخه توپیر کړو او که خپله یاد کارنه سو کولی نو باید دټولنې دنورو وګړو څخه مرسته وغواړو.

البته دیادونې وړده چي داسلام مبین دین او زموږ ژبه هم زموږ دفرهنګ دجملې څخه دي او زیاتره ګواښونه هم زموږ همدغو دو دفرهنګ څانګو ته دي. که چیرې موږ دهمدغو څانګو څخه کلکه ساتنه وکړو نو موږ به خپل دفرهنګ ډیرو برخو څخه ساتنه کړې وي.

دوهم لامل: خارجي هیوادونو ته سفرونه او تګ را تګ. زموږ دټولنې ډیر وګړي دبیلا بیلو لا ملونو له کبله په خارجي هیوادونو کي میشت دي. ددې میشتو وګړو دجملې څخه ځیني دهغو ټولونو دفرهنګ در اغیزي لاندي راغلي دي او خپل فرهنګ یې شاته غورځولی دی، دا دفرهنګ شاته غورځول هم ځیني لاملونه لري دهوسا ژوند تیرولو ،دمالي شتمنیو دلاسته راوړلو،د زور زیاتي، شوق او خوښي، دډیر مودې اوسیدلو او دخپل هیو واد او ټولنې سره دنفرت کولوله عمله، دا او دې ته ورته نور ډیر لاملونه دي چي زموږ دټولنې هغه اشخاص چي په خارجي هیوادونو کي میشت دي خپل دفرهنګ څخه لیروالی اختیاره وي. کله چي یاد اشخاص خپل هیواد ته راستانه سي :بیا هم دوی دهم هغې بحرنۍ ټولنې دفرهنګ څخه په خپل هیواد کي ګټه اخلې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپل فرهنګ په ډول يې عملي کوي اودټولنې نورو وګړو ته هم دهم هغه بحرني فرهنګ دمنلو لاربښونه کوي. ددې پرځای چې هغه بحرني فرهنګ هيرکړي نو نوريې هم مروج کوي، ياد کسان ديوه هيواد پاله شخص دعوه نه سي کولی، ياد وګړي درهغو چي خپل فرهنګ ته په رښتني ډول نه وي ژمن سوي زموږ هيواد ته کومه ګټه نه سي رسولی، ياد وګړي بايد خپل ځانونه اصلاح کړي، دنه اصلاح کيدلو په صورت کي بايد ټولنه د دوی څخه ليروالی اختيارکړي او دوی پري نږدي چي زموږ مادي او معنوي شتمنيو ته زيان ورسوي.

دريم لامل:اقتصادي ستونزې: زموږ دټولنې ځينی وګړي دخپلو مالي ستونزو دليرکولو لپاره دنورو ټولونو دمادې او معنوی شتمنيو دپياوړتيا لپاره خپل په هيوادکي فعاليت کوي او دخپلو مادې او معنوي شتمنيو ددمنځه وړلو په فکرکي دي.

ياد کسان دنورو دلاس لاندې خپل هيواد ته زيان رسوي او دهرپرمختګ مخه يې ډب کوي. زموږ څخه يې ځيني مادې او معنوي شتمني اخيستي او دځينونورو داخيستلو په لټه کي دي. دوی زموږ هرډول شتمني دخپلو بادارانو په لمنه کي وراچوي او هڅه يې تل دا وي چې څنګه دخپل هيواد مادې او معنوي شتمنۍ دمنځه يوسي. يادو کسانو ته هيڅ وخت آزاد انسانان نه سو ويلی، بلکي دوی غلامان او مريان دي. موږ او تاسو بايد دهغه خپل او پردي مخه ونيسو چي زموږ دمادې او معنوي شتمنيو د دمنځه وړلوپه لټه کي وی، البته داسلام دمبين دين په رڼا کي.

هغه وګړي چي زموږ دټولنې څخه دي او زموږ مادې او معنوي شتمنۍ دمنځه وړي نيکوکاره اودستاينې وړنه دي. څنګه يوکس دپرديوو په لمسون خپل مادې او معنوي شتمني دمنځه وړي.

څلورم لامل: بې علمې اوناپوهې. زموږ دټولنې ځني وګړي ددې له عمله دنورټولنو فرهنګ عملي کوي، چې هغوی علم او پوهه نه لري،هغوی په دې نه پوهيږي چي دنورو دفرهنګ تقليد کول ښه کړنه ده او که بده او دانه سي معلومولی چي کومه کړنه چي زه يې کووم هيواداو ټولنې ته مي ګټه رسوي او که زيان.

دټولنې ميشتوته نيک پوهوې دټولنې دپوهو وګړو دنده ده، هغه کسان چي علم او پوهه لري بايد تل هڅه وکړې چي دبي علمه او ناپوهو کسانو سره دهغوی په پوهوې کي دبيلابيلو لارو څخه کار واخلې اودهغوی سره مرسته وکړې ترڅو دټولنې ناپوهه اوبي علمه وګړي دجهل او ناپوهيو په تورو تيارو کي بند پا تې نه شي.پنځم لامل: ځان ښودنه. زموږ او ستاسو څخه ځيني دځان لوی اوعصري ښودلو او ياهم پرمختللي ښودلو لپاره، دنورټولونو مادې او معنوي شتمنۍ دځان لپاره غوره کوي اود اد ځان ښودني دود دبيلابيلو لارو څخه غواړې دټولنې نورو وګړو ته هم ورسوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی غواړي چې په دې کارکولو سره په ټولنه کي دعزت او قدر خاوند سي،دیاد فکردرلودونکو دامفکوره ناسمه ده،باوري یم چي هیڅ وخت هم زموږ هیواد پالـه اوفرهنګ پاله وروڼه دپردیو دفرهنګ تقلید کوونکی ته ددې لپاره درناوی نه کوی چي ده دخپل فرهنګ څخه ځان لیري کړی دی او دنورفرهنګ تـه يې ځان نـژدې کړی دی، یاده سوې مفکوره درلودونکي وګړی پـه خپل دې بدفکر کـي هتمن ناکامه دي او دوی خپل موخې ته نه سي رسیدلی.

شپږم لامل: جبراو زور زیاتی.

زموږ ځنـي مظلـو مـان وروڼـه او خوینـدې پـه دې خـاطر دپردیـو دفرهنګ ښـکار ګرځیدلي دي چي هغوی دې کړنـي تـه مجبـور سـوي دي، حـالاتو دوی تـه دنـورو دفرهنګ دمنلـو ګواښ کړی دی، دوی دکوم مجبوریت لـه عملـه دنـورو دمـادې او معنوي شتمنیو منلو تـه اړسوي دي،دوی تـه چي کلـه هم ددې حلاتـو څخـه دوتلـو زمینـه برابره سي، نو دوی به هتمن هغه دجبراو زور زولنـي مـاتې کړې او ژربـه هغه فرهنګ ته شا کړي کوم فرهنګ چي دوی پـه خپلـه خوښـه نـه دی غوره کړی بلکي په دوی باندي په زورتپل سوی دی.

اووم لامـل:تعلیمي مرکزونـه. ځینـي دپردیـو تـرلا س لانـدي تعلیمـي مرکزونـه هـم زموږ ځیني ماشومانو، تنکیو ځوانـانو او ځوانـانو تـه دنورفرهنـګ لـولي. دهغوی دماشومتوب، دین، بي وزلۍ او نورو لارو څخه په ګټې اخیستلو پـه هغوی بانـدي دنورو فرهنګ مني،هغوی دې ته تشویق کوي چي دهغوی دناسم فرهنګ دمنلوپـه جـال کـي راګیـر او دهغوی ښکارسي اوورسته دهغوی دشومو موخو د ورپوره کولـو آلـه وګرځي.یـاد تعلیمـي مرکزونـه کیـدای سـي دټولـو نـورو لاملـو نـو څخـه خطرناک تمام سي، او ژر به زموږ په ټولنه کي داسي یو نفاق منځ تـه راولـي چي دهغه څخه دوتلو لاره به بیا ډېره ستونزمنه وی.

هغـه تعلیمـي مرکزونـه چـي زمـوږ ماشـومانو او ځوانـانو تـه دپردیـوو فرهنـګ زده کوي باید وي پیژنو او په ګډه یې مخه ونیسو پري نږدو چي هغوی خپلو ناسمو اومنفي موخو ته ورسیږي.

خپل دکورنۍ غړی باید پـه داسـي تعلیمـي مرکزونـو کـي ونـه روزو ،زده کـړه پـه ونـکړو چـي هغـه مرکزونـه زمـوږ دمـادې او معنـوي شتمنیوپه زیـان وي، زمـوږ دفرهنګ دناسم ښودلو روزنـه زمـوږ دوسـتانو تـه ورکـوي او هڅـه يـې دا وي چـي زموږ اولادونـه پرناسمو اونـاروا لارو ستانه کړي.

موږ او تاسو باید دهغو ټولو خطرونو پر وړاندې ودریږو او پرضد یې غبرګ‌اوچت کړو، چي زمـوږ هیـواد او ټـولنې تـه زیـان رسـوونکي تمـامیږي. هغه خطرونـه کـه زمـوږ هیـواد اوټـولنې تـه پـه اوږد محالـه توګـه ګـواښ کـوونکي وي او کـه پـه لنډمحاله توګه ګواښوونکي وي.موږ باید دخپلو مادې او معنوي شتمنیو (فرهنګ) څخه ساتنه وکړو او هیڅ کورنې او بحرنې وګړی یا وګړو ته اجازه ورنـه کړو چي زموږ څخه زموږ فرهنګ واخلې اویاهم ورتـه زیان ورسوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګه کولی شو خپل فرهنګ خوندي وساتو؟

لومړی: علم او پوهه لاسته راوړل. ټولنه دپوهې په ګانه سینګارول.دوهم :نیک عامه پوهوي او یوبل ته دهغه عواملو او علتونو په اړه پوهوي ورکول او خبرورکول چي زموږ دغوره فرهنګ او دهغه څانګو ته خطر پیښوي او یا یې هم ورته پیښ کړی وي.

دریم: پوهان او عالمان کولی سي چي دنورو دفرهنګ دمروج کولو څخه زموږ په ټولنه کي مخنیوی وکړي .څلورم: قومي مشران اومخور هم په خپل فرهنګ ساتلو کي پوره ونډه لري.

پنځم: ټولنیزي رسنۍ. دټولنیزو رسنیو په مرسته موږ او تاسو کولی سو خپل فرهنګ ته خدمت وکړو او پري نږدو چي زموږ په هیواد کي دي دپردیوو فرهنګ مروج سي.

شپږم: دولت. دولت دنده لري دهغو کسانو او کړیو مخه ونیسي چي زموږ فرهنګ ته ستونزې راولاړه وي.اووم:عام خلګ. عام خلګ دنده لري چي دپردیو دزیان رسوونکو پرهنګونو دمروج کیدو څخه مخنیوی وکړي. اتم: یووالی او پر خپل فرهنګ ټینګ پاتې کیدل.نهم: زموږ تعلیمي مرکزونه او تعلیمي کتابونه هم باید داسي وي چي دهیڅ پردي فرهنګ دراغیزې لاندي نه وي.پورته یادې سوې کړنې،کسان او کړۍ کولی سي چي زموږ داویاړلی،لرغونی فرهنګ او دهغه څانګي خوندي او پیاوړي وساتي .

دیادونې وړده چي همدا موږ او تاسویو چي خپل فرهنګ ته زیان رسو. که موږ چیرې خپل فرهنګ ته زیان ونه رسوو: هیڅ یوکس او ټولنه نه سي کولی زموږ فرهنګ ته زیان ورسوی. موږ او تاسو یو چي خپل دفرهنګ دښمنانو ته مولاره هواره کړې ده چي هغوی زموږ مادې او معنوي شتمنۍ دمنځه یوسي، او ورته زیان ورسوي.زموږ او ستاسو په ټولنه کي ښه او بدکوچني فرهنګونه هم شتون لری او که زه دلته دهغوی یادونه کوم نویو لوی کتاب به پري ولیکل سي، مګر موږ او تاسو باید دهغه دودونو کوچنیو فرهنګونو مخه ونیسو چي بد او زیان رسوونکي وي او زموږ په ټولنه کی مروج سوی وي.

هغه دودونو ته باید وده ورکړو او ورته کارو کړو چي په ربښتیا هم مثبت اودستایلو وړوي، ګټه رسوونکي وه او دي او اوس دمنځه تلو په حال کي دي او یاهم دمنځه تللی دي. موږ اوتاسو په ګډه کولی سو خپلې ټولنې ته خدمت وکړو او دخپلې ټولنې هرډول پرمختګ ته لیګۍ را ونغاړو.

دا ټولنه موږ په ګډ کارکولو سره پرمختللي کولی سو. زموږ ټولنې اوهیواد ته یوازي موږ اوتاسو ګټه رسولی سو،

نور وګړي او کړۍ زموږ اوستاسو وهیواد اوټولنې ته ډیر وخت کومه ګټه نه سي رسولی!موږ او تاسو باید پرخپلو ځانو باور دلاسه ورنه کړو او تل همت لرونکي او صبر کوونکي انسانان و اوسو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام

موږ او تاسو مسلمانانو که څه هم دژوند په هرډول حلاتو کي دخپل دين څخه دالله(ج) په مرسته کلکه ساتنه کړې ده، دژوند دبلې هرې اړتيا څخه مو خپل پاک دين ته حق داوليت ورکړی دی، تل مودا هڅه کړې ده چې دالله(ج) ټول احکام پرځای کړو، چاته اجازه ورنه کړو چي زموږ ددين او زموږ دديني ارزښتونو پر ضد لاس په کارسي، خو په اوسني عصر، وخت کي زموږ او ستاسو څخه ځيني مسلمانان دخپل دين څخه ليري سوي دي ،يعني خپلو ديني ارزښتونو او اسلامي احکامو ته څومره چي ښايي هومره پاملرنه نه کوي او لامل يې هم داسوی دی چي موږ مسلمانان دنورو اديانو څخه دژوند په ډېرو چارو کي ورسته پاتې يو ياسو.

زموږ ددين دښمنانو زموږځينو څخه ګټه اخيستې ده، موږځيني يې ديوبل سره په شخړواخته کړي يو او په يوه او بل نوم موږ ديو بل پر واړندې جنګوي؟ځيني جاهــل اوس مســـلمانانو تـــه وژونکـــي وايـــي حـــال دا چـــي اســــلام دژغورني،مهرباني،سلامتی... دين دی. داسلام دمبارک دين مخالفين تل په دې هڅه کي وه او دې چي داسلام سپيڅلي (پاک) دين بدنامه کړې، د دوی ددې بدې موخې ته درسيدو څخه وړاندې مسلمانان بايد دهغوی مخه ونيسي، داسلامي احکامواو دالله(ج) پر پاک کتاب قرآنکريم باندي منګولې ټينګول (په قرآنکريم باندی عمل کول) دحضرت محمد(ص) پرلاره تګ کول د مسلمانانو په منځ کي اتفاق، هغه اشخاص اوکړی پيژندل چې داسلام په جامه کي داسلام پر ضد کــارکوي او پـــه دې لټـــه کـــي وي چـــي دمســـلمانانو تـــرمنځ ستونزې مـــنځ تـــه راوړي، داسلامي عالمانو لويې ټولنې جوړول، دهغه رسنيو او ليکونو پيژندل او درخپل توان پوري دهغوی دشومو موخو مخه نيول چي داسلام دنامه څخه په ګټه اخيستلو غيرې اسلامي بيانونه اوفتواوي ورکوي، په ماشومانوتنکيو ځوانان او ځوانانوباندی داسلامي علومو زده کړه،

داسلامي عالمانو دخوا څخه داسلامي امورو يادونه، نصحت(واعظ)کول،يادې سوې او دې ته ورته کړنـي موږ او تاسو په دې دونيا او اخرت کي دکاميابۍ ترپولې رسوې،موږ کولی سو په دې کړنو کولو سره دالله(ج) رضالاسته راوړو، اوانشاءالله هيڅ وخت به د يادو کړنو دعملي کولو په صورت کي مسلمانان دداسي يو وخت شاهدان ونه اوسي چي مسلمانان يوبل په کښي وژني، يوبل ته په کښی زيان رسوی او دمسلمانانو ترمنځ يوالی نه وي.

موږ او تاسو مسلمانان بايد داسلام دنامه څخه په ګټې اخيستلو غيرې اسلامي کړنې ونه کړو، نه هم بل چاته دا اجازه ورکړو چي داسلام دنامه څخه ناوړه ګټه پورته کړې او په دې ناوړه او غيرې اسلامي کړنو کولو سره داسلام دين ونورو اديانو ته يو بد دين ونوموې. زموږ او ستاسو مسلمانانو دا دنده ده چي اسلامي احکام پلي کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اسلامي احکاموکي دهرې ستونزې حل شتون لري او د هرچا حقونو ته په کي پاملرنــه سوې ده. داسلامي احکـاموپلي کـول مـوږ اوتاسـو او زمـوږ ټـولني تـه نيکمرغي پـه تحفـه کي راکوي. کـه موږ غيرې اسلامي کړنـې سرتـه ورسو، نـو دنوراديانو به داسلام ددين څخه زموږ دهغو کړنو له کبلـه چي غيرې اسلامي دي مګر موږځيني يې داسلام پردين پوري تړو نفرت وسي، وبـه نـه غواړې چي داسـلام دين چي دژغورنې،برياليتوب او سلامتی دين دی ورتـه داخـل سـي او داسلام دين ومنې. پرموږ اوتاسو مسلمانانو دا لازمـه ده چي موږ يوازي پـه نامـه مسلمانان ونه اوسو، بلکي پـه رښتيا اسلامي احکـامو تـه غاړه کښيږدو،اسلامي احکـام پرځـان پلي کړو او لکـه څنګـه چي داسلام خوږ پيغمبر او دهغه ملګرو داسلام لپاره زحمتونـه ګالل وه موږ او تاسو هم بايد ددې پاک دين لپاره زيار وباسو او خپل مسؤليت په ښه ډول سره سرته ورسوو.ومن الله توفيق

* *

دلوی خدای جل جلاله په مرسته داکتاب (په سمندرکي دملغلرولټون)
د۱۳۹۴/۴/۲۴ ه ش نيټه پای ته ورسيدی.
دخيرد دعا په هيله ستاسو ورور محمود حميدزی

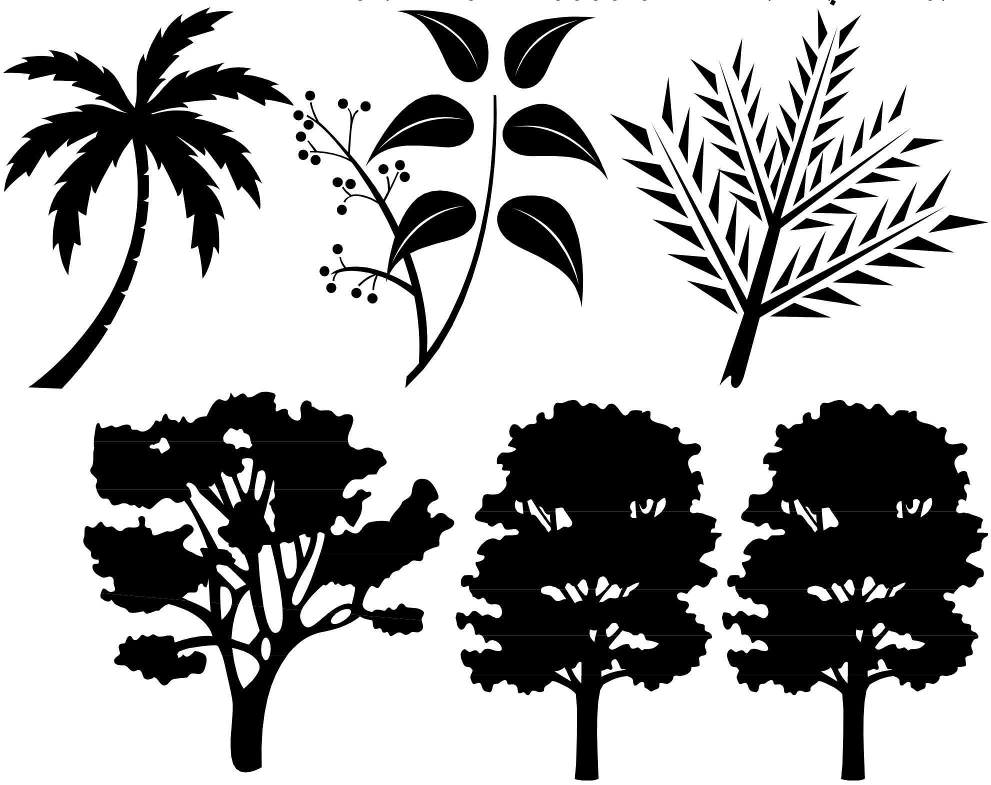

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه سرچيې چې په دې کتاب کې ورڅخه ګټه اخيستل سوې ده.

۱:صحيح البُخاري.تاليف الامام ابوعبدالله محمد بن اسما عيل البُخاري.
ژباړه.خپروونکي اداره مکتبه قاسميه.دخپريدونيټه ۱۳۹۲ه ش
۲:صحيح مسلم:تاليف ابو الحسين مسلم بن الحجاج القشيري. ژباړه.خپروونکی
اداره احمدشاهي کتب خانه دچاپ کال ۱۳۹۰ه ش
۳:تذکرةُ الاولياء. تاليف فريدالدين عطار.ژباړه.خپروونکي اداره عمرعاصم
نشراتي مرکز.دچاپ کال ۱۳۹۱ جدي.

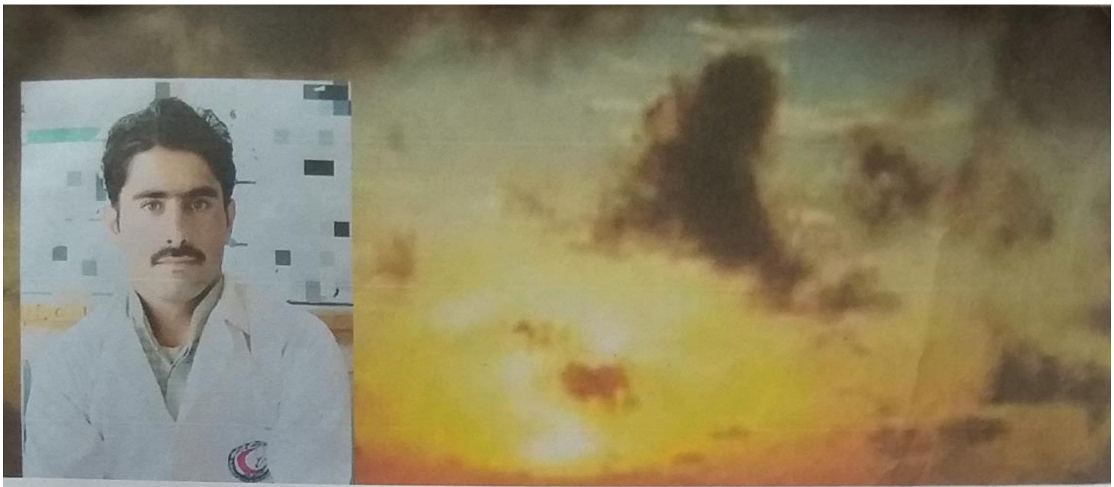

دلیکوال لنډه پیژندنه!

محمودحمیدزی په انګرېزي(MahmoodHamidzai) دخیرالله زوی،دحاجي محمداقبال لمسی او په خټه اڅکزی دئ
. نوموړی د 1374لیږدیز لمریز کال دثور دمیاشتې په څلورمه نېټه چي د 1995زیږدیز کال دافریل دمیاشتې
24نېټې سرسمون خورې دکندهار ولایت دژړې ولسوالی په سنګحصار کلي کي زیږیدلی دئ. حمیدزي دیني زده کړې
دخپل کلي دملا امامانوڅخه لوستي دي.

لومړنی ښوونځی یې په سنګحصار لېسه، منځنی ښوونځی یې په قاضي عبدالمجید منځنی ښوونځی کي لوستی
او په کال 1396لیږدیز لمریزکال کي دژړې ولسوالی داسعدسوري لېسې څخه فارغ اودمکتب دوره یې پای ته رسولې ده.
حمیدزي:نیمه عالي زده کړې د ډاکټر مامون طاهري روغتیا علومو انستیتوت دنرسنګ په څانګه کي کړي
او دیاد انستیتوت څخه په کال 1399لیږدیز لمریز کال کي دپنځلسم پاس په سویه فارغ دئ

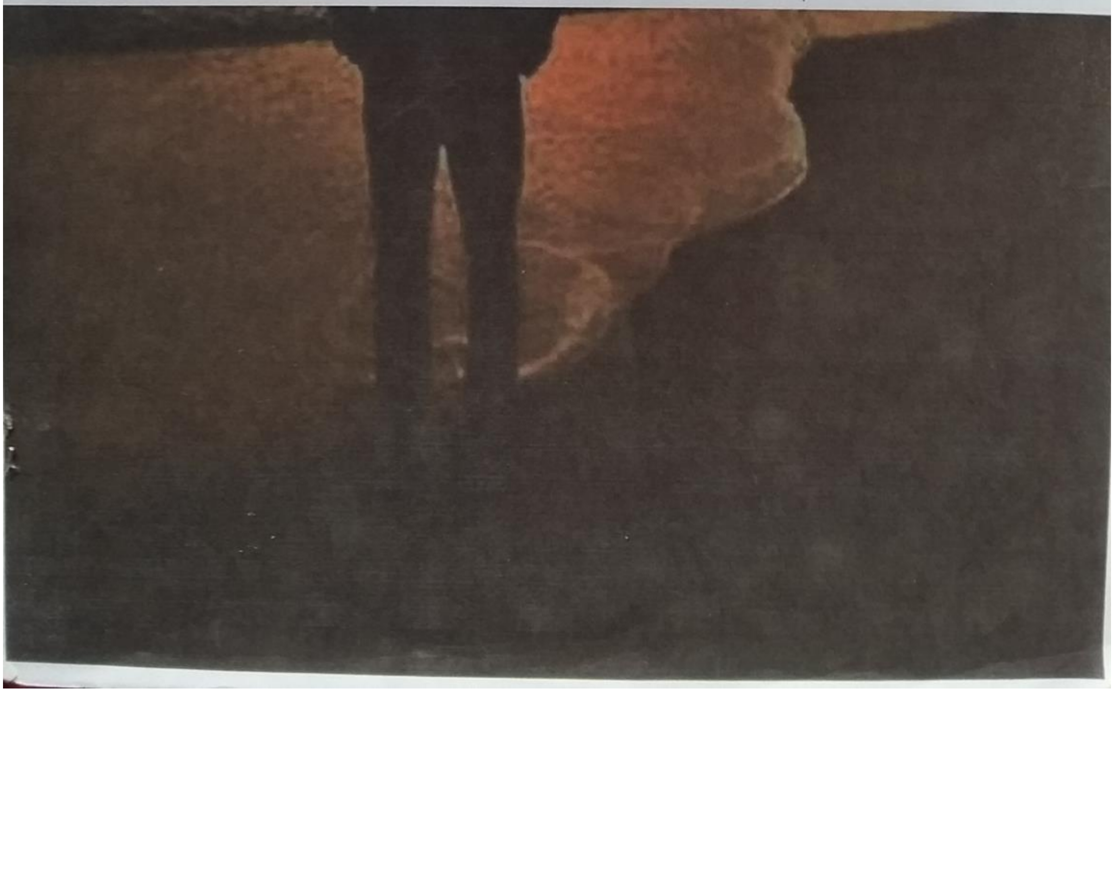

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library